

JEWISH DEPUTIES IN THE OTTOMAN PARLIAMENT

(1908-1918)

Thesis submitted to the
Institute of Social Sciences
in partial satisfaction of the requirements for the degree of

Master of Arts
in
History

by
Semiha Kayaalp

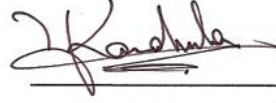
Boğaziçi University

2011

The dissertation of Semiha Kayaalp

is approved by:

Yard. Doç. Dr. Yavuz Selim Karakışla
(Thesis Advisor)

Prof. Dr. Selçuk Esenbel

Yard. Doç. Dr. Neşe Yıldırım
(Yeditepe University, Department of History)

January 2011

Thesis Abstract

Semiha Kayaalp, “Jewish Deputies in the Ottoman Parliament,
(1908-1918)”

This thesis aims to examine the political stance of Jewish deputies (Emanuel Karasu, Nesim Masliyah, Alber Vitali Feraci and Ezakiel Sason) elected to Ottoman Parliament, *Osmanlı Meclis-i Mebusanı*, in the Second Constitutional Period, 1908-1918. Both international and Turkish studies related to Jewish deputies are limited to only a few articles. In this thesis, it is intended to examine Jewish deputies as a pillar of the Ottoman-Jewish political elite and to discuss their approaches related to major economic and political issues of the period. For this purpose, parliamentary records and archival documents are examined. It is observed that Jewish deputies put forward original solutions in the early years of constitutional monarchy while, from 1913 they had played a passive role. They all believed in Ottomanism to be more liberal, based on Ottoman citizenship, and welfare. They remained loyal to the Committee of Union and Progress, even in the period the opposition became most powerful, they stood against the sharp criticism of the opposition and explained their loyalty to the Committee of Union and Progress with “having a profession.” The role of other political Jewish actors (the Chief Rabbi Haim Nahum, the members of *Meclis-i Cismâni*, the representatives of Zionist *Hilfsverein* schools, Behor Efendi as a member of *Meclis-i Âyân*) in shaping this political stance and the power balance among them, is the subject of a separate study. Moreover, it is clear that, in contrary to the limited sources, the role Jewish deputies had played in Ottoman foreign policy deserves more attention. In this thesis, it is intended to shed light on Jewish deputies’ political stance between Free-Masonry, nationalism, Zionism, liberalism and war economy dilemma and to lead more comprehensive studies in this area.

Tez Özeti

Semiha Kayaalp, “Osmanlı Parlamentosu’nda Musevi Milletvekilleri,
(1908-1918)”

Bu tez, İkinci Meşrutiyet döneminde (1908-1918), Osmanlı Meclis-i Mebûsânî’na seçilen Musevi milletvekillerinin (Emanuel Karasu, Nesim Masliyah, Alber Vitali Feraci ve Ezakiel Sason) politik tavrını incelemek amacıyla. Musevi milletvekilleriyle ilgili hem uluslararası çalışmalar, hem de Türkçe çalışmalar yalnızca birkaç makaleyle sınırlıdır. Bu tezde, Musevi milletvekilleri, Osmanlı-Musevi siyasi elitinin bir ayağı olarak ele alınmaya ve dönemin önemli siyasi ve ekonomik sorunlarına yaklaşımları tartışılmaya çalışılmıştır. Bu amaçla, dönemin meclis tutanakları, arşiv belgeleri incelenmiş ve Musevi mebusların meşrutiyetin ilk yıllarında daha özgün çözümler ortaya atarken, 1913’den itibaren daha pasif bir görüntü çizdiği gözlemlenmiştir. Musevi Mebuslar, liberal, etnik unsurların eşitliğine dayalı ve refah seviyesi yüksek bir Osmanlı İmparatorluğu’na inanmış, muhalefetin en güçlü olduğu, eleştiri oklarının kendilerine doğrultulduğu dönemde bile, İttihâd ve Terakkî Cemiyeti’ne sadakatlerini, “meslek sahibi olmalarıyla” açıklamışlardır. Bu tavrın şekillenmesinde rol oynayan diğer Musevi siyasi aktörler (Hahambaşı Haim Nahum, *Meclis-i Cismânî* üyeleri, Siyonist *Hilfsverein* okullarının temsilcileri, Âyân Meclisi üyesi Behor Efendi) ve aralarındaki güç dengesi ayrı bir çalışmanın konusudur. Bunun yanı sıra, Osmanlı dış politikasında üstlendikleri görevlerin, mevcut az sayıdaki kaynakta detaylı belirtilmese de, daha fazla ilgiyi hak ettiği açıktır.

Bu tezde amaçlanan, Osmanlı Musevi milletvekillerinin, Masonluk, milliyetçilik, Siyonizm, liberalizm ve savaş ekonomisi ikileminde sergilediği tavra ışık tutarak, daha kapsamlı çalışmalara yol açmaktır.

ACKNOWLEDGEMENTS

This thesis could not have been accomplished without the assistance of many people whose contributions I gratefully acknowledge.

First of all, I am heartily thankful to my advisor, Yavuz Selim Karakışla, whose encouragement and support enabled me accomplish this thesis.

I would also like to thank Engin Berber, for setting me on this topic and path.

I thank to Prof. Dr. Selçuk Esenbel and Yard. Doç. Dr. Neşe Yıldırım for reading my thesis and giving valuable advices for my future works.

I would like to make a special reference to the library staff of Milli Kütüphane, İstanbul Atatürk Kitaplığı, İzmir Kent Arşivi and Türkiye Büyük Millet Meclisi Kütüphanesi, for their cooperation.

Lastly, my greatest thanks belong to my friends and Yasemin Aydemir, Burcu Aşkın Erenoğlu, Meltem Moral, Elif Güçlü Sezer, Tuba Meriç Türkay for believing in me and making my life worth living.

This thesis is dedicated to
my beloved mother and my sister
who had always stood by me
and still..

CONTENTS

CHAPTER I: INTRODUCTION	1
Jewish Community on the Eve of the Elections	6
Individuals.....	10
CHAPTER II: ECONOMIC ISSUES.....	18
Emanuel Karasu.....	18
Nesim Masliyah.....	35
Alber Vitali Feraci.....	48
Ezakiel Sason.....	51
CHAPTER III: OTTOMANISM, CONSTITUTION & EQUALITY.....	61
Resignation of Kamil Paşa.....	62
Counter-Revolution of April 1909.....	65
Military Service.....	74
Question of Zionism.....	78
After the 31 March Incident.....	83
Zionist Issue in the Parliament.....	87
Local Issues.....	96
Chapter IV: INTERNATIONAL DIPLOMACY & THE JEWISH OTTOMAN	
DEPUTIES.....	102
The Issue of Free-Masonry.....	102
Osmanlı Parlamentosu Beyne’l-mîlel Sûlh Hey’eti	108
Official Visits Abroad.....	110
An Interview with Karasu Efendi on the Eve of the World War I	115
CONCLUSION.....	117
APPENDICES	128
A. Visual Materials	129
B. Archival Documents	134
C. Osmanlı Parlamentosu Beyne’l-mîlel Sûlh Hey’eti.....	172
BIBLIOGRAPHY	339

CHAPTER I

INTRODUCTION

After the Young Turk Revolution of 1908, the Ministry of Interior was caught unprepared for the deputy elections to the Ottoman parliament. The provisional electoral regulation dated 29 October 1876 was contrary with the *Kanûn-i Esâsî*, because it was introduced to hold 1877 elections under very different circumstances from those of 1908. On the other hand, it would have taken too much time to prepare a new regulation. Under the given conditions, it was decided to enforce the Electoral Bill (*İntihâb-ı Mebûsân Kanûn Lâyhâsı*), which was discussed in the parliament at the second phase of the 1877 session and submitted to the sultan that year. On 8 October 1908, it came into force by being published in the *Takvîm-i Vakâyi*.

According to the law, the date of birth for each Ottoman man who was living within the same district for at least one year would be registered by municipal governors in cooperation with religious heads of communities and local governors. The ones who were over and under the age of 25 would be registered separately. Their citizenship, judicial records, financial backgrounds were also noted in these log-books. Local councils of *sancâk* would determine the population of *sancâk*, in cooperation with the board of examiners. Two-tier elections would be held. For every five hundred men, one secondary elector (*müntehîb-i evvel*) would have been elected to vote for the second electors (*müntehîb-i sânî*). Secondary voters would be elected among the men who were over the age of 25, they had to hold all of the civil rights, to live in the same district at least for one year, not to be under foreign protection, and not to be sequestrated by the government. Electoral committees would be involved in the election process. Secondary voters would have elected the deputies among the

candidates of their *sancâk*. The deputy candidates had to hold Ottoman citizenship, to be over the age of 30, to enjoy the civil rights, to pay taxes in certain amounts, to speak Turkish, not be convicted, not be under a foreigners' employment, and not be sequestrated by the government.¹

Three parliamentary elections (1908, 1912, 1914) were held in the 1908-1918 period studied there. In all three phases of the Ottoman Parliament, there was a big shift in the nationalities and in the number of the deputies elected to the parliament. Only 59 deputies out of 648 total were succeeded in being in the three phases, including Emanuel Karasu, Nesim Masliyah and Sason Efendi. Vitali Feraci Efendi won the seat in the 1908 and 1912 elections both. In the 1914 election, Viktor Bey filled the seat that Feraci Efendi had left.²

During the 1908 election, both the local authorities and the central administration faced serious problems due to fact that Electoral Law was open to interpretation. Paying taxes was one of the criteria for being a voter, but it was not clear which taxes had to be paid. Another problem was about the clause requiring to have lived in the same district at least for one year; in big cities, people coming for a short time for education, fairs, or arts, wanted to be also registered as voters. In addition to that, non-Muslim communities had a feeling that they were unfairly treated. In some regions, it was difficult for the second voters to come to districts (*nâhiye*) to vote from scattered villages. It was decided to open electoral branches temporarily, including in these villages. At this point, Armenians and Greeks claimed that officers tried to out-vote the non-Muslims during this process.³

---

¹ İhsan Güneş, *Türk Parlamento Tarihi: Meşrutiyet'e Geçiş Süreci: I. ve II. Meşrutiyet* (Ankara: Türkiye Büyük Millet Meclisi Vakfı Yayınları, 1997), pp. 243-249.

² Feroz Ahmad & Dankwart A. Rustow, "İkinci Meşrutiyet Döneminde Meclisler," *Doğu Avrupa Araştırmaları Dergisi*, 4-5, p. 248.

The leading newspapers of the time, *Tanîn*, *Sabâh* and *İkdâm* frequently discussed this issue in their columns. *Tanîn*'s leading articles and news were about non-Muslim communities, while *İkdâm* was complaining about the Muslim community's unawareness of the election.

In his article "İntihâbâtda Gayrî-Müslimler" ("Non-Muslims in the Election"), Hüseyin Cahid Bey asked the essential question why only non-Muslims always complained about the electoral law. He stated that their anxiety was pointless, because the electoral law did not identify the public as Muslim and non-Muslim. The deputies would not be elected according to their religion or ethnic background, but to their talent and virtue. Ottoman citizenship would have been the common dominator of the elections.⁴

On the other hand, in *İkdâm*, Celaledin Arif Bey points to the public's unawareness about the election. He lamented the fact that intellectuals were responsible for the current situation: it was the first duty of the deputy to make the public conscious of civil rights, the freedom of press and the government's responsibilities. According to him, beginning from the 10th of July (23 July 1908), if they had held conferences instead of wasting time at parties or dealing with topics like feminism, the public could be more conscious about the elections. He was also suspicious that the secondary voters were aware of the importance of their duty. To elect a deputy for four years was a heavy responsibility. Then, he confessed that they did nothing up to that day to wake up the public and therefore called the deputies and the intellectuals to inform the public about the *Kanûn-i Esâsî*. As they were in Ramadan, "long nights could be an opportunity to hold conferences at the coffee-

---

³ Güneş, pp. 250-254; 257-258.

⁴ Hüseyin Cahid, "İntihâbâtda Gayrî-Müslim Anâsırlar," *Tanîn*, No. 87, 30 Ramâzan 1326, 13 Teşrînievvel 1324, 26 October 1908, Monday, p. 1.

houses and clubs. By the way, public could learn more about the deputy candidates and their way of thinking.”⁵

A month had passed and *İkdâm* still lamented the lack of public interest about the election, though they published articles nearly every day about the candidate qualifications and the election procedure. Saying they would not have been tired of repeating the same thing, he enumerated the qualifications that the deputies had to have; they had to know well at least a hundred years of history, they had to know about the legislation and if possible they had to exercise law, they had to be aware of the economic conditions of the empire and the list went on.⁶

Tanîn gave place to population statistics in its columns as a response to the Greek community’s demand for an increase in the number of Greek deputies. Addressing the “fanciful Greek community,” *Tanîn* gives the 1908 population statistics as follows: approximately 20.000.000 Muslims, 2.000.000 Armenians, 1.000.000 Greeks and 700.000 Jews were living within the Ottoman borders. According to these calculations, Greeks could send about twenty-two deputies to the parliament.⁷ On 16 November 1908, some news was appeared in *Tanîn* that the Greek community of İzmir had closed the shops to protest the unfair attitude of officers in the elections, but the police’s intervention on time prevented more dramatic events.⁸ No need to remind that almost all Ottoman newspapers mainly focused on the election in İstanbul.

---

⁵ Celaleddin Arif, “Düşündüm ki,” *İkdâm*, No. 5160, 9 Ramâzan 1326, 22 Eylül 1324, 5 October 1908, p. 3.

⁶ “Kim Mebûs Olabilir?” *İkdâm*, No. 5190, 11 Şevvâl 1326, 24 Teşrînievvel 1324, 6 November 1908, Friday, p. 3.

⁷ “Memâlik-i Osmâniye’nin Nüfûsu,” *Tanîn*, No. 102, 17 Şevvâl 1326, 30 Teşrînievvel 1324, 12 November 1908, Thursday, p. 4.

⁸ “İzmir Hadîsesi,” *Tanîn*, No. 106, 22 Şevvâl 1326, 3 Teşrînisânî 1324, 16 November 1908, Monday, p. 3.

After the registration process in İstanbul, it was seen that the Jewish population of İstanbul was not high enough to send a deputy to the parliament. Except for the Greek community, all communities had accepted the principle that the Jewish community would send at least one deputy to the parliament. *Tanîn* was denying the Armenian press' argument in its columns that the Armenian community had to sacrifice one of their deputies for one Jewish deputy. In addition, the Armenian press claimed that Turks did nothing to solve the issue in terms of "equality," but Greek and Armenian communities did their best. According to *Tanîn*, the rationale of the Armenian argument was fallacious. During the negotiations, Armenians announced that if the Jews of İstanbul did not have to send a Jewish deputy from İstanbul, they could send one more Armenian deputy so this was an unilateral "sacrifice" for the Armenian side. But, *Tanîn* insisted that this decision was a "compromise" rather than "sacrifice," and if it was a sacrifice, it was for all Ottomans, and not only for the Armenians. According to *Tanîn*, this was the nature of "Ottomanism..."⁹

In İstanbul, the secondary electors were called to vote by the beating of the drums. Hüseyin Cahid Bey pointed to the Islamic tradition of drum beating on the eve of religious feasts, but this time the beating of the drums was declaring the liberation of the public. Then, he said that this way of calling would probably be strange for a European, but it was for the first time that the public enjoyed such a right, thus it was necessary to attract the attention of the second voters. According to him, drum beating was a nice way to call the second voters to the polls that its sound was "an alert from

---

⁹ "Yanlış Haberler," *Tanîn*, No. 105, 20 Şevvâl 1326, 1 Teşrînisânî 1324, 15 November 1908, Sunday, p. 1.

the past of our ancestors encouraging us to take a bold step in the way of justice and the truth.”¹⁰

A day before the election in İstanbul, *Tanîn* was addressing the anonymous papers and flyers, which were left to various places, telling about the deputy candidates. *Tanîn* told that İstanbul deputy candidates were subject to false accusations of the men who were ashamed of their names.¹¹

In İstanbul, secondary voters flocked to the polls on 11 December 1908. *İkdâm* tells the events in detail. The polling station was the new post office building and it was surrounded with sharp shooters (*nişâncı birlikleri*). Secondary voters casted their votes on the second floor. Religious leaders from all communities were present at the polling station. About 516 electorals had voted. The vote count had started at 10 p.m.¹² the election results would have been announced one month later.

Jewish Community on the Eve of the Elections:

The meeting at Okmeydanı by the Jewish community of İstanbul was announced by *İkdâm*. It gives the number of attendants as five thousand. It was about international issues. They had protested the Bulgarian independence. Speakers voiced concern about Ottomans to boycotting Australian goods.¹³ *İkdâm* also said that the appointment of the Chief Rabbi was not on the agenda and that the majority was to

---

¹⁰ Hüseyin Cahid, “Davul,” *Tanîn*, No. 109, 25 Şevvâl 1326, 6 Teşrînisânî 1324, 19 November 1908, Thursday, p. 1.

¹¹ “İsminden Utanan Adamlar,” *Tanîn*, No. 130, 16 Zilkâde 1326, 27 Teşrînisânî 1324, 10 December 1908, Thursday, p. 1.

¹² “İstanbul Mebûsları İntihâbı,” *İkdâm*, No. 5226, 18 Zilkâde 1326, 29 Teşrînisânî 1324, 12 December 1908, Saturday, p. 2.

¹³ Bulgaria had declared its independence on 5 October 1908 and on the very same day Bosnia Herzegovina was annexed by the Austro-Hungarian Habsbourg Empire.

agree on the *Kaymâkamlık* post.¹⁴ At that time, Haim Nahum was the Chief Rabbi of the Jewish community, but he was not appointed officially until 2 March 1909.

Five days later, an article was published in *Tanîn*, it was written by Behor İsrail. Addressing the non-Muslim communities, he said that the Jewish community was not aware of the fact that all Ottomans were united in terms of legislation and homeland. He explained the reasons for his way of thinking in detail. Non-Muslim communities had the suspicion that the Constitution (*Kanûn-i Esâsî*) would have violated the freedom of worship. They also had not understood the terms “equality.” Thus, they established community committees to elect their co-religionists to the parliament. At this point, he reminds the readers that the deputy would have worked under “Ottoman” identity, so they had to be elected not only by their co-religionists. On the other hand, he confessed that the Jewish community had created a country in one and a city in a city by speaking the language of the fourteenth century Spain. According to him, this tradition had to be left by sending Jewish children to state schools and letting them learn Turkish because union was unavoidable.¹⁵

Related to the ethnic political agenda of the Ottoman Empire, population statistics of big cities was front page news in *Tanîn*, as an answer to the Greek and Armenian press. Both were claiming that electoral committees were cheating during the record process of the voters. Their argument was based on the number of their inhabitants. So they had to send more deputies to the parliament according to their estimated population.

---

¹⁴ “Museviler’in Mitingi,” *İkdâm*, No. 5175, 24 Ramâzan 1326, 7 Teşrînievvel 1324, 20 October 1908, Tuesday, p. 4.

¹⁵ Behor İsrail, “Gâyri-Müslim Anâsırlar İçin,” *Tanîn*, No. 91, 6 Şevvâl 1326, 19 Teşrînievvel 1324, 1 November 1908, Pazar, p. 3.

The 1912 election was the first occasion that Ottoman society faced with a sharp political polarization. The Freedom and Unity Party (*Hürriyet ve İ'tilâf Fırkası*) had been established in 1911 and it had won the by-election in İstanbul. The Committee of Union and Progress succeeded in providing for the early election due to the fear that the opposition would gain power in the near future.

Conferences were the most effective way of informing the public about the deputies and policies. One had hold conferences in the first instance at party branches. Then, many amendments were introduced to the Electoral Law, restricting conferences in open air on grounds that it breached the public peace. Martial Law was also declared. Then, the Committee of Union and Progress' suppressive efforts bore fruit and only six deputies won the seat from the opposition.¹⁶

Following the inauguration of the parliament, the Sait Paşa cabinet had resigned due to Mahmut Şevket Paşa's resignation. The country was still under Martial Law and Tevfik Paşa refused to form a government under these circumstances. Then, Gazi Ahmet Muhtar Paşa formed the new government and presented the programme on 30 July 1912. It was hotly debated in the parliament. Widespread corruption during the election was at the heart of the programme. In addition to that, officers and the soldiers were very much involved in politics and they had to be depoliticized as soon as possible. The Committee of Union and Progress had to approve the programme, or otherwise, parliament would have been dissolved. But, Gazi Ahmet Muhtar Paşa government provided a rationale to dissolve the parliament on legal grounds after receiving the vote of confidence: the parliament was inaugurated on 18 April 1912 to end the dispute between the Sait Paşa government and the parliament on the amendment of 35th clause of the 1876 Constitution. Now, it

---

¹⁶ Güneş, pp. 258, 262.

was all finished and the government had to dissolve the parliament. The Ahmet Muhtar Paşa government presented it to the Senate (*Âyân Meclisi*). Senate voted in favor of the government's demand on 4 August 1912, and dissolved the parliament. From that year to 1914, the parliament was not opened. Although the government announced the opening of the parliament in October 1913, in war conditions, they had to postpone it. Meanwhile, the defeats in the Balkan Wars forced the Gazi Muhtar Paşa government to resign. On 29 October 1912, the Kamil Paşa government was established, but they had not been successful in changing the course of events. The Committee of Union and Progress seized the opportunity to take control following the *Bâbiâlî Baskını* on 23 January 1913. The new government was established by the former Minister of War, Mahmud Şevket Paşa, on 23 January 1913. The assassination of Mahmud Şevket Paşa on 11 June 1913 provoked renewed instability within the empire. Now, the Sait Halim Paşa government had come to power. Following the ending of the Balkan Wars, the government granted authority to the Ministry of Interior for deputy elections to the parliament on 14 October 1913. The parliament was finally opened on 14 May 1914. On 28 July 1914, Austria-Hungary Empire declared war on Serbia, and on 1 August 1914, Germany declared war on Russia. On the very next day, with the outbreak of the war, the Ottoman parliament was closed until 14 December 1914.¹⁷

Parliamentary records constitute the backbone for this study. I tried to figure out if there was a common manner among the Jewish deputies during the ten years (1908-1918) period subject to this study. A few articles emphasize what they voiced in the parliament as Zionism, Free-Masonry and conscription issues, while passing over economic and diplomatic ones.

---

¹⁷ *ibid.*, pp. 263-264, 266-270.

There is also a little biographical information about the Jewish deputies and most of them are disorganized. I tried to gather archival documents and any pieces of information published in the *Tanîn*, *Sabâh* and *İkdâm*.

In the first chapter, I figured out the economic issues about which they raised questions. The difficulty here is to categorize the topics as they were closely intertwined. Due to this difficulty, it was hardly possible to discuss them in a chronological order. I mentioned the parliament's agenda by deputies to set out which topics they voiced concern about.

In the second chapter, I discussed the questions of military service, the Counter-Revolution of 31 March, local issues, Zionism issue, under the title of "Ottomanism, constitutionalism and equality." I preferred to examine each issue in its own context, instead of discussing them under each deputy.

In the third chapter, I discuss foreign policy issues. Deputies rarely expressed their views on foreign policy issues in the parliament. Masonic connection between the Young Turks and European Masons is also dealt with in this section. It is well known in our day that Unionists had used Free-Masonry as a tool for peace in many cases, but in particular in during the Tripolitan War. But, contrary to their expectations, the Free-Masonic intervention did not go far beyond naïve speeches and wishes. Whether it was due to Masonic ties or not, Jewish deputies got involved in foreign policy issues very much. Nesim Masliyah's book "*Beyne 'l-milel Osmânli Sûlh Encümeni*" (published in 1913) deserves attention on its own, telling the history of the establishment of International Peace Committee and accordingly of the Ottoman International Peace Committee.

Here I have to mention Viktor Çorbacı, a Jewish deputy who won the seat in the 1914 elections and worked in the Foreign Affairs Committee. Parliamentary

records give little information about him. I tried to gather information about him from a very limited collection of available sources. He never took the floor while he was in charge. In addition, I could not find any documents about him in the Ottoman Archives (*BOA*).

In general, I scanned the leading journals of İstanbul, especially *Tanîn*, *Sabâh* and *İkdâm* published in the 1908-1918 period. Although sometimes I found a small piece of information, some of them were highly important that revealed the impression Jewish deputies had left on the public.

Individuals

Emanuel Karasu (Carasso): (1863-1934)

Emanuel Karasu was forty-six, when he was elected deputy from Salonica. After he graduated from the *Alliance Israelite Universelle* School, which was founded in the nineteenth century on Ottoman lands in order to transform Ottoman Jews into “productive citizens,”¹⁸ he got education in law. His family members were registered by the Italian Consulate of Salonica. By 1880, they held Spanish citizenship.¹⁹ Before the elections were held, Karasu Efendi left his Spanish nationality due to the first condition of being a candidate: having Ottoman nationality.²⁰

On the eve of the election, more or less public opinion about voting process was formed in big cities of the Ottoman Empire. In the process of determining candidates, non-Muslim communities were far more organized compared to the

---

¹⁸ Aron Rodrigue, *Türkiye Yahudilerinin Batılılaşması*, İbrahim Yıldız (trans.), (Ankara: Ayraç, 1997), p. 151.

¹⁹ BOA. MV. Dosya No. 221, Gömlek No. 45, 13 Zilkâde 1339, 19 July 1921.

²⁰ Roni Margulies, “Emanuel Karasu Biyografisine bir Başlangıç,” *Toplumsal Tarih*, No. 21 (1995), p. 27.

Muslims. Notables of communities called their co-religionists to vote, as frequently as they could. They wrote articles in their newspapers about the candidates and the procedure of voting. Although among the non-Muslim Ottoman communities, the Jews were not that well-organized compared to the Greeks and Armenians, this was not the case for Salonica. Two groups emerged within the Jewish community of Salonica which supported different candidates. The Jewish Youth Group's slogan was "the progress of Jewish community and the beloved Ottoman state." Their favorite was Emanuel Karasu, as he played a very important role at the threshold of the revolution and as he had a strong influence on the Committee of Union and Progress. The other group was supporting Menahem Halfon, as they thought he would have defended the profits of Salonica more firmly in the parliament.²¹

From the second half of October 1908, the name-lists of all the Ottomans were listed according to their communities, especially in case of İzmir and Salonica. On 30 December 1908, *İkdâm* declared the election results of Salonica. Karasu Efendi was one of the deputies elected to the parliament.²² Four days later, *Tanîn* gave the results and declared the votes for each deputy. According to the results, Karasu Efendi was elected by 207 votes to 59. His colleagues from Salonica were, Rahmi Bey, Mehmed Cavid Bey, Honeus Efendi, Artas Efendi, and Velahof Efendi.²³

On 25 November 1908, *İkdâm* announced the arrival of the two deputies, Mehmed Cavid Bey and Emanuel Karasu Efendi, to İstanbul. We learn from the paper

---

²¹ Rıfat N. Bali, *Musa'nın Evlatları, Cumhuriyet'in Yurttaşları*, (İstanbul: İletişim Yayınları, 2001), pp. 56-57.

²² "Mebûs İntihâbâtı," *İkdâm*, No. 5183, 4 Şevvâl 1326, 17 Teşrînievvel 1324, 30 October 1908, Friday, p. 3.

²³ "İntihâbât," *Tanîn*, No. 103, 19 Şevvâl 1326, 31 Teşrînievvel 1324, 18 November 1908, Friday, p. 3.

that both came by train and they got a tremendous welcome demonstration at the Sirkeci train station. After giving this information, *İkdâm* continues:

Both Cavid Bey and Emanuel Karasu Efendi are appreciated for their services to our country. It is known that Cavid Bey is highly qualified in economic issues and Manuel Karasu Efendi has much knowledge in law. As both are the senior and esteemed members of the Committee of Union and Progress, we have no doubt that our country will get full benefit from them.²⁴

The next day, *Sabâh* gave the news of their arrival in one sentence and mentioned the qualifications of both deputies. After telling Mehmed Cavid Bey's background and profession, it goes on with Emanuel Karasu Efendi:

Karasu Efendi is one of the most eloquent people of Salonica. In recent days, at a banquet in Salonica, we had the honour of listening to his excellent speech in French, and thus we appreciated him. Although he has brilliant ideas on this country's fiscal regulations, he is modest about his knowledge on finance. We celebrate him and wish for his achievement.²⁵

About his membership to the Committee of Union and Progress; Feroz Ahmad mentions that he never became the official member of the committee, but had firm relations with the prominent characters of the committee.²⁶ While Şükrü Hanioglu says that "he had become a Committee of Union and Progress member before the

---

²⁴ "Gerek Cavid Bey ve gerek Manuel Karasu Efendi memleketimize birçok hizmet ifâ eylemişlerdir. Cavid Bey ulûm-ı iktisâdiyede sâhib-i rûsûh olduğu gibi, Manuel Karasu Efendi dahi ulûm-ı hukûkiyede yed-i ifâ sahiptir. İşte her iki mebus İttihâd ve Terakki Cemiyeti'nin en kıdemli en muhterem âzâlarından bulunmak hasebiyle memleketimizin kendilerinden faalen ve'l-hasıl her sûretle istifâde eyleyeceğine şüphe yoktur."

"Selânik Mebûsları," *İkdâm*, No. 5209, 1 Zilkâde 1326, 12 Teşrînisânî 1324, 25 November 1908, Wednesday, p. 3.

²⁵ "Karasu Efendi'ye gelince efendi-i mumâileyh dahi Selânik şehrinin yetiştirdiği erbâb-ı dirâyetinin güzidelereindir. Geçenlerde Selânik'de bulunduğumuz sırada bir ziyâfetde Fransızca irâd eylediği nutk-ı belîğ derâetini takdîr ile şerefyâb olduğumuz Karasu Efendi umûr-ı mâliyeye vakıf temâsiyla tanınmış erbâb-ı iktizâdandır. Bu memleketin tensikât-ı mâliyesi hakkında pek yüksek fikirleri vardır. Kendisini de tebrîk ile muvâffakiyetini temennî eyleriz."

"Selânik Mebûsları," *Sabâh*, 2 Zilhicce 1326, 13 Kanûnmevvel 1324, 26 November 1908, p. 3.

²⁶ Feroz Ahmad, "The Special Relationship: The Committee of Union and Progress and the Ottoman Jewish Elite, 1908-1918," in: Avigdor Levy (ed.). *Jews, Turks, Ottomans: A Shared History Fifteenth Through Twentieth Century*, (New York: Syracuse University Press, 2002), p. 216.

revolution.”²⁷ It is known that before the 1908 Revolution, Emanuel Karasu had opened the doors of the Macedonia Risorta Lodge as it was one of the important branches of Italian Free-Masonry on Ottoman lands, and he was very active in the Committee of Union and Progress in Salonica. Thanks to the cooperation with Italian Free-Masonry, Young Turks secretly used the Mason lodges, and took the chance to prepare for a revolution.²⁸ Emanuel Karasu’s efforts to set a relationship between Free-Masonry and the Committee of Union and Progress went on after the revolution. The Committee of Union and Progress used this relationship as a tool in order to solve international conflicts from time to time, I will mention this issue separately from this part, in Chapter III, under the title of “Diplomacy and Jewish Deputies.”

Ezakiel (Hasgayl) Sason: (1875 - ?)

Sason Efendi was born in Baghdad. He received university education in London and Vienna.²⁹ His family was one of the heavy weights of Baghdad.³⁰ From the two documents dated 29 January 1886³¹ and 6 September 1900,³² we learn that Sason Efendi was granted with *rütbe-i sâlise* twice. Three years later, he attended as an

---

²⁷ Şükrü Hanioğlu, *Preparation for a Revolution: The Young Turks 1902-1908*, (Oxford: Oxford University Press, 2001), p. 260.

²⁸ Angelo Iacovella, *Gönye ve Hilal: İttihat Terakki ve Masonluk*, Tülin Altınova (trans.), (İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 1999), p. 37.

²⁹ Güneşli, p. 281.

³⁰ Ahmad, p. 218. Sassoon family is also very important merchant family in China and India. Sassoon Bin Salih (1750-1830) was a banker to the *vali* of Bağdad. His son David (1872-1864) fled from a new and unfriendly *vali*, going to India in 1832. He built the international business called David S. Sassoon extended to China and then to England due to their heavily involvement in the opium trade in China and India.
en.wikipedia.org/wiki/Sassoon_family

³¹ BOA. İ. DH. Dosya No. 974, Gömlek No. 76948, 23 Rebiyyülâhir 1303, 17 Kanûnsânî 1301, 29 January 1886.

³² BOA. DH. MKT. Dosya No. 2399, Gömlek No. 134, 11 Cemâziyyevvel 1318, 24 Ağustos 1316, 6 September 1900.

executive to Baghdad Hamidiye Steamship Company.³³ He won the seat from Baghdad in four consecutive parliamentary elections between 1908 and 1918.

We do not know much about Sason Efendi and we did not see any detailed news on him even during the elections, except the news in *Tanîn* denouncing the election results for Baghdad on 8 January 1909: Sason Efendi won a seat in the parliament with 62 votes.³⁴ At that time, the parliament had already been inaugurated. Sixteen days had passed and the deputies' arrival to the capital was second page news in *Tanîn*: "Sason Efendi and Aluszade Ali Efendi (Baghdad), Mehdi Efendi (Kerbelâ), Şevket Paşa and Suavi Bey (Divâniye) set out for the parliament. They first would have reached to Beirut, than by Mesajuri Maritime they would have arrived in the capital.³⁵ There is not any news about their attendance to the parliament sessions for the first time.

In the parliament, he worked in the committee of finance and the committee of budget. Although Haim Nahum mentions his name with no special reference,³⁶ in 1913 he was appointed to the under-secretariat of Ministry of Trade and Agriculture as a deputy.³⁷

---

³³ BOA. DH. MKT. Dosya No. 799, Gömlek No. 48, 16 Ramâzan 1321, 23 Teşrînisânî 1319, 6 December 1903.

³⁴ "Bağdâd Mebûsları," *Tanîn*, No. 157, 15 Zilhicce 1326, 26 Kanûnievvel 1324, 8 January 1909, Friday, p. 2.

³⁵ "Bağdâd Mebûsları," *Tanîn*, No. 173, 1 Muhârrem 1327, 11 Kanûnisânî 1324, 24 January 1909, Sunday, p. 4.

³⁶ Benbassa, p. 153.

³⁷ BOA, MV. Dosya No. 231, Gömlek No. 312, 18 Şevvâl 1331, 7 Eylül 1329, 20 September 1913.

Nesim (Nissim) Masliyah: (1878-19 September 1931)

He won the seat in the Ottoman parliament from İzmir. He had legal training and was one of the well-known merchants of İzmir. Avram Galante mentions his appointment to the Police Academy as a Professor of Administrative Law and Capitulations. Also it is known that he unofficially gave his services as the counselor of Hüseyin Hilmi Paşa. He was very active in politics. In 1909, he published the *İttihâd* that lasted only nine months in İstanbul. Today, a copy of this journal is in the Parliament's archive, but unfortunately, it is not available for using. I will study these issues later in detail. He was an active member of the Committee of Union and Progress and was one of the highly respected figures in the İzmir branch of the committee. At the time elections were held, he was in Salonica and was the member of Commerce Tribunal of Salonica.³⁸

The news about the nomination process in İzmir frequently appeared in the Ottoman press. Especially *Tanîn* published articles in response to the Greek and Armenian press saying that officers were cheating in the determination of communities' population. So, they could have sent less deputies than they had to,³⁹ but in general, *Tanîn*, *İkdâm* and *Sabâh*, do not mention his name until the nomination results were announced. Masliyah Efendi was elected to the Ottoman parliament getting 112 votes of the total. His colleagues were Mehdi Efendi, Aristidi Paşa, Said Bey, Karolidi Efendi, Ispartalizade, Doktor Edhem Bey and Aristodolu Efendi.⁴⁰ On 3 December 1908, a telegraph from İzmir appeared in the same

---

³⁸ Ahmad, p. 217.

³⁹ Y. Doğan Çetinkaya, "İttihat ve Terakki'ye Muhalif Serbestî Gazetesi Penceresinden 1908 Seçimleri," *Toplumsal Tarih*, sayı: 89, Mayıs 2001, p. 14.

⁴⁰ "Mebûsân Şenlikleri," *İkdâm*, No. 5201, 22 Şevvâl 1326, 4 Teşrînisânî 1324, 17 November 1908, Tuesday, p. 3.

newspaper. It broke the news that the deputies from İzmir, including Nesim Masliyah, were coming to İstanbul very soon.⁴¹

Alber Vitali Feraci: (1854-1912)

One of the best-known lawyers of İstanbul, Alber Vitali Feraci Efendi, was elected to the parliament from İstanbul. In *Türk Parlamento Tarihi*, it is told that after he graduated from “*husûsî*” school, he received law education.⁴² We know that three of the Jewish deputies (Emanuel Karasu, Nesim Masliyah and Alber Vitali Feraci) were all graduates of the *Alliance Israelite Universelle* schools, so here “private” probably refers to the *Alliance* school.⁴³ He practiced law at Jewish Colonization Organization and worked as the legal adviser of the Ottoman Regie des Tabacs on legal issues.

On 11 December 1908, *Tanîn* denounced Feraci Efendi on the list of the Committee of Union and Progress, and only four days later, in *İkdâm* he was listed as *Ahrâr*. It is worth mentioning here that in the 1908 elections, it was possible for the candidates to participate in the election from two political parties. So, it was a political move to guarantee success in the elections.⁴⁴

In those days, we see his name also in *Sabâh*, in the article that was written by Uşâkizâde Halid Ziyâ. Mentioning about the candidates for İstanbul, the reknown novelist praised the counselor of Ottoman Regie des Tabacs, Feraci Efendi as follows:

Vitalis Feraci Efendi, working as a consultant for Duhan Monopoly Administration, with a strong nature, strong feelings with loyalty to this country

---

⁴¹ “İntihâbât,” *İkdâm*, No. 5217, 9 Zilkâde 1326, 20 Teşrînisânî 1324, 3 December 1908, Thursday, p. 3.

⁴² İhsan Güneş (ed.), *Türk Parlamento Tarihi: I. ve II. Meşrutiyet*, II. Cilt (Ankara: Türkiye Büyük Millet Meclisi Vakfı Yayınları, 1999), p. 403.

⁴³ Benbassa, p. 151.

⁴⁴ “İkdâm’ın Nâmzedleri,” *İkdâm*, No. 5225, 17 Zilkâde 1326, 28 Teşrînisânî 1324, 11 December 1908, Friday, p. 2.

and its people, he is a kind-hearted and trustworthy friend of me that we had many talks made me feel better during the hopeless days of Hamidian regime...⁴⁵

Tanîn also announced the result of the elections for İstanbul and Feraci Efendi won a seat in the parliament by getting 461 votes.⁴⁶

---

⁴⁵ “*Vitalis Feraci Efendi, İdâre-i İnhisâr Duhan Müşâviri, isâbet-i rey ve nazâr-ı selâhiyet fitret ve ahlâki, sükût-ı hissiyatı, memleket ve millete sadâkât ve merbûtiyeti ile devr-i sâbıkta ihtiyâç-ı hasbihâle en ziyâde devâsâz olan sırdâşân, pek kıymetdârlarından biri.*”

Uşâkizâde Halid Ziyâ. “İntihâb-ı Mebûsân,” *Sabah*, 10 Ramâzan 1326, 23 Eylül 1324, 6 October 1908, p. 3.

⁴⁶ “İntihâbât,” *Tanîn*, No. 163, 21 Zilhicce 1326, 1 Kanûnisânî 1324, 14 January 1909, Thursday, p. 3.

CHAPTER II

ECONOMIC ISSUES

Jewish deputies expressed their opinions on financial issues more frequently compared to the other deputies in the Ottoman parliament. Due to fact that they served in the budget finance and the public works committees, this is not astonishing. Karasu and Masliyah Efendis were the ones more frequently took the floor. Feraci Efendi and Sason Efendi preferred to speak only on behalf of the committee they worked in.

In the period 1908-1918, on the economic grounds, many problems were at the top of the Ottoman parliament's agenda. Ottoman Empire faced severe economic difficulties and the treasury was empty. Their speeches became less frequent by the year 1912. Here, I try to set out their views related to the economic measures they discussed in the parliament.

Emanuel Karasu:

He took the floor very frequently, especially between the years 1909-1912. The issues he expressed his views on could be classified as public works and financial issues. Related to both, he did not refrain from saying what he thought and as a result sometimes found himself coming up against his friend, the Minister of Finance Mehmed Cavid Bey, and hence, the government.

Related to the public works, Karasu Efendi took the floor to speak about the railway question in particular. The substance of his argument was that the public needs and public welfare had to be regarded in the contracts government had signed before.

On 27 January 1909, the Aydın-Kasaba Railway line was on the parliament's agenda, Gani Bey (Denizli) asked for the formation of a commission to make arrangements on the schedule of railway charges of Aydın-Kasaba route due to high tariffs. Karasu Efendi, in his speech, raised doubt about the terms of the contract.

According to Emanuel Karasu, the issue was not be open to discussion, on the contrary, a parliamentary commission should have been set up urgently to investigate the contracts signed with the companies in respect of the public needs. Because, according to him, the government did not make an effort to compel the companies to fulfill the contracts for the furtherance of the public welfare. Thus, for example, companies operated only some of the carriages within the terms of the loan. According to Karasu Efendi, if these companies operated all carriages, both companies and the country could have benefited greatly from this practice. He also accused the government and the parliament of "sleeping," as both were not aware how their authority specified in contracts so an establishment of a commission was very urgent.⁴⁷

On 26 July 1909, Ömer Şevki Bey (Sivas) issued a motion asking the current situation of public works within the country. On the same day, Gabriel Efendi (Minister of Public Works) was on the floor to give response to the motion. He clarified all points about the questions mainly complaining about the lack of money and the lack of regulations that could ease the way for the ministry to perform well. According to him, under these circumstances, the Ministry of Public Works was expected to perform miracles.⁴⁸

---

⁴⁷ *Meclis-i Mebûsân Zabıt Ceridesi: Devre: 1, İçtimâ' Senesi: 1, Cilt: 1, 4 Kanûnievvel 1324 Tarihli Birinci İnikâddan - 9 Şubat 1324 Tarihli Otuz Üçüncü İnikâda Kadar*, 14 Kanûnisânî 1324, 27 January 1909, (Ankara: Türkiye Büyük Millet Meclisi Basımevi, 1982), pp. 354-356.

Emanuel Karasu Efendi took the floor, criticizing the Ministry of Public Works for doing nothing for the benefit of the public. The passage mentioned below explains his point of view clearly:

Emanuel Karasu Efendi (Selanik): [...] Public works is our life. By public works we could strengthen the army. By public works we could promote the welfare. [...] If railways and roads facilitate the transportation it would be of great benefit to us on military terms that it would be possible to raise an army in a very short time, and so, there would be no need for a regular army and thus it could be to our economic benefits. If roads facilitate the transportation, this would lead to fraternity among all Ottomans [...]

The chairman: You said right, but tell about the solution.

Emanuel Karasu Efendi (Selanik): Now I will convince you that many years will pass by doing nothing as the last year past. But it is not anyone's fault. Regardless of who is at charge, nothing will be done in the future. There is only one solution, be sure of it: in the first instance we have to rely on the one who is at charge. Despite the fact that it is unusual, we have to agree on its necessity. Let me to explain that Ministry of Public Works is something like trade. It could not operate if it is asked for everyone's approval. Nevertheless, Minister has to take the issue to *Hey'et-i Vükelâ*, than it is send to parliament, after the parliament has discussed the issue and gives its final decision, Minister performs his job. Weanwhile, the minister can introduce a bill also. He has to have the authority to carry it out of course on condition that it is approved. As the funds passed by the parliament, Minister could carry it out himself. Minister should ask to *Hey'et-i Vükelâ* only in case of necessity. Unless these measures were taken, Ministry of Public Works could not take action in those circumstances [...] I insist, if we will not act in this way, we will be condemned for it.⁴⁹

---

⁴⁸ *Meclis-i Mebûsân Zabıt Ceridesi: Devre: 1, İctimâ' Senesi: 1, Cilt: 5, 13 Haziran 1325 Tarihli Yüz Birinci İnikâddan - 16 Temmuz 1325 Tarihli Yüz Yirminci İnikâda Kadar, 13 July 1325, 26 July 1909, (Ankara: Türkiye Büyük Millet Meclisi Basımevi, 1982), pp. 524-528.*

⁴⁹ “Emanuel Karasu Efendi (Selanik): [...] Nafia hayâtımızdır. Nafia ile askerimiz kuvvetlenir. Nafia ile umûm Osmânlılar'ın rahatı te'mîn edilmiş olur [...] Eğer şimendiferlerimiz olur, yollar açılır, eğer münâkâlat kolay olursa kuvve-i askerîyenin az zamanda bir yerde tecemmû' edebilmesi itibâriyle askerlik nokta-i nazarından fâide-i azîme var. O halde öyle her gün asker silâh altında bulundurmak lâzım gelmez ve lâzım olduğu sırada da toplanabileceği için belki o noktadan iktisâden de büyük bir menfaat olur. Yollar inşâsı ile munâkâlat te'mîn edilecek olursa Osmanlılar arasında büyük bir uhuvvet olur [...]

Reis: Söylediğiniz şeyler pek doğru, fakat çaresini gösteriniz.

Emanuel Karasu Efendi (devamla): Şimdi bakınız efendim, bu lüzûm ile beraber bir sene nasıl hiçbir şey yapılmadan geçmiş ise öylece birçok seneler geçtiğinde dahi yine bir şey yapılamayacağı husûsunda sizi iknâ edeceğim. Fakat bu, kimsenin kabâhatinden değildir. Kim olursa olsun, bir şey yapamayacak. Yegâne bir çare vardır, o da öyle bilin ki şundan ibâretdir: Evvel-emirde bu vazife kime tevdi' edilecek olursa, ona son derece emniyet etmeli. Emniyet-i fevkâlade olmakla beraber onun göstereceği lüzûmu kabûl etmeliyiz. Çünkü onu arz edeyim ki Nafia Nezâreti bir ticâret gibidir. Öyle her birine açık açık dolaştırarak işini göremez. Binâen-aleyh Nafia Nâzırı orada bir karar verecek, Hey'et-i Vükelâ'ya getirecek, Hey'et-i Vükelâ'da toplandığı gün görüşülecek, Meclis-i Mebûsân'a gidecek. Meclis-i Mebûsân'da düşünülecek, bunun üzerine muâmele yapılacak. Evvel-emirde Nafia Nâzırı bir madde-i kanûniye yazar, o madde-i kanûniyeyi ne sûrette yapacağına dair elbet bir salâhiyet alır. O salâhiyet üzerine onun için lâzım gelen sermayenin tedârîki de yine bir madde-i kanûniye ile te'mîn edilecek olursa, bu muâmeleyi emniyet edeceğimiz bir nâzır kendi yapar ve fakat ara sıra lüzûm görürse Hey'et-i Vükelâ'ya da mürâcaat eder. Eğer bu sûretle yapılmayacak olursa, bu

On 20 August 1909, the Kayseri-Erzurum Railway was on the agenda. Karasu Efendi's starting point was the same that Ministry of Public Works had to work efficiently during the discussion on the mentioned railway line. As Gabriel Efendi (the Minister of Public Works) informed the parliament that an American Company had applied for permission to build the railway without a charge, and in return, they demanded for a concession on mine exploration in the area of twenty kilometers along the railway line. The Company would enjoy the concession of exploration and of mining for fifteen years until it would profit twelve thousand Francs per kilometer.

The related commission had some reservations about the issue, stating that if parliament would authorize the government for the construction of the Anadolu Railway Line, it had to demand a deposit for fifteen years. Another point that the commission stated was the autonomy of the ministry signing an agreement with any company. In other words, the contract between the government and the company had to be approved by the parliament.

Karasu Efendi agreed that the demand of the American company was disadvantageous to some extent. Despite all these drawbacks, though, there could be some considerable bonuses: "First of all, the government could save in exploration cost per kilometer, secondly the government would not pay for the building of railway line in addition to that it was not known whether there were qualified people for it or not. Anyhow, under current conditions government could not do anything about mining and exploration for fifteen years. So, if the company would mine in that time, it would be to our benefit."⁵⁰

---

işleri yapamayacağız [...] tekrâr ederim ki, bu yol üzere hareket etmeyecek olursak şâyân-ı muâheze oluruz."

ibid., pp. 530-531.

His arguments mentioned above were almost the same for Hudeyde-Damascus Railway Line. He was agreed with Hüseyin Cahid Bey (İstanbul), claiming it was essential to grant exploration concession to the company on condition that government would open the exploration report and price issue to discussion in the parliament. The motion was approved.⁵¹

On 29 May 1909, Karasu Efendi raised objection to the draft of *Tensîkât*, “cutback in staff,” in on the base of “arbitrariness.” The committee of *Muvâzene-i Mâliye* suggested the cutback for two groups; 1- the officers which had a reputation of malfeasance and never served the public and the country, 2- the officers who were not talented enough for working in government offices. Mehmed Cavid Bey (Selanik) was on behalf of the committee of *Muvâzene-i Mâliye*. Karasu Efendi argued that as this cutback was urgent and vital for the country’s economy, parliament wanted to adapt this law a few months ago, but due to the reluctance of some of the ministers it was not possible to take the law in practice before the 31 March incident. Then, he went into details about the proposal: commissions would be established to examine the officers’ records (their previous misdeeds, qualifications, etc.) for each ministry, a deputy from the *Mebûsân* or *Âyân* would lead to the commissions. Then he clarified the main points of the salary issue: “government would continue to pay the salary of dismissed officers for one or two years, due to their length of employment. According to the proposal, the ones who were at the age of 65 had to retire, the ones who had bad reputations would be dismissed, and the ones who were not talented and not have enough capability for their posts would be fired. He also stated that to employ

---

⁵⁰ *Meclis-i Mebûsân Zabıt Ceridesi: Devre:1, İçtima Senesi:1, Cilt: 6, 18 Temmuz 1325 Tarihli Yüz Yirmi Birinci İnikâddan - 8 Ağustos 1325 Tarihli Yüz Kırkıncı İnikâda Kadar, 7 Ağustos 1325, 20 August 1909, (Ankara: Türkiye Büyük Millet Meclisi Basımevi, 1982), pp. 612-614.*

⁵¹ *ibid.*, pp. 619-621.

everybody in government offices without thinking if it was necessary or not, was an illness of the Hamidian Regime. The wars which had broken out on economic grounds were the key factor in determining the world powers. In order to fight on this ground, we had to get rid of this illness.”⁵²

Karasu Efendi drew attention to the fact that parliament had to consider “justice” as a priority, but not the “need,” while making law. In his opinion, it was not fair to dismiss a man who worked for many years and probably was never forewarned about his attitude or behavior. It was possible to pave the way to misuses of authority in practice. Besides, the proposal was not efficient enough to prevent such practices. Finally, he stated that it was a tradition of the Muslim Ottoman community for a long time and still, to be an officer, and for this reason it was impossible to get rid of it in one day. An insistence on this draft would cause social disorder in practice.

Two years later, İsmail Hakkı Bey (Gömülcine) would accuse Mehmed Cavid Bey of taking arbitrary decisions about the officers of the Ministry of Finance. With acknowledging the need for reduction in staff, Karasu Efendi agreed with Mehmed Cavid Bey that the ones who were at the age of 65 had to retire, and the ones who had bad record (*bozuk sicil*) had to be dismissed. On the other hand, he was opposed to the proposal preparing a ground for the dismissal of the some of the officers as they were not talented for the post that they held. Karasu argued that a few *kuruş* would not ruin the economy. In addition to that, if the government stopped employing staff, the ones who were not dismissed could be replaced with the retired ones. Mehmet Cavid Bey argued against Karasu Efendi that the law bill was fair enough as it provided the dismissal of the officers who got high salaries without serving the country. In addition,

---

⁵² *Meclis-i Mebûsân Zabıt Ceridesi Devre:1 İctimâ' Senesi: 1, C: 4, 16 Mayıs 1325 Tarihli Seksen İkinci İnikâddan - 11 Haziran 1325 Tarihli Yüzüncü İnikâda Kadar*, 16 May 1325, 29 May 1909, (Ankara: Türkiye Büyük Millet Meclisi Basımevi, 1982), pp. 20, 25.

the government would not have to employ these men for life, thus could dismiss whenever it wanted. There were objections to Mehmed Cavid Bey's statement that government could not dismiss anyone without showing any reason.⁵³

On 10 March 1909, *Avans Kanûnu* (the law of advanced credit) for a million *lirâ* was opened to discussion in the parliament. Karasu Efendi presented his argument with a rather different emphasis. He opposed to Zöhrap Efendi's argument that the disadvantage of the law was to lead government to a waste the money.⁵⁴ According to Karasu Efendi, the amount of the advance should have to be exaggerated, governing could not be possible without money. He emphasized that the procedure of the agreement had to be discussed, but not the necessity of the loan. Because they took the budget over in the middle of the year (referring to 23 July 1908), it was urgent to get loan.

According to him, the rate of advance was very high and it was possible to get it with a lower rate. Without giving the name of the institution, argued that, this institution behaved in a hostile manner, when the government applied for a loan to Deutsche Bank. By lowering the prices in foreign exchange markets, Deutsche Bank had to withdraw money, and the "referred institution" tried to have a monopoly on banking. This institution had to safe guard government's interest. Government had to solve this issue as soon as possible otherwise it would turn to a "national disease." The solution was to set a budget. Stating the procedure of agreement as a major handicap, he told the way it would happen: the Minister of Finance should search for loans and find money, but should not decide for the loan himself. First, he should convince the parliament that the government needed this loan, than the parliament should give

---

⁵³ *ibid.*, pp. 26-27.

⁵⁴ *Meclis-i Mebûsân Zabıt Ceridesi, Cilt 2, 11 Şubat 1324 Tarihli Otuz Dördüncü İnikâddan - 26 Mart 1325 Tarihli Elli Dördüncü İnikâda Kadar*, (1908-1909), İctimâ': 39, 25 Şubat 1324, 10 March 1909, (Ankara: Türkiye Büyük Millet Meclisi Basımevi, 1982), pp. 217 - 218.

assent for the loan and empower the minister to sign the loan agreement, and finally the Minister of Finance could sign the agreement. Nevertheless, it was urgent to borrow that loan and it would pass by the parliament without any amendment.⁵⁵

During the discussions about 1908 the loan agreement, due to same drawbacks mentioned above, Karasu Efendi opposed to the Minister of Finance Mehmed Cavid Bey on financial terms. The agreement consisted of three contracts. The first one was about the loan that government had arranged. The second contract was about the sale of bonds of 50.000 *lirâs* to the bank related to the 1904 Loan agreement, and finally the third one was about the advance with value of 1.000.000 *lirâs*.

As the spokesman of the finance committee, Mehmet Cavid Bey (Salonica) made a speech mentioning the circumstances in which government had to sign the agreement despite disadvantageous terms of the act, as they were faced with a *fait accompli*. Because the government violated the constitution by signing this act before parliament gave its assent to the act. Again, the government was violating the constitution by sending this agreement to the parliament.⁵⁶

In order to understand why the government had to practise in this way, they had to analyze the circumstances of not only past six months, but thirty years. For, during this time, Ottoman Empire was not governed with financial and economic laws. Between the years 1883-1908 the government had arranged loans in each year and sometimes twice a year, but none of these loans were spent on public works. The regime was changed on 23 July 1908, but the treasure was empty. The creditors, who could not dare to announce their demand for repayment of their money until that time,

---

⁵⁵ *ibid.*, pp. 220-222.

⁵⁶ *Meclis-i Mebûsân Zabıt Ceridesi: Devre: 1, İçtimâ' Senesi: 1, Cilt: 1, 4 Kanûmevvel 1324 Tarihli Birinci İnikâddan - 9 Şubat 1324 Tarihli Otuz Üçüncü İnikâda Kadar, 22 Kanûnisânî 1324, 4 February 1909*, (Ankara: Türkiye Büyük Millet Meclisi Basımevi, 1982), pp. 651-652.

came to the Sublime Porte to call in their credits. In addition to that, soldiers could not get their salaries regularly for a long time. Government had to pay their salaries.

Related to the fundamentals and the form of the agreement, Mehmed Cavid Bey told they tried to amend some parts of the agreement as they could. First, the contract was disadvantageous that the interest on the loan was 4 % per year. The difficulty about the conditions was that the acceptance of the loan offer was under the authority of the bank for nine months.

According to Mehmed Cavid Bey, the bank could reserve the right to accept or reject the agreement, but at least until the parliament gave consent. Thus, this was a blow to the empire's dignity. Second, contract was also disadvantageous for the government that they pledged 1.100.000 *lirâs* to the bank in return for the bonds (50.000 *lirâs*) they have already had taken. According to Mehmed Cavid Bey, this was not needed, to sell the bonds that we already had in hand, could be the solution. And finally, the third contract was about a 1.000.000 *lirâs* in advance. As the government wanted to make its debut on the London Stock Exchange, it accepted severe terms of the act. With acknowledging and expressing the disadvantageous conditions of the agreement, he ended his speech by stating his expectation that the agreement would pass by the parliament.⁵⁷

Karasu Efendi's suggestions about the issue were just a starting point for the discussion. According to him, it was not the time to debate on the refusal of the agreement, because the parliament was faced with a *fait accompli*. But, deputies could not be misled into thinking that these three contracts were related with each other. It was wrong to think that if they approved the first one, they should have approved the other. Mehmet Cavid (İstanbul) strongly criticized Karasu Efendi that it was

---

⁵⁷ *ibid.*, pp. 654 – 661.

impossible to examine these acts independent from each other as they were signed on the same day. But, Karasu Efendi insisted on his argument that these acts were not related to each other. He also pointed attention to another point that if the parliament could examine these agreements very carefully and press for every advantage it could, they would win the respect of the money lenders. Karasu Efendi criticized the sale of the bonds with a low rate.

According to him, bonds could be sold with the rate 93.5 % instead of 83.5 %, the difference was in fact the government's loss. Mehmet Cavid Bey argued that if he accepted Karasu Efendi was right, this would mean nothing, because Karasu Efendi could never guarantee the sale of bonds with a higher rate than the rate the bank had already given.

Related to the first act, Karasu Efendi started an argument about the government's account in the Ottoman Bank. According to him, the bank had to open a current account for the money the government gave and the government had to insist on this issue, because if it accepted these terms in this act, it would have no chance to change these terms for the future acts. But, it was impossible for Mehmed Cavid Bey as the bank was the intermediary bank in this agreement and it had to open a deposit account.⁵⁸

In the discussion about the second act, Karasu Efendi called attention to the point that the value of the bonds government had accepted was very low in the current market. If they were sold it in the market, the government could get more profit. Mehmed Cavid Bey opposed Karasu Efendi asserting that many of the bonds had already been sold. But, this was not the acceptable case for Karasu Efendi. According to him, at least the government should have sold the rest in the market, there was no

---

⁵⁸ *ibid.*, pp. 665-673, 676, 689-700.

necessity for it to let bank to sell our bonds. After that, he said: “On 23 July 1908 we overthrew the tyranny of the governance and now on 5 February 1909, we could overthrow the tyranny of the investors!” he left the stage to rapturous applause. This could be possible only if money lenders would see that the government was not dependent on only one bank.⁵⁹

Tanîn and *İkdâm* were highly interested with the issue. Both published leading articles about the discussions without mentioning the deputies. There is a difference in publishing the parliament discussions between the two newspapers: while *Tanîn* made comments about the deputies’ views, *İkdâm* published the conversations without making any comment.

The discussion was published in *Tanîn* on the next day as follows:

Then Karasu Efendi took the floor. He seems like catching up his ideas on the air by using two fingers as a pincer. First he failed to argue that the agreements had to be examined independently from each other, than he told all agreements had to be examined together. Cavid Bey took the floor as a hero who stands up to all attacks without a shield, and in a instructive tone as he was a executor (The word “*vâsî*” is used in description that refers to a man who dealt with works of somebody that mentally ill) ashamed Karasu Efendi that he did not deign to read the agreement text for once. Karasu Efendi demanded *Düyyûn-ı Umûmiye* to assure the government and awsome the amount of borrowing two hundred million lira...⁶⁰

Tanîn did not mention Karasu Efendi’s statements. Although admitted he was right at a few points told in a sarcastic manner:

---

⁵⁹ *ibid.*, p. 728.

⁶⁰ “*Bu defa Karasu Efendi kürsi-i hitâbete çıktı. İki parmağını havaya doğru kaldırarak havaya uçan efkârını adetâ maşa ile avlamak gibi bir vaziyet ihdâz eden Selanik mebûs-ı muhteremi muhtelif mukâvelenâmelerin birbirinden tefrik lüzûmunu ikhâm için hayli bocaladı ve ez-cümle tevhîd-i düyûna müteâllik mukâvelenâmenin celb ve tetkiki icâb edeceğini söyledi. Her hücumu kalkansız göğsünü geren bir kahraman gibi kürsi-i hitabete atlayan Cavid Bey oldukça sûret-i vâsî bir lisân ile zaten neşr olunan bu mukâvelenâmeyi okumak zahmetini ihtiyâr etmediğinden dolayı Karasu Efendi’yi tagyîb eyledi. Bir aralık Karasu Efendi Düyyûn-ı Umûmiye’nin devleti teminine lüzûm gördü. İki yüz milyon lirâyâ kadar çıkararak cümleyi tedhîş etti. İtiraz vâki olması üzerine piyasayı indirdi, indirdi “canım yüz milyon da mı yok,” diye birşey hamase ahz etti. Fakat o kadar da yok cevabını verdiler...”*

“Meclis-i Mebûsân’da,” *Tanîn*, No. 198, 27 Muhârrem 1327, 5 Şubat 1324, 18 February 1909, Thursday, p. 2.

Four clauses of the Act were accepted. Karasu Efendi ran to the rostrum, nobody was convinced that he caught an idea with his fingers. On the floor, he looked for something for a while. He could not find the clause that he would criticise and had been very grieved. At that time, as the chairman urged upon him to hurry, poor Karasu Efendi said: ‘we did not expect to be urged,’ but Cavid felt himself dishonoured and requested from Karasu Efendi to take back what he just said. Karasu Efendi did not find the text and went back to his seat. Each gave his opinion. After a while Karasu Efendi shouted: ‘I found it!’ as Arshimed and began to his speech. Yesterday, although he was right on many points, unfortunately he was not lucky. When the trumpets were blowed outside, everybody pricked up their ears, some of them run to the windows to see what was happening. It seems that the cabinet members were coming; of course nobody listened to Karasu Efendi. Boso Efendi reminded the time: ‘it’s eleven o’clock!’ Thereupon Karasu Efendi shouted, from the rostrum: ‘even if it is a hundred and eleven, I will continue to my speech!’ In spite of this aphoristic words parliament gave a break...⁶¹

We see that, besides using unnecessary descriptions and derisive style of writing, the issues he questioned were not adressed in detail in *Tanîn*. On the contrary, *İkdâm* published the same text as in the parliament records without any comment.⁶²

On the next day, *Tanîn* again, gave space to the quarrel between Mehmed Cavid Bey and Karasu Efendi. While mentioning Karasu Efendi, we see the same inclination of derisive writing. Emphasizing Karasu Efendi’s objections to each clause, *Tanîn* never mentioned why he strongly objected to the terms of the loan act.

---

⁶¹ “Diğer dört madde kabul olunduktan sonra parmaklarıyla bir fikir avlamış olduğuna istibâne hasıl olmayan Karasu Efendi yine kürsüye koşar. Aranır araştırır nihâyet tetkik edeceği maddeyi gaib etmiş olduğunu anlar. O sırada Reis Bey çabuk olunuz diye tepesine doğru tazyikât icrâ ettiğiinden zavallı Karasu Efendi’nin gözleri karararak, “sık boğaz edeceğinizi bilmiyor idik” der. Der ama, Cavid Bey’in izzet-i efsine dokunur, sözünü geri almasını teklif eder. El-hasıl Karasu Efendi gaib olmuş maddeyi bulamadan vakit ahire taallûken yerine oturur. Araya ehemmiyetli ehemmiyetsiz birçok sözler karışır. Neden sonra Karasu Efendi Arşimed gibi tevrîka-i buldum sadâ-yi meserretiytle gayb olmuş sözünü bulur ve anlatmağa devam eder. Fakat dün bahsin birçok yerlerinde haklı olmakla beraber sahiden şansı yok idi. Zira borular dışarıdan “düttürüt” diye ikaz etmeğe başlar. Herkes merâk eder, pencerelere bile koşuşan olur. Meğer programı hamselen hey’et-i vükelâ geliyor imiş, Karasu Efendi’nin sözünü dinleyen olur mu? [...] Boşo Efendi “saat onbir” ihtârında bulunduğuundan faal Karasu ‘saat yüz on bir dahi olsa yine söyleyeceğim’ arz-ı tarihisini bila-i kürsüden fırlatır. Bu tarihi söze rağmen tenfîsine karâr verilir.”

“Meclis-i Mebûsân’da,” *Tanîn*, No. 198, 27 Muhârrem 1327, 5 Şubat 1324, 18 February 1909, Thursday, p. 2.

⁶² “Meclis-i Mebûsân’da,” *İkdâm*, No. 5293, 27 Muhârrem 1327, 5 Şubat 1324, 18 February 1909, Friday, p. 3.

After it mentioned the acceptance of the proposal which was given by Masliyah Efendi, went on with the second session. “Endless objections” of Emanuel Karasu, again were strongly emphasized.⁶³

On 25 April 1910, İsmail Hakkı Bey (Gömülcine) was on the floor stating that this loan agreement was not different from the several previous loan agreements it was too risky that the government expenditure was increasing continuously, while there was no increase in revenues.

Karasu Efendi took the floor opposing İsmail Hakkı Bey (Gömülcine) stated that: there was a continuous increase in our expenditure, while there was no increase in our revenues. As the money was not spent on the areas which could not yield a reasonable return, the future of the state would be facing an uncertain future. From now on, in almost each budget discussion he based his argument on statement above. Admitting that government expenditure would increase for more years, he argued there was nothing to worry about. Because, he added, it was necessary to transfer the money to the ministries of public works, education, justice and war. He gave the example of France as she owed a hundred and thirty billion, while she had a budget of four billion. Compared with France, we were not indebted as we owed a hundred and thirty-six million, while having a budget of twenty-six million. On the other hand, the building of ports would provide us with efficient transportation and lead to the further improvements. He stated that government was borrowing for now, but it was the time to be brave. He answered the opposition deputies saying these were only of a dream: unless we incur the expenditure, we could not achieve progress.⁶⁴

---

⁶³ “Meclis-i Mebûsân’da,” *Tanîn*, No. 199, 28 Muhârrem 1327, 6 Şubat 1324, 19 February 1909, Friday, p. 2.

⁶⁴ *Meclis-i Mebûsân Zabıt Ceridesi: Devre: 1, İctimâ’ Senesi: 2, Cilt: 4, 29 Mart 1326 Tarihli Yetmişinci İnikâddan - 24 Nisan 1326 Tarihli Seksen Dördüncü İnikâda Kadar*, (1910), İctimâ’: 78, 12

According to Karasu Efendi, “the economic power of a country does not depend on its treasury, but on its wealthy citizens.” In other words, if these foreign loans would be spent for public works, than it would not be a debt anymore, but an investment for the future.

During the budget discussions of the year 1911, Karasu Efendi told that Ottomans had savings, but instead of a stock market they kept their savings in their socks. Due to the lack of a stock market, government could not invest these savings on public works. It was essential for the country, and thus he asked Minister of Finance for more effort to establish a stock market.⁶⁵

Regie Regulations were also carried into the parliament’s agenda many times due to discontent with “*Memâlik-i Osmâniye Duhanları Müşterek-i Menfaa Regie Şirketi*”⁶⁶ especially during the annual budget discussions. Emanuel Karasu was involved in discussions generally in the name of related parliamentary committee.

On 24 February 1909, his signature was on the proposal issued by Rıza Bey (Karahisar) claiming an urgent need for establishment of a commission to audit the company due to its maladministration. The proposal was sent to the Ministry of Finance.⁶⁷

A year later, Regie regulations were once more carried into the parliament during income budget discussion; Rıza Bey (Drama) and İsmail Hakkı Bey

---

Nisan 1326, 26 April 1910, (Ankara: Türkiye Büyük Millet Meclisi Basımevi, 1982), pp. 353; 356-358.

⁶⁵ *Meclis-i Mebûsân Zabıt Ceridesi: Devre: 1, İçtimâ’ Senesi: 3, Cilt: 3, 2 Şubat 1326 Tarihli Kırk Birinci İnikâtdan - 26 Şubat 1326 Tarihli Elli Altıncı İnikâda Kadar*, 21 Şubat 1326, 6 March 1911, (Ankara: Türkiye Büyük Millet Meclisi Basımevi, 1982), pp. 444-448.

⁶⁶ *Memâlik-i Osmâniye Duhanları Müşterek-i Menfaa Reji Şirketi* was established in 1833, as an revenue sharing company, by two banking groups and Bank-ı Osmânî-i Şâhâne.

⁶⁷ *Meclis-i Mebûsân Zabıt Ceridesi: Cilt: 2, 1908-1909, Devre: 1, İçtimâ’ Senesi: 1, 11 Şubat 1324 Tarihli Otuz Dördüncü İnikâddan - 26 Mart 1325 Tarihli Elli Dördüncü İnikâda Kadar, İçtimâ’: 34, 11 Şubat 1324, 24 February 1909*, (Ankara: Türkiye Büyük Millet Meclisi Basımevi, 1982), p. 25.

(Gömülcine) pointed to the fact that government did nothing about the Regie, despite the fact that the contract which provides immunity for thirty years of duration had been expired. Under these conditions, government had to make an attempt to break the contract or had to reach an agreement on royalty payments (*sûret-i te'lifîye*). According to Rıza Bey, *bandrol usûlü* would be more advantageous for the government. İsmail Hakkı Bey told that Regie's practices created a growing discontent among people. He asked the Minister of Finance for the announcement that the government would act to safe-guard the state's interests.

Emanuel Karasu mentioned that the commission should examine which terms were advantageous for the government and he told the procedure government had to follow very clearly in the commission report. He addressed the problem that if it was declared the Regie violated the contract many times, this would give right to Regie to raise objection officially. The problem was that, government and the parliament were not ready for this legislative process yet. At this point, Karasu Efendi asked the government for a detailed report of all Regie's attempts in contravention of the contract attached with *esbâb-ı mûcibe*. He insisted on the fact that government could handle the legal process only when these reports were prepared.

After Mehmet Cavid Bey told that there was no disagreement between the government, parliament and the commission; a group of deputies including Emanuel Karasu, issued a motion that government had to prepare a bill providing (an amendment and arrangements) of the old Duhan regulations. It was decided to notify government about the motion.⁶⁸

---

⁶⁸ *Meclis-i Mebûsân Zabıt Ceridesi: Devre: 1, İçtimâ' Senesi: 2, Cilt: 6, 24 Mayıs 1326 Tarihli Yüz Beşinci İnikâddan - 15 Haziran 1326 Tarihli Yüz Yirmi Beşinci İnikâda Kadar, 9 Haziran 1326, 22 June 1910, (Ankara: Türkiye Büyük Millet Meclisi Basımevi, 1982), p. 508.*

On 1 March 1911, İsmail Hakkı (Gömülcine) again voiced concern about the Regie issue; the government did nothing for a solution although the commission of *Muvâzene-i Mâliye* had given a detailed report about the disadvantages of *inhisâr usûlü* and on the advantages of *bandrol usûlü*. Here, addressing Emanuel Karasu, told these were all significant. Karasu Efendi cut in his speech asking him to speak candidly. İsmail Hakkı Bey went on; after a year had passed, a second commission was established. The members assigned by the Ministry of Finance, Faik Nusret Bey, Hamit Bey and certainly Feraci Efendi had opposed to the *bandrol usûlü* and noted another style of monopoly to the report. According to İsmail Hakkı Bey, it had to be totally rejected.⁶⁹

Three months later, Şefik el-Müeyyid was on the floor voicing the advantages of *bandrol usûlü*. The Regie des Tabacs' immunity period was about to end. Şefik el-Müeyyid Bey made a long speech about the importance of the tobacco tax for the budget and told that the government had to maintain monopoly on tobacco and its products. During the discussion, although Karasu Efendi did not make a speech about the issue, he cut Şefik Bey off sharply many times. He was not in agreement with Şefik Bey's argument, who was in favor of the state monopoly on tobacco. He opposed to Şefik Bey's argument that if the *bandrol usûlü* system was put in to practice, the matter would be left in the hands of a few merchants. At the end of the discussion, a motion was passed by the parliament that the issue would be solved as soon as possible, and would be sent to the parliament with budget law.⁷⁰

---

⁶⁹ *Meclis-i Mebûsân Zabıt Ceridesi, Devre: 1, İctimâ' Senesi: 3, Cilt: 3, (1910), 2 Şubat 1326 Tarihli Kırk Birinci İnikâddan - 26 Şubat 1326 Tarihli Elli Altıncı İnikâda Kadar, İctimâ': 49, 16 Şubat 1326, 1 March 1911, (Ankara: Türkiye Büyük Millet Meclisi Yayınları, 1982), p. 330.*

⁷⁰ *Meclis-i Mebûsân Zabıt Ceridesi: Devre: 1, İctimâ' Senesi: 3, Cilt: 7, 8 Mayıs 1327 Tarihli Yüz Üçüncü İnikâddan - 21 Mayıs 1327 Tarihli Yüz Ondördüncü İnikâda Kadar, İctimâ': 112, 18 Mayıs 1327, 31 May 1911, (Ankara: Türkiye Büyük Millet Meclisi Basımevi, 1982), pp. 380-387.*

Emanuel Karasu was firmly for free trade. During the discussions on the passport law, he opposed to the law which prescribed a compulsory passport for all Ottomans, on the grounds that the regulation would impede the progress in trade and navigation. According to Karasu Efendi, this law could serve no useful purpose and it would not have a deterrent effect on criminals and deserters as it voiced by the opposition. On the contrary, by the law, civic rights would be violated in free trade, it was likely to discourage free navigation hence they could not have the right to prevent free navigation.”⁷¹

On 5 January 1914, a law draft of the Ziraat Bank was on the parliament’s agenda. The 27th clause of the draft provided that the bank could execute an official deed for all operations including drawing loan, current accounts, and etc., but the commission raised an objection to the term “official” as it extended the power of the bank.

Karasu Efendi was in agreement with the commission that they had to safe-guard Ottoman farmers’ benefits, and while doing this they had to take into consider farmers’ conditions. If they obliged farmers to execute an official deed for a little amount, farmers would not draw any money from the bank as it was a complex and costly procedure. In addition to that, the registration issue was also open to discussion. If the parliament insisted on the registration of loans lent to farmers by legal clerks; then it would be not advantageous for the ones living in small villages, in which there were not any branches of the bank. Under those conditions, transportation and

---

⁷¹ *Meclis-i Mebûsân Zabıt Ceridesi: Devre: 1, İctimâ’ Senesi: 3, Cilt: 1, 1 Teşrînisânî 1326 Tarihli Birinci İnikâddan - 18 Kanûnevvel 1326 Tarihli Yirminci İnikâda Kadar, İctimâ’: 4, 6 Teşrînisânî 1326, 19 November 1910, (Ankara: Türkiye Büyük Millet Meclisi Basımevi, 1982), p. 51.*

additional expenses like registration would not be advantageous in practice. Thus, Ziraat Bank could hardly achieve its role.⁷²

On 6 November 1915, the Ministry of War was asking for the payment of a sum of 150.000.000 *kuruş* to the order of their ministry, for the building expenses of Muratlı-Tekfur Dağı Railway. Karasu Efendi understood the need for the railway, but for him, two points had to be thought carefully: ten years period was very long and he wondered how the ministry would find workers to employ and how could it manage these for ten years. Secondly, the country's economic benefit was also essential; they had to think about the country's gainings in economic grounds. Ali Cenani Bey (Ayıntab) and Şakir Bey (Yozgat) were not agreement with Karasu Efendi that the benefit of the country at that time had to be on military ground not on economic grounds. Ali Cenani Bey suggested to introduce a clause that parliament would grant permission to the Ministry of War to explore and operate the mines in area of twenty kilometers along the railway line. Emanuel Karasu agreed with Feyzi Bey (Diyarbakir) stating that public had to operate these mines instead of the government, thus maybe they could succeeded in creating wealth.⁷³

Nesim Masliyah:

Masliyah Efendi, too, talked generally on behalf of the committee he worked in. Different from Karasu Efendi, he made statements on the industrialization issue. About agreements and law drafts; he raised objection related to their form.

In the case of the 1908 Loan agreement, he drew attention to the points violating authority of the government and the executive. Article 17 laid down the condition that

---

⁷² *Meclis-i Mebûsân Zabıt Ceridesi: Devre: 3, İçtimâ' Senesi: 1, Cilt: 1, 1 Kanûnievvel 1330 Tarihli Birinci İnikâddan - 31 Teşrinievvel 1331 Tarihli Kırk Sekizinci İnikâda Kadar*, 10 Kanûnievvel 1330, 23 December 1914, (Ankara: Türkiye Büyük Millet Meclisi Basımevi, 1982), pp. 126-128.

⁷³ *ibid.*, pp. 664 – 668.

the government could not change the taxes, which was stated in the act in return for the loan unless receive the bank's assent. He interpreted this article as a blow to the government's authority. He explained his position that in the future, while discussing the bill law of budget, Ottoman parliament could decide to abolish or increase the tax. According to this article, the investor bank would have the initiative in recognizing the law, unless it safeguards its interests. So, under these circumstances, parliament could not approve this article. While Mehmet Cavid Bey accepted the fact that the government was hedged in with this clause, Zöhrap Efendi drew attention the statement that allows government to abolish the tax mentioned in the act, on condition that the bank recognizes its alternative. Zöhrap Efendi stated that the clause was ensuring the repayment of the loan. Although Masliyah Efendi insisted on the possible drawbacks of the clause in the long run, the clause was passed.⁷⁴

He asked for the cancellation of the sixth clause on the same basis: it infringed on the executive authority of the sultan. The clause provided that the enforcement of the law was vested in the Ministry of Finance. Saffet Efendi (Urfa) argued that the parliament had an authority to determine the sultan's authority. Mustafa Arif Efendi (Kırkkilise), agreed with Masliyah Efendi stating that the parliament could face serious problems, if a responsibility question was put on the agenda. In that case it would be hardly convincing to say "yes, we did not employ in functioning of the law, but the law itself said that and we obeyed it." Nevertheless, the Ottoman government was financially so desperate that, the parliament passed both of the clauses by majority of vote.⁷⁵

---

⁷⁴ *Meclis-i Mebûsân Zabıt Ceridesi: Devre: 1, İctimâ' Senesi: 1, Cilt: 1, 1908, 4 Kanûnmevvel 1324 Tarihli Birinci İnikâddan - 9 Şubat 1324 Tarihli Otuz Üçüncü İnikâda Kadar, İctimâ': 31, 5 Şubat 1324, 18 February 1909, (Ankara: Türkiye Büyük Millet Meclisi Basımevi, 1982), p. 707.*

⁷⁵ *ibid.*, pp. 708-717.

On municipality issues; Masliyah Efendi talked on behalf of the commission about the municipalities' jurisdiction. When the issue of municipalities came to the parliament, Masliyah Efendi argued that the municipalities had to have authority to augment the municipality's income. Related to the first clause of *Musâkkâfât Kanûnu*, Masliyah Efendi had deemed that the taxes of "equipment" and "share of education" had to be collected under one title, but it was not the right time to discuss whether the amount of the tax was high or not. Then, he stated the main reason for granting right to provinces (*vilâyet*) to determine *santim adisyonel*, was that provinces could hardly spend for the public works due to the lack of money. Thereby, each province could determine their needs through *meclis-i umûmî* (general council) and could raise the taxes more or less to meet their needs. He reminded that the *Meclis-i Umûmî* of İzmir had pleaded for this right long before it was prepared and the ministry of finance had assured the *Meclis-i Umûmî* of İzmir that a legal regulation was on the way. Then, he addressed the question if *santim adisyonel* had to be approved as a part of law of provinces, or as a part of this law. For him, it did not matter and the parliament had to be recognized for introducing the bill.⁷⁶

Related to the fourth article of the same bill, Nesim Masliyah addressed the issue of the difference in practice between the *musâkkâfât* (the building which have a roof) belonged to the government and the ones belonged to the municipalities. While the former was exempted from tax as it did not generate income, the ones that belonged to municipalities were not exempted from the tax. According to him, municipality *musâkkâfât* had to be subjected to the same exemption. However, his suggestion was not taken into consideration.

---

⁷⁶ *Meclis-i Mebûsân Zabıt Ceridesi: Devre: 1, İctima Senesi: 2, Cilt: 3, 1909-1910, 24 Şubat 1325 Tarihli Elli Birinci İnikâddan - 27 Mart 1326 Tarihli Altmış Sekizinci İnikâda Kadar, İctimâ': 52, 25 Şubat 1325, 10 March 1910, (Ankara: Türkiye Büyük Millet Meclisi Basımevi, 1982), pp. 208-209.*

Relating to the first article of the seventh clause,⁷⁷ of the law draft about *musâkkâfât*, which provided for the factories, small scaled factories and mills, an exemption from the taxes for five years after its building was completed, Nesim Masliyah Efendi congratulated both the government and the commission, hence this clause was essential for the progress in industry. But, he pointed out contradiction between the clause above-mentioned and another bill about the progress in industry. In the latter, factories were exempted from taxes for fifteen years. The Minister of Finance stated that five years term was suitable for the exemption as they also gave several immunities about the issue and his motion was accepted.

On 10 May 1910, the bill of immunity for public works was on parliament's agenda. Nesim Masliyah was on the floor on behalf of the Commission of Public Works clarified the amendments: first of all, related to the clause of immunity, "it could be granted by the government" was changed as "it could be granted by the parliament." Secondly, the way parliament would discuss the immunities was determined as a separate clause. Thirdly, commission did not approve the custom immunity as it was mentioned in the fifth clause. And finally, the commission took Sıtkı Bey's suggestion into consideration, but made amendments to some extent that excluding experts, all officers who were employed had to have Ottoman citizenship. Related to the third amendment, Nesim Masliyah raised an objection to the commission's decision which was mentioning "protectionism had to be encouraged instead of liberalism." According to him it was not a drawback to grant custom immunity for the equipment of railway. İsmail Kemal Bey opposed Masliyah Efendi, asking if there was any country granted railway immunities without the parliament's

---

⁷⁷ *Meclis-i Mebûsân Zabıt Ceridesi: Devre: 1, İctima Senesi: 2, Cilt: 3, 1909-1910, 24 Şubat 1325 Tarihli Elli Birinci İnikâddan - 27 Mart 1326 Tarihli Altmış Sekizinci İnikâda Kadar, İctimâ': 57, 6 Mart 1326, 18 March 1910, (Ankara: Türkiye Büyük Millet Meclisi Basımevi, 1982), p. 246.*

approval, while being governed by constitutional regime. According to him, railways, *Seyr-i Sefâin* Company, docks and ports were the issues that had to pass by the parliament. The clause passed by the parliament.⁷⁸

On 2 April 1910, the bill about Lynch Company was opened to the discussion. First Rahmi Bey (Salonica) came to the floor on behalf of the commission of public works. He pointed that this issue was sent to their commission despite the fact that it was related with the finance commission. Because the case was about money, government obtained permission for the money that they had to pay to the *İdâre-i Mahsûsa*, but the commission of public works had avoided stating if the matter was beneficial or not since they were not capable enough to state about the issue as they did not operate steamships.

Masliyah Efendi clarified the main points of the matter. Government wanted to transfer *İdâre-i Mahsûsa* to another company named *Seyr-i Sefâin-i Osmânî* and finally transferred the company to a finance committee on which Ispartalıyan Efendi (Aydın) served. The first condition of the agreement between Ispartalıyan Efendi and the government was: for the time being the capital invested on the company would be 950.000 *lirâs*; and its amount of 550.000 *lirâs* was for the equipment mentioned in the agreement, and the rest would be sold to foreigners made out to order. Another condition was that if the amount of bonds written to the name of the Ottoman government could not be sold, the Ottoman government had to buy it. This duration was the same for the debts. The equipment reserved for the government could not be sold (about 150.000 *lirâ*). Government asked for authorization to pay this amount to the company, otherwise to borrow a loan. But, under both circumstances,

---

⁷⁸ *Meclis-i Mebûsân Zabıt Ceridesi, Devre: 1, İçtimâ' Senesi: 2, Cilt: 5 (1910), 26 Nisan 1326 Tarihli Seksen Beşinci İnikâddan - 22 Mayıs 1326 Tarihli Yüz Dördüncü İnikâda Kadar, İçtimâ': 86, 27 Nisan 1326, 10 May 1910, (Ankara: Türkiye Büyük Millet Meclisi Basımevi, 1982), pp. 71-75, 85.*

government needed the authorization of the parliament. Hence, this issue was related to the finance committee.⁷⁹ Masliyah Efendi also told on behalf of the public works committee that they examined the conditions, and tried to analyze if the business was good or bad. But they saw that they had no right to make a judgement about the issue, as they were not experts. Although Minister of Public Works Hallacyan Efendi stated this business was good, this was only a conviction and convictions could not be taken as pure evidence. Masliyah Efendi stated that how far these calculations were reliable was a highly debatable point, thus experts from big companies had to be appointed for the job.

All deputies in the commission were not in agreement on the final report. According to İsmail Hakkı Bey, it was ridiculous to appoint men from Lloyd or Mesajuri Company to check the accounts, as they were the true competitors of *İdâre-i Mahsûsa*. Another point he issued was the company profitability. According to him, sometimes political benefits should have priority over the financial benefits. In this context, it was normal for *İdâre-i Mahsûsa* to lose some money in overseas operations, as introduced the Ottoman flag across the seas. He stated that government was not a merchant, so it could not assume control of the company.⁸⁰

On 31 May 1910, the bill of contract between the Ministry of Public Works and *Seyr-i Sefâin Şirket-i Osmânîyesi* was opened to discussion again. Rahmi Bey (Salonica) made a long speech summarizing the past discussions. Finally, the government asked for the approval of the parliament for the contract, contract specification and the navigation schedule. The parliament had hesitated to take on the

---

⁷⁹ *Meclis-i Mebûsân Zabıt Ceridesi, Devre: 1, İçtimâ' Senesi: 2, Cilt. 3, (1909-1910), 24 Şubat 1325 Tarihli Elli Birinci İnikaddan - 27 Mart 1325 Tarihli Altmış Sekizinci İnikâda Kadar, İçtimâ': 56, 3 Mart 1326, 16 March 1910, (Ankara: Türkiye Büyük Millet Meclisi Basımevi, 1982), pp. 522-528.*

⁸⁰ *ibid.*, p. 536.

responsibility. Rahmi Bey reminded the Minister of the Public Works of Hallacyan Efendi's statement as the navigation schedule was reliable. He also stated that if the Minister was mistaken, it would be understood within two months, at the latest. At that point, the parliament could announce that the Minister was responsible for this failure, the contract passed through parliament at Minister's instance.⁸¹

Masliyah Efendi raised an objection to Rahmi Bey's proposal: if the contract passed by the parliament, it would become law. According to it, parliament had to adopt amendments to the law. Relating to navigation schedule, if the parliament adopted these amendments, it would have accepted the full responsibility of the failure, as the schedule needed vitally important amendments and the parliament could not carry this through within two or three months. Ultimately, the government would accuse the parliament of not making amendments on time. He proposed that government should make the amendments and would accept the full responsibility.⁸²

At this point, Rahmi Bey reminded that parliament could not authorize the minister to make amendments as a matter of fact parliament could not make amendments itself. According to him, the contract had to be passed by the parliament than the terms of conditions would be applied and if it was needed, the ministry could inform the parliament about the necessity of the amendments. The government's proposal was passed by the majority of the parliament.⁸³

On 25 June, related to Soma-Bandırma Railway line, the bill about the contract signed with the company of İzmir-Kasaba was on the agenda. Minister of Public Works Hallacyan Efendi, made a speech about the main points of the contract. Nesim

---

⁸¹ *Meclis-i Mebûsân Zabıt Ceridesi, Devre: 1, İctimâ Senesi: 2, Cilt: 5 (1910), 26 Nisan 1326 Tarihli Seksen Beşinci İnikâddan - 22 Mayıs 1326 Tarihli Yüz Dördüncü İnikâda Kadar, İctimâ': 86, 27 Nisan 1326, 10 May 1910, (Ankara: Türkiye Büyük Millet Meclisi Basımevi, 1982), pp. 596-606.*

⁸² *ibid.*, p. 607.

⁸³ *ibid.*, pp. 608-610, 612.

Masliyah Efendi said that the government had to clarify some points on behalf of the commission. He acknowledged the parliament members, that the prices offered by the company were extremely high. The government was deceived about the prices, because experts from the company had examined the area. There were two contracts: one was about the building of the railway, and the second was about the operation of the railway. According to the first contract, the government had to pay 77.000 Francs to the company. On the other hand, the railway building was put out the tender, and only this company had applied for the issue. As the government signed the contract with the company, parliament had to approve the contract with all terms, or had to reject it completely. Hence Nesim Masliyah asked for the approval of the contract.⁸⁴

Masliyah Efendi drew attention to the urgent need for a legal regulation for the establishment of companies, as well. On 10 March 1910, he asked the government about the bill related to establishment of companies, especially corporations as they had great importance in economic progress. He suggested reminding the government to introduce the bill as soon as possible. According to him, at the first instance these kinds of bills had to be amended in the parliament, instead of less important issues discussed in the parliament up until that time.⁸⁵

On 10 May 1910, Masliyah Efendi was again on the floor on behalf of the committee. The law draft concerning the concessions intended for public works were opened to discussion. Duty exemption issue was on the agenda and the committee gave its opinion as it could not be opened to discussion due to the need for

---

⁸⁴ *Meclis-i Mebûsân Zabıt Ceridesi: Devre: 1, İçtimâ' Senesi: 2, Cilt: 6, 24 Mayıs 1326 Tarihli Yüz Beşinci İnikâddan - 15 Haziran 1326 Tarihli Yüz Yirmi Beşinci İnikâda Kadar*, 9 Haziran 1326, 22 June 1910, (Ankara: Türkiye Büyük Millet Meclisi Basımevi, 1982), pp. 551-555.

⁸⁵ *Meclis-i Mebûsân Zabıt Ceridesi: Cilt: 3, Devre: 1, İçtimâ' Senesi: 2, 24 Şubat 1325 Tarihli Elli Birinci İnikâddan - 27 Mart 1326 Tarihli Altmış Sekizinci İnikâda Kadar*, İçtimâ': 52, 25 Şubat 1325, 10 March 1910, (Ankara: Türkiye Büyük Millet Meclisi Basımevi, 1982), p. 57.

protectionism (*usûl-i himâye*) instead of liberalism (*usûl-i serbestî*). Here, Masliyah Efendi stated that he was not in agreement with the decision of the committee especially in case of the railway issue there was no drawback of importing materials for construction.⁸⁶

Masliyah Efendi also expressed his ideas about the corporations while the sixth clause of the Concession Bill was under discussion. The bill was providing the transfer of concessions granted to the foreigners to an Ottoman corporation subject to the Ottoman law in an afore-mentioned period on the contract. On behalf of the commission, Necip Draga told that it was essential to mention the transfer in the contract or otherwise it would be open to abuses as these concessions would be granted to an individual instead of a corporation. Due to some other concessions the government granted, it would be impossible to enforce the law. On the other hand, if the concessionaire was an Ottoman, it did not matter coequal whether it was an individual or a corporation. Masliyah Efendi raised an objection to the latter case; it was not proper if they would impose this conditions only on foreigners. According to him, whether a foreigner or not, the establishment of a corporation had to be obligatory on concession matters. Otherwise, the government could hardly control these initiatives. Both the commission and the government accepted Nesim Masliyah's proposal.⁸⁷

Masliyah Efendi shared his views about industrialization, while speaking in the name of the commission. During the discussion on "incentives for the industrial

---

⁸⁶ *Meclis-i Mebûsân Zabıt Ceridesi: Cilt: 5, Devre: 1, İçtimâ' Senesi: 2, 26 Nisan 1326 Tarihli Seksen Beşinci İnikâddan - 22 Mayıs 1326 Tarihli Yüz Dördüncü İnikâda Kadar, İçtimâ': 86, 27 Nisan 1326, 10 May 1910, (Ankara: Türkiye Büyük Millet Meclisi Basımevi, 1982), pp. 71-72.*

⁸⁷ *Meclis-i Mebûsân Zabıt Ceridesi: Devre: 1, İçtimâ' Senesi: 2, Cilt: 5, 26 Nisan 1326 Tarihli Seksen Beşinci İnikâddan - 22 Mayıs 1326 Tarihli Yüz Dördüncü İnikâda Kadar, İçtimâ': 91, 4 Mayıs 1326, 17 May 1910, (Ankara: Türkiye Büyük Millet Meclisi Basımevi, 1982), pp. 250-251.*

development,” he argued that this law would fill a void in the country. It was essential for the industrial development and the public wealth. Then, he covered the main points of the bill in his speech: the bill was based on the principle that government would grant immunities and exemptions to investors for establishing factories. There was another option to stimulate the industrial development: to raise the custom duties, thus to close the doors to export, but this was out of question, due to former legal obligations and capitulations imposed on the Ottoman Empire. He clarified the main immunities which were mentioned in the government bill as: to grant building site to investor, to exempt the investor from the building site tax, to exempt the investor from custom duties of the necessary equipment. Commission made some amendments on the bill, which were: expanding the immunities to foreigners, to extend the scope of the bill to the hand-loom and small-scaled factories, to oblige the government to make purchase from the domestic market at a price including 5 % of increments. According to Masliyah Efendi, the latter one was the most important measure that had to be taken. He told that it was decided as 15 % at first, but then it was decreased to 5 %. He insisted on the 15 % of increments for the domestic market products in order to strengthen the market to compete with the foreign products.⁸⁸ The law draft was accepted.

On 15 March 1911, parliament was discussing the clauses of the bill of “*teşvîk-i sanâyi*.” Relating to the eleventh clause “government could grant a private monopoly in some provinces,” Velahof Efendi raised an objection that the clause was in direct contradiction to the essence of the bill. He gave the example of *Regie des Tabacs* and he told that whatever their initial *raison d’etre* conditions were,

---

⁸⁸ *Meclis-i Mebûsân Zabıt Ceridesi: Devre: 1, İctimâ’ Senesi: 2, Cilt: 3 (1910), 24 Şubat 1325 Tarihli Elli Birinci İnikâddan - 27 Mart 1326 Tarihli Altmış Sekizinci İnikâda Kadar, İctimâ’*: 65, 20 Mart 1326, 2 April 1910, (Ankara: Türkiye Büyük Millet Meclisi Basımevi, 1982), pp. 529-530.

monopolies would always harm the public's benefits. Masliyah Efendi's starting point was rather different: in order to encourage the industries, which could hardly compete with the foreign markets, the clause had to be approved. It could prohibit the establishment of the same sort of factories in the some provinces and around it for fifteen good years. This was vital for the establishment of the industry, which could not provide its raw material from internal markets. He told that they were against tobacco monopoly in this regard. But, for the *fez* factories, the conditions were not the same. Due to lack of *fez* factories in the country, the government had to grant vast immunities in order to encourage establishment of the *fez* factories. If a man established a *fez* factory, he would want to be guaranteed to make a profit in the future. In these regards, if he was not subjected to this clause, there was a strong possibility that many other entrepreneurs would want to establish *fez* factories, as they saw how profitable it was. So, nobody would want to invest on *fez* production. Masliyah Efendi also stated that in order to prevent government to grant immunities which could be risky, the establishment of this sort of companies should be passed by the parliament. It was accepted to send the bill back to the commission.⁸⁹

On 11 April 1911, the eleventh clause of the bill of the “*teşvîk-i sanâyi*” was under discussion. Masliyah Efendi asked for the acceptance of the clause totally providing government a concession of establishment of some kind of industry including the related exemptions and restrictions. The rationale behind this was the fact that some industries could hardly compete with foreign markets like sugar and *fez* industries. Hence it was important to grant these kinds of concessions to manufacture these industries within the borders of the Ottoman Empire. He also perceived the way

---

⁸⁹ *Meclis-i Mebûsân Zabıt Ceridesi Devre:1 İctimâ' Senesi: 3 Cilt: 4 (1910-1911), 28 Şubat 1326 Tarihli Elli Yedinci İnikâddan - 21 Mart 1327 Tarihli Yetmiş Birinci İnikâda Kadar, İctimâ': 58, 2 Mart 1327, 15 March 1911, (Ankara: Türkiye Büyük Millet Meclisi Basımevi, 1982), pp. 47-48; İctimâ': 62, 8 Mart 1326, 21 March 1911, pp. 221-225.*

of thinking of the opposition. He tried to convince them that the term “monopoly” did not correspond directly to “regie.” According to him, this bill had to pass by the parliament on condition that “the approval of the parliament” could be added to the bill.⁹⁰

On 23 October 1911, the fifteenth clause of the *teşvîk-i sanâyi* bill was discussed in the parliament. Rıza Paşa asked for the cancellation of the word “free” (*meccânen*) in reference to the electricity prices. Masliyah Efendi stated that this amendment was not in accordance with the law. The aim of the law was to facilitate the establishment of the factories, and contrary to Rıza Paşa’s suggestion, many points to safeguard investors’ interests had to be mentioned in law. The cancellation of the word “free” was accepted, and the bill was sent to the commission again.⁹¹

On 13 November 1915, a bill on the court procedures to resolve the disputes between the Ottoman and foreign subjects was on the parliament’s agenda. According to the bill, the disputes that came to trial before 1 October 1914 would be subject to the law in force (*mer’i hukûk*). Masliyah Efendi raised a strong objection to the bill, that the soul of capitulations was still alive in the bill. First of all, the mixed committee of judges from different nationalities was a *sina qua none* for the capitulations. Secondly, *Dersaâdet Mahkemeleri* could not be then authorized for the disputes that arose in İstanbul. In order to abrogate capitulations not only on paper but also in practice, that bill had to be rejected totally.⁹²

---

⁹⁰ *Meclis-i Mebûsân Zabıt Ceridesi: Devre: 1, İctimâ’ Senesi: 3, Cilt: 5 (1911), 27 Mart 1327 Tarihli Yetmiş İkinci İnikâddan - 13 Nisan 1327 Tarihli Seksen Altıncı İnikâda Kadar, İctimâ’*: 77, 29 Mart 1327, 11 April 1911, (Ankara: Türkiye Büyük Millet Meclisi Basımevi, 1982), pp. 219, 222-223.

⁹¹ *Meclis-i Mebûsân Zabıt Ceridesi: Devre: 1, İctimâ’ Senesi: 4, Cilt: 1 (1911), 2 Teşrînievvel 1327 Tarihli Birinci İnikâddan - 7 Teşrînisânî 1327 Tarihli Onsekizinci İnikâda Kadar, İctimâ’*: 5, 10 Teşrînievvel 1327, 23 October 1911, (Ankara: Türkiye Büyük Millet Meclisi Basımevi, 1982), pp. 82-87.

⁹² *Meclis-i Mebûsân Zabıt Ceridesi: Devre: 3, İctimâ’ Senesi: 1, Cilt: 1 (1914-1915), 1 Kanûmievvel 1330 Tarihli Birinci İnikâddan - 31 Teşrînievvel 1331 Tarihli Kırk Sekizinci İnikâda Kadar, İctimâ’*:

On 2 March 1916, the bill of silk and silk fabric was under discussion. Masliyah Efendi was on the floor on behalf of the commission. Related to the seventeenth clause of the bill, it was approved to increase the tax rate on silk from 8 % to 15 %. Ali Haydar Bey (Konya) raised an objection to the commission's decision, as it would create a severe blow to a domestic silk production. Silk weaving factories would get the raw material from the abroad, hence the mulberry trees would be cut within the Ottoman Empire. Masliyah Efendi drew attention to the economic point of view that the silk production factories in the country worked for only six months due to inadequate production. If they could get raw materials from abroad, the factories could produce for twelve months. But on the other hand, if they removed the tax for silk, then the local producer would be unprotected. Masliyah Efendi told that they had examined the past regulations, and found out that no silk fabric came from abroad even when the tax rate was 8 %. He claimed that, if they would impose a high rate, in the times of inadequate production, the factories would not produce for six months, or vice versa. If they imposed a low rate, then the local producer would remain unprotected and this would be a blow to local silk industry. So, they decided to increase the rate to 15 %. It was passed by the parliament.⁹³

On 29 January 1917, as one of the important issues, government drew up a proposal for replacing the *Rûmî*, the modified Muslim Era calendar based on solar years, calendar with Gregorian. Masliyah Efendi reminded this was the second time Gregorian calendar was brought to the agenda of the parliament. On behalf of the commission, he told that three important questions were discussed. The first one was

---

41, 12 Teşrînievvel 1331, 25 October 1915, (Ankara: Türkiye Büyük Millet Meclisi Basımevi, 1982), pp. 572-574.

⁹³ *Meclis-i Mebûsân Zabıt Ceridesi: Devre: 3, İctimâ' Senesi: 2, Cilt: 2 (1915), 1 Şubat 1331 Tarihli Yirmi Sekizinci İnikâddan - 29 Şubat 1331 Tarihli Kırk Dördüncü İnikâda Kadar, İctimâ': 37, 18 Şubat 1331, 2 March 1916, (Ankara: Türkiye Büyük Millet Meclisi Basımevi, 1982), pp. 243-246.*

the “day” issue. There was a general agreement on the need for wiping up the thirteen day difference in the two calendars. Relating to “year” issue, commission accepted Kanûnisânî (January) as the first month of the year instead of March as was before. Relating to “date” issue, Masliyah Efendi was opposed to commission’s general opinion, arguing that the change in dates could lead to a considerable confusion in minds. According to the commission, it was non-sense to use 1332 instead of 1917, but the parliament had to take the possible confusion into consideration, thus the date could not be changed. Masliyah Efendi reminded that Bulgaria had achieved to put it into practice in a very short time and insisted on the Gregorian date. Commission’s proposal was accepted; and 16 February 1332 was accepted as 1 March 1917.⁹⁴

On 20 March 1917, the government introduced a new regulation to meet the army’s needs (*Tekâlîf-i Harbiyenin Sûret-i Tarhına Mütedâir Kanûna Müzeyyel Kanûn Lâyhâsı*). From the beginning of the World War I, the government took the needs of the army from people and institutions, and gave a record in return to pay the price later. But, Ottoman Empire was in war for three years and still people did not know when they would receive the payment. From now on, the government wanted to purchase the needs of the army from the public. Ali Haydar Bey proposed that the needs of the army had to be met by confiscation, and asked for the insertion of a clause preventing government to purchase by bargaining, due to past practices of the government. Masliyah Efendi was not in agreement with Ali Haydar Bey. According to him, if the parliament had approved the insertion of this clause, it would have

---

⁹⁴ *Meclis-i Mebûsân Zabıt Ceridesi: Devre: 3, İçtimâ’ Senesi: 3, Cilt: 2 (1916-1917), 13 Kanûnisânî 1332 Tarihli Yirmi Dokuzuncu İnikâddan - 17 Şubat 1332 Tarihli Kırk Yedinci İnikâda Kadar, İçtimâ’*: 31, 16 Kanûnisânî 1332, 29 January 1917, (Ankara: Türkiye Büyük Millet Meclisi Basımevi, 1982), pp. 44-45.

approved all the past misuses of the government, and this was clearly totally unacceptable. The Government's proposal was approved.⁹⁵

Alber Vitali Feraci:

Feraci Efendi made his statements on financial issues. He shared Emanuel Karasu's view that as the foreign loans would be spend for public works, could be no longer an expenditure, but an investment. During the *Düyük-ü Umûmiye* budget discussions, he went on stating: "it was not the time for being pessimistic, as they achieved to reduce the foreign loan of 117.000.000 *lirâ* to 52.000.000 *lirâs* in twenty-five years, addressing the pessimistics in the parliament. In addition to that, the financial circumstances were not desperate. If annual revenues covered annual repayment amount of the loan, then there would be nothing to worry about. As long as there was a continuous increase in the annual revenues, the loan issue should not be opened to the question."⁹⁶

Three days later, Feraci Efendi was on the floor again asking the parliament's approval for a loan of 8.000.000 *lirâs*. Now, he pointed out the fact that national income was increasing, and they could not hesitate over this loan as it continued to increase. He also mentioned the indirect incomes that could not count for the time being, all of which were monopolies. His expectation was that at least 5.000.000 *lirâs* would be funneled to the treasury.⁹⁷

During the discussions on the budget law for the year 1911, Feraci Efendi was on the floor on behalf of the budget commission; and he sometimes had hard time of

---

⁹⁵ *Meclis-i Mebûsân Zabıt Ceridesi: Devre: 3, İçtima Senesi: 3, Cilt: 3 (1917), 4 Mart 1333 Tarihli Kırk Sekizinci İnikâddan - 4 Nisan 1333 Tarihli Altmış Sekizinci İnikâda Kadar, İçtimâ': 57, 20 Mart 1333, 20 March 1917, (Ankara: Türkiye Büyük Millet Meclisi Basımevi, 1982), pp. 273-275.*

⁹⁶ *Meclis-i Mebûsân Zabıt Ceridesi: Devre:1, İçtimâ' Senesi:2, Cilt: 4 (1910), 29 Mart 1326 Tarihli Yetmişinci İnikâddan - 24 Nisan 1326 Tarihli Seksen Dördüncü İnikâda Kadar, İçtimâ': 78, 12 Nisan 1326, 25 April 1910, Monday, (Ankara: Türkiye Büyük Millet Meclisi Basımevi, 1982), pp. 436-437.*

⁹⁷ *ibid., İçtimâ': 80, 15 Nisan 1326, 28 April 1910, Wednesday, p. 438.*

it. The ministry of public works was accused of being negligent in calculating the *kilometre teminâtı* per kilometer especially in Eskişehir-Konya Railway Contract. Feraci Efendi agreed on it, but he insisted on the postponement of the issue was related to the public works' budget. If the parliament would insist on the check of the calculations again than they had to give time to commission to check it out again.

According to him, the budget commission was not guilty of this miscalculation. Mehmet Talat Bey (Ankara) criticized this answer of Feraci Efendi for speaking on behalf of the government, but not the public, reminding him that he was elected by the public. At this point, he answered that they were obliged to meet the requirements of the contracts signed on behalf of the public.

As an answer to Hacı Mustafa Efendi's question about what they had to do in the current condition, Feraci Efendi told that they had to make the payments to *Düyyûn-ı Umûmiye*. The Ministry of Finance was obliged to meet the requirements of the contracts signed by the Ministry of Public Works. On the other hand, to safeguard the country's interests was the responsibility of the Ministry of the Public Works. Therefore, it had to be asked to the related ministry. If there was a miscalculation, the officials were blame-worthy and it heeded to be asked from the related ministry.⁹⁸

On 9 May 1911, the budget of Hicaz Railway was under discussion and Feraci Efendi was on the floor on behalf of the commission. He told the parliament that the commission had considered it necessary to add a clause to establish a board of directors auditing the company's expenditures for equipment. He also spoke of the

---

⁹⁸ *Meclis-i Mebûsân Zabıt Ceridesi: Devre: 1, İctimâ' Senesi: 3, Cilt: 4, (1910-1911), 28 Şubat 1326 Tarihli Elli Yedinci İnikâddan - 21 Mart 1327 Tarihli Yetmiş Birinci İnikâda Kadar, İctimâ': 57-58, 2 Mart 1327, 15 March 1911, Wednesday, (Ankara: Türkiye Büyük Millet Meclisi Basımevi, 1982), pp 46-57.*

necessity for a reciprocal relationship between the railway company and its board. The clause passed through the parliament.⁹⁹

9 December 1911, the issue of pious foundations was on the parliament's agenda. The Ministry of *Evkâf* had issued a decree for 60.000 *lirâs* expenditure for a building under construction, while the parliament was closed. The decree was under discussion as the *Muvâzene-i Mâliye* commission had already approved it. Alber Vitali Feraci, as the head of the commission was charged by İsmail Hakkı Bey (Gömülcine) for not being neutral. According to İsmail Hakkı Bey, the decree violated the *Kanûn-i Esâsî*. Violation was double sided; first of all, at the times that the parliament was closed, government could issue a decree, only if it was a matter of great urgency. So, he questioned the urgency of the matter. Secondly, the commission had to see this violation and should not have approved it. İsmail Hakkı Bey went on with the attitude of the commission. According to him, the commission was no longer neutral that it did not approve the bill that providing exemption from estate tax to those who suffered losses during the 31 March incident. So, the commission approved the bills of their favorite men, without searching its accordance with the *Kanûn-i Esâsî*. Feraci Efendi denied that the commission was biased in favour the ministry. He told that they referred to the 101th clause of the *Kanûn-i Esâsî*, related to the budget of ministries, but not to the 36th clause, as İsmail Hakkı Bey had mentioned. In addition to that, the ministry had already begun the construction, and due to lack of money it had left it half-finished. So, the commission did not see it proper and approved the bill. He pointed out that he was not the one asked for the illegality of the bill, but the minister. Then, he assured İsmail Hakkı Bey that the commission was

---

⁹⁹ *Meclis-i Mebûsân Zabıt Ceridesi, Cilt: 6, Devre: 1, İctimâ' Senesi: 3, (1911), 16 Nisan 1327 Tarihli Seksen Yedinci İnikâddan - 7 Mayıs 1327 Tarihli Yüz İkinci İnikâda Kadar, İctimâ': 94, 26 Nisan 1327, 9 May 1911, (Ankara: Türkiye Büyük Millet Meclisi Basımevi, 1982), pp. 309-311, 314.*

headed by him, and had always been neutral and would remain neutral then on. After that, Hayri Bey the Minister of *Evkâf* made a speech about the issue, the clause was put to a vote and passed through the parliament.¹⁰⁰

Ezakiel Sason:

On 31 May 1909, Sason Efendi published an article on *Tanîn* opposing the concession for navigation on the Tigris River. Although he had not made any statements about the issue in the parliament discussions, it is worth mentioning it here under this title, due to fact that he had explained his doubts about the issue very clearly. I will mention *Tanîn*'s aspects separately in the second chapter.

By 1884, the Ottoman government had granted permission to the British Lynch Company for Navigation on Tigris. He told about the background of the issue: “as the private treasury of the sultan would be transferred to the Ministry of Finance after the 10th of July, the steamers under *Osmânlı İdâresi* would be transferred to the government. Ottoman navigation on the Tigris River dated back to the 1850s. During the governance of Namık Paşa, the former *vâli* of Baghdad, the first ship was brought. Following him, Midhat Paşa maintained a trade line “*Ummân-ı Osmânî*” with the donation of the public. By 1884, the Ministry of the Navy took over the company, but thanks to the ill-management of the ministry, only a few boats could be kept in service on the Tigris River. During this period, the government granted permission to the Lynch Company for Navigation on Tigris. Two steam-ships serviced under the Lynch Company and the company was granted permission for the third in 1906.”¹⁰¹ Now, the

---

¹⁰⁰ *Meclisi Mebûsân Zabıt Ceridesi, Cilt: 2, Devre: 1, İçtimâ' Senesi: 4, (1911), 9 Teşrînisânî 1327 Tarihli Ondokuzuncu İnikâddan - 5 Kanûnisânî 1327 Tarihli Kırkıncı İnikâda Kadar, İçtimâ' Senesi: 4, İçtimâ': 22, 26 Teşrînisânî 1327, 11 December 1911, (Ankara: Türkiye Büyük Millet Meclisi Basımevi, 1982), p. 101.*

¹⁰¹ Sason Efendi, “Dicle Nehrinde Seyr-i Sefain,” *Tanîn*, 11 Cemâzeyyilevvel 1327, 18 Mayıs 1325, 31 May 1909, p. 2.

agreement between the Ottoman government and the Lynch Company was nearing completion on the issue of concession for navigating on Euphrate and Tigris for thirty-seven and a half years.¹⁰²

Sason Efendi based his argument on the importance of free entrepreneurship in navigation of the Tigris River, pointing out the negative results of a concession and high-lighten the point that these permissions had never turned into a concession. Here, it is important to remind that Sason Efendi was a financier coming from a merchant family,¹⁰³ and he was the ex-director of Baghdad Hamidiye Steamship Company.¹⁰⁴ In addition to his knowledge of navigation and trade, he was in close touch with Baghdad, and was very well informed about the local problems of the region.¹⁰⁵ Addressing William Willcock's project¹⁰⁶ on cultivation, he insisted on the importance of free navigation on the Tigris River. According to him, free-trade on Tigris would increase the prosperity in the region, thus government could not grant any concession to foreign companies. Otherwise the irrigation facilities in the region would not be enough for the prosperity of the region. It was not already late for the Ottoman government: "before the revolution, the treasury of *hassa* decided to sell the

---

¹⁰² The probable outcomes were the absorption of the Ottoman Steamer Line *Nahriyya* by British Lynch Company and concession for navigating on both rivers to Lynch Company for 37.5 years.

Mahmoud Haddad, "Iraq Before World War I: A Case of Anti-European Arab Ottomanism," in: Rashid Khalidi, Lisa Anderson, Muhammed Muslih and Reeva S. Simon (eds.). *The Origins of Arab Nationalism* (New York: Columbia University Press, 1991), p. 120.

"In 1904, sultan Abdulhamit bought the old Ottoman Steamship Service, brought it under the administration of his private estate, the *Saniyya* administration, and gave it the new name of the Hamidiyya Steamship Company..." see, Haddad, p. 124.

¹⁰³ BOA, DH. SAID. Dosya No. 77, Gömlek No. 439, 29 Zilhicce 1275, 30 July 1859.

¹⁰⁴ BOA, DH. MKT. Dosya No. 799, Gömlek No. 48, 1321 Ramâzan 16, 6 December 1903.

¹⁰⁵ As an example, two days before his article appeared in the *Tanîn*, he received a telegram sent by the merchants from Süleymaniye and Kerkük complaining about brigands in the region. They were asking for a solution, unless the transportation of goods in the trade activity would come to a standstill.

BOA, DH. MKT. Dosya No. 2823, Gömlek No. 92, 04 Cemâziyyevvel 1327, 24 May 1909.

¹⁰⁶ "Sir William Willcocks, a distinguished British irrigation expert, had been commissioned by the Ottoman government to improve irrigation facilities in the Iraqi provinces..." in: Haddad, pp.125-126.

boats it owned to Lynch Company, on condition that all boats would be kept in service under the Ottoman flag. Due to the transfer of treasury of *hassa* to *beytü'l-mâl*, the negotiation never came to a conclusion. Thus, the concession was not granted to a foreign company, which means a disaster for Iraq.”¹⁰⁷

He wrote that, it was totally pointless to discuss whether the government would operate the steamers or not. Whatever its decision, Sason Efendi expressed his wish for permission to navigate on the Tigris River to all Ottoman subjects likewise it was granted to the Lynch Company:

How it was irrational to raise an objection to the plain truth that Ottomans were the rightful owners of this permission; it was a matter of being a patriot to wish the preference of Ottomans in case of the transfer of the steamers to a company. In short, taking the national interests into consideration as a consequence of an increasing demand for trade transportation and a decrease in fare and freight prices due to the increase in steamers' number and establishment of companies, I prominently propose government to grant permission for free navigation to all Ottoman subjects and additionally I prose the necessity of timing to declare the prices of transferred steamers if the Ministry of Finance determined as there would be many candidates from Basra and Baghdad for operating these steamers.¹⁰⁸

The issue was put on the parliament's agenda on 29 November 1909. İsmail Hakkı Bey (Baghdad) and his colleagues put forward a proposal asking for the documents of the concession contract from the government.

---

¹⁰⁷ Sason Efendi, “Dicle Nehrinde Seyr-i Sefain,” *Tanîn*, 11 Cemâziyyevvel 1327, 18 Mayıs 1325, 31 May 1909, p. 2.

¹⁰⁸ “Bu hakkın asıl müstahakkı bulunan millet-i Osmâniye'ye bahşedilmesinde bir mâni ve mahzûr tasvîri akıl ve mütealikten ne derece hariç ise mezkûr vapurlar hükümetçe işletilmeyip de ahire devr olunmak istenildiği takdîrde efrâd ve beşer-i Osmâniye'ye tercihen devr olunmasını samîmi arzû etmek de zaar hamiyet-i vatanperverdir. Hülâsa-î kelâm vapurların tezâyidi ve şirketlerin tağdîdi halinde nakliyât-ı ticâriyeye gelecek vesâmetten ve rekâbet sebebiyle nullerin kesb edeceği itidâl-i ehveniyetten husûl-i azâde-i tefsîl bulunan menâfi-i milliye ve vatâniyeyi derpiş ederek ve ihtimâm ederek seyr-i sefâin hakkının umûm tebaa-i Osmâniye'ye keşide-i serbest bırakılmasını hükümetden nazâr-ı dikkat ve hamiyetine kemâl-i ehemmiyetle arz eder ve devr olunan vapurların maliyece furâhhâtını mutâssavvur ve mukârrer ise Basra ve Bağdad'da pekçok ta'lib bulunacağı muhakkak olduğundan keyfiyetin i'lânı lüzûmunu ilâve-i beyân eylerim.”

ibid.,p. 2.

This proposal started a heated debate in the parliament over the question of priority, whether to demand an explanation from government or to demand the contract documents. It was determined to demand the documents first, if there were no documents, than to demand an explanation, and the session was postponed until 11 December 1909.¹⁰⁹

On 11 December 1909, the government insisted on not to send the documents to the parliament for approval. Parliament then had two options: it either would give vote of confidence, or it would insist on its approval, and the government would be forced to resign. Parliament chose the first option.

All Jewish deputies were at the parliament during the discussions, except for Sason Efendi: “he was on the way to Basra to awaken the local merchants and notables about the possible consequences of the foreign concession on navigation.”¹¹⁰

The final decision created a storm of protest in the Iraqi provinces. Both individuals mostly merchants and the Committee of Union and Progress branches sent protest telegrams to İstanbul, asking for an official denial about the issue. Although we do not know exactly to what extend Sason Efendi was active in this anti-campaign, it is worth mentioning here.

Around 14 December 1909, merchants from Baghdad cabled to İstanbul that they were against the concession of navigation to foreigners and enumerated their reasons as:

1- Frights and fares between Baghdad and Basra would probably be increased, as there would no longer be any competition.

---

¹⁰⁹ *Meclisi Mebûsân Zabıt Ceridesi: Devre: 1, İctimâ' Senesi: 2, Cilt: 1, 1 Teşrînisânî 1325 Tarihli Birinci İnikâddan - 13 Kanûmsânî 1325 Tarihli Otuzuncu İnikâda Kadar, İctimâ': 8, 16 Teşrînisânî 1325, 29 November 1909, (Ankara: Türkiye Büyük Millet Meclisi Basımevi, 1982), p. 143.*

¹¹⁰ Haddad, p. 119.

- 2- The working of the steamers might be manipulated so as to give an advantage to British over that of other trade.
- 3- In case of tribal disturbances upon the river, the firm would probably demand compensation for the interruption of their business, which they could not do so long there were also Ottoman steamers on the river.
- 4- An opportunity would be created, in case of tribal disturbances, for political interference by the British government.
- 5- The Turkish government would no longer have any steamers at its disposal for the transport of Ottoman troops, in case of tribal disturbances.
- 6- The transfer of the steamers would have a bad political effect upon the rebellious tribes, and the steamers might even be used by the British in such a way as to assist and encourage those tribes. India was an excellent example of how political designs might be pushed under the guise of trade.
- 7- The same price could be obtained from the merchants themselves as from Messrs. Lynch and they would agree to conditions more favorable to the Turkish government.¹¹¹

The next day, the Committee of Union and Progress Baghdad branch held a meeting and issued that they had established a committee to negotiate with the *vâli*.

On 20 December 1909, Baghdad responded to the telegram from İstanbul telling that the parliament had already sanctioned the concession by a majority of votes, very quickly and decisively. They sent telegrams to the Ministry of Interior, members of the senate, deputies of the parliament, leading newspapers of İstanbul, and to the deputies of Baghdad, Basra, Musul, Yemen and Dayrû'l-Zor warning that the probable consequence of concession would be a catastrophe for Iraq: “under these circumstances if İstanbul can not come up with a satisfactory explanation, they would call back the deputies of Iraqi provinces, and would do everything what the fragile circumstances requires.”¹¹²

---

¹¹¹ Haddad, p. 121.

¹¹² *ibid.*, p. 122.

From that day onwards, popular demonstrations were held in all Iraqi provinces. On 26 December 1909, the Ottoman government declared Martial Law in the region. Two days later, Hüseyin Hilmi Paşa's government had resigned.¹¹³

It is clear that, Sason Efendi stood against the concession to foreigners on navigating Tigris River, whatever forced by the circumstances. By acting in favour of the free entrepreneurship on navigation, he also once broke up with the unity among Jewish deputies within the Committee of Union and Progress.¹¹⁴

On 10 April 1911, Sason Efendi was voicing main problems about the Ottoman Postal Service during the discussion of postal service budget. He pointed out that, compared to the Hamidian period, much more money had been charged for the postal service, but the main problems still persisted. He also stated that the commission was suspicious about the officers' performance that they did not submit the statistical documents for three years and asked for its submission to the commission.¹¹⁵

On February 1913, Hakkı Paşa was accompanied by Sason Efendi on the way to Britain to reconstruct the Ottoman-British relationship. Ottoman government was in financial dire straits and hoped to get funds in return of granting concessions. The negotiations between Edward Grey and Hakkı Paşa came to a conclusion in May 1913. Under the agreement, Britain enjoyed "certain rights and privileges with regard to navigation on the Tigris, the Euphrates and Şattü'l-Arab." In Said Talib al-Nakib's words:

---

¹¹³ *ibid.*, p. 125.

¹¹⁴ Haddad points out the demonstrations and protests in Iraq as the "anti-European phase of Arab proto-nationalism" See: Haddad, "Iraq Before World War I: A Case of Anti-European Arab Ottomanism," in: Rashid Khalidi, Lisa Anderson, Muhammed Muslih and Reeve S. Simon (eds.), *The Origins of Arab Nationalism* (New York: Columbia University Press, 1991).

¹¹⁵ *Meclis-i Mebûsân Zabıt Ceridesi: Devre:1, İctimâ' Senesi: 3, Cilt: 5, (1911), 27 Mart 1327 Tarihli Yetmiş İkinci İnikâddan – 13 Nisan 1327 Tarihli Seksen Altıncı İnikâda Kadar, İctimâ': 73, 28 Mart 1327, 10 April 1911, (Ankara: Türkiye Büyük Millet Meclisi Basımevi, 1982), p. 154.*

The Committee of Union and Progress sent Hakkı Paşa to London to sell the Iraq assets [...] thus they granted her the right of inspection at Basra and the Persian Gulf and granted her an important concession that can destroy the whole Iraq, namely forming companies to navigate both the Tigris and the Euphrates in addition to the railway concession from Baghdad to Basra to Kuwait. Furthermore, they put up the Crown Lands (*mudâvvara*) to auction in İstanbul granting only 30 days for the period of auction making it impossible for the tribes to buy their own lands, thus these lands would be sold to foreigners.¹¹⁶

When Haddad compares the navigation issue of 1909 and the British Ottoman draft convention of 29 June 1913, on the base of the Committee of Union and Progress circles, he mentions Sason Efendi as follows:

Unlike 1909, no Committee of Union and Progress voices made common cause with indigeneous Iraqi sentiments. Take Sason Hasgayl for example; who was agitating, for whatever motives, against a British monopoly in river navigation in 1909, had a reverse role in the 1913 agreement. He accompanied Hakkı Paşa to London, where he assisted in arriving at the British-Ottoman draft convention of 29 June 1913.¹¹⁷

According to the archival document dated 20 September 1913, Sason Efendi was promoted to under-secretariat of the Ministry of Trade and Agriculture.¹¹⁸ Another document claiming travelling expenses for Sason Efendi indicates that he would negotiate on some important issues at Britain,¹¹⁹ the date of the document also tells us that Sason Efendi went to Britain after the British-Ottoman draft convention was signed.

On 8 July 1914, Sason Efendi was again on the floor about the budget of the *Düyûn-ı Umûmiye*. He talked about the terms of the budget. Then, the clauses of the draft law were discussed. He answered all questions about the budget actively, as he

---

¹¹⁶ Haddad, pp. 132-135.

¹¹⁷ *ibid.*, p. 138.

¹¹⁸ BOA, MV. 231/312, 20 September 1913.

¹¹⁹ BOA, MV. 182/46. 23 November 1913.

was the secretary of the commission.¹²⁰ The budget of the Ministry of the Public Works was also announced by Sason Efendi. There was a difference between the government's draft law and the commission's: Sason Efendi told that the commission made cuts on salaries about a hundred *lirâs* but this amount was not a saving, it was preserved for the Public Works' budget.¹²¹

In 1916, Sason Efendi served on the *Muvâzene-i Mâliye* commission. He talked on behalf of the commission about law of "retirement and resignation of military officers." Nesim Masliyah served on the *kavânîn-i mâliye* commission as well.

On 29 January 1917, *Defter-i Hakânî Dâiresi* (Land Registeries) drew up a proposal for establishing a school to train youngsters in law and math for employing at the *Defter-i Hakânî* office as a surveyor. They asked for a budget of 1.400 *lirâs*. Sason Efendi, on behalf of the *Muvâzene-i Mâliye* commission told that they could not approve the proposal, as they did not believe in permanence of this school with a budget of 1.400 *lirâ*. The government's proposal was not approved.¹²²

During the discussions on the government's budget, Sason Efendi was again on the floor on behalf of the *Muvâzene-i Mâliye* commission. He had clarified the main points of the budgets related to Ministry of Foreign Affairs, Ministry of Agriculture and Ministry of Education.

On 20 December 1917, Sason Efendi was on the floor during the discussions on bill of tax reductions on matches and tinder / touchwood. Sason Efendi stated on

---

¹²⁰ *Meclis-i Mebûsân Zabıt Ceridesi: Devre: 3, İçtimâ' Senesi: 1, Cilt: 2 (1914), 24 Haziran 1330 Tarihli Yirmi Yedinci İnikâddan - 20 Temmuz 1330 Tarihli Kırk Yedinci İnikâda Kadar, (içtimâ'-i fevkâlâde), 25 Haziran 1330, 8 July 1914, (Ankara: Türkiye Büyük Millet Meclisi Basımevi, 1982), pp. 36-45.*

¹²¹ *ibid.*, p. 430.

¹²² *Meclis-i Mebûsân Zabıt Ceridesi: Devre: 3, İçtimâ' Senesi: 3, Cilt: 3, (1917), 4 Mart 1333 Tarihli Kırk Sekizinci İnikâddan - Tarihli Altmış Sekizinci İnikâda Kadar, İçtimâ': 48, 16 Kanûnisânî 1332, 29 January 1917, (Ankara: Türkiye Büyük Millet Meclisi Basımevi, 1982), pp. 21-24.*

behalf of the *Muvâzene-i Mâliye* commission that they saw an objection about the issue; the decree was already issued and put into practice. If the bill passed by the parliament, people would wait for the parliament's approval next time on every case. On the other hand, the ones who paid his tax before could think it was a mistake to obey the law.¹²³

On 7 March 1918, Bill of Municipality Duties (*Rûsûm-ı Belediye Kanûnu*) was on the parliament's agenda. A heated debate on the seventh clause of the law that repealing the duty for *dellâliye* in state auctions, took place in the parliament. Sason Efendi stood for the approval of the clause. According to him, the government always took from the small cities more, compared to the big cities. He reminded that 7/8 of all the total taxes were imposed on farmers and the rest was received from merchants and manufacturers. If they rejected the clause, this duty would be paid by the farmers. Faik Bey (Edirne) did not agree with Sason Efendi on the ground that the selling of *âşâr* took place between the *mültezims* and the government, thus the duty would be paid by the *mültezims*. Sason Efendi pointed that it was no longer the time of the *mültezims*, but the clause was not approved by the parliament.¹²⁴

On 12 March 1918, another important debate in the parliament was on the issue of procuring goods and the amount of the goods on which the commissariate had authority. There was a conflict between the Commission of *Muvâzene-i Mâliye* and the Commission of Trade and Agriculture on the amount of the goods. Sason Efendi, on behalf of the *Muvâzene-i Mâliye* commission, told that the final task of the bill was prepared to intend farmers' advantage. According to him, not to take from the farmers

---

¹²³ *Meclis-i Mebûsân Zabıt Ceridesi, Devre: 3, İctimâ' Senesi: 4, Cilt: 1, (1917-1918), 1 Teşrinisânî 1333 Tarihli Birinci İnikâddan - Tarihli Otuz Dördüncü İnikâda Kadar, İctimâ': 5, 15 Teşrinisânî 1333, 15 November 1917, (Ankara: Türkiye Büyük Millet Meclisi Basımevi, 1982), pp. 37-38.*

¹²⁴ *Meclis-i Mebûsân Zabıt Ceridesi, Devre: 3, İctimâ' Senesi: 4, Cilt: 3, (1918), 7 Mart 1333 Tarihli Altmış Dördüncü İnikâddan - 31 Mart 1333 Tarihli Yetmiş Dokuzuncu İnikâda Kadar, İctimâ': 64, 7 Mart 1333, 7 March 1918, (Ankara: Türkiye Büyük Millet Meclisi Basımevi, 1982), pp. 31-32.*

could be the most efficient solution for farmers' benefit, but this was not practical, because the government had to supply the army, İstanbul, and officers at the same time. The clause was sent back to related commissions again.¹²⁵

---

¹²⁵ *Meclis-i Mebûsân Zabıt Ceridesi, Devre: 3, İçtimâ' Senesi: 4, Cilt: 3, (1918), 7 Mart 1333 Tarihli Altmış Dördüncü İnikâddan - 31 Mart 1333 Tarihli Yetmiş Dokuzuncu İnikâda Kadar, İçtimâ': 68, 12 Mart 1334, 12 March 1918, pp. 157-159.*

CHAPTER III:

OTTOMANISM, CONSTITUTION & EQUALITY

After the blow of celebrations and meetings following the announcement of the Second Constitution; the parliament had to deal with many problems remaining from the Hamidian Regime. People were waiting for a dramatic change promised by the Young Turks outside, and deputies were busy with making amendments on old regulations as soon as possible in the parliament. Under these circumstances, jurisdiction was opened to discussion; Emanuel Karasu and Nesim Masliyâh Efendis took the floor on related issues, while Sason Efendi and Alber Feraci Efendi did not voice any statements on these issues, even after the 31 March incident.

Emanuel Karasu emphasized the equality issue almost in every case he took the floor. He raised objection to the fourth clause of *Cemiyetler Kanûnu* (the Bill of Associations) barring associations from being involved in politics. Despite the fact that the majority thought the clause was pointless, the government insisted on the clause, and the issue came to the parliament for the second time. The rationale behind this insistence was the unity of Ottomans; the government claimed that these associations in politics were the obstacles on the way to Ottoman unity.

Opposition argued that the politics, a legitimate relation between the parliament and the sultan, could not be left to coffee-houses (*kıraâthâne*). Karasu Efendi took the floor: he had decided that the clause was totally needless. The opponents of the clause grounded their arguments on the fact that there was a freedom of speech, while the defenders insisted on the existence of ethnicity (*kâvmiyyet*) and its possible dangers due to the right of making politics like threatening the unity of the Ottoman Empire. Karasu Efendi accepted the existence of *kâvmiyyet*, and the ones who jeopardized the unity of the Ottoman Empire could be punished immediately, but

here he opened the paranthesis that the criminal code had already solved this issue, so it was meaningless to insist on this clause. He emphasized their wish to live under the Ottoman rule.¹²⁶

Resignation of Kamil Paşa

From the second half of February 1909, the dispute over Kamil Paşa's cabinet and his way government was at the top of the Ottoman parliament's agenda. Deputies engaged upon a struggle on exercise of power. The principle of *tevsi-i me'zûniyyet* (to extend the scope of the authority) was opened to discussion, related to the growing unrest in Anatolia.¹²⁷

On 8 February 1909, the government had sent a decree expressing a need for a special committee to inspect the collusion between the population and the security forces in the provinces of Trabzon, Erzurum, Van, Sivas, Memâretü'l-Aziz, Diyarbekir and Bitlis, and for a subsistence payment for each in the committee. Some deputies raised objections to the men appointed to the committee as they were the men of the Hamidian period. Arif İsmet Bey opposed to the decree as a whole, as it recalled the good old Hamidian practices. According to him, the parliament had to decline the decree. Karasu Efendi drew attention to the responsibility issue. He voiced his objection to the government's argument that would saw the parliament as responsible for the growing unrest in the region, unless it would approve the decree. According to Karasu Efendi, the government could not shrink her responsibilities towards the parliament. He went on with explaining how the government put the

---

¹²⁶ *Meclis-i Mebûsân Zabıt Ceridesi, Devre: 1, İçtimâ' Senesi: 1, Cilt: 5, (1909), 13 Haziran 1325 Tarihli Yüz Birinci İnikâddan - 16 Temmuz 1325 Tarihli Yüz Yirminci İnikâda Kadar, İçtimâ': 115, 7 Temmuz 1325, 20 July 1909, (Ankara: Türkiye Büyük Millet Meclisi Basımevi, 1982), pp. 460-463.*

¹²⁷ For details about the dispute and the attitude of Committee of Union and Progress members in the parliament, See: Ayfer Özçelik, *Sahibini Arayan Meşrutiyet: Meclis-i Mebûsân'ın Açılışı, 31 Mart ve 1909 Adana Olayları*, (İstanbul: Tez Yayınları, 2001), pp. 106-118.

parliament into difficult situation, by sanctioning the decree, before it was sent to the parliament. So, the government had to remember that they had a constitution. Meanwhile it was sent to the parliament and now the disapproval of the decree would not be efficient for the solution. He suggested to send the decree to a related commission, then to discuss the issue on the basis of the commission report.¹²⁸

On 13 February 1909, İsmail Bey and his five colleagues put forward a proposal asking Kamil Paşa cabinet's policy regarding the dismissals of the Minister of War Ali Rıza Paşa and the Minister of Navy Arif Hikmet Bey. The dismissal of both ministers was met by protests and acclamation. Thereupon, Kamil Paşa refused to come to the parliament, and sent a notice telling that he would announce his resignation from the post. Parliament saw this attitude as a blow to the constitutional regime and decided to call for his resignation, before even he would act. On the same day, the parliament passed a vote of non-confidence for the Kamil Paşa cabinet.¹²⁹ It is worth mentioning here that, all Jewish deputies of the Ottoman parliament voted for non-confidence.

Karasu Efendi then issued two motions. The one stating that the *sultân* would be notified of the decision and would be asked for an assignment of a reliable person as Grand Vizier, was accepted thereupon the vote of non-confidence. According to Karasu Efendi, Kamil Paşa's this way of attitude reminded the Hamidian regime practices, thus, Kamil Paşa detached the "beloved sultan" from the public and used this strife for his own interest and so this needed further investigation.

---

¹²⁸ *Meclis-i Mebûsân Zabıt Ceridesi: Devre: 1, İçtimâ' Senesi: 1, Cilt: 1 (1908), 4 Kanûnievvel 1324 Tarihli Birinci İnikâddan - 9 Şubat 1324 Tarihli Otuz Üçüncü İnikâda Kadar, İçtimâ': 24, 26 Kanûnsânî 1324, 8 February 1909, (Ankara: Türkiye Büyük Millet Meclisi Basımevi, 1982), pp. 460-461.*

¹²⁹ *ibid.*, pp. 119-132.

On the next day, Emanuel Karasu Efendi put forward a motion demanding the parliament investigation of Kamil Paşa's arbitrary decision about the dismissals of the Minister of Navy and Minister of War.¹³⁰

Tanîn advocated the dismissal of Kamil Paşa, in the columns of Hüseyin Cahid, the editor of the newspaper and the member of Committee of Union and Progress. *İkdâm* on the contrary, defended Kamil Paşa and published many articles about his political achievements.

In those days' political climate, Karasu Efendi's proposal was to be acceptable or at least understandable, but in my opinion, it was not perceived as it had to be in the Ottoman parliament. On 15 February 1909, *Tanîn* made a comment as follows:

A motion was read which billed by Karasu Efendi. He could not vent his spleen on Kamil Paşa's resignation that he wanted to send him to *Divân-ı Âlî* (High Court). Parliament rejected the motion by unanimous vote. While it was read, a chorus of disapproval voices rose. Thus, the parliament showed that Ottoman nobility never accepts *zebûnkeşlik* (in Ottoman Turkish it refers to behave in a bad way to someone who is already in desperate situation) and never accepted to insult his enemy, even he was in a desperate position. After the emotion was rejected, Kozmîdi Efendi stood up and said "Well done!" Some of the deputies muttered something, some of them laughed. Do not get angry. It was clear that he did not intend to act in bad-faith.¹³¹

It is clear that *Tanîn* did not take Karasu Efendi's question seriously. Maybe this was because of the atmosphere of the parliament and reactions from the deputies. In addition to that, it was written in a moralizing manner. What also holds attention is

---

¹³⁰ *ibid.*, *İçtimâ'*: 27, 31 Kanûnîsânî 1324, 13 February 1909, Saturday, pp. 611, 621.

¹³¹ "Karasu Efendi'nin bir takriri okundu. Karasu Efendi Kamil Paşa'yı baş aşağı atmaktan hırsını alamamış olacak ki, ta Divân-ı Âlî'ye kadar göndermek istiyor. Meclis ittifâk-ı ârâ ile bu teklifi reddetdi. Daha okunurken, her ağızdan Hayır! Hayır! nidaları çıkıyordu. Osmanlı hissiyât-ı tecîbanesi hiçbir zaman zebûnkeşliği kabûl etmeyeceğini, düşmüş bir düşmanı bile tahkîr eylemeyeceğini bu sûretle isbât eyledi. Takrîr reddedilince, Kozmîdi Efendi ayağa kalkarak "Aferin!" dedi. Kimi homurdandı kimi güldü, hiddete gerek yok, su-i niyeti olmadığı aşikâr idi..."

"Meclis-i Mebûsân'da," *Tanîn*, No. 195, 24 Muhârrem 1327, 2 Şubat 1324, 15 February 1909, Monday, p. 1.

that, *Tanîn* used the same style while mentioning Karasu Efendi in the same week as he made a speech during the budget discussions.

Counter-Revolution of April 1909:

In the Ottoman parliament, initially most of the deputies were elected from the Committee of Union and Progress lists, but some were later alienated from the Committee's ideology. The foundation of *Ahrâr* as an opposition party and the increase in the number of newspapers that they chose to criticize the Committee of Union and Progress policies very sharply in order to increase the circulation of their newspapers, led to the rise of a keen opposition to the Committee of Union and Progress. The tension between Kamil Paşa and the Committee of Union and Progress; the foundation of Committee of Union of Muhammedans (*İttihâd-ı Muhâmmedî Cemiyeti*) by Derviş Vahdeti; and finally the dissatisfaction of uneducated soldiers with the rule of War Academy graduates in the army could be counted as the factors that increased the tension. In addition to these factors, in the first days of April 1909; the articles criticisizing the Committee of Union and Progress policies sharply were brought to the columns of *İkdâm* and *Volkan*; the assassination of Hasan Fehmi, the editor of *Serbestî* which known as one of the oppositionist newspapers provoked protests against the policies and members of the Committee of Union and Progress.

During the hard times of April 1909,¹³² Masliyah Efendi and Karasu Efendi were both involved in the issue. Masliyah Efendi was at the parliament during the uprising and Karasu Efendi was at Salonica due to Pesah Holiday:

While I was in Salonica in connection with the religious feast Pesah; on 13 April in the morning, a man named Gattegno came to show me a telegram which was sent from Constantinople a few minutes ago. It was written that 'Be calm, Beyoğlu is in quiete!' After a short time, as I read the second telegram telling 'do not worry, my

---

¹³² Sina Akşin, *31 Mart Olayı*, (Ankara: Sevinç Matbaası, 1970), pp. 12-26.

health is perfect,' I understood that something important had just happened in Constantinople. Thereupon, I went to Fevzi Bey, uncle of Rahmi. We went to post office together. I asked for information about Constantinople. The officer told us there was nothing to worry in an unfriendly manner. We insisted in vain that they should inform us as soon as they learnt anything from Constantinople. As we were faced with this unfriendly manner, we sent telegraphs to Ahmet Rıza, Talat and Cavid with a note 'urgent.' Still, there was no response. Night was beginning to fall. I had to make a speech at Club de L'union about the general situation. I saw this as an opportunity to address the issue to the people of Salonica. Thus, I alluded to a coup attempt by bad intended people. Of course, I could not tell what I foresaw and I was not willing to either. As soon as the conference ended, we went to the post office. We were faced with the same discretionary unfriendly attitude. Then we decided to send telegrams with the same content 'urgent' to all around. Late at night, we received a telegram, an officer from Keşan had replied "God bless Ahrar!" The Committee called Manastır, Üsküp and Yanya to establish a central committee and with their participation, it was established in Salonica...¹³³

On 13 April 1909, the soldiers of the Fourth Battalion revolted against their commanders, marched to the Sultanahmet Square and surrounded the Ottoman parliament at 03:45 a.m. By noon, the 'ulema had joined to the soldiers, and in half an hour roughly a thousand sailors came to the square.¹³⁴

Many deputies were absent in the parliament due to the religious feast.

Babanzade İsmail Hakkı (Baghdad) told that as he came to the parliament, he saw that only 25 deputies were set up under the chairmanship of Mustafa Efendi (Aleppo) and

---

¹³³ "Pesah Bayramı münâsebetiyle Selanik'te iken 13 Nisan Salı günü Gattegno adında bir kişi gelip sabahleyin Konstantiniye'den gönderilmiş ve birkaç dakika önce alınmış olan bir telgrafti gösterdi. Bu telgrafta "sakin olun, Beyoğlu sükûnet içindedir" yazılıydı. Kısa bir süre sonra okuduğu ikinci telgrafta da "endişe etmeyin, sıhhatim mukemmeldir," satırlarını okuduğumda Konstantiniye'de önemli bir şeyin meydana geldiğini anladım. Bunun üzerine Rahmi Bey'in amcası olan Fevzi Bey'e gittim. Onunla birlikte telgraf bürosuna gittik. Memurlardan hemen Konstantiniye hakkında bilgi istedik. Bizlere çok kuru bir şekilde "birşey yoktur" cevâbını verdiler. Bu cevaba karşılık Konstantiniye'den haber alıp bize bildirmeleri için ısrâr ettik ancak nafileydi. Bu katı tavır karşısında Ahmed Rıza Bey'e, Talat Bey'e ve Cavid'e "acele" ibâreli telgraflar yollandı. Yine hiç cevâb yoktu. Bu arada gece oldu. Club de L'union'da genel durum hakkında bir konferans vermek zorunda olduğum için bunu fırsat bilip Selanikliler'in duygularına sıcak bir şekilde seslenip bazı kötü niyetli kişilerin Kanûn-i Esâsî'ye karşı bir darbe hazırlığında bulunmakta olduklarını imâ ettim. Tabii ki öngördüğüm herşeyi anlatamazdım ve anlatmak da istemiyordum. Konferans biter bitmez, telgraf bürosuna doğru yöneldik. Yine aynı ketûmiyet mevcûtdü. Bunun üzerine sağa sola aynı metni içeren telgrafları yollamaya karar verdik. Gecenin ilerlemiş bir saatinde bir cevap aldık. Keşan'daki bir memur "Yaşasın Ahrar!" diye cevap veriyordu. Cemiyet, Manastır, Edirne, Üsküp, Yanya vilâyetlerine çağrıda bulundu ve onların da katılmaları üzerine İttihâd ve Terakkî Cemiyeti'nin merkez komitesini Selanik'te kurdu." Bali, pp. 59.

¹³⁴ Sina Akşin, *31 Mart Olayı*, (Ankara: Sevinç Matbaası, 1970), pp. 31-33.

they were listening to the demands of the armed rebel soldiers. They demanded for the practise of *Şeriât*; the dismissals of the Grand Vezir, Minister of War Muhtar Paşa the Commander of the First Army Cevad Paşa and Esat Bey the Commander of Taşkışla. Other demands included the resignation of Ahmet Rıza Bey, who was the chairman of the parliament; and no punishment of the soldiers who had participated in that revolt. Thereupon, Ahmet Rıza Bey decided to resign, and he announced it immediately with a declaration. During that time, Sait Bey (Üsküp) was calling the deputies to come to the parliament.¹³⁵

Nesim Masliyah was probably at the parliament during these days, as he mentioned in his speech that he made on the fifth day of the Counter-Revolution. We do not know whether Feraci Efendi and Sason Efendi were present at the parliament or not.

In İstanbul, the parliament had decided that the cabinet had to resign. At noon, Aslan Bey was killed, while he was moving through the crowd to come to the parliament. Nazım Paşa, the Minister of Justice, Şerif Sadık Paşa and his servant were also killed on the same day. The buildings of *Tanîn* and *Şurâ-yı Ümmet* were plundered.

On 14 April, Tevfik Paşa had established the new cabinet. Karasu Efendi told what happened that day, as follows:

On 14 April, in the morning, Salonica had learnt that the counter-revolutionaries had established the government from a telegram telling the appointment of Tevfik Paşa as Grand Vizier and Edhem Paşa as the Minister of War. Mahmut Şevket Paşa and the military officers were in extraordinary excitement. Public had occupied the post office and demanded from provinces to announce their disloyalty to the capital as this government was established contrary to the Constitution. On the other side, Mahmut Şevket Paşa as he knew the aim of counter-revolutionaries, sent a cable to Edhem Paşa telling that he did not

---

¹³⁵ *ibid.*, p. 45.

recognize him officially, and he was ready to march İstanbul in order to protect the constitution as he swore to defend it.

On the very same day, in the evening, I went to military club and made a speech that addressed the patriotic feelings of the army. Military officers declared three times that they would divorce their wives unless Constitution was restored again. Mahmut Şevket Paşa came to the club and was surrounded by the military officers. At that time it was decided to march to Constantinople. There were joining to the army from the provinces... At 11:00 a.m. all the measures were taken and on the next day the first troop marched to Çatalca...¹³⁶

On 18 April 1909, a general meeting was held at noon in the parliament under the acting chairmanship of Ahmet Mahir Efendi. As the day before, an announcement was published in newspapers signed by the secretaries of the parliament, Nesim Masliyah Efendi and Abdülaziz Mecdi Efendi; it was calling all deputies for the general meeting. About eighty deputies were present at the parliament. Formation of an Action Army was on the agenda. Up to that day, the new government had made attempts to stop the Action Army at Çatalca, and searched for the all the ways to convince the Action Army that the regime was not in danger and everything was under the control of the new government. The Ottoman parliament had acted for the same the purpose, but both attempts had failed. Sait Efendi made a speech in the parliament, as he was one of the deputies in the commission which was sent to Çatalca. He told about the Action Army's attitude. Then the telegrams were read that were sent from all around the Ottoman Empire; most of them were about the

---

¹³⁶ "14 Nisan Çarşamba sabahı Tevfik Paşa ve Edhem Paşa'nın Harbiye Nazırlığı'na atanmalarını bildiren telgraf üzerine Selanik ihtilalcilerinin hükümet kurduklarını öğreniyordu. Mahmut Şevket Paşa ve bütün subaylar olağanüstü bir heyecan içindeydiler. Halk telgraf bürosunu işgal etmiş, hükümetin Kanûn-i Esâsî'ye aykırı bir şekilde kurulmuş olması nedeniyle, vilâyetlerden başkent Konstantiniye'nin otoritesini tanımadıklarını beyan etmelerini talep ediyordu. Diğer yandan Mahmut Şevket Paşa ihtilalcilerin amaçlarının ne olduğunu bildiğinden, Edhem Paşa'ya telgraf çekip sadece onu tanımamakla kalmayıp ordunun savunmaya yemin etmiş olduğu Kanûn-i Esâsî'yi korumak için Konstantiniye'ye yürümeye hazır olduğunu bildiriyordu. 14 Nisan Çarşamba akşam askerî kulübe gidip mebus sıfatıyla ordunun vatansever duygularına hitap eden bir konuşma yaptım. Subaylar şartlı olarak eşlerini üç talakla boşayacaklarını beyan etmişlerdi. Mahmut Şevket Paşa askerî kulübe geldiğinde etrafını subaylar sardı ve o anda orada Konstantiniye'ye yürüme kararı alındı. Heyecanlı bir şekilde taşradan orduya katılanlar oluyordu... 14 Nisan Çarşamba gecesi saat 01.00'de bütün tedbirler alınmış olup ertesi gün ilk askerî konvoy Çatalca'ya doğru hareket ediyordu. Gerisini zaten biliyorsunuz."

Bali, pp. 60-61.

decisiveness of the public to protect the regime at all costs. Nesim Masliyah would make a speech accusing the trio of parliament, government and the press of misinforming the public.¹³⁷

According to him, these telegrams had proved the decisiveness of the public in protecting the constitution, whatever the conditions were. On the other hand, these telegrams showed that public did not believe in the trio's disinformation about the incident. Both the government and parliament and even press had to share the blame for the current situation. The government had cheated the public, because it had announced that incidents did not deal a blow to constitutional regime. Whereas, during the uprising, nobody felt secure in every inch of Ottoman lands, the chairman of the parliament was dismissed by the opponents of the constitution, many bloody incidents had taken place. According to Nesim Masliyah, the Ottoman press was equally responsible for the situation that they did not have the courage to write about the facts, they went further and did not reproach counter-revolutionaries for plundering of *Tanîn*'s and *Şurâ-yı Ümmet*'s head offices. At this point, his speech was interrupted with objections, but he went on with expressing his deep regret for parliament's attitude of mind during the crisis:

Although the parliament was aware that the government was established contrary to the constitution, it did not issue a reproachful declaration, but published only a manifesto. Although the parliament was aware that the chairman of the parliament (*Meclis-i Mebûsân Reîsi*) and many other deputies had flown, announced that this act was not a blow to the constitutional regime. Even a colleague of us was murdered on the way to the parliament, and again this was not a blow to the regime...¹³⁸

---

¹³⁷ *ibid.*, pp. 132-135.

¹³⁸ “..Meclis-i Mebûsân yeni kabinenin hilâf-ı Meşrûtiyet olarak teşekkül ettiğini bildiği halde, Meşrûtiyet dâiresinde tecemmü' etmedi. Bir beyânnâme neşr eyledi. Meclis-i Mebûsân, kendi azîz arkadaşları bulunan Meclis-i Mebûsân reîsiyle, reis vekilinin ve daha bazı arkadaşlarının firâr ettiklerini bildiği halde, yine Meşrûtiyet'e muhâlif bir darbe vurulmamıştır deniyor.” Meclis-i Mebûsân'da bir arkadaşımız katl olunuyor; yine Meşrûtiyet'e muhâlif bir darbe vurulmamıştır deniyor...”

He continues with declaring he did not need to prove his patriotism, as he was at the parliament from the first day of the incident, while nobody had the courage to come.

He ended his speech with a confession:

All of us swore to protect the freedom whatever it costs. Which one of us had protected? I am ashamed to be in this parliament in this situation.¹³⁹

On the other day, *La Turquie* was announcing that Rahmi, Talat, Enver, Niyazi Bey and Karasu Efendi came to Çatalca. Sina Akşin mentions a telegram sent by *Mirâlay İzzet, Kaymâkam* Selahattin and Cemal Bey on 18 April 1909 to Hüseyin Cahid, Mehmed Cavid, Rahmi Bey and Karasu Efendi that call for their arrival to Hadımköy. Sina Akşin mentions this telegram, while he is discussing the circumstances which forced some of the deputies to assemble at Yeşilköy. He did not interpret this telegram as a wish to assemble not in İstanbul, but anywhere.¹⁴⁰ Masliyah Efendi was not the first one who declared that “the event in the capital was a total blow to the constitutional regime.” Two days ago, Kozmidi Efendi had taken the floor and stated that 31 March incident was “a blow for the parliament’s honor,” and government had to give an assurance that all deputies’ lives were safe. Although it was accepted in principle, government did nothing about this demand of the Ottoman deputies under siege.¹⁴¹

Meclisi Mebûsân Zabıt Ceridesi: Devre: 1 İctimâ’ Senesi: 1 Cilt: 3 (1909), 28 Mart 1325 Tarihli Elli Beşinci İnikâddan - 14 Mayıs 1325 Tarihli Seksen Birinci İnikâda Kadar, İctimâ’: 58, 5 Nisan 1325, 18 April 1909, Sunday, (Ankara: Türkiye Büyük Millet Meclisi Basımevi, 1982), p. 81.

¹³⁹ “Hep buraya geldiğimiz vakitte Hürriyet’i kanımızla son damlamıza kadar muhâfaza ve müdâfaa edeceğimize hepimiz yemin etdik. Hangimiz müdâfaa ettik? Ben bu Meclis’te bu halde bulunduğumdan dolayı teessüf ediyorum.”
ibid. p. 82.

¹⁴⁰ *ibid.*, p. 165.

¹⁴¹ Akşin, p. 118.

Nesim Masliyah Efendi, too, was concerned about the deputies' lives and security. As Trayan Nali Efendi reminded that officers from Ministry of *Zâptiye* had carried out a search in some of the deputies' houses and even some of them were investigated, Masliyah Efendi issued that it would be late, if no measure could be taken by the parliament. A year later, during the budget discussions of *Jandarma Komutânlığı*, when İsmail Paşa asked for an increase in the salaries of staff retired due to cutbacks, Masliyah Efendi would show his disapproval and would blame the *jandarma* forces for the incidents at the parliament.¹⁴² He was apprehensive about the lack of the cabinet as there would be nobody addressed in case of bad treatment of deputies. The discussion about the issue was postponed, until the deputies put forward a proposal.¹⁴³ In the second session deputies postponed to give a vote of confidence for the cabinet.

Sina Akşin claims that, in those conditions, there was an urgent need for the cabinet, but parliament postponed the vote as they were not under certain circumstances. It suited the needs of the Committee of Union and Progress, as they did not want to give a vote of confidence to the cabinet, and thus legitimize its actions, before the Action Army entered to İstanbul.¹⁴⁴

On the eleventh day of the incident, Masliyah Efendi was on the floor to talk about the telegram sent by İsmail Kemal: İsmail Kemal was saying that while he was in İstanbul as he had important reasons for absence and now he was ill so he had to leave İstanbul; and he asked for permission for twenty days.¹⁴⁵ In the meantime,

---

¹⁴² *Meclis-i Mebûsân Zabıt Ceridesi: Devre: 1, İçtimâ' Senesi: 2, Cilt: 6, (1910), 24 Mayıs 1326 Tarihli Yüz Beşinci İnikâddan - 15 Haziran 1326 Tarihli Yüz Yirmi Beşinci İnikâda Kadar, İçtimâ': 113, 1 Haziran 1326, 14 June 1910, (Ankara: Türkiye Büyük Millet Meclisi Basımevi, 1982), p. 278.*

¹⁴³ Akşin, pp. 96-97.

¹⁴⁴ *ibid.*, pp. 148-149.

İsmail Kemal had decided to flee from İstanbul, as he learnt that Tevfik Paşa would resign. Under British protection, İsmail Kemal fled by the ship sailing under the British flag. A heated debate took place in the Ottoman parliament. Masliyah Efendi opposed severely to İsmail Kemal's request. Ali Rıza Bey concluded the debate, as İsmail Kemal had already fled, and this situation would not be changed, even if they did not grant permission.¹⁴⁶

On 27 April 1909, the National Assembly decided the dethronement of Sultan Abdülhamit II unanimously, and granted a declaration that 31 March was a blow to the constitutional regime. Sultan Mehmed Reşad V would now ascend to the Ottoman throne. That day, two committees were established to notify Sultan Abdülhamit II and Sultan Mehmed Reşad V of the decision. Emanuel Karasu was on the committee charged with notifying Sultan Abdülhamid II of his dethronement. Sina Akşin draws attention to the fact that the committee notifying Sultan Abdülhamit II of the decision was far more cosmopolitan than the other one.¹⁴⁷ Our knowledge about the appointment process of deputies to the committees is rather limited. All we know is that, the parliament appointed the members and in accordance with the parliament's decision. The members of the committee sent to Sultan Abdülhamit II for the announcement of his dethronement was formed with deputies coming from different ethnic Ottoman back-grounds.

Roni Margulies mentions two sources misinformed about the issue. He stated it was not true that Emanuel Karasu was the head of the committee, as it was told in the *Encyclopedia Judaica*. He also argued against the article in *Times* telling "Karasu

---

¹⁴⁵ We do not know the exact date of Masliyah Efendi and Karasu Efendi's arrival to Yeşilköy. Masliyah Efendi was on the floor on 23 April 1909.

¹⁴⁶ Akşin, p. 193.

¹⁴⁷ *ibid.*, p. 218.

Efendi insisted for being appointed to the committee, as he wished to enjoy every minute of the anti-Zionist Abdülhamid's dethronement." As it is known that, Karasu Efendi himself was an anti-Zionist and Karasu Efendi's insistence on being on the committee could probably be worthless for the decision of the parliament.¹⁴⁸ In several memoires of the prominents of the period, it was told that Sultan Abdülhamit II deeply resented the fact that Emanuel Karasu, as a Jewish Free-Mason, was on the committee who notified his dethronement.¹⁴⁹

After Entente Party had won at by-elections in İstanbul in December 1911, the Committee of Union and Progress alarmed most of its power and thought about the ways for a new election. On 9 January 1911, the 35th clause of the constitution providing the Ottoman sultan an authority over the parliament was on the parliament's agenda for amendment. The Committee of Union and Progress planned to weaken the parliament on the way to its dissolution for a new election.¹⁵⁰

There was a hot debate on the issue between the opposition and the Committee of Union and Progress. During the speech of Abdülmecit Zöhravi Efendi, one of the leading actors of Entente questioning the majority issue, Masliyah Efendi considered it necessary to explain the position of Jewish deputies:

Abdülmecid Zöhravi: ... you were inordinately proud of yourself; you did not take notice of minority groups... Today, majority of the opponents are Turks, what would you say for this? Today the side where the majority secured is not clear.

İsmail Hakkı (Gömülcine): Only Jews are missing, we have no one.

Chairman: Are you proud of this?

İsmail Hakkı (Gömülcine): No, no sir.

İsmail Hakkı (Baghdad): Chairman, one of the Ottoman elements is openly insulted.

---

¹⁴⁸ Roni Margulies. "Emanuel Karasu Biyografisine Bir Başlangıç," *Toplumsal Tarih*, s: 21, September 1995, p. 25.

¹⁴⁹ *ibid.*, p. 28.

¹⁵⁰ Hasan Kayalı, *Arabs and Young Turks, Ottomanism, Arabism and Islamism in the Ottoman Empire, 1908-1918*, (California: University of California Press, 1997), chapter 4.

Nesim Masliyah (İzmir): Jewish deputies are professionals, from the beginning they are attached to the Committee of Union and Progress, and will not leave the committee unlike himself. They were attached to different party before, today attached to another party, tomorrow they are going to be attached to another party. We do not. He is not a professional.¹⁵¹

Military Service

In the Second Constitutional Period, military service was brought to the attention of the parliament for the first time in 1909, but it was not discussed for the first time. The recruitment issue of non-Muslims was first to be discussed by the 1830s, and it came to the Ottoman government's agenda from time to time.¹⁵² There was a shift in beliefs of statesmen on this issue during this period.

This case dated back to 1835, as for the first time, the Sublime Porte decided to conscript non-Muslim soldiers to the Ottoman Navy. The government laid down the conditions and informed the local authorities. Although a limited number of soldiers from certain places would be conscripted the local authorities did not give encouraging news. Non-Muslims were reluctant about the recruitment.

Between the years 1839-1856 we see that the government did nothing in practice to recruit non-Muslims to the Ottoman army, though alluding to "service for the army for defense of motherland was the duty of public," in the *Tanzîmât* Edict of 1839. In the same *fermân*, a new method "conscription based on a drawing of lots"

---

¹⁵¹ "Abdülmeçid Zöhravi: *Pek çok gurûra daldınız, ekâlliyyete zerre önem vemediniz... Bugün, muârrızların ekseriyeti Türk, buna ne dersiniz? Bugün ekseriyetin nerede olduğu belli değildir.*

İsmail Hakkı (Gömülcine): Yalnız Musevi noksandır, bizde yoktur.

Reis: Olmadığından dolayı iftihar mı ediyorsunuz?

İsmail Hakkı (Gömülcine): Hayır, hayır Efendim.

İsmail Hakkı (Bağdad): Reis Bey, anâsır-ı Osmânî'den biri alenen tahkîr olundu.

Nesim Masliyah (İzmir): Musevi mebûslar meslek sahibidirler, ibtidâ İttihâd ve Terakkî Fırkası'nda bulundular, oradan ayrılmazlar, kendileri gibi değildir. Kendileri evvelce başka fırkada idi, bugün başka fırkada, yarın da başka fırkaya geçerler, biz geçmeyiz. O, meslek sahibi değildir."

Meclisi Mebûsân Zabıt Ceridesi: Devre: 1, İçtimâ' Senesi: 4, Cilt: 2, (1911), 9 Teşrînisânî 1327 Tarihli Ondokuzuncu İnîkâddan - 5 Kanûnisânî 1327 Tarihli Kırkıncı İnîkâda Kadar, İçtimâ': 34, 27 Kanûnievvel 1327, 9 January 1912, (Ankara: Türkiye Büyük Millet Meclisi Basımevi, 1982), pp. 403-404.

¹⁵² Ufuk Gülsoy, *Osmanlı Gâyri-Muslimleri'nin Askerlik Serüveni*, (İstanbul: Simurg, 2000), pp. 30-32, 39-41, 177, 180-181.

was accepted on the condition that it would come into effect after taking a full census of population. In 1846, the issue about the method afore-mentioned passed through sultan's approval. The Law did not enact the recruitment of non-Muslims to the army, but enacted *bedel-i şahsî* (men who found another man instead of himself for the army, could be exempted from military service) for Muslims.

The Crimean War was the turning point for the issue. The urgent need for soldiers in the Ottoman army forced the government to call all *redif* (soldiers who were discharged) back again. But, Ottoman officials did not recruit from the Christian community up until 1855. On 14 May 1855, the Ottoman government announced the abolishment of *cizye*. And, from now on, non-Muslim communities would be recruited as in their ratio of population. But of course, this would be exercised step by step. A limited number of non-Muslims would be conscripted and the rest, who were between the ages of 15-75 and who met the necessary requirements, but not needed at that time had to pay *bedel-i askerî*. Now, the government was faced with mass desertion, especially in Rumelia. In 1856, with the *Islâhât* Edict, government had to say that non-Muslims could fulfill their military obligations, by paying its price. Until juridical regulations were completed, it was decided to collect *bedel-i askerî* from all non-Muslims.

On 12 July 1909, the law about the military service of non-Muslims passed through the parliament. As the law enacts, the tax of *bedel-i askerî* tax to be paid by non-Muslims in return of being exempted from military service was abolished and all Ottoman subjects, both Muslim and non-Muslims, were obliged to serve in the Ottoman army. During the discussions of this issue, Emanuel Karasu Efendi made an important speech in the parliament. The following week, five deputies, including Nesim Masliyah and Emanuel Karasu, gave a proposal to the parliament.

In 1909, when the question of military service first came to the agenda of the government, the discussions were held around two problems: the first one was the possible role of the non-Muslims in the Ottoman army. Because of the distrust, Ottoman Navy had a more acceptable option, compared to the Ottoman Army. Second problem was the exemption issue, concerning the economic conditions government could hardly give up collecting the *bedel-i askerî*. Under these circumstances, although “equality of all Ottoman subjects” was referred to in the 1876 Constitution, the Sublime Porte did nothing to deregulate the conditions on the “equality” basis for non-Muslims and Muslims within the Ottoman Empire. 1908 Constitution aimed to unite all communities within the Ottoman Empire. Equality of all Ottoman citizens had to be proven, now on the military grounds, too. In October 1908, the Sublime Porte was introducing a note that gave informed the parliament about the bill of law that they were working on. Bill of law was enacting the abolishment of *bedel-i askerî*, and the new regulation stated that for all Ottoman subjects between the ages of 20-45, military service was compulsory. War Academy also would open its doors to non-Muslim youth, from now on. Sinan Kunalp mentions the attitude of non-Muslim communities after the announcement: “they seemed ready to do what it needed to deserve the equality they demanded for.”¹⁵³

The *bedel-i askerî* issue came to the parliament on 4 July 1909. During the discussions of law draft of *bedel-i askerî*, Emanuel Karasu Efendi took the floor for once. His speech was summarizing the past discussions:

The first condition of the Constitution is the equality of all Ottomans under legislation. This is the common rule of the Constitution. It is unacceptable to break the rule. Whatever the tones of the speeches are, if we leave off this issue, it will be an absolute blow for the Constitutional regime. By keeping this fact in

---

¹⁵³ Sinan Kunalp, “İkinci Meşrutiyet Döneminde Gâyri-Müslimlerin Askerlik Meselesi (1908–1912),” *Toplumsal Tarih*, December 1999, p. 11.

our minds, it is a must for each Ottoman subject to service in the army for the defense of motherland. Now, why do not we practice this? Time is needed. Allright; than till the conscription will be practiced and the regulations will come to effect, what are we doing? As we spend time and as we do not charge money from some of the Ottoman men, we want to disregard “equality” basis of the Constitutional regime, totally.

Then although we all obliged to obey this common rule, we broke it out for collecting a few *kurus*; let us see if this money will pay what we ruined. In my opinion it definitely will not.

To obey the rule is not the only issue we have to consider. Today in the village, Ahmet Efendi is conscripted; and the men next to him pay tax, but only for that year and only for once. If this practice will go on after tenth of July, what will he think? He has to pay as he is Christian or Jewish. So, are we still foreigners? Is there any liability of this kind of condition? We have to live in a way that “Ottoman” could not be used as a “label.” Even if it is accepted, no religion is written on our identity cards. Since, religion means freedom of worship. But, on the political ground, we must write “Ottoman” as an expense of defending the motherland. We have to know each other only with our “Ottoman” identity. We ruin this. But, again, this is because of our love of the motherland. We surmised that the lack of some amount of money will affect the treasure in a negative way, and this will lead to prevent to defend our country. Nevertheless, let us compel the government as it is required; thus they complete the preparations as quickly as possible. We have to be equal not only in legislation, but in legal practices and in our hearts, not from now on, but until the tenth of June. All Ottomans are equal and all have to serve for the Ottoman army.¹⁵⁴

---

¹⁵⁴ “Efendim, Meşrutiyet ilanının birinci şartı, bi’l-cümle Osmânlılar’ı kanûn nazârında müsâvî olmasıdır. Bu bir kanûniye-i külliye, bundan ayrılmak kabîl değildir. Ne kadar te’vil edilirse edilsin ve ne rene konulmak istenirse istenilsin, eğer meseleyi bundan dışarı çıkarırsak, Meşrutiyet’e mutlak bir sadme vurulmuş demek olacak. Bu cihete evvel-emirde nazâr-ı dikkate alındıktan sonra, Osmânlılar için umûmiyetle vatanın muhâfazasında askerlikte bulunmak şarttır. Şimdi bunu niçin mevkî-i icrâya koymuyoruz? Vakit lazımdır. Peki, ahz-ı asker icrâ edilinceye kadar, muâmelat takârrur edinceye kadar vakit kaybedeceğiz ve binâen-aleyh Osmânlı erkeklerimizin bir kısmından birkaç para alamayacağımız için ne yapıyoruz? Esâs-ı Meşrutiyet’e olan musâvatı ayak altına almak istiyoruz. Bakalım şimdi bir taraftan o dereceye kadar riâyet etmek lâzım gelen şu ahkâmı bu sûretle bir taraftan yıkıp da bunun karşılığı olmak üzere istifâde edeceğimiz birkaç *kurus*, bu yıktığımızı öder mi? Bence kat’iyyen ödeyemez. Şimdi muhâssenât yalnız burada değildir, yalnız kâideye riâyet etmek sûretiyle değildir. Bugünkü günde köyde Ahmet Efendi askere alınıyor, sonra yanı başındakiler para veriyor, ama bir sene için, bir defa için. Bu hal, On Temmuz’dan sonra mâdem ki devâm edecektir, o ne diyecektir? Bu, Hristiyan veyahût Yahudi olduğu için şimdilik para vermesi lazım gelir. Efendim, biz artık bir ecnebi miyiz? Bu gibi bir kaydın, bu gibi bir sözün artık ihtimâli var mıdır? Biz böyle bir sûretle yaşamalıyız ki. İsmen yalnız Osmânlı denmesin. Hatta nüfûs tezkerelerinde, kabîl olursa mezhep bile yazılmasın. Çünkü herkesin mezhebi kendi dinini istediği yerde icrâ eder, etmek içindir. Fakat siyâsiyâtda Osmânlı olmak, vatanın muhâfazası uğrunda umûmiyetle Osmânlı olmak itibâriyle yalnız sıfât-ı Osmâniye nâmını koymalıyız. Yalnız sıfât-ı Osmâniye nokta-i nazârından birbirimizi bilmeliyiz. Böyle olduğu halde bu kâideyi bozuyoruz. Bu da yine vatâna olan muhâbbetden ileri geliyor. Zann ediyoruz ki birkaç para noksan olursa bütçemize büyük bir te’sîr olacaktır. Bütçemize bir te’sîr olursa, belki vatânın muhâfazası uğrunda bir sekte getiririz. Onu getirmemek için o fazla olan muhâbbetimiz bizi daha ziyâde bir tensikâta sevk ediyor. Binâen-aleyh hükümeti, lâzım olduğu kadar icbâr edelim. Bir dakika evvel icrâ etsinler de o nizâmı meydâna koysunlar. Her halde biz bugünden itibâren değil, 10 Temmuz’dan itibâren umûm Osmânlılar kanân nazârında nasıl müsâvî isek, kalbimizde de binâen-aleyh muâmelâtımızda da musâvî olmalıyız. Cümle Osmânlılar musâvîdir ve cümlesi de asker olmalıdır.”

Debates and discussions in the Ottoman parliament found echo in the press. *Tanîn* gave voice to comments about the speeches concerning the *bedel-i askerî* issue. All deputies told about the urgency of abolition of the *bedel-i askerî* tax, and all who took the floor repeated the thoughts and feelings of the one before. So, deputies lost precious time repeating over and over again the generally already accepted views.¹⁵⁵ On the front page, *Tanîn* published an article claiming that the *bedel-i askerî* tax was never disadvantageous for the non-Muslim communities. On the contrary, Muslims suffered more from the practice of the *bedel-i askerî* tax.¹⁵⁶

Emanuel Karasu Efendi's patriotic speech did not meet with acclamation within the Jewish community. After the law that abolished the *bedel-i askerî* tax was passed by the parliament, the famous phrase: "*Emanuel Carasso se suvyo a la tribuna, i moz enkaþo una pruna*" ("Emanuel Karasu took the floor, and we got the shaft!") was used wide-spread within the Jewish community as an expression of their discontent.¹⁵⁷

Question of Zionism

Zionism was influencing the Ottoman Jews, from the day one of the Zionist Congress. But, it officially entered into the Ottoman lands in 1908, with the establishment of Anglo Levantine Banking Company Co. in İstanbul.

Meclis-i Mebûsân Zabıt Ceridesi: Devre: 1, İctimâ' Senesi: 1, Cilt: 5, (1909), 13 Haziran 1325 Tarihli Yüz Birinci İnikâddan - 16 Temmuz 1325 Tarihli Yüz Yirminci İnikâda Kadar, 22 Haziran 1325, 5 July 1909, (Ankara: Türkiye Büyük Millet Meclisi Basımevi, 1982), p. 195.

¹⁵⁵ "Meclis-i Mebûsân'da," *Tanîn*, No. 156, 14 Zilhicce 1326, 25 Kanûnievvel 1324, 7 July 1909, Thursday, p. 1.

¹⁵⁶ "Bedel-i Askerî mi, Gâyri-Müslimler Bedeli mi?" *Tanîn*, No. 156, 14 Zilhicce 1326, 25 Kanûnievvel 1324, 7 July 1909, Thursday, p. 2.

¹⁵⁷ Margulies, Roni. "Emanuel Karasu Biyografisine Bir Başlangıç," *Toplumsal Tarih*, Vol. 4, No. 21, September 1995, p. 28.

Wolffsohn, one of the leading Zionists, negotiated with the Ottoman government for a while on a detailed plan he submitted. 50.000 Jewish families were to settle in Palestine (excluding Jerusalem) and they were to become Ottoman citizens, subject to the Ottoman law and serve in the army, but would be exempted from taxation for a period of 25 years. The government would allocate tracts of lands which would be registered in the name of the Zionist Organization and thereafter be transferred to the settlers. In return, Wolffsohn offered 2.000.000 pounds.

The Ottoman government did not accept the Zionists' offer, and according to rumors demanded 26.000.000 pounds. Negotiations were fruitless over the main principles above, but Wolffsohn convinced the government for permission to establish the branch of Anglo Levantene Banking Company Co. in İstanbul. It would "act as a political agency" for Zionists within the Ottoman capital.¹⁵⁸

This permission was the beginning of many changes both in Ottoman Jewish community life and in Zionist strategy emphasizing the territorial integrity of Ottoman Empire for a while. Related to "National Zionism," Benbassa argues that the political and social progress that Zionism made in Ottoman Jewish centers could not be excluded from Palestine question and the goals of Zionist organization.¹⁵⁹

The Ottoman government had sought tighter restrictions on Jewish immigration to Palestine from 1882, onwards. The main reasons of Ottoman opposition to the Jewish settlement in Palestine could be summarized as follows: 1- capitulation question; Ashkenazi Jews had European protection and served the European interests, wherever they were settled. 2- Ottoman government feared of a revival of

---

¹⁵⁸ Friedmann Isaiah, *Germany-Turkey-Zionism 1897-1918*, (New Brunswick and London: Transaction Publishers, 1997), pp. 140-141.

¹⁵⁹ Benbassa Esther, "20. Yüzyıl Başında Osmanlı İmparatorluğu'nda Siyonizm," *Tarih ve Toplum*, Vol. 14, (1990), p. 34.

nationalist movements among Jewish community. 3- The probable negative influence of the Jewish settlement in Palestine and especially Jerusalem on Sultan Abdülhamid II's pan-Islamist policies in the region.

Meanwhile, Feroz Ahmad draws attention to the term of "Turkish Zionism," propounded by Aron Rodrigue, on the basis of a "homeland in Palestine." According to Feroz Ahmad, Turkish Zionism was cultural than being political, reminding Rodrigue's ideas: "there is little evidence to suggest that Turkish Zionists were very concerned in [*sic*] the emigration to Palestine. It was a search for a 'national' identity at a time when other religious communities in the empire were asserting their own national identities. It was also a manifestation of a social struggle whose aim was to break the hold of the community's notables who were closely associated with the *Alliance Israelite Universelle*."¹⁶⁰

Zionism with its political strategy could change the balance of power within the community. Benbassa explains the "positioning of the forces" on political ground as "along the peripheries of the communal institutions." Accordingly, the post of *hahambaşı* and the group of notables became the targets they wanted to influence. In this struggle, as the *Alliance* was philanthropic institution, it had no political programme. Zionists did their utmost to use the advantage of having a programme and having opposition party strategy: "Communal institutions were administered by an autocratic system which depended in part on *hahambaşı* (holding the title of Chief Rabbi) or on a *kaymakam* (*locum tenens* of the Chief Rabbi), and in part on an oligarchy of dilettante community leaders. The positioning of forces along the peripheries of the communal institutions was a common practice in the nineteenth

---

¹⁶⁰ Feroz Ahmad, "The Special Relationship - The Committee of Union and Progress and the Ottoman Jewish Elite, 1908-1918" (ed.) Levy Avigdor, *Jews, Turks, Ottomans: A Shared History Fifteenth Through Twentieth Century* (New York: Syracuse University Press), 2002, pp. 212-213.

century. This practice fostered the absorption and control of groups of malcontents or of those whose aspirations simply could not be met within the existing institutional structure. In this way the peripheral force would ready its troops for the exercise of power and, in so doing, become structured or re-structured, as a political force. Both the Alliance and the Zionists, groups from abroad followed this ‘political tradition’ in their own way.’¹⁶¹

In addition, external factors could not be ignored in this context. Influence sphere of countries made the divisions more distinct. According to the *Alliance*, Germany and Zionism could not be conceived separately, while Zionists and *Hilfsverein* were at the same side against the *Alliance* and French influence.¹⁶²

Benbassa concluded that;

Zionists had openly declared war on the Alliance in the capital and in the provinces... The Alliance did not actively support its local leaders, nor did it concretely support Nahum... Nahum was, in fact, alone... The power of the *hahambaşı* was thus propped by the authority of the government. The “Young Turk” leaders, in turn, did not hesitate to support Nahum, guarantor of order in the Jewish community.¹⁶³

In period between September 1908 and 31 April 1909 Coup, Ottoman politicians expressed a positive attitude towards the Zionist question. Accordingly, during this period, both Jabotinsky and Jacobson lobbied hard on Palestine question with Ottoman governors and Arab deputies in the parliament. The Minister of Interior İsmail Hakkı Paşa, the governor of Jerusalem Suphi Bey and the two Arab deputies Rushdi el-Khalidi and Said Efendi were the names they mentioned in their

---

¹⁶¹ Esther Benbassa, “Zionism and the Politics of Coalitions in the Ottoman Jewish Communities in the Early Twentieth Century,” in: Aron Rodrigue (ed.), (Bloomington: Indiana University Turkish Studies Series 12, 1992), pp. 225-228.

¹⁶² *ibid.*, p. 232.

¹⁶³ *ibid.*, pp. 243-244.

correspondence. Contrary to the Minister of Foreign Affairs Tevfik Paşa's positive remarks, the Minister of Interior İbrahim Hakkı Paşa told Jabotinsky that government would not allow to any sort of Jewish immigration anymore.¹⁶⁴

In the current political climate, the Jewish political elite was supportive too. Although each drew attention to the different aspects of Zionism, they were united on the common denominator of being loyal to the Ottoman state. It was the same denominator that made Haim Nahum to declare his support, only if Zionists came up with a “moderate program,” while Emanuel Karasu, Nesim Masliyah and Nesim Russo declared their intention to join Zionist Organization and establish Ottoman branch. Therefore, they could thus get rid of question marks about separatist aims. From Vitali Feraci's point of view, it was essential in making Jerusalem a “cultural center” for all the Jews from all over the world.

In February 1909, Karasu Efendi presented a proposal for foundation of Ottoman Immigration Company, “for Palestine and Turkey in general.” Friedmann draws attention to the phrase “Turkey in general,” as it was used to avoid attracting attention to “Palestine.” Very soon, while debating on the proposal, it would be understood that the Ottoman government and the Zionists were at opposing camps.¹⁶⁵

Both Masliyah and Nesim Russo did not hesitate to sign the congratulatory telegram that Haim Nahum sent to the Zionist meeting in Odessa. According to Jacobson, this was a kind of miracle that he could not even imagine three months ago. As a response, Jacobson guaranteed their loyalty to Ottoman interests:

Zionism had nothing in common with the tendencies directed against the integrity of Ottoman Empire... Its realization is in full harmony with the

---

¹⁶⁴ Friedmann, p. 141.

¹⁶⁵ Friedmann mentions incorrectly that Nissim Russo was a deputy from İzmir, as he based on Galante's writings. *ibid.*, p. 143.

interests of your homeland... we demand for our unhappy people a small corner on earth where, under the protection of the new and liberal Turkey ... they could fully develop according to their national characteristics.¹⁶⁶

After the 31 March Incident

The positive attitude towards the Zionists changed after the 31 March incident. The timing of attacks on Zionist policies let Ottoman political circles became guarded about the issue. On the one hand, France as she wanted to exert its influence on Jewish community through the *Alliance*, increased criticism of Zionist policies, and Arab opposition was on the other. Besides, the Committee of Union and Progress had to face with territorial crises.

Two months later, Wolffsohn and Sokolow were in İstanbul again to meet with Grand Vizier Hüseyin Hilmi Paşa, the head of the parliament Ahmed Rıza Bey and a few ministers. The negotiations were based on Karasu Efendi's project:

Carasso's project served as a basis for negotiations, but it soon became apparent that the two parties were at cross-purposes. Wolffsohn maintained that Palestine and the neighboring countries should be designated as the territory for Jewish immigration, whereas the Turks insisted on the phrase "all" Turkish provinces without making any specific reference to Palestine. Hilmi's refusal to abrogate the prohibition laws meant that legally Palestine remained out of bounds...¹⁶⁷

After this unfruitful negotiation, Jacobson tried for another meeting with Mehmed Cavid Bey and Talat Bey. Thereupon, Jacobson submitted a memorandum telling the past of Zionism to Talat Bey, but got no result from it. Both Emanuel Karasu's project and negotiation attempts would be brought to the parliament two years later, by İsmail Hakkı Bey (Gömülcine) in 1911 in the parliament.¹⁶⁸

---

¹⁶⁶ *ibid.*, p. 144.

¹⁶⁷ *ibid.*, p. 144-145.

¹⁶⁸ *ibid.*, pp. 145-146.

Tanîn gave place to the issue for the first time on 12 June 1909. An interview with Haim Nahum cited from *El-Tiempo*, a well known anti-Zionist Jewish newspaper published in İstanbul. Questions addressed to Haim Nahum were mostly related to the probable Jewish settlement in Al-Jazira and official contacts between Zionists and the Ottoman politicians. In response, Nahum Efendi mentioned that the issue was not based on some official information he claimed it would be better if the provinces as Memâretü'l-Aziz, Konya and Ankara would be subject to Jewish settlement rather than Al-Jaziraa. It was asked if he involved in a wrangle over the issue with Ahmed Rıza Bey during the latter's previous visit to the Grand Rabbinate. Nahum objected to the term of "wrangle," as he mentioned Ahmed Rıza Bey's visit was a matter of common courtesy. Accordingly, "wrangle" with him was out of question. They had just exchanged ideas about all issues related to Ottoman Jews and Ahmed Rıza Bey told him that if Jews wanted to settle in Al-Jaziraa, he would have a talk with the Minister of Interior. Thereupon, the reporter asked if it was true that four Jewish deputies in the parliament prepared a memorandum on the settlement issue in Al-Jaziraa. Nahum answered that he had received no information about it. According to him, these kinds of news were mostly asparagas, or were built on the talks hold in private.¹⁶⁹

In September, news about the Jewish settlement in Jerusalem appeared in *İkdâm* together with its comment. It was told that Wollfsohn had made an attempt to settle about 10.000 Jewish families in Jerusalem. According to the Vienna press, with the permission by government, the migration would begin soon. Related to the issue, *İkdâm* told that they went further into the matter and searched for more information,

---

¹⁶⁹ "Musevilerin el-Cezire'de İskânı: Hahâmbaşı ile Mülâkât," *Tanîn*, 23 Cemâzeyyilevvel 1327, 30 Mayıs 1325, 12 June 1909, p. 2.

if there was a vast area for the settlement, but finally they were assured that this kind of permission was a complete lie.¹⁷⁰

The IXth Zionist Congress was held in Hamburg in December. It did not merit a mention in *İkdâm. Tanîn* carried Wollfsohn's speech to its columns mentioning a small part, in which Wollfsohn declared Zionist plans and attempts were parallel that of Ottoman law and integrity.¹⁷¹

The unfriendly attitude after the 31 March incident became more solid in 1910. A shift in attitude of the Ottoman political circles brought about a change in the Jewish political elite's manner, too. Friedmann mentions Nesim Masliyah and Karasu Efendi as aloof and Sason Efendi as an Arab patriot, for this period. According to him, this was the consequence of the former 31 March.¹⁷²

Alliance Israelite Universelle was following the Zionist issue in the Ottoman Empire very carefully. Jacques Bigart, the chief of *Alliance Israelite Universelle* in France was informed by Haim Nahum, about all political issues. A routine correspondence between the two, gives clues about the political arena that they were involved in: "Haim Nahum was writing to Mr. Bigart that Turkish newspapers began to turn their attention to the matter due to spread of Zionist propaganda. He also told in his letter that he had arranged a meeting with Jewish deputies in order to decide what measures they had to take, deputies agreed on the detrimental effect of Zionist press on Jewish community, but due to freedom of the press, they had nothing to do."¹⁷³ In return, Mr. Bigart suggested Haim Nahum to carry the issue to the

---

¹⁷⁰ "Kudüs'de Museviler," *İkdâm*, 28 Şabân 1327, 1 Eylül 1325, 14 September 1909, p. 5.

¹⁷¹ "Museviler'in Muhâcereti," *Tanîn*, 16 Zilhicce 1327, 16 Kanûnievvel 1325, 29 December 1909, p. 3.

¹⁷² Friedmann, p. 148.

¹⁷³ Benbassa, *Haim Nahum: A Sephardic Chief Rabbi in Politics 1892-1918*, p. 160.

parliament under the cognizance of government authorities. The question would be as follows:

Is the government aware that for several months active propaganda has been carried on among our Israelite co-citizens with a view to winning them over Zionist theories? Foreign lecturers have been brought in order to expand the Zionist program, journals have been founded that encourage the movement, and it seems that it has been sympathetically received in a certain section of the Jewish population. Does the government not think that this movement is of a nature to damage the unity of the Ottoman homeland and, in that case, what measures does it envisage taking to put a stop to it?¹⁷⁴

He went on telling the next step:

The Minister of the Interior or the president of the Council would then answer. He would speak of the loyalty of the Ottoman Israelites, which has been demonstrated in ways that are known in memorable circumstances, of the patriotism with which they welcomed the military law that now makes them the equals of their co citizens in every respect. He would denounce the creation of a separatist nationalist movement as a very grave danger to the Israelites, which could alienate the sympathies of their co citizens, declare that the government could not tolerate a movement of this sort provoked by outside elements that did not have the right to encroach on national unity by pernicious propaganda...¹⁷⁵

It seems this plan was never implemented, for nobody issued a question to the parliament or government in the way it was mentioned. Benbassa tells that *Alliance* offered money to some deputies, but this attempt remained fruitless.¹⁷⁶

In another letter dated 9 January 1910, Nahum was predicting that the Zionist question could be raised in the parliament soon, since Turkish newspapers turned

---

¹⁷⁴ *ibid.*, p. 160

¹⁷⁵ *ibid.*, p. 161.

¹⁷⁶ Benbassa, *Son Osmanlı Hahambaşısının Mektupları*, Yalçın, İrfan (çev.), (İstanbul: Milliyet Yayınları, 1998), p. 31.

their attention to the matter referring to the articles published in *İkdâm* and *Sabâh*.¹⁷⁷

The issue would be raised a year later by İsmail Hakkı Bey (Gömülcine).

Zionist Issue in the Parliament

For the first time, İsmail Hakkı Bey (Gömülcine), the leading figure of the opposition party in the Ottoman parliament, voiced his criticism of Zionism in the parliament during the budget discussions for the year 1911. Mehmed Cavid Bey was the Minister of Finance, his background -he was *apostate*, belonged to a sect that Jews practice in secret after Shabbetai Tzevi incident- and his connections gave a chance to the opposition to blame him for establishing relationship between the Committee of Union and Progress and the Zionists, at least on financial issues.

İsmail Hakkı Bey began his speech with the code of practice for government officials, then he criticized the government for doing nothing for the solution of the *Regie* monopoly issue, and lastly he talked about the loan agreements the government had signed the previous year. During his speech, the Minister of Finance Mehmed Cavid Bey was consistently on the fire line. While criticizing the officer assignments and the arbitrary power that officials enjoyed, İsmail Hakkı Bey asked Mehmed Cavid Bey about the power Nissim Russo exercised. According to İsmail Hakkı Bey, Mehmed Cavid Bey's officers wielded immense power.¹⁷⁸

Lastly, İsmail Hakkı Bey touched on the loan issue, referring to the Zionist Question. He told that there was a link between the Zionists, and the loans Ottoman government had demanded for. According to him, it was not a coincidence that the banks which wanted to give loans to the Ottoman government were under Zionist

---

¹⁷⁷ *ibid.*, p. 31.

¹⁷⁸ *Meclis-i Mebûsân Zabıt Ceridesi: Devre: 1 İctimâ' Senesi: 3, Cilt: 3 (1910), 2 Şubat 1326 Tarihli Kırk Birinci İnikâddan - 26 Şubat 1326 Tarihli Elli Altıncı İnikâda Kadar, İctimâ': 49, 16 Şubat 1326, 1 March 1911, (Ankara: Türkiye Büyük Millet Meclisi Yayınları, 1982), pp. 325-329.*

control. Hence, according to him, intentionally or not, Mehmed Cavid Bey acted as a catalyst for the Zionists. Zionism was an important issue, and the parliament could not pass over the question. Then he went on with his definition of Zionism: “they aim to establish an Israelite government by taking an advantage of majority population gathering foreign Jews at Palestine in the Shattü’l-Arab Valley in the district of Jerusalem.”¹⁷⁹ Thereupon, Emanuel Karasu and Nesim Masliyah raised an objection, both insisted to take the floor. Parliament members wanted to listen to Karasu Efendi’s explanation. The dialogue between the Jewish deputies and İsmail Hakkı Bey was predictable:

Emanuel Karasu Efendi (Selanik): Just a couple of words... Three years ago, a commission was established in order to consider the settlement issue of some Jews not in Palestine, but any other place that could be proper. I think, Mr. President, you will remember too, even Süleyman el-Bostanî was in the commission. As we were at the commission, from our point of view, there was a drawback of the plan. What was that? We said that the foreign Jews would not leave their foreign nationality, even if they applied for the Ottoman nationality, unless they settled for five years in the same district. Hence, we never excuse this. Unless this question will not be solved, mass immigration of foreign Jews is unacceptable. Due to sporadic cases or on a small scale, Jews could be welcomed, but mass immigration is beyond the debate. Here, it is us voicing these objections and refusal to accede to mass immigration!

İsmail Hakkı Bey (Gömülcine): Your efforts deserve praise Karasu Efendi.

Nesim Masliyah Efendi (İzmir): You do not understand the importance of your words and the mischief you make outside is inconceivable and also you do know nothing about the issue.

İsmail Hakkı Bey (Gömülcine): Listen and see whether I do know or not.

Nesim Masliyah Efendi (İzmir): You have no idea what you are saying about this issue, and you said for a while. We do not understand what you are talking about.¹⁸⁰

---

¹⁷⁹ *ibid.*, pp. 330-331.

¹⁸⁰ “Emanuel Karasu Efendi: İki lakırdı söyleyeceğim. Efendim, bundan üç sene evvel bazı Museviler’in iskânı muhâcirin sûretiyle ve fakat Arz-ı Filistin’de değil, bulunabilecek olan sâir yerlerde iskân edilmesi imkânını düşünmek için bir komisyon teşekkül etmişti. Zannedirim ki, Reis Beyefendi, sizin de hatır-ı âlînizde olacaktır, hatta Süleyman el-Bostani Efendi de vardı. Biz bu meselede, o komisyonda olduğumuz için, bir mahzûr gördük. Mahzûru da nedir? Dedik ki, dışarıdan girecek ecnebi Yahudiler beş sene temekkün etmedikçe, tebaa-i âliyeden olmağı arzû’ etse dahi yine tebaa-i ecnebiyeden çıkmamış olacaktır. Binâen-aleyh, hiçbir vakit de bunu münâsîp göremeyiz. Bu cihet halledilinceye kadar ecnebi Yahudiler’in umûmiyetle muhâcereti kabûl edilemez. Münferit sûretle olabilir, bir iki kişi olabilir, fakat umûmiyetle olamaz. İşte bu sûreti teklîf edenler, Yahudi muhâcirinin iskân ve kabûlüne muvâfakat etmeyenler biziz.

İsmail Hakkı Bey went on with telling about the Zionist Congress discussions and read two arguments related to the Ottoman government. Which were: 1) leading Zionists had met with Young Turks from political circle and shared their views; 2) Ottoman government would gain advantage, if they made the doors to Palestine wide open. The Minister of Interior, Mehmet Talat Bey, addressing the first argument explained that those congresses were not secret and affirmed that he had met with the secretary of the organization. At the meeting, they asked permission for the Jewish immigration to Ottoman lands and as a response Mehmed Talat Bey told that the government's refusal was beyond question. Then, the secretary wanted to meet with Mehmed Cavid Bey, but his demand was rejected.

Later, on behalf of the government, Grand Vezir İbrahim Hakkı Paşa took the floor. In his words, “the Zionist idea was not a fabrication. But, the argument that Zionism had emerged among the world Jewry was a complete fabrication.” He based his response to the immigration question, on “red passport” practice for immigrants that the Ottoman government had still enforced the same law, due to lack of new regulation. He added: “...they do not have time to deal with the issue hence Talat Bey rejected their request.”¹⁸¹

On the next day, Hüseyin Cahid Bey denounced the accusations made on the previous parliament session, describing the debates as “disgusting.” He addressed the

---

İsmail Hakkı Bey (Gömülcine): Sa'yiniz meşkûr olsun Karasu Efendi.

Nesim Masliyah (İzmir): Siz, bu sözünüzün ehemmiyetini takdîr edemiyorsunuz ve bu sözlerle hariçte o kadar fitne fesat ikâ etmiş oluyorsunuz ki, tasavvur edilemez. Bu meseleyi de bilmiyorsunuz.

İsmail Hakkı Bey (devamla): Dinle bakalım biliyor muyum, bilmiyor muyum.

Nesim Masliyah (İzmir): Yalnız bu meseleyi değil, deminden beri söylediklerinizin hiçbirini bilmiyorsunuz. Ne söylediğinize aklımız ermiyor.”

ibid., pp. 331-332.

¹⁸¹ *Meclis-i Mebûsân Zabıt Ceridesi: Devre: 1, İçtimâ' Senesi: 3, Cilt: 2, (1910), 2 Şubat 1326 Tarihli Kırk Birinci İnikâddan - 26 Şubat 1326 Tarihli Elli Altıncı İnikâda Kadar, İçtimâ': 49, 16 Şubat 1326, 1 March 1911, (Ankara: Türkiye Büyük Millet Meclisi Yayınları, 1982), pp. 335-336.*

issues without mentioning the word “Zionism,” referring to İsmail Hakkı Bey’s speech, he wrote that these kinds of men had no sense of responsibility and never lived in dread of it. According to him, these kinds of men’s personalities and sayings were little of importance, but the previous day in the parliament as the wide accusations were made without any concrete proof, he had lost his temper.¹⁸²

On 4 March 1911, Hüseyin Cahid Bey wrote another article about Zionism in *Tanîn*. In his article, he began with telling the recent attacks on the constitutional regime. According to him, all these were provocative acts, as while one had ended, another had already begun. He also claimed that there was no enemy around, all were friends, but all were hypocrites, thus when they gave harm, it was the worst kind. In his opinion, these kinds of men were not aware that they did the worst thing for the country’s benefit, by inciting one against the other.

Zionism was discussed in the Ottoman parliament as a result of this lack of awareness. He mentioned that it was known that some people made effort to disseminate this idea, and they meant by Zionism was “to sell Ottoman lands to Jews.” He considered that, for an ignorant and uneducated man, it was easy to believe in these kinds of arguments, if these were argued by the men who were accepted as educated and honest. On the other hand, better-educated men were tried to be convinced by bombasting speeches. Thus, Zionism was on the parliament’s agenda as a result of spreading of this propaganda. But, according to him, in the Ottoman parliament, everybody had seen how their argument was weak. Then, Hüseyin Cahid Bey mentioned why he was writing about Zionism, although it was an attack against to the country and the constitutional regime; if these arguments could be mentioned openly, they became more important in the public eye. In Hüseyin Cahid Bey’s

---

¹⁸² Hüseyin Cahid, “İğrenç Manzaralar,” *Tanîn*, No: 896, 1 Rebiyyülevvel 1329, 17 Şubat 1326, 2 March 1911, Thursday, p. 1.

opinion, it was ridiculous to believe that government would sell its land to the Jews. He gave the example of Crete as a proof; the government had announced that Ottoman Empire was ready to fight for Crete, so could it be possible for government to sell its land to the Jews. The complicated facet of the issue, he argued, was that some of rich Jews aimed to gather all Jews in Palestine, and to establish a Jewish state there. At this point, Hüseyin Cahid Bey emphasized the ease of convincing people, if they believed in this argument. In his opinion, loan agreements were used for the same purpose. He complained that when a Jewish bank was mentioned, or a Jewish official was appointed to the ministry, the same argument was repeated. According to him, it was not the case; even if it was accepted that there were men who made effort to realize the Zionist aims even that did not mean anything. Thus, everybody knew that Bulgarians and Greeks wanted Macedonia, but nobody thought that the government would sell it to Greeks or Bulgarians. According to him, Zionism was a conspiracy used by some circles to incite public against the Unionist government.¹⁸³

On 6 March 1911, Emanuel Karasu Efendi again took the floor. In the meantime, budget discussions were being held in the parliament. Karasu Efendi made a long speech about financial regulations, loan agreements and fiscal policies of the government. Finally, he told that although it was not related with the issue, as Zionism was mentioned in the discussions, he would give an answer to all accusations aforementioned.

Emanuel Karasu Efendi began by sincerely admitting that he made every effort to understand what really Zionism was. He told that the foreigners, who had consulted him before, explained the issue as a question of immigration of the Jews. He told, in the first instance, he asked to foreigners the reason for using this term for immigration

---

¹⁸³ Hüseyin Cahit, "Siyonizm," *Tanîn*, No. 898, 3 Rebiyyülevvel 1329, 19 Şubat 1326, 4 March 1911, Saturday, p. 1.

then he told how meaningless their attitude was. In return, they found nothing to say to convince Emanuel Karasu. At this point, Karasu Efendi concluded his speech with his statements on Zionism:

As they did not find anything to convince me, I started to begin an inquiry and I can assure you nobody will be interested in this case except a few light-weight men. Or it is a treatment that its color had to be changed.¹⁸⁴

In reply to Ruhi el-Khalidi (Jerusalem) and Hasan Şükrü Bey (Damascus) opposing remarks, Emanuel Karasu emphasized the loyalty of Ottoman Jews to their countries; like all Jews in the world were loyal to their homeland no matter where they lived. Apart from them, Ottoman Jews had devotion to the Ottoman Empire that they were accepted by beloved country, while many of them were expelled from countries at that time.

Then, Karasu Efendi told that he took İsmail Hakkı Bey's speech personally. Because, although İsmail Hakkı Bey told many times that he had believed in Karasu Efendi as an honest and patriotic man, he asked the parliamentary members, why he did not debate this issue then with Karasu Efendi. If İsmail Hakkı Bey was convinced of the danger of this issue and saw that it deeply concerned Jews, he had to talk about this with Karasu Efendi. İsmail Hakkı Bey, in response, told that he had much knowledge of this issue, in that case, it would be needless to say. Karasu Efendi took the explanation and concluded his speech by assuring the deputies that Zionists would never succeed to raise this question.¹⁸⁵

---

¹⁸⁴ *ibid.*, p. 448.

¹⁸⁵ *Meclis-i Mebûsân Zabıt Ceridesi: Devre:1, İçtima Senesi: 3, Cilt: 3, (1910), 2 Şubat 1326 Tarihli Kırkı Birinci İnikâddan - 26 Şubat 1326 Tarihli Elli Altıncı İnikâda Kadar, İçtimâ': 52, 21 Şubat 1326, 6 March 1911, (Ankara: Türkiye Büyük Millet Meclisi Yayınları, 1982), p. 449.*

During these debates, Arab deputies remained silent, but due to the nationalistic awakening in the Arab provinces, two months later Ruhi el-Khalidi Bey and Sait el-Hüseyni from Jerusalem opened the matter to discussion as an internal question.¹⁸⁶ Ruhi el-Khalidi was cautious not to refer to all Ottoman Jews, while asking the government about the practices for settlement in Palestine. Hence Jewish immigrants were purchasing land, houses, fields and settled there, despite the fact that it was prohibited by the regulations of the Ottoman government. Declaring that he was anti-Zionist, but was not anti-Semite, İsmail Hakkı Bey stated that most of the Jews were not supporting the Zionist view, especially Sepharads of the Ottoman Empire. He read some of the telegrams which were sent to the parliament as a proof how upset Ottoman Jews were. It is probable that some Jewish communities made response to *El-Tiempo's* “call for assuring the government, parliament and the public that they were loyal to the Ottoman state.” One of the telegrams was sent from İzmir Jewish Trade Society, telling that they did not believe in Zionism, and condemned the Zionist publications. The other one was sent by Chief Rabbi of Aydın province on behalf of the Jews, that they swear on their honor and religion to defend beloved Ottoman country. Then he told the difference between anti-Semitism and anti-Zionism, and went on by telling the origin of Zionism. Hüseyin el-Khalidi Bey read an article from the *Torah* in order to explain the history of Zionism. According to him, the most dangerous principle of Zionism thanks to its founder Dr. Theodor Herzl was to view being Jewish not only on a religious ground but also on political ground. He mentioned Dr. Theodor Herzl's activities, Zionist foundations and finally gave the number of Jews living in Palestine as around seventy or eighty thousand. It was asked,

---

¹⁸⁶ Hasan Kayalı. *Arabs and Young Turks: Ottomanism, Arabism, and Islamism in the Ottoman Empire, 1908-1918* (Berkeley: University of California Press, 1997).

why they did not send a deputy to parliament, due to their foreign nationality it was impossible.

Then, Sait Hüseyin Bey took the floor. After mentioning Baron de Hirsch and Baron Rothchild's role in purchasing land in Palestine, he made a distinction between the Zionist Committee and the *Alliance Israelite Universelle* referring to the latter's anti-Zionist arguments. Sait el-Hüseyin Efendi also mentioned that, the Ottoman government did not appoint any governor to the Jewish villages, which were built by foreign Jews.¹⁸⁷

Nesim Masliyah Efendi called the acting government to make an inquiry about Zionism. He felt bound to say that, he would not talk much about Zionism in pursuance of being deputy. He asked Ruhi Bey, if he was firmly convinced of emergence of Zionism as a Jewish state then claimed that this issue could cause trouble for government in the future. As this question was open to abuse, the government had to take some measures to prevent this kind of factitious issues. According to Nesim Masliyah Efendi, Ruhi Bey went further to claim the establishment of the Jewish state on Ottoman lands. Ruhi Bey thereupon explained what he meant by claiming the establishment of the Jewish state. According to him, Zionists, but not all Ottoman Jews, were not patriotic that they aimed to establish a state within the Ottoman state, and all Zionists thought in this way. Nesim Masliyah Efendi, as a response to him, stated that this idea was a dream like "the union of Islam" was. Then he addressed the speculations about the issue and asked for a detailed parliamentary inquiry to ascertain the facts. He concluded that Ottoman Jews lived in peace only on Ottoman lands hence they were always loyal to the Ottoman state. The

---

¹⁸⁷ *Meclis-i Mebûsan Zabıt Ceridesi: Devre: 1, İctimâ' Senesi: 3, Cilt: 1, (1911), 16 Nisan 1327 Tarihli Seksen Yedinci İnikâddan - 7 Mayıs 1327 Tarihli Yüz İkinci İnikâda Kadar, İctimâ': 99, 3 Mayıs 1327, 16 May 1911, (Ankara: Türkiye Büyük Millet Meclisi Yayınları, 1982), pp. 553-557.*

Zionist question was never discussed in the parliament, at least in open sessions, from that day forward.

Referring to these Zionism discussions, İlber Ortaylı argues that “İbrahim Hakkı Paşa’s attitude is a good example of Ottoman intelligentsia who perceived the Jewish colonies in Palestine as an important factor of progress on economic grounds in case of Palestine. On the other hand, although Zionism had national motives, Ottoman intelligentsia did not perceive it as a ‘seperatist’ national movement. Because according to Ottomans; Bulgarian, Greek or Armenian nationalisms were seperatists.”¹⁸⁸

Here it is worth to mention Ohannes Varteks Efendi’s (Erzurum) speech arguing that the accusations made in the parliament against Jews would provoke the public into hatred for the Jews. As the objections were raised, he recalled the Armenian case. According to him, in possible political turmoil in Palestine or anywhere else within the Ottoman Empire, the Armenians would be targeted first. He was in agreement with Nesim Masliyah Efendi that government had to get information about Zionism. He suggested that parliament had to put an end to discussions about Zionism, and a committee had to be established to ascertain the facts about the issue.¹⁸⁹

Despite the great opposition of Arab deputies, the hostility towards Zionism decreased on the governmental level due to two factors: 1- In the case of Tripoli and Balkan Wars and later World War I, Zionist attempts to give support to Ottoman Army, especially on medical issues,¹⁹⁰ 2- After the Bâbâlî Coup of 1913, the

---

¹⁸⁸ İlber Ortaylı, “Ottomanism and Zionism during the Second Constitutional Period, 1908-1915,” in: Avigdor Levy (ed.) *The Jews of the Ottoman Empire*, (Princeton, New Jersey: The Darwin Press, 1994), pp. 532-533.

¹⁸⁹ *Meclis-i Mebûsân Zabıt Ceridesi: Devre: 1, İctimâ’ Senesi: 3, Cilt: 1, (1911), 16 Nisan 1327 Tarihli Seksen Yedinci İnikâddan - 7 Mayıs 1327 Tarihli Yüz İkinci İnikâda Kadar, İctimâ’*: 99, 3 Mayıs 1327, 16 May 1911, (Ankara: Türkiye Büyük Millet Meclisi Yayınları, 1982), pp. 558-560.

¹⁹⁰ Ortaylı, p. 532.

Committee of Union and Progress saw European Zionists as an only hope for gaining financial support in those days.¹⁹¹

Local Issues:

Between the years 1908-1918, deputies of parliament brought local problems to the Ottoman parliament rarely. Majority in the parliament thought that there were more necessary issues they had to deal with. So, when the local problems came to the parliament, they were sent to the related commission, without losing time. Here, I try to explain the Jewish deputies' point of view about local issues of the cities, from where they were sent to the parliament.

The Brigandage Issue in the Case of İzmir

At the very beginning of the first period in parliament, İzmir deputies set an agenda for the security problems that occurred in Aydın. The main complaints were about the brutalities of brigands and the increase in the number of brigand bands.

On 14 January 1909, Şekip Bey (Manisa) proposed a motion about the issue to the Ministry of Interior. He asked the reasons for the increase in the number of brigands in the region, and asked the reason why the justice system of the government was not sufficient enough to deal with this serious problem. Finally, asked for a new governor for Aydın. At that time, Rauf Paşa was the Governor of Aydın. Şekip Bey told that he was too old and tired to combat brigandage in the region. As a solution, asked for his appointment to another place, where he would not have to climb the mountains and to check the measures.¹⁹²

---

¹⁹¹ Esther Benbassa, "20. Yüzyıl Başlarında Osmanlı İmparatorluğunda Siyonizm," p. 35.

¹⁹² *Meclis-i Mebûsân Zabıt Ceridesi: Devre: 1, İçtimâ' Senesi: 1, Cilt: 1, (1908), 4 Kanûmevvel 1324 Tarihli Birinci İnikâddan - 9 Şubat 1324 Tarihli Otuz Üçüncü İnikâda Kadar, İçtimâ': 12, 1 Kanûnsânî 1324, 14 January 1909, (Ankara: Türkiye Büyük Millet Meclisi Yayınları, 1982), pp. 194-195.*

Then, Nesim Masliyah Efendi took the floor. He started to his talk by explaining the level of seriousness of the problem. He told that he went to Ödemiş, the district of İzmir, and felt what Şekip Bey had told in his heart. After he emphasized the importance of Aydın for the empire especially on the economic grounds, he called the government to do what the situation required.

But, on the other hand, Nesim Masliyah Efendi was not in total agreement with Şekip Bey, that the only solution was the appointment of the existing governor to another place. Reminding that even Kamil Paşa -the previous day, Kamil Paşa cabinet had received the vote of confidence in the parliament with acclamation- could not achieve to prevent the brigandage in the region, told that this was not the only job of the governor. According to Nesim Masliyah Efendi, the man who was employed for combating the brigands was Sait Paşa, and if he had not been removed from his post one month earlier, on that very day, there would have been no brigands in the region.

Then he told the about measures that he thought had to be taken in the region. First of all, as brigands were encouraged by Sait Paşa's removal, he asked for his assignment to back to his post again, as he was experienced in following and arresting brigands. Secondly, the status of Ödemiş had to be changed as *sancâk*. At that moment, there was no military unit positioned in Ödemiş, related to its administrative status. He also mentioned that many bills about the issue were sent to the Ministry of Interior, but the governments did not take these applications into consideration. If they had, none of these complaints would have come to the parliament. Thirdly, the government strategy regarding the bandits and following and arresting the brigands was not efficient enough, because the troops were consisted of a mixture of local people of the region and soldiers. The negative effect of this was two-fold: first of all, it was difficult to submit them to discipline; and secondly and most importantly, in

many cases, they quickly changed sides. These irregulars had to be dismissed from the Ottoman armed forces located there. The government was sending new soldiers to the region, but this was not enough to solve the problem. In addition to all these measures, in order to be able to over-come the bandits, the government had to send some reasonable amount of money to the region. He concluded his talk by saying that without enough money, nothing was possible.

Three deputies took the floor after Nesim Masliyâh Efendi. Seyyit Bey (İzmir) got angry claiming Nesim Masliyâh Efendi had defended Rauf Paşa. He told that everybody in İzmir, were having fun with Rauf Paşa, and nobody took him serious as a governor. He emphasized that he was too old to combat brigands in the mountains. Finally, the answer of the parliament was given to the issued motion and was accepted by the majority of votes.¹⁹³

Tanîn was mentioning the discussions on the issue of Aydın *vilâyeti*, as the only heated debate in the parliament session. It mentioned that Seyyit Bey's argument was based on opposition to Rauf Paşa, and it described how angry he got after Masliyâh Efendi's speech.¹⁹⁴ *Tanîn* gave an impression that Seyyid Bey's arguments were extremely personal, and it doubted the deputies' sincerity. Hüseyin Cahid Bey explained the negative attitude about the issue in his head-article published on the same day. His personal problem was actually with Kamil Paşa. As Rauf Paşa was a close friend of Kamil Paşa, Hüseyin Cahid Bey interpreted the speeches against Rauf Paşa as an opposition to Kamil Paşa cabinet and his failure of governing. According to him, Kamil Paşa received the vote of confidence because of the fear of political uncertainty deep in all deputies' hearts. According to Hüseyin Cahid, the parliament

---

¹⁹³ *ibid.*, pp. 196-198.

¹⁹⁴ "Meclis-i Mebûsân'da," *Tanîn*, No. 164, 22 Zilhicce 1326, 2 Kanûnîsânî 1324, 15 January 1909, Friday, p. 1.

did not change its negative impression of Kamil Paşa from the first day of the parliament, but abstained that in the case of Kamil Paşa resignation, there was no proper candidate for the post.¹⁹⁵

The next day, *Tanîn* was accusing the deputies who carried the issue to the parliament that they argued a lot, but they did nothing substantial for the resignation of Rauf Paşa. For his resignation or removal, actually Sadrazam Kamil Paşa's consent was necessary. According to *Tanîn*, deputies did not intend to ask for this consent, because they did not want to annoy Kamil Paşa and his new cabinet.¹⁹⁶

As it is seen clearly from these arguments, *Tanîn* interpreted the brigandage and security issue of Aydın as an opposition to Kamil Paşa's cabinet, as because the governor of Aydın Rauf Paşa was close friend of him. In this scale, although *Tanîn* wrote about Masliyah Efendi that he defended Rauf Paşa not full-heartedly but partly, however, we could hardly say that Masliyah Efendi was on Kamil Paşa's side. On the contrary, as he tried to tell that the governor of Aydın *vilâyeti* was not the issue, and as he went to Ödemiş to see what was going on there, he was very even-handed in appraising the situation. Thus, Masliyah Efendi had asked for serious measures which were more appropriate to the needs of people of Aydın.

The Postal Service Issue in the Case of Baghdad

On 24 February 1909, Sason Efendi submitted a proposal to the Ottoman parliament, which touched upon the postal service issue in the case of Baghdad. There were losses and delays on the post route through Aleppo and Damascus, which were sent from Baghdad and Basra on the road to Europe and Africa. He set the problem in detail in his proposal. He mentioned that in order to secure Baghdad and Basra's

---

¹⁹⁵ Hüseyin Cahid, "Sadrâzamın Beyânâtı ve Gazeteler," *Tanîn*, No. 164, 22 Zilhicce 1326, 22 Kanûnîsânî 1324, 15 January 1909, Friday, p. 1.

¹⁹⁶ "Meclis-i Mebûsân'da," *Tanîn*, No. 170, 28 Zilhicce 1326, 8 Kanûnîsânî 1324, 21 January 1909, Thursday, p. 1.

communication with Europe and Africa, the posts were delivered, twice a week following different routes. The first one was through Musul and Diyarbekir, and the other was through Aleppo and Damascus, but both were not advantageous options, compared to foreign post route. Sason Efendi complained about the delays on the post route via Musul-Diyarbekir as letters were carried by horses. Usually, it took twenty or thirty days between İstanbul and Baghdad. On the route via Aleppo-Damascus, the post included both registered and surface mails. As only one courier was trusted with all posts, usually they got lost on the way. Inevitably, people preferred the foreign post offices, on route via Bombay, due to difficulties mentioned above.

With emphasizing the great loss of money for the Ottoman Treasury, Sason Efendi also touched on the measures that had to be taken. First of all, construction of safety zones on the Euphrates Valley was essential for the solution. Secondly, the route via Aleppo-Damascus had to be changed as Baghdad-Zor-Aleppo. On the proposed route, there would be no need to use the *hecîn*, a camel with two humps on its back, thus saving could be possible for the treasure by the abolition of *hecîn* transportation. He acknowledged that, this saving could hardly meet the expenses. But, on the proposed route, the post offices in Iraq would be involved in the postal service of the Ottoman Empire, as they were on the route, and this would mean more income for the Treasury.¹⁹⁷ The parliament decided to send the proposal to the commission of Interior.¹⁹⁸ Probably it was stuck there, as we do not see any further information about this issue in the parliamentary records.

---

¹⁹⁷ *Meclis-i Mebûsân Zabıt Ceridesi: Devre: 1, İçtimâ' Senesi: 1, Cilt: 2, (1908-1909), 11 Şubat 1324 Tarihli Otuz Dördüncü İnikâddan - 26 Mart 1325 Tarihli Elli Dördüncü İnikâda Kadar, İçtimâ': 34, 11 Şubat 1324, 24 February 1909, (Ankara: Türkiye Büyük Millet Meclisi Yayınları, 1982), p. 27.*

¹⁹⁸ "Meclis-i Mebûsân'da," *Tanîn*, No. 174, 3 Muharrem 1327, 12 Kanûnisânî 1324, 25 February 1909, Monday, p. 1.

From that time onwards, none of the Jewish deputies put forward a proposal about local problems about the cities they were elected from, until the parliament was finally dissolved in 1918.

CHAPTER IV:
INTERNATIONAL DIPLOMACY & JEWISH OTTOMAN DEPUTIES

The Issue of Free-Masonry

It is known that the Committee of Union and Progress was organized in caelestine conditions, in the way of Italian “Carbonaries,” the Italian para-Masonic revolutionary society, which was organized in the fashion of Free-Masonry broken into small cells scattered all across Italy. They sought the creation of a liberal, unified Italy. The prominent figures of the Committee of Union and Progress were Free-Masons; Mehmet Talat Bey, Rahmi bin Rıza Bey, and Midhat Şükrü Bey became Free-Masons in 1903 while İsmail Hakkı Canbolat Bey was registered in 1907.

In his detailed book “*Gönye ve Hilal*”, Angelo Iacovella emphasizes the role of Macedonia Risorta Lodge in preparation for the 1908 Revolution. Drawing attention to a nearly hundred years delay, compared with other foreign obediances in entering the Ottoman Empire, Angelo Iacovella asks the motives behind Grand Orient of Italy obediance’s success. Edhem Eldem regards the middle-class membership as one of the dynamics of this success: unlike other obediances, Grand Orient of Italy opened its doors to Ottoman officers and notibles of relatively lower rank, and workers. According to Edhem Eldem, this way of membership made local connections with the Lodges tight and “being close to the base of Ottoman society” led to a kind of radicalism that made social mobilization possible for a revolution.¹⁹⁹

With regards to the Jewish deputies in the Ottoman parliament, Emanuel Karasu was accepted to Macedonia Risorta Lodge in 1902, while Nesim Masliyah was in 1907. Unfortunately, there is no clear reference to the Masonic memberships of Alber

---

¹⁹⁹ Angelo Iacovella, *Gönye ve Hilal, İttihat Terakki ve Masonluk*, Tülin Altınova (trns.), (İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 1999), p. vii.

Feraci Efendi and Sason Efendi in any works on this field, which were also very scattered. Angelo Iocovella mentions Emanuel Karasu as one of the key factors behind the re-awakening of the Macedonia Risorta Lodge. His generous invitation for the Young Turks to hold committee meetings in the temple of Macedonia Risorta Lodge, and thereby to provide immunity that foreign obediances had enjoyed, carried Emanuel Karasu at the center of the zone between the Young Turks and the Masonic Lodges.²⁰⁰ The other factor was the arrival of Ettore Ferrari, the Grand Master of Grand Orient of Italy, to İstanbul. After the proclamation of the Constitutional Monarchy on 23 July 1908, the Grand Master of Palazzo Guistiani, Ettore Ferrari, had written to Karasu Efendi:

The course of great events from the newspapers, verifies that Turkish nation is conscious of realizing their rights, brake free from the yoke took a century and they want freedom. We witnessed in anxiety and admiration of a young nation, brought to well-deserved place in the history of civilization and human development, with a gutsy effort that overcame these incidents and a stubborn past longed for centuries.²⁰¹

Grand Orient Lodge of Italy continued its enthusiastic support for the Ottoman Masons even after the 1908 Revolution. Macedonia Risorta dispensed the 33th degree of Masonry that required for the establishment of Grand Orient of Ottoman. Up until the Tripolitan War broke out in 1911, Grand Orient of Italy supported Ottoman Free-Masons enormously. Each visit of Ottoman delegation to Italy was published in Masonic journals referring to the Ottoman Free-Masons in the committee, and they held great feasts in the honor of their Ottoman Mason brothers. In May 1909, the

---

²⁰⁰ *ibid.*, pp. 36-37, 40.

²⁰¹ “Gazetelerin aktardığı, orada gelişen ve gelişmekte olan çeşitli harika olaylar, Türk halkının en sonunda ve kararlı bir şekilde, haklarının bilincine vardığını, yüzyıllık boyunduruktan silkindiğini, özgürlüğü istediğini doğruluyor. Bu olayları ve yüzyıllara dayanan bir geçmişin inatçı direnişini yenmeyi başaran gözüpek bir çabayla genç ulusun, uygarlık tarihi ve insani gelişme içinde ait olduğu yere getirilişini kaygı ve hayranlıkla izledik.”

Iacovella, p. 6.

Grand Orient of Italy had spent so enormous amount of money for the banquets that they asked for a voluntary donation to their treasure.²⁰² They also announced the number of the Ottoman Free-Masons, without mentioning their names, who had attended to these banquets. Most probably, Jewish deputies of the parliament were among the delegation members.²⁰³ The members of the Committee of Union and Progress, too, aimed to use this way of connection in shaping Ottoman foreign policy that could be seen in case of Tripolitan War very clearly.

On 28 September 1911, Italy gave the Ottoman government an ultimatum for the Ottoman troops in the city to be with-drawn from Tripoli and began to send troops to the region under the pretext of “protecting its citizens’ rights” living in Tripoli. On the very same day, the Ottoman parliament was closed due to a holiday, and the eminent deputies were at the Committee of Union and Progress Congress in Selanik. Amongst the items on their agenda were the measures that had to be taken to prevent the factions within the Committee of Union and Progress. Emanuel Karasu attended as a Committee of Union and Progress delegate to the Selanik Congress. As Italy declared war, the Committee of Union and Progress declared that they would not accept this *fait accompli*, and would fight for their homeland.²⁰⁴ In those circumstances, only around sixty deputies could reach to the Ottoman parliament, and they made a public call for the rest of the deputies to hold a meeting on 14 October 1911.

On 18 October 1918, Süleyman el-Bostanî Efendi, the head of the *Osmanlı Parlamentosu Sülh Beyne'l-milel Hey'eti* (Ottoman Parliamentary International Peace

---

²⁰² *ibid.*, pp. 45-46.

²⁰³ The related issues of *Tanîn* were not available in *Atatürk Kitaplığı*, so it remained unknown whether *Tanîn* had carried these visits to its columns or not.

²⁰⁴ Orhan Koloğlu. *Osmanlı İtalyan Libya Savaşında İttihatçılar, Masonlar ve Sosyalist Enternasyonal* (Ankara: Umut Yayıncılık, 1999), p. 125.

Group) sent a note to the other countries' parliamentary committees, emphasizing their intermediary role in the crisis and thanked for their future performances in their duties.²⁰⁵

On 19 October 1911, in the Ottoman parliament, deputies were discussing the possible ways to handle the crisis. In the meanwhile, İsmail Hakkı Paşa cabinet had resigned from the government, due to accusations for remaining passive in the eve of war. Sait Paşa had established a new cabinet, and was now asking the parliament support for the vote of confidence.²⁰⁶

Some of them argued that the parliament had to give a vote of confidence as the country was faced with an international crisis, while some were arguing the contrary. Emanuel Karasu Efendi was in the second group. He stated that Tripoli was not a “problem,” because Italy had invaded Tripoli under the pretext of “protecting its citizens' rights in the city.” It was beyond doubt that Italy had violated international law, as its attempt was a discretionary decision. In this context, Ottoman Empire was struggling to defend not only the homeland, but also the international law. Relating to the cabinet issue, if deputies mistrusted to the Grand Vezir and the Minister of Foreign Affairs, the parliament had to give a vote of confidence, as the country was already in political and military crisis. In the process of negotiations, the Ottoman government could not loose time to establish a new cabinet and the members of the cabinet had to be brought to book only after the negotiations met our requirements. Karasu Efendi denied the accusations that invasion was the consequence of a misrule by a weak government. His speech was a response to İsmail Sitki Bey (Aydın), as he had argued that the six members of the new cabinet were also the members of the former cabinet,

---

²⁰⁵ *ibid.*, p. 99.

²⁰⁶ *ibid.*, p. 98.

thus the parliament could not give a vote of confidence.²⁰⁷ According to Emanuel Karasu Efendi, it was not the time for being pessimistic. He ended his speech with encouraging words for moderation on the issue.²⁰⁸ Following his speech, Grand Vizier Sait Paşa, who had just formed the new government, answered the criticisms of the parliament. The new government won a vote of confidence by 121 votes to 60. All Jewish deputies gave vote of confidence.²⁰⁹

During the years of Tripolitan War, the Ottoman government and the members of the Ottoman parliament had entered into negotiations not only with international peace groups of European parliaments, but also with European Free-Masonic circles. Nesim Masliyah Efendi was a member of the International Parliamentary Committee on the eve of the war. He served in the committee during the war years as well, and played a role in the negotiations between the committee and other international groups. However, these negotiations did not yield positive results contradictory to the Ottoman government's optimistic expectations.

The international groups had forwarded the demands of the Ottoman authorities to their own governments. The telegrams sent by these groups informing the Ottoman parliament about the replies of their governments, were read out loud in the Ottoman parliament. The negotiations with Free-Masonic circles did not yield the expected effect, as well.²¹⁰

---

²⁰⁷ *Meclis-i Mebûsân Zabıt Ceridesi: Devre: 1, İçtimâ' Senesi: 4, Cilt: 1, (1911), 2 Teşrînievvel 1327 Tarihli Birinci İnikâddan - 7 Teşrînisânî 1327 Tarihli Onsekizinci İnikâda Kadar, İçtimâ': 4, 6 Teşrînievvel 1327, 19 October 1911, (Ankara: Türkiye Büyük Millet Meclisi Yayınları, 1982), pp. 31-33.*

²⁰⁸ *ibid.*, pp. 32-34.

²⁰⁹ *ibid.*, p. 38.

²¹⁰ Koloğlu, p. 101.

So far, these negotiations were not declared officially. Orhan Koloğlu quotes from Ertuğrul Düzdağ that Talat Bey reproached Karasu Efendi for Italian Free-Masons' attitude due to negative reply of the Grand Lodge of Italy. On 19 October 1911, the Ottoman Grand Orient had asked for the intermediary role of the Regular Grand Lodge of Italy in convincing the Italian government to give an end to the war. The Grand Master Ferrari replied that it was too late at that moment for any interference.²¹¹ On 2 November 1911, Ferrari read the letter sent by Ottoman Free-Masons at the 257th session of the Grand Orient of Italy. Their attitude was disappointing for the Ottomans: they could hardly make an attempt that could be interpreted as an attack upon Italy's national interest and esteem. Master Ferrari gave response indicating that they had confined their initiative with helping the families of dead and wounded to fulfill their humanitarian duty and unfortunately that was all, they could do at that time.²¹²

Hüseyin Cahid Bey and Babanzade İsmail Hakkı Bey wrote in *Tanîn* that these were the subtle intrigues initiated by Italy.²¹³ Orhan Koloğlu draws attention to the attempts for bargains on Tripoli stating that Ottoman government denied the news in every possible occasion. Referring to the memoirs of Alberto Teodoli, the Italian representative at Public Debt Administration, Orhan Koloğlu tells that Emanuel Karasu Efendi and Italian architect Denari had visited Teodoli. They asked for Teodoli's attempt to tell Rome that the Young Turk Committee wanted the Italian government to end the war. According to Orhan Koloğlu, it is possible that Emanuel Karasu Efendi had been dissatisfied with his Italian brothers' attitude, thus asked an intermediary role from the Catholic architect Teodoli.

---

²¹¹ *ibid.*, pp. 123-124.

²¹² Iacovella, p. 54.

²¹³ Koloğlu, p. 128.

Orhan Koloğlu also argues that British authorities in Rome had heard about this issue and informed London that “the attempt was made by the Masonic Lodges and Jewish investors who were in relation with İstanbul.” Koloğlu emphasizes that British conspiracy theory about Jews is obviously noticed in the saying and wording of the British authorities in Rome.²¹⁴ Iacovella argues that “in reference to the previous achievements of Emanuel Karasu; he employed highly sensitive and controversial duties in the meantime, and thus, he put his hand in the bee-hive of the polemics.”²¹⁵

The Jewish majority in the Masonic Lodges triggered the “Jewish Free-Mason” conspiracy theories. Here, Edhem Eldem’s argument is striking: “perhaps, to reverse these conspiracy theories will be a better approach. It will be more realistic to think of a Masonic organization that used by politics, with threatened organizational consistency and finally, a discarded organization in case of loss of immunity and did not suit the Young Turks’ purpose.”²¹⁶ Nevertheless, as we all know, Masonic or not, all attempts made by the Ottoman authorities remained futile during and after the Italian invasion of Ottoman Tripoli...

The establishment of the “Osmanlı Parlamentosu Beyne’l-mîlel Sulh Heyeti”

(Ottoman Parliamentary International Peace Committee)

On 7 January 1910, an Ottoman committee under the chairmanship of Süleyman el-Bustani Efendi, held a meeting with European delegates at the Çırağan Palace. During the meeting, following the speech made by Süleyman el-Bustani Efendi explaining

---

²¹⁴ *ibid.*, pp. 127-130.

²¹⁵ Iacovella, p. 40.

²¹⁶ Edhem Eldem, p. 26.

the rationale for the establishment of *Osmanlı Parlamentosu Beyne'l-mîlel Sûlh Encümeni*, a code of regulations was accepted with a consensus.²¹⁷

Nesim Masliyah Efendi was the secretary of this parliamentary committee, and in 1913, he published a book in which he tells the history of the International Peace Conferences, the establishment of International Peace Committee, and finally the establishment of the *Osmanlı Parlamentosu Beyne'l-mîlel Sûlh Encümeni*.²¹⁸

In the preface of the book, Nesim Masliyah Efendi expresses his special thanks to Ahmed Rıza Bey, the Chairman of the Ottoman Parliament; Süleyman el-Bustani Efendi; and Mehmed Arslan Bey, former deputy from Lazkiye, who was murdered at the 31 March Incident, for their restless, generous and determined work.²¹⁹

On 29 August 1910, the Ottoman delegation had attended to the 16th International Peace Conference in Brussels for the first time. The members of the delegation were: Damat Ferit Paşa, former Minister of Agriculture Gabriel Noradunkyan Efendi, Feraci Efendi, Nesim Masliyah Efendi, Mustafa Arif Bey, and Emanuel Karasu Efendi.²²⁰

Nesim Masliyah Efendi gives the negotiations, speeches, discussions at the 16th International Peace Conference at Brussels in details, and his book deserves attention on its own. Regarding Masliyah Efendi's view on the matter, he mentions the establishment of the Ottoman peace committee as a nucleus of constitutional monarchy, aiming for a national prosperity and wealth not fed with the poverty of

---

²¹⁷ Nesim Masliyah, *Osmanlı Parlamentosu Beyne'l-mîlel Sûlh Encümeni*, (İstanbul: Matbaa-i Ebüzziyâ, 1913), p. 21.

²¹⁸ *ibid.*, p. 1.

²¹⁹ *ibid.*, p. 1.

²²⁰ *ibid.*, pp. 25-26.

other nations, but the wealth of all other nations. Masliyah Efendi also tells us that he was aware that international peace was “only a dream at that time” but, “today’s dreams will be the reality of tomorrow,” hence they would never hesitate about working for this dream. In addition to that, he was warning the reader to be moderate about pessimism and optimism: he was aware that the existing political circumstances were far from solving international conflicts with a single law, but on the other hand, it was inevitable that new regulations would led to a a new political order.²²¹

In March 1911, *Tanîn* quoted from the daily *Osmânî* that “the international parliamentary committee” was set up under the chairmanship of Süleyman el-Bustani Efendi at the parliament office and the members of the committee were listed as: Süleyman el-Bustani Efendi from the *Âyân*; İsmail Hakkı Bey, the Minister of Education; Damad Ferid Paşa from the *Âyân*; Nesim Masliyah Efendi deputy in the parliament; and Midhat Şükrü Bey, deputy in the parliament. *Tanîn* also informed its readers that the Ottoman International Parliamentary Committee decided to extend an invitation to the French International Parliamentary Committee before November. It was decided to thank Damad Ferit Paşa for his efforts at the Brussels Peace Conference, and to Masliyah Efendi for his performance in his publishing of the decisions.²²²

Official Visits Abroad

The first trip abroad by the Committee of Ottoman deputies, in which Nesim Masliyah was a member, was the visit Europe in 1909. The news about the visit was appeared for the first time on 15 July 1909 on *Tanîn*. Their first visit was to France. A committee of French deputies hosted a banquet in the honor of Ottoman deputies. The

---

²²¹ *ibid.*, p. 11.

²²² “Meclis-i Mebûsân’da Beyne’l-mîlel Parlamento Hey’eti,” *Tanîn*, No. 907, 12 Rebiyyülevvel 1329, 28 Şubat 1326, 13 March 1911, Monday, p. 2.

head of the French committee, Monvertelle spoke highly of the Young Turks. On behalf of the Ottoman committee, Süleyman el-Bustani Efendi made a speech that they would give every effort to deserve the praise. *Tanîn* says that, Nesim Masliyah Efendi and Mehmed Talat Bey made speeches on the same lines.²²³

On 19 July 1909, the visiting Ottoman deputies were welcomed at the British Ministry Foreign Affairs, and in the afternoon were granted an audience with the King at the Buckingham Palace. On the same day, The House of Commons hosted a banquet in their honor. At the banquet, Sir Edward Gray, the Minister of Foreign affairs, made a speech on how enthusiastic they were about strengthening the international relations with the Ottoman Empire and he stressed the need for unity of Ottoman *anâsır*.²²⁴

Tanîn, dated 26 July 1909, said that the Ottoman Parliamentary Committee received invitations from Germany and Austria and they gladly welcomed it. But, due to some reasons, they had to return to İstanbul, so their visit could be possible in the autumn.²²⁵

On 27 July 1909, *Tanîn* published Edward Grey's afore-mentioned speech in details: Sir Edward Gray stated that he believed in cementing a closer relationship with the Ottoman Empire, nevertheless he had to mention some matters which seemed uncertain. Referring to the 1908 proclamation, he appreciated the Young Turks' efforts in the name of freedom, but he warned them about the uncertainty as to how the Young Turks would put it into practise in the future. He gave the example of

---

²²³ "Seyâhât-i Mebûsân," *Tanîn*, No. 312, 27 Cemâziyyelâhir 1327, 2 Temmuz 1325, 15 July 1909, Thursday, p. 2.

²²⁴ "Ziyâfet-i Mebûsân," *Tanîn*, No. 318, 4 Recep 1327, 8 Temmuz 1325, 21 Temmuz 1909, Wednesday, p. 3.

²²⁵ "Avrupa'da Hey'et-i Mebûsa," *Tanîn*, No. 322, 9 Recep 1327, 13 Temmuz 1325, 26 July 1909, Monday, p. 2.

minority rights: majority opinion and power could not be turned into oppression and arbitrary rule. Only when the Young Turks could create these conditions, they could then achieve to protect the minority rights. He was acknowledging that political disputes complicated matters further, but these kinds of problems about the minority rights were all peculiar to the Ottoman Empire. Although the Ottoman Empire did not accomplish many objectives that Britain had wished for, he believed that the Ottoman Empire would start getting results for its dedicated efforts in the future.²²⁶

On the next day, Hüseyin Cahid Bey published an article related to this speech. This article is of significance, as it explains the role of the Ottoman Parliamentary Committee in explaining the Ottoman Empire's vision to Europe. Hüseyin Cahid Bey complained that Europe did not understand us. First of all, our language was difficult to learn. Secondly, when the Europeans visited İstanbul, they always stayed at Pera or somewhere around, and then they made judgements about the political or economic conditions of the rest of the Ottoman Empire. According to him, it was clear that the Young Turks' efforts were greeted with admiration due to the proclamation of the Constitutional Monarchy. But, Turkey had to strengthen the relationship with Europe. Two preconditions were obvious for strengthening the relations: the performance of our duties and to tell about our future goals. Due to the fact that the government failed in its duty, it was vital to tell our accomplishments on all occasions, in order to end the uncertainty. Related to the speeches given by French and British authorities, Hüseyin Cahid Bey came to the conclusion that the Ottoman Parliamentary Committee did its duty, but Britain was clearly misinformed about Young Turks, and their vision for the future. It was obvious that Grey's statement about *anâsır* was only an advice. But, if it was examined more carefully, it could be seen that what he alluded as *anâsır* were in

---

²²⁶ "Sir Edward Gray'in Nutku," *Tanîn*, No. 323, 10 Receb 1327, 14 Temmuz 1325, 27 July 1909, Tuesday, pp. 1-2.

fact related to the patriarchate, education, churches, gangs, etc. He also claimed that deputies told our intention to achieve equality between *anâsırs*. He said in parenthesis that, they did not intend to violate minority rights within the country, but on the other hand they could not consent to minority demands for privileges. Finally, Hüseyin Cahid Bey stated that whatever the conditions were, the government had to perform its duty well, but it seemed impossible unless capable governors came to the power.²²⁷

On 3 August 1909, *Tanîn* quoted a passage from the *Manchester Guardian*, which informed its readers that the Manchester Chamber of Commerce had welcomed the Ottoman Parliamentary Committee. At the banquet given by the Manchester Chamber of Commerce, Süleyman el-Bustani Efendi and Dr. Rıza Tevfik gave speeches. Members of the chamber emphasized the need for governors who would work for the union of *anâsır*, and who would perform their duties within the law.²²⁸ The visit of the Ottoman Parliamentary Committee was in the news for the last time on 6 August 1909. The committee had attended a banquet which was hosted by the Ottoman Bank in London, after that they had visited Liverpool, Manchester, New Castle, Birmingham and Oxford.²²⁹

In the year 1911, the first international occasion that our deputies were involved in was a banquet in honor of Mr. Venkalde, the deputy at the parliament of Netherlands and the leader of Socialist Party, was in the news in *İkdâm* in February 1911. The banquet was hosted by Ahmed Rıza Bey, chairman of the Ottoman parliament, at his mansion for lunch. Nesim Masliyah Efendi was one of the deputies

---

²²⁷ Hüseyin Cahit, “Avrupa’da Osmânlı Hey’et-i Mebûsâsı,” *Tanîn*, No. 324, 10 Recep 1327, 15 Temmuz 1325, 28 July 1909, Wednesday, p. 1. On the very same day, the former governor of India Lord Curzon’s speech had appeared on *Tanîn*. See: p. 2.

²²⁸ “Manchester’da Osmânlı Hey’et-i Mebûsâsı,” *Tanîn*, No. 330, 17 Recep 1327, 21 Temmuz 1325, 3 August 1909, Tuesday, p. 3.

²²⁹ “İngiltere’de Hey’et-i Mebûsân,” *Tanîn*, No. 333, 20 Recep 1327, 24 July 1325, 7 August 1909, Friday, p. 2.

who attended the banquet.²³⁰ Varteks Efendi and Pastırmacıyan Efendi and “some other Bulgarian deputies”; and on behalf of the Committee of Union and Progress, Dr. Nazım Bey attended to the banquet. It was stated that Ahmet Rıza Bey had made acquaintance with Mr. Velkende at Lahey Conference during the Hamidian Regime.

In March 1911, *Tanîn* again quoted from daily *Osmânlı* that “the new international parliamentary committee” was set up under the chairmanship of Süleyman el-Bustani Efendi at the parliament office and the members of the committee were decided as: Süleyman el-Bustani Efendi from the *Âyân*; İsmail Hakkı Bey, the Minister of Education; Damad Ferid Paşa, from the *Âyân*; Nesim Masliyah Efendi, deputy in the parliament; and Midhat Şükrü Bey, deputy in the parliament. It was also told that Ottoman International Parliamentary Committee decided to extend an invitation to French International Committee before November, and decided to thank Damad Ferit Paşa for his efforts at Brussels Conference and to Masliyah Efendi for his performance in publishing of the decisions.²³¹

In May 1911, *Tanîn* reported that the Minister of Foreign Affairs, Refet Paşa, hosted a banquet at his mansion in honor of the French Ambassador and his wife. Sasson Efendi also attended to the banquet that night.²³² We read in *Tanîn* dated 27 November 1913 that Sason Efendi had made a visit to London, accompanied with his officers under his official title.²³³ In 1914, Nesim Masliyah Efendi was one of the attendants of an annual banquet hosted by the American Chamber of Commerce at the

---

²³⁰ “Ziyâfet,” *İkdâm*, No. 333, 15 Safer 1329, 2 Şubat 1326, 15 February 1911, p. 2.

²³¹ “Meclis-i Mebûsân’da Beyne’l-mîlel Parlamento Hey’eti,” *Tanîn*, No. 907, 12 Rebiyyülevvel 1329, 28 Şubat 1326, 13 March 1911, Monday, p. 2.

²³² “Ziyâfet,” *Tanîn*, No. 964, 10 Cemâzeyyilevvel 1329, 26 Nisan 1327, 9 May 1911, Tuesday, p. 3.

²³³ “Sason Efendi,” *Tanîn*, No. 1769, 14 Teşrînisânî 1329, 27 Zilhicce 1331, 27 November 1913, p. 3.

Tokatlıyan Hotel. Both the Minister of Interior Talat Bey and Minister of Commerce and Agriculture Süleyman el-Bustani Efendi made a speech.²³⁴

Beginning from 1914, Viktor Çorbacı Efendi served on the International Committee of the Parliament, as well. He did not make any statements from the parliament floor, but we see his signature on almost each report issued to the parliament related to the international agreements.

An Interview with Karasu Efendi on the Eve of World War I

In 1914, from the second half of March, interviews with deputies were published in *Tanîn*. On 8 April 1914, the newspaper gave place in its columns to Emanuel Karasu Efendi. Related to the first question asking his opinion about immigration issue from Salonica, he stated that he was elected deputy from Salonica during the past two sessions of the Ottoman parliament. The defeat of the Ottoman army in the Balkan Wars was followed by the Greek annexation of Salonica. Karasu Efendi was one of the diplomatic missions, who conducted negotiations in Europe on the autonomy of Salonica. His answer was short: he was not in favor of immigration, because he firmly believed that Salonica would enjoy autonomy in the immediate future.

Another question pointed to him was about the Aegean Dodecanese Islands. During the Tripolitan War, Italy had besieged the islands nearly for a year, then Balkan Wars broke out in 1912, and the Ottoman Empire could not get the islands back. On the contrary of popular Ottoman belief, Emanuel Karasu Efendi indicated that Italian forces on the islands would be of some benefit to the Ottoman Empire. Karasu Efendi stated that the final decision had to be in favor of the Ottoman Empire, and had to be realized that it would be of great benefit to the Great Powers. As we all

---

²³⁴ “Ziyâfet,” *Tanîn*, No. 1862, 3 Rebiyyülâhir 1332, 16 Şubat 1329, 1 March 1911, Sunday, p. 5.

know, Italy passed the control of the Ottoman Aegean Islands to Greece, without even asking the Ottoman government.

Another issue addressed to Karasu Efendi was about the Ottoman Navy. He told that government had to make every possible effort to strengthen the Ottoman Navy, as it was vital to its national defence. About İstanbul's need in supplies, he stated that İstanbul's trade was affected badly by cession of European possessions to the Balkan Allies, and the government had to take some measures to improve this situation. He also underlined that the railways and the ports were of great importance in case of a coming war.²³⁵

---

²³⁵ "Karasu Efendi, İstanbul Milletvekili," *Tanîn*, No. 1895, 12 Cemâziyyevvel 1332, 26 Mart 1330, 8 April 1914, Friday, p. 3.

CHAPTER V

CONCLUSION

The purpose of this thesis is to present the political stance of the Ottoman Jewish deputies in the Ottoman parliament during the 1908-1918 period. In doing so, the other components of Ottoman Jewish political elite; Chief Rabbi Haim Nahum, *Meclis-i Cismânî*, member of *Âyân Meclisi* Behor Efendi, and their interactions are also included only partially. However, these actors deserve to be the subject of a separate study.

On the other hand, I have tried to reveal to what extent we can talk about a “common political stance” within the Ottoman parliament and Ottoman public as a whole. By taking into consideration the probable interaction between the aforementioned political and religious actors, I have tried to share any information I had come across during my rather long and difficult research.

At this point, the biggest difficulty I faced was the lack of reliable studies on this issue. Excluding a few articles about Emanuel Karasu, all we know about the Jewish deputies in the Ottoman parliament, adds up to not more than one or two paragraphs of reference in works related to the Committee of Union and Progress, Zionism, and Ottoman Free-Masonry.

It is certain that among the Jewish Ottoman deputies, Emanuel Karasu was the most popular one. In the early years of the 1908 Revolution, he took the floor far more frequently than other deputies. With mentioning the great appreciation he gained from both international Masonic circles -especially of Italy- and Unionist circles during and after the 1908 Revolution, it is not surprising that Emanuel Karasu Efendi had a lot to say from the rostrum.

Emanuel Karasu Efendi's liberal discourse is astonishingly remarkable. While discussing the foreign loan issues, he highlighted the importance of eligibility requirements, but not the necessity of the loan. He did not hesitate to defend what he knew was right, even at the expense of finding himself in opposition to Mehmed Cavid Bey, the famous Minister of Finance. His similar way of attitude was also highlighted during public works discussions. Regarding high tariffs of the Aydın-Kasaba Railway, he accused the government and the parliament of "sleeping," for not auditing the contracts in favor of the government. He called for the establishment of a commission on the subject. Here, it is worth reminding that he also called attention to the probable danger about the Ottoman Bank. Reminding the parliament that the Ottoman Bank had tried to monopolize the loan issues, he warned the Ottoman public that, unless necessary measures were taken, the bank would be "a national disease." Also, Emanuel Karasu was the first one in the Ottoman parliament offering the establishment of a stock market when the government had faced with a cash shortage in 1911. His similar way of liberal thinking did not change on the public works issues. When it was asked Gabriel Efendi, Minister of Public works, the availability of the investments due to the fact that investment projects seemed to moving at a snail's pace; Emanuel Karasu's solution was to rely on the minister full-heartedly hence to remove all bureaucratic obstacles on his way.

Tanîn's cynical view was the reflection of Hüseyin Cahid Yalçın's anecdote, who wrote in 1936 in *Yedigün*: he was a dreamer and a little daft even in his beloved friends' estimation, such that he was regarded as "not a man of this world."²³⁶ Dark points about how Karasu Efendi acquired his great wealth in the war time, and the

---

²³⁶ Roni Margulies, "Hüseyin Cahit'in Ağzından Emanuel Karasu," *Toplumsal Tarih*, No. 26, February 1996, pp. 54.

kinds of secret missions he had accomplished, passed in one or two lines, are the subjects to another research.

In a small number of archival documents, most of them related to the year 1918 and onwards, Emanuel Karasu Efendi is mentioned. Two documents dated 1909, deserve attention. Related to the Adana incident of 1909, it is stated that the Ottoman Parliament had decided Emanuel Karasu Efendi would attend to the investigation committee, thereby justifying the payment of *per diem* allowance on account of Ministry of Interior.²³⁷ The other document dated 30 August 1909, Emanuel Karasu Efendi had not gone to Adana and the Office of Interior is asking whether Karasu Efendi had to reimburse the allowance or not.²³⁸ Also, in 1919, the Chief Rabbi Haum Nahum was permitted to visit Emanuel Karasu Efendi in the hospital.²³⁹

The documents related to the “nationality issue” were about the final decision on Emanuel Karasu’s nationality. Although *Meclis-i Vükelâ* decided that his Ottoman nationality could not be changed in any respect,²⁴⁰ the Ottoman Ministry of Foreign Affairs wanted *Meclis-i Vükelâ* to hold the issue again. According to the document, the pressure from Comisseriat of Italy and the trial continued for a year. This led the *Meclis-i Vükelâ* to change its decision, as his Italian nationality was mandatory.²⁴¹

Another document dated November 1922, tells us that Emanuel Karasu still had missions to accomplish abroad. It is told that Emanuel Karasu would not post the

---

²³⁷ BOA. DH. MKT. Dosya No: 2863, Gömlek No: 99, 14 Cemaziyelahir 1327, 3 July 1909.

²³⁸ BOA. DH. MKT. Dosya No: 2914, Gömlek No: 89, 13 Şaban 1327, 30 August 1909.

²³⁹ BOA. DH. KMS. Dosya No: 1, Gömlek No: 15, 9 April 1919.

²⁴⁰ BOA. MV. Dosya No: 221, Gömlek No: 45, 6 Şubat 1337, 6 February 1921.

²⁴¹ BOA. MV. Dosya No: 221, Gömlek No: 227, 20 Temmuz 1327, 20 July 1921.

report related to the scathing publications of the American press as he was in Italy at that time.²⁴²

In my opinion, Emanuel Karasu's relative fame put Nesim Masliyah in the shade. Nesim Masliyah had discussed the economic issues in a parallel line with the Ottoman government. He emphasized a liberal discourse strongly, even in the wartime. Related to the "bill of immunity for public works," contrary to the public works commission's view on behalf of protectionism, Nesim Masliyah argues for the custom immunity especially for the railway equipment. Industrialization is another issue that he focused attention on. Related to the public works, he drew attention to the jurisdiction of municipalities. According to him, municipalities had to decide where they would spend the money.

Aside from Emanuel Karasu's speeches on the issue of Crete and Tripolitan War, Jewish deputies did not comment on foreign policy issues. Nesim Masliyah was the General-Secretary of *Osmanlı Parlamentosu Beyne'l-mîlel Sûlh Encümeni* (Ottoman Parliamentary Committee of International Peace.) It is interestingly enough that he did not speak in the parliament about the meetings and conferences the delagation had attended.

In Masliyah Efendi's book, *Osmanlı Parlamentosu Beyne'l-mîlel Sulh Encümeni* published in 1913, gives a detailed report of conferences held for international peace. According to him, "a foreign policy that detriments your neighbours was not valid anymore. It was the time to realize that you were in the international arena and you had to build your foreign policy according to the common

---

²⁴² BOA. HR. İM. Dosya No: 61, Gömlek No: 73, 9 November 1922.

interest.” He was also aware that, international peace and fraternity was only a dream for that day but the “common interest” would pave the way for tomorrow’s reality.²⁴³

The general statement is that, the Ottoman Jewish political elite took an active role in diplomacy due to their foreign language skills and overseas connections. In my opinion, in Masliyah’s case, it is more than that. His knowledge of international law and of diplomacy deserves to be counted on his own.

Apart from these, Nesim Masliyah published a journal two times in his life. In 1909, he published *İttihâd*, for three months in İstanbul. Ahmet İhsan Tokgöz tells in his book, *Matbuat Hatırlarım* that, *İttihâd* was published with Huguenin’s financial support, who was the General Director of *Anadolu Demiryolları Şirketi*, at that time. It is also mentioned that Nesim Masliyah as an editor of the journal, wanted to publish it for his own benefit.²⁴⁴

The issues of *İttihâd*, is available at Türkiye Büyük Millet Meclisi Library, but due to the maintenance works in the library and the limitations of time, I could not study the journal. For the second time, he published *Hür Adam*, in 1930 in Beirut. As he died in 1931, the newspaper had lasted only for one year.

The only archival document mentioning Nesim Masliyah is about *Divân-ı Harb* trial. In the document dated 12 March 1919, it was asked for the dispatch of Nesim Masliyah and Sapançalı Baki Bey to İstanbul for *Divân-ı Harb* (Martial Court) trial.²⁴⁵ However, I could not reach this document. The other document is along the

---

²⁴³ Masliyah, Nesim. *Osmanlı Parlamentosu Beyne’l-mîlel Sûlh Heyeti*, (İstanbul: Matbaa-i Ebüziyyâ, 1913), p. 3.

²⁴⁴ Ömer Faruk Huyugüzel, *İzmir Fikir ve Sanat Adamları (1850-1950)*, (Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, 1950), p. 477.

²⁴⁵ BOA, DH. ŞFR. Dosya No: 97, Gömlek No: 125, 12 March 1919.

same lines. The principle clerk of interior telegraphed the Mandate of Aydın province to send Nesim Masliyah and Cevdet Bey former governor of Adana, to İstanbul.²⁴⁶

Alber Vitali Feraci, contrary to Nesim Masliyah and Emanuel Karasu, spoke only on behalf of the committee he had worked for. In 1911, Ottoman Parliament witnessed heated debates between the opposition and the Committee of Union and Progress. Feraci Efendi was accused of not being neutral as he was the chairman of the *Muvâzene-i Mâliye* committee. He was also criticized for speaking on behalf of the government, not of the public. As he was the legal advisor of Regie, it is probable that opposition criticized him for behaving double-sided.

Vitali Feraci did not come up for the 1914 election. It is stated that upon Vitali Feraci's death in 1912, Viktor Çorbacı would be a candidate in 1914 elections. Contrary to this statement, archival documents dated 1916 and 1918 relating Feraci Efendi, tells he executed his post at the Regie until 1918, as well but in a document dated 2 October 1918, Police Directorate of İstanbul misinforms the Ministry of Interior that, Alber Vitali Feraci Efendi was deputy from Salonica, and due to Salonica's loss in Balkan Wars he quit his post.²⁴⁷

The documents dated 1916 are related to Vitali Feraci's birth records and his assets. The document dated 14 June 1916 is asking for the current family records as his family members had enjoyed Italian nationality and some of them changed it to Austrian nationality in time, the Ministry of Foreign Affairs asked for the current situation.²⁴⁸ As a response, the General Comiseriat wrote to Ministry of Interior that; family tree of Alber Vitali Feraci had been reorganized and his assets were listed: two

---

²⁴⁶ BOA, DH. ŞFR. Dosya No: 97, Gömlek No: 127, 13 March 1919.

²⁴⁷ DH. EUM. 5. ŞB. Dosya No: 82, Gömlek No: 35, 2 Teşrînievvel 1334, 2 October 1918.

²⁴⁸ DH. EUM. ECB. Dosya No: 5, Gömlek No: 27, 12 Şaban 1334, 1 Haziran 1332, 14 June 1916.

households at Kadıköy, a household at Büyükkada, a house and a shop at Salonica and a house on Siroz Island.²⁴⁹

In 1918, Vitali Feraci had applied for permission to visit Switzerland to make some arrangements for the Regie.²⁵⁰ The Police Directorate, warned the ministry of Interior drawing attention to the fact that Switzerland had mounted a propaganda against Ottoman government and had asked to the visitors from İstanbul about the political climate.²⁵¹ In another document, Feraci Efendi asked for permission for his daughter Hedin to accompany him during his vacation.²⁵² The Ministry of Interior deemed that her accompany was appropriate.²⁵³

Sason Efendi draws a different picture in the parliament. He did not take the floor about any economic or politic issue except the postal service issue he raised in 1908. By drawing attention to the high tariffs and delays in postal service, he mentioned alternative solutions for the issue. Government took seriously these solutions that ordered the Ottoman Post Office to take Sason Efendi's suggestions into account. Between the years 1914-1918, Sason Efendi took the floor frequently. As he assisted the *Muvâzene-i Mâliye Encümeni*, he took the floor to answer the objections from the opposition and to explain the law drafts in detail.

Interestingly enough, he did not raise any question about the Tigris-Euphrate Navigation Concession in the parliament, though his opinions against the concession were well-known in political circles.

---

²⁴⁹ DH.EUM.ECB. Dosya No: 6, Gömlek No: 4, 7 Haziran 1332, 20 June 1916.

²⁵⁰ DH. EUM. SSM. Dosya No: 62, Gömlek No: 32, 11 Ağustos 1334, 11 August 1918.

²⁵¹ DH. EUM. 5. ŞB. Dosya No: 82, Gömlek No: 35, 11 Eylül 1334, 11 September 1918.

²⁵² DH. EUM. SSM. Dosya No: 62, Gömlek No: 32, 17 Zilhicce 1336, 23 Eylül 1334, 23 September 1918.

²⁵³ DH. EUM. SSM. Dosya No: 62, Gömlek No: 32, 19 Zilhicce 1336, 25 Eylül 1334, 25 September 1918.

Archival documents about him are limited too. We learn from a document dated 18 September 1916 that Sason Efendi's *han* in Bağdat was confiscated in order to build a hospital. Mehmed Talat Bey interviened, telling that Sason Efendi was one of the most hard-working members of the Committee of Union and Progress and wanted his *han* to be returned back to him. As a response to Mehmed Talat Bey's telegraph, the *Vâli* of Bağdat informed him that the *han* had been returned to Sason Efendi.²⁵⁴ Apart from this, there are two documents demanding every possible form of official help to Sason Efendi, for his visits to Aleppo and Switzerland. In 1917, he would be on the way to Aleppo,²⁵⁵ and in 1918 he would go to Switzerland.²⁵⁶ In both of these documents, the reason for his visits is not mentioned. After the Committee of Union and Progress was closed down by the Allied Occupation Forces in 1918, Sason Efendi took part among the founders of its continuation organization called the New Party (*Teceddüd Fırkası*).

The Jewish deputies in charge in the Ottoman Parliament between 1908-1918; Emanuel Karasu, Nesim Masliyah, Sason Efendi, Alber Vitali Feraci and Viktor Çorbacı; do not have a common denominator in politics, except having Ottoman nationality, and their loyalty to Committee of Union and Progress.

They were all intense Ottoman patriots; as supporters of a liberal economy, political freedom and equality among ethnic groups; appreciated the importance of civic rights given to Ottoman ethnic groups, and finally were against all forms of pressure on both Muslim communities and non-Muslim communities of the Ottoman Empire.

---

²⁵⁴ DH. KMS. Dosya No:40, Gömlek No: 55, 5 Ağustos 1916, 18 September 1916.

²⁵⁵ DH. EUM. 2. Şube, Dosya No: 35, Gömlek No: 22, 2 April 1917.

²⁵⁶ DH. EUM. 3. ŞUBE, Dosya No: 25, Gömlek No: 39, 12 April 1918.

Relating to their loyalty to the Committee of Union and Progress, they were all elected from the Committee of Union and Progress lists, and apart from a few disagreements within the party, they always remained loyal to the Unionists till the end of the era.

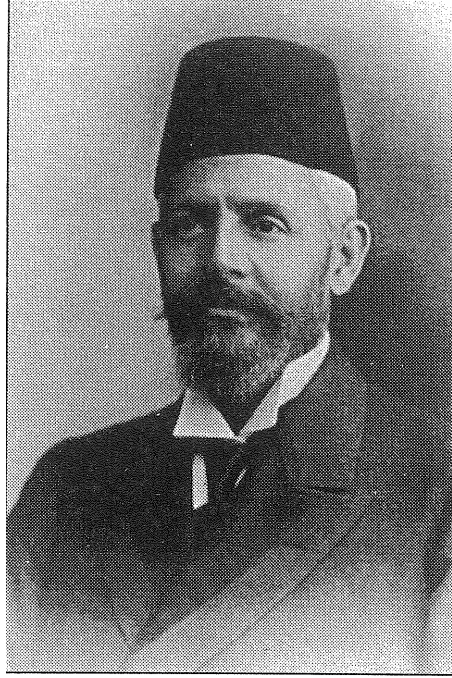
They all were acutely aware that economic power went hand in hand with political power, thus never refrained from speaking about their reluctance about foreign investments.

In the diplomatic relations of the Ottoman Empire, they played important roles due to their foreign connections and language skills. They led the mission between Italy and Ottoman government during the Tripolitan War, by also using their Free-Masonic connections. Related to Zionism and Free-Masonry issues, they all had different personal opinions.

Being aware of the fact that they were the spokesmen of the Ottoman Jewry not of the world-wide Diaspora Jewry; Emanuel Karasu, Nesim Masliyah, Alber Vitali Feraci, Ezakiel Sason, and Viktor Çorbacı wrote their name into history as the Ottoman Jewish patriots who remained aloof from ethnic discussions and who considered the territorial integrity of the Ottoman Empire and the unity of its ethnic and religious components as their first priority than their own ethnic and personal interests.

APPENDICES

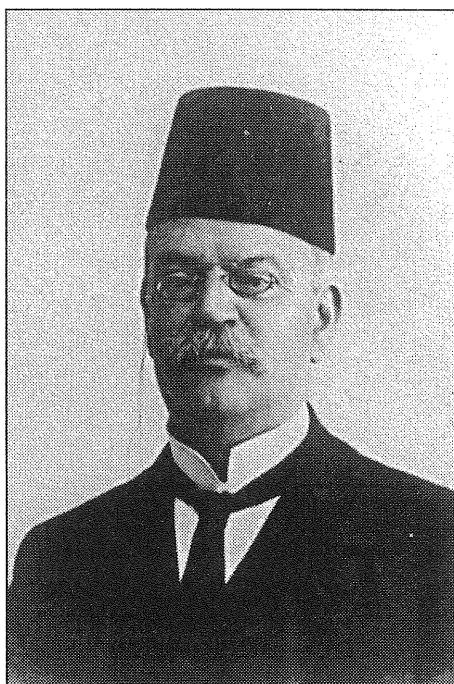
A. VISIUAL MATERIALS

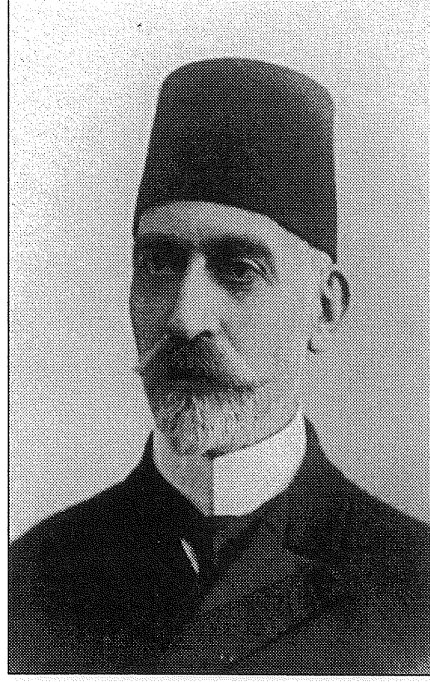
EMANUEL KARASU

NESİM MASLİYAH

ALBER VITALI FERACI

SASON EFENDİ

B. ARCHIVAL DOCUMENTS

Belge No: 1
İstanbul Polis Müdüriyeti Umumiyesi
Tahrirat kalemi
Aded
3727 Umumi
221 Hususi
Dahiliye Nezareti celilesine

Devletlü Efendim Hazretleri

Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti ifâdesiyle varid olan 12 Haziran sene 3322 tarih ve 380 numaralı tezkere-i aliye-i nezâretpenahileri cevabıdır. Regie Hukuk Müşaviri İstanbul Mebus-ı sâbıkı Vitali veledi Mişon Feraci Efendi ile efrad-ı âilesi hakkında icra kılınan tahkikat neticesinde mumâ ileyh Vitali Feraci Efendi Fas'ın Ferrac Kasabası ahalisinden olub mukaddema mahal-i mezkûrdan Yunanistan'ın Mora Kasabası'na hicret ettiği ve Feraclı Şemon namında bir zatın evlatları bulunduğundan işbu aileye mensup bilcümle Musevilere Feraci tesmiye olunmakta bulunduğuna anlaşılmıştır. Muma ileyh Vitali Feraci Efendi takriben yirmi sene mukaddem İstanbul'da Fransa Sefarethanesi tercümanlığında istihdam olumuş ve bu *sûret* le Fransa'nın taht-ı himayesine alınmış ise de himaye-i ecnebiyyenin evlada intikal edemeyeceği hakkındaki kanunun meriyetinden itibaren tabiiyet-i Osmaniyeye dahil olmuştur. Muma ileyhin akrabasından cedleri Şemonun Menahim isminde bir oğlu olup bu Menhim'inde Iliya, Isak ve Yusuf namında üç mahdumu ve bunlardan Yusuf'unda Menahim, Isak, Mişon, Avram, Samuel, Yako, David, isminde yedi oğlu olduğu gibi Mişon'unda Vitali, Leon, Avram, Yusuf, Isak, Iliya namında altı evladı vardır. Bunlardan Vitali Efendi Teba-i Devlet-i Aliye-i Osmaniyeden ve Siroz mütevellidlerinden olup Kadıköy'ünde Osman Ağa mahallesinde Mandıra sokağında beş numaralı hane ile yine Kadıköy'ünde Cafer Ağa mahallesinin Baghdad caddesinde elli yedi numaralı hanede mukayyed bulunmaktadır. Mevsim-i sayfiye münasebetiyle el-yevm Büyükada'da bilâ numaralı bir köşkte müsteciren ikâmet eden mumâ ileyh Vitali Efendinin Siroz'da Ahmet Paşa mahallesinde bila numaralı bir hanesi ile Selanik'te Hacı İsmail mahallesinde bila numaralı bir hanesi ve bir dükkânı olduğu gibi Dersaadet'te kadıköy'ünde Osman Ağa mahallesinde beş numaralı ve Tuğlacı mahallesinde elli yedi numaralı diğer iki bab hanesi de vardır. Muma ileyhin biraderleri Leon ve Iliya ve Avram ve Isak Efendiler tabiyet-i Osmaniyeyi haiz ve Siroz Sicil nüfusunda mukayyed olup bunlardan Leon Efendi Beyoğlu'nda Şişli'de Tramvay caddesinde iki yüz numaralı idârehanesinde icrây-ı vekâlet etmekte ve uhdesinde bir günâ emlakı bulunmakta ve Iliya Efendi Kudüs-i şerifte dava vekaletiyle işgal etmekte ve Avram Efendi halen Selanik'te ve Isak Efendi dahi Siroz da bulunmaktadır. Muma ileyhin Yusuf namındaki diğer biraderi dahi teba-i Osmaniyeden ve Siroz sicil nüfusunda mukayyed ise de yirmi yaşında iken vefat etmiştir. Menahim'in diğer oğlu Iliya hakkındaki malumata gelince bununda Menahim, Avram, Mişon yahut Haim namında beş oğlu olup bunlardan Menahim, Avram, Mişon ve Yako Dersaadet'te olmayıp yalnız Haym'ın oğlu Iliya mukaddemöa İtalya tabiyetinde iken bilahare terk-i tabiyet ederek tabiyet-i

osmaniyeye dahil olmuş ve el-yevm askerî doktor Yüzbaşısı olarak Kuzguncuk'ta Bostan sokağında bila numaralı hanede ikamet ve icray-ı tababaet etmekte bulunmuştur. İliya'nın oğullarından Yako'nun Mişel, Arlid ve Yusuf namında üç oğlu olup bunların İtalya tebiyetinde buldukları ve Alber'in el-yevm Selanik'te Singer Kumpanyası direktörü olduğu ve Mişel'in vefat eylediği ve Yusuf'un dahi Selanik'te ikamet etmekte olduğu tahkikat-ı vakiadan müsteban olmuştur. Menahim'ün üçüncü oğlu Isak'ın ise Yuda, Menahim, Mişon namında üç evladı olup bunlardan Yuda Selanik'te ve pederi Isak da takriben on sene mukaddem Kudüs-i Şerif'te vefat etmişlerdir. Mütefevva Isak'ın oğlu Mişon'un Yako, Isak, Leon namında üç oğlu olup bunlardan Yako ve Leon'un el-yevm Selanik'te buldukları ve İtalya tebiyetini haiz olup uhdelere hiçbir günâ emlak ve akar bulunmadığı ve Isak dahi el-yevm Beyoğlu'nda Harbiye caddesinde 223 numaralı Azaryan Apartmanında mukim ve Selanik Bankası'nda memur olup yedinde mevcut 225 numaralı ve 23 Eylül sene 912 tarihli pasaportuna nazaran Avusturya tebiyetinde bulunduğu anlaşılmış ve şu kadar ki işbu Feraci ailesine mensup olan ve teba-i ecnebiyyeden bulunan eşhasın Dersaadet'te bulunmaması hasebiyle tetkik-i tebiyetleri kabil olamamış olmakla arz olunur. Ol-sebebe emr-i ferman hazret-i men lehü'l-emrindir. Fi 14 Temmuz sene 332.

Polis Müdüriyet-i Umumiyesi

Belge No: 2

Sıra numarası tarihi	Zabıtname tarihi	Tebliğ olunduğu daire	Tebliğ
227 sene 337	13 Zilka'de sene 1339 20 Temmuz sene 1337	Hariciye	21 Temmuz

Meclis-i Vükela
Müzakeratına mahsus zabıtname

Selanik Mebusu esbakı Emanuel Karasu Efendinin tabiyet-i Osmaniyesi hakkında sebk eden karar ve tebliğe cevaben Hariciye Nezareti'nden varid olan 14 Temmuz sene 337 tarihli ve 217 numaralı tezkere okundu.

Kararı

Mezkur tezkerede: İtalya fevkalade Komiserliğince mumâ ileyhın tabiyeti meslesine *sûret* -i katiyede bir netice verilmesi pek ziyade arzu olunduğu ve kendi ile efradı ve âilesi Selanik İtalya general konsolatosunca mukaddema idareten ve bazı ihbarat-ı gayr-ı sahiheye binaen kayıtları terkin olunmuş ise de muahhiren konsolato defaterine ale'l-usul tekrar kayıt olunmuş olduklarından İtalya tabiyeti hiçbir *sûretle* şayanı münakaşa ve kabili itiraz olmadığı gibi mumâ ileyhın İtalya tabiyetinin tastiki emrinde hükümet-i seniyyece vuku'bulan mümaneat olsa olsa muvakkat bir mahiyeti haiz olup çünkü Sevr muahdesi tasdik edilince 126. maddesi mucibince tabiyeti mezkurenin tanınması lazım geleceği ve mülahazatanifeye binaen – mukaddema Hariciye Nezareti'nden yazılan notada münderic – kuyud-ı ihtiraziyyeden sarf-ı nazarla Karasu Efendinin İtalya tabiyetinin *sûret*-i katiyede tanınması için memuriyet-i müteallakasına tamimat i'tası bi't-takrir beyan ve iltimas edildiğinden ve kendisinin Osmanlı tabiyetinde bulunduğu şüpheden vareste ise de İtalya Mümessillerinin bu meseleye dair bir seneyi mütecaviz zamandan beri şifahen ve tahriren vuku'bulan teşebbüsâtı semeresiz bir bırakıldığı takdirde mumâ ileyh hakkında mehâkim-i Osmaniyede rü'yet edilmekte olan deâvi neticesinde verilecek hükümlerin mevki-i icraya vazına mümaneat edileceği gibi bu hali haysiyet-i hükümetin ihlaline sebep olacağından Sevr muahdesinde tadili talep eğlediğimiz tabiyete ait mevadında halli ibkasıyla taraf-ı hükümet-i seniyyeden kabulüne bir vesile teşkil edeceğinden bahisle ehemmiyet-i mahsusa kesb etmiş olan işbu meselenin Meclis-i Vükelaca tekrar tezkereyle bir karara rabtı lüzumu dermiyan olunmuştur.

Tabiyet-i Osmaniyesi her türlü şek ve tereddüden azade olan mumâ ileyhın Hariciye Nazırı Paşa tarafından esnây-ı müzâkerede vaki olan ifâdat verilmiş izâhata nazaran mücerred İtalya hükümetine karşı bir muamele-i mecami kari ibrazı ve hükümet-i müşarun ileyhının şu sırada idame olunacak müddetinden devletce kavaid temini için İtalya tabiyetinde bulunduğu kabulü zaruri görüldüğünün cevaben Nezâret-i müşarun ileyhaya işarı tezekkür kılınan emsali teşkil etmemek üzere *sûret* -i esnada olarak

Belge No: 3

Dahiliye Nezareti Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti

Evrak-u Umumi i vürudu Numarası	Müsveddi	Mübeyyizi	Battalının kaleme tarih-
Kalem Numarası 298	Tarih-i tesvid 11 Haziran 332	Tarih-i tebeyyüzü	Mukabele edenler

Dahiliye Nazırı Talat BeyEfendiye
Polis Müdür-i Umumiyesi Ahmet Beye

Regie Hukuk Müşaviri ve İstanbul Mebusu sabıkı Vitali veled Mişon Feraci Efendinin akrabasından Vitali aslen İtalya tebasından olduklarını ve bazıları da İtalya tebasından Avusturya tebasına geçtiklerini iddia etmekte buldukları cihetle mumâ ileyh Vitali Feraci Efendinin efrâd-ı âilesi geçenlerden ibaret olduğu ve sıra gayr-ı mazrufaya mutasarrıf olup evvela kızının Preveze Sicil nüfusunca mukayyed bulduklarının tahkikiyle kendisiyle efrâd-ı âilesinin sicil nüfus kayıtlarının ihraç ve irsali ve Feraci âilersinin muntazam bir şecereye tanzim edilebilmek üzere mumâ ileyhin akraba ve taallukatı kimlerden ibaret olduğunun ve el-yevm nerede merbut bulduklarının kendisinden sınıf-ı haliye ahz olunacak mevzuhan iş'ârı Hariciyeye atfen bildirilmiştir.

قلمی دستخط

تاریخ تالیف	تاریخ	نمبر
۲۷/۱۲/۲۷	۲۷/۱۲/۲۷	۶
تاریخ تالیف	تاریخ	نمبر
۲۷/۱۲/۲۷	۲۷/۱۲/۲۷	۶

مجلس وزراء

مذاکرانہ مخصوص ضبط نامہ

خلاصہ مالی

مدینہ معونی اسی امانتوں پر صوافدینک جدید ایلیا دولتی بعد سندن اولدینکی بانیله حکومت سینه جو مولیٰ
 عقدہ اوصفد معامد ایفا سی ایلیا فوق العادہ قومی سوری طرف سندن ایلیا س قلمی و قرہ هو عا مل سندن یل سڈ نور
 سکان سندن سندن ایلیا قونولا تو سڈ قیدری تر قہ اولد رده ایلیا قونولا تو سڈ قید ایلمه و بعد ه هو عا مل
 قرہ صوافدی ایلیا صفتله تابعیته عثمانیہ د عالیہ ایلمه ایله ده مقدما حائر اولدینکی اجین تابعیت سندن تر قہ
 قیدی اجاب ایلمه سندن سندن عقدہ حقیقاته اجرائه اعطاه هو لدر بر مدت موقتہ ایلمه یا لدر کند و سندن عقدہ
 عثمانی معامد ایلیا ایلیا س سبب اولدینکی خارجہ دفعه سندن یلدر بر لدر کند و سندن دفعه اولدینکی ایلیا
 عمومی ده سندن و سندن معوقه ایلیا صورتله تابعیته عثمانیہ سندن ایلیا اولدینکی قرہ صوافدی
 عقدہ اسعار واقع و جراید معامد ایفا سندن تردد اولدینکی دائر داخلہ دفعه سندن ۲۷/۱۲/۲۷
 تاریخ ۲۷/۱۲/۲۷ قلمی دستخط سندن اولدینکی

قراری

موی ایله قرہ صوافدینک تابعیته عثمانیہ سندن عقدہ در میانه اولدینکی سندن قلمی اجین سندن اعطاه اولدینکی
 نصرت و دو کلمه سندن ایلیا به یلی سندن اولدینکی

لوری سونجالی

اسم
 محمد علی
 محمد علی
 محمد علی
 محمد علی

Belge No: 4

Sıra Numarası tetebbu'u	Tarih	Tebliğ olunduğu devair	Tarih-i
45 1337	27 Cemaziyel evvel 1339 6 Şubat 1337	Hariciye, Dahiliye	6 Şubat

Meclis-i Vükela
Müzakeratına mahsus zabıtname
Hülasa-i me'lî

Selanik Mebusu-ı sabıkı Emanuel Karasu Efendinin sedbeced İtalya devleti tebasından olduğu beyanıyla hükümet-i seniyyece mumâ ileyh hakkında o sıfatla muamele ifâsı İtalya fevkalade komiseri tarafından iltimas kılındığı ve Karasu ailesinin 1880 sensinde Selanik İtalya Konsolatosunca kayıtları terkin olunarak İspanya Konsolatosuna kayd edilmiş ve ve bade mumâ ileyh Karasu Efendi İspanyalı sıfatıyla tabiyet-i Osmaniyeye dahalet etmiş ise de mukaddema haiz olduğu ecnebi tabiyetlerinden terkin kAydını icab ettiren müstezat hakkında tetkikat icrasına imkan husulüne kadar bir müddet-i muvakkata için yalnız kendisi hakkında Osmanlı muamelesi ifa edilmemesi münasip olacağı Hariciye Nezaretinden bildirildiğinden bahisle üç defa icra kılınan intihâbat-ı umumiyede Selanik ve İstanbul mebuslarına intihâb edilmek *sûret* iyle tabiyet-i Osmaniyesi tahakkuk etmiş olan Karasu Efendi hakkında iş'âr vaki' vechike muâmelşe ifasında terddüd olduğuna dair Dahiliye Nezâreti vekâletinin 31 Kânun-ı sâni sene 1337 tarihli ve 24197/69 numaralı tezkeresi okundu.

Karar

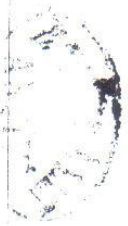
Mumâ ileyh Karasu Efendinin tabiyet-i Osmaniyesi hakkında dermiyan olunan müstezata karşı ecnebi tanınmasına imkan olmadığının nezâret-i vükelat müşârun ileyhaya tebliği tezekkür kılındı.

دوستيه نومروسي		داخليه نظارتي امنيت عموميه مديريت	قلم نومروسي		اوراق نومروسي
قانون نومروسي			۷۷۹۶	۷۷۹۶	۷۷۹۶
تاريخ سوق	تاريخ تبويض	تاريخ تسويد	خلاصه :	مبيض	مسود

موسو
ميد

امينه محموديه : وزير عمومي بخندونه شم / مديريت

۱۸ جولاء ۱۹۶۱ - ۷۷۸۹ موروثونك و لارن جو پيدا
 ريگ لاره / عاڻ بعد موصفت نوم / ضمني سويده بم عريته ايديه جلا
 ارت مديريه مذكوره صفوه مآدرن اوبه و ايجي فندي عهص بروري
 اعلب سيد كه سزدرن ريگ سزده امانت اينده و ايد مگر ميعونه
 اماننده استاجون ^{ميو ميو} و ايدق و مكدن تخمينه بر حويه مذ مذكوره
 بر سزدين بيلد مديريه بخندونه استا رفته سزدم

Belge No: 5

Evrak numarası:2008

Kalem Numarası: 2394

Tarih-i Tesvid: 10 Teşrin-i evvel sene 32

Tarih-i tebeyyüzü: 14 Teşrin-i evvel sene 334

Dahiliye Nezareti Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti

Hülasa

Emniyet-i Umumiyeden: Karargah-ı umumi Istihbarat Şubesi Müdüriyetine:
18 Ağustos sene 34 ve 7389-3641 numaralı tezkere-i valaları cevabıdır.

Regie Idaresine ait bazı hususâtın tesviyesi hakkında İsviçre'ye azimet edecek olan müdüriyet-i mezkure hukuk müşaviri Albert Feraci Efendi an asıl Prevezeli olup 25 seneden beri Dersaadet'te ikamet etmekte olup Meclis-i Mebûsân intihâbında İstanbul Mebusu olduğu ve Hükümet-i Osmaniyyeyey bir çok hizmetlerde bulunduğu Polis Müdüriyet-i Umumiyesinden iş'âr olmuştur Efendim.

۱۱۰

داخلیه نظارتی امنیت عمومی مدیریتی

اطلاعات پایه تاریخ ورودی					مهری	مسودی	اوراق عمومی نومردی
مقابله ایدانلو					۹۹	۱	
				آقای محمد علی محمدی	تاریخ تدوین	تاریخ تسوید	تاریخ نومردی
					۱۶	۱۶	

رئی مدیریت عمومی حضرت عالی و سران ابرو و اجو و فضلا داره مدیریت
 عاقله علیه السلام حضرت عالی و سران ابرو و اجو و فضلا داره مدیریت
 ایدو جله مدیریت عالی و سران ابرو و اجو و فضلا داره مدیریت
 بیت عالی و سران ابرو و اجو و فضلا داره مدیریت
 و غیره ایدو جله مدیریت عالی و سران ابرو و اجو و فضلا داره مدیریت

Belge No: 7

Evrak numarası:

Kalem Numarası:

Tarih-i Tesvid: 18 Eylül sene 334

Dahiliye Nezareti Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti
İstanbul Polis Müdüriyet-i Umumiyesine

Regie Müdüriyet-i Umumiyesi Hukuk Müşaviri Albert Feraci Efendi idâre-i mezkûreye ait bazı hususatın tesviyesi için İsviçreye azimet edeceği Maliye Nezareti celilesinin bi't-tezkere izbâr buyurulmakta olduğunun cihet-i askerîyeden istihsal-i müsaade ettiği takdirde icab eden vesikanın i'tası mtemennadır. Ol-babda şukka.

پولیتیکہ و معیشت

پری

۱۷۷۷
۱۷۷۷

دفعہ جدید

دو تہہ اضم فہرستی

ابتداءً عمومی صدری شیخی نے افادہ سیرت فرمودی ہے جس کے تاریخ و ۱۹۱۹ء فروری و مارچ
 نظر آتا ہے صدری صاحب نے اس پر بہ عریضہ معاونہ اور علمی طبعاً یہ آبرت واجبی اندی
 اصل بروز کے دستہ عثمانیہ وہ اولوب اللہ بیا تہن در . یہی کہ نہ مقدم دراز
 ایوم قاریچہ وہ افادہ عنط وہ رزی دارہ عمومی شرح حقوق و رکنہ تمام ایلمدہ
 اولادہ موئی بہ رزی دارہ سک بعد امور و فہرستی تہہ اتمک و زرہ اسوچہ
 غریب ایلمی روایت ایسورہ وہ اسوچہ سک و صفت معمودی در کھنجر
 اورادہ فوق العادہ فصاحت علیہا وہ پرواغاندا یا بقندہ اولدی بھلا کردہ اسوچہ
 کینتر وہ موصفا احوال راہدیز مقندہ معاونہ کا کھانجہ اخصاں ایلمدی اصل مقندہ اولدی
 نظر آتا ہے کہ غریب ایلمہ قصدن مقالہ صورت و تصدیب صدری صاحب
 مفروضہ معلوم و کثیرہ تجربہ عمومی خودی بونفندہ موئی لیک اسوچہ بونفندہ
 ایسویب ایلمہ و ابی رائی صاحبیدر اولان اوروزہ مقندہ دالافکر

پروفیسر محمد
محمد

۱۱

محمد

Belge No: 8

Polis M¼d¼riyet-i Umumiyesi
Birinci Şubesi

Umumi: 4460

Hususi: 4287

Dahiliye Nezaret-i Celilesine

Emniyet-i Umumiye M¼d¼riyeti Beşinci Şube ifâdesiyle Őerefsudur 3 Eyl¼l sene 334 tarih ve 2919 numaralı tezkere-i nezaretpenaha saileri cevabıdır.

İsviçre'ye azimetine m¼saade olunmasını talep eden Albert Feraci Efendi aslen Prevezeli ve teba-i Osmaniyeden olup 55 yaŐındadır. 25 sene mukaddem Dersaadet'e gelerek el-yevm Fenerbahçe'de ikâmetle Galata'da Regie Idare-i Umumiyesinde Hukuk M¼Őavirliğinde istihdam edilmekte olan mumâ ileyh Regie Idaresinin bazı umur ve hususatını tesviye etmek üzere İsviçre'ye azimet edeceği rivayet ediyorsada İsviçre'nin vaziyet-i malumesi ve d¼Őmanlarımızla orada fevkalade faaliyetiyle aleyhimizde propaganda yapmakta olmaları ve memleketimizden İsviçre'ye gidenlerden muhammen ahval-i dahiliyemiz hakkında malumat-ı kaffeye istihsal ettikleri anlaŐılmakta olmasına nazaran mahal-i mezkurda azimet edeceklerden herhalde hususiyetve maksad-ı seyahatları h¼k¼metce mazbut ve malum ve kendileri m¼cerreb bulunması zaruri bulunmakla mumâ ileyhin İsviçre'ye azimetine m¼saade edilip edilmemesi vayeste-i re'y-i Samileridir. Ol-babda emr-u ferman hazret-i men leh¼'l-emrindir. 11 Eyl¼l sene 334.

داخليه نظارتی قلم مخصوص مدیریتی

				میضی	مسودی	ادراق عمومی نومروسی
				تاریخ تیس	تاریخ تسوید	قلم نومروسی
			دفعہ	دفعہ نمبر طبعہ بر ارضہ طرفہ		
			نمبر	نمبر دائرہ شعبہ یا شاخ (تفصیل)		
<p>ذیل میں درج کیے گئے ہیں جو اس وقت کے لئے جاری ہیں۔ ان کے ساتھ ساتھ ان کے لئے بھی ایک مخصوص نمبر دیا گیا ہے۔</p> <p>کلیں آرزو ایڈیشن نمبر 1000</p>						

Belge No: 10

Dahiliye Nezareti Kalem-i Mahsus Müdüriyeti

Dahiliye Nazırı Talat BeyEfendi tarafından
Bağdat Valisi Halil Paşaya (telgraf)

Zeyl 23 Temmuz sene 332 Bağdat Mebusu Sason Efendinin hanesi hakkında işâra cevap itası ve mumâ ileyhın biraderinin İstanbul'a gelmek arzu ettiği takdirde kendisine muhayyilat irâesi

تاریخ

الذی فیہ

علا

۱۶۹۵

۵

امین محمد بدربنده

سویحه بیگم و خاصه انبیا و تبریکه سونبکه که درک بیله لاروی خان

نایب
موسلم

نایب اولرین برای معلومه معروفه اولیایه

۱۶۹۵
۱۶۹۵

Belge No: 11

Selanik Mebusu Karasu Efendi İtalya vapuruyla Selanik'ten gelerek Büyükada'daki hanesine nazil olduğu berây-ı malumat masruftur. Ol-babda 28 temmuz sene 326.

پولیسین و میسین

۶۷۰۴
۶۷۰۷

رقعه - صمیم -

روشن افیم قدری
 اینست عمود سید شاهی نیم افار سید محمود و در ۱۸ جمادی الثانی ۱۲۸۷ قمری
 زنده تقه پنا صدی جوایز : البتة فرجی اقدی رزی اداره ای هجوه قناری
 او بود احدی روزی در بر کله زوری در سعادت مذکور و طیفار تقدیر بعد
 معونانک ایام اجتماعنده سلاطین معونه آفتاب اوجده و روم ایستک ایادی
 دست خنده طلاق معوننده سقوط اتمه و قنار برنده بغداد جاده س یونان
 اوج زرد کوه سنده عا شوه اوامه اقلده در ... هجوه قناری بر جوی هجوه
 ایندی می سوزانده صافطه جرمونه و سفید بر سابقه می جوئنده تقی تقی جابه در
 اولیای او و زنده هجوه مه والوگر

پولیسین و میسین

تاج

Belge No: 12

İstanbul Polis M¼d¼riyet-i Umumiyesi
Birinci Şubesi
Umumi: 4704
Hususi: 4737

Dahiliye Nezaret-i celilesine

Devletl¼ Efendim hazretleri

Emniyet-i Umumiye M¼d¼riyeti Beşinci Şube ifadesiyle Őerefsudur 28 Eyl¼l sene 34 tarih ve 3387 numaralı tezkere-i nezaretpenahileri cevabıdır. Albert Feraci Efendi Regie İdaresi Hukuk M¼Őaviri olup aslen Prevezeli ve 25 seneden beri Dersaadet'te mezkur vazifeyler m¼Őtegidir. Meclis-i Meb¼sân'ın ilk ictimaında Selanik mebusu intihâb olunmuş ve Rumeli'nin eyâdiy-i d¼Őmana geçmesinden dolayı mebusluktan s¼kut etmiş ve Fener Yolunda Bağdad caddesinde 183 numaralı k¼Ők¼nde ma' âile ikâmet etmektedir. H¼k¼met-i Osmaniye'ye bir çok hizmetler ettiği gibi mumâ ileyhin zabıtaca son ve mukayyed bir sabıkası bulunmadığı tahkikat-ı canibeden anlaŐılmakla marusedir. Ol-babda emr-i ferman hazret-i men leh¼'l-emrindir. 2 Teşrin-i evvel sene 334
Polis M¼d¼r-i Umumisi

داخلیہ نظارتی قلم مخصوص مدیریتی

			میتھی	مسودی	اوراق عمومی نومرادی
					
			تاریخ تالیف	تاریخ تصویب	قلم نومرادی
			۹	۱۰	
<p>ناظر محمد علی حسن خان استانہ محافظ شاہکارہ شاہ</p>			<p>خادم با شیخیم ناھم افسر خستہ خانہ رہ بھادہ استانہ محافظ شاہکارہ شاہ قرہ صوفیہ عدلیہ نزلتہ استنبہ ساعہ فطرتنا در اولیہ</p>		

Belge No: 14

Dahiliye Nezareti Kalem-i Mahsus Müdüriyeti

Nazır Mehmet Ali Bey Efendi hazretlerinden
İstanbul Muhafızı Şakir Paşaya

Tarih-i tesvid: 9 Nisan sene 335

Hahambaşı Hayim Nahum Efendi'nin hastahannede bulunan İstanbul mebus-ı sabıkı
Karasu Efendi'yi ziyaret etmesine müsaade i'tası mütemennadır. Ol-babda

پولیسین و حاکمین

سای

۶۵۶۷
۶۵۰۶

داعیه طارق حبیدنه

دولتو اقوم حاکمی افاده سرفورد اولو ای ^{۱۹} تاریخ و ۱۹ نوورلو تذکره
 امین عمومی مدبری افاده سرفورد اولو ای ^{۱۹} تاریخ و ۱۹ نوورلو تذکره
 نظامی صایدی ^{۱۹} تاریخ و ۱۹ نوورلو تذکره
 مقومه موری فرامی اوقه مقصده مقصد سرفورد اولو ای ^{۱۹} تاریخ و ۱۹ نوورلو
 تذکره نظامی صایدی اوزرینه اوقفانه تحقیقات نتیجه متقدم ای ^{۱۹} تاریخ
 و ۱۹ نوورلو تذکره عاخری بر عهد طبری باز عید کریم ^{۱۹} تاریخ و ۱۹ نوورلو
 مقومه کریم درق تاکنده اولون کمدی بقدر ضابطه مرسوم و مقید برکون
 سولای کو بر مدبری بود فاعراضه تحقیقات نتیجه متقدم ای ^{۱۹} تاریخ و ۱۹ نوورلو
 و لا فکده

عمومی
لایحه مدبری
معدت

Handwritten signature or stamp.

Belge No: 16

Polis M¼d¼riyet-i Umumiyesi
Siyasi Şubesi Umumi: 4547
Hususi: 4504
Dahiliye Nezaret-i celilesine

Devletl¼ Efendim Hazretleri

Emniyet-i Umumiye M¼d¼riyeti ifadesiyle Őerefsudur olan 14 eyl¼l sene 334 tarih ve 2,19 numaralı tezkere-i nezaretpenahileridir. Kerimesinin refakatiyle Isvićre'ye azimetine m¼saade i'tasını istid¼ eden Regie Hukuk M¼Őaviri feraci Efendi hakkında mukaddema Őerefmevrud 3 Eyl¼l sene 334 tarih ve 2919 numaralı tezkere-i nezaretpenahileri ¼zerine icra kılınan tahkikat neticesi m¼tekaddem 10 Eyl¼l sene 334 tarih ve 4287 numaralı m¼zekkere-i acize ile arz edilmiŐti. Binaen aleyh kerimesi Hedin'nin aslen Dersaadet m¼tevahhidelerinin ve 24 yaŐlarında olup Őimdiye kadar zabıtaca mazbut ve mukayyed bir g¼na su-i h¼li g¼r¼lmedići bu defa icra kılınan tahkikat neticesinden anlaŐılmakla ol-babda emr u ferman hazret-i men leh¼'l-emrindir.

23 Eyl¼l sene 334

Polis M¼d¼riyet-i Umumisi namına
Muavin

داخلیه نظارتی امنیت عمومی مدیریت

۲۸۹۸۱ / ۵
۲۲۲۷

بطلانك قلمه تاريخ ورودی				میسفی	مسودی	اوراق عمومی نومرودی
				مستقیم	مستقیم	
مقابله ایندئر				تاریخ تیسف	تاریخ تسوید	قلم نومرودی
				۱۳۹۴	۱۳۹۴	
<p>تالیفیه الیه رئی ادارهی عضو مسآوری آیدوا جیدک / امور دوله کومیتله هاسویمه به غرضینه برکنده اولوب اولوب اوکی یغینک انباری یان</p>						

Belge No: 17

Dahiliye Nezareti Emniyet-i Umumiye M¼d¼riyeti
Nezaretten
Polis M¼d¼riyet-i Umumiyesine

Regie Idaresi Hukuk M¼řaviri Albert Feraci'nin tabiyeti ile ahval-i
h¼viyetiyle ve Isviçre'ye azimetinde bir mahzur olmadığının isbatı babında

Belge No: 18

Dahiliye Nezaret-i celilesi huzur-ı samiyesine

Devletlü Efendim Hazretleri

Bendeleri Regie Idare-i merkezi Hukuk Müşaviri olup beray-ı vazife İsviçre'ye azimeti müsaade buyurulmuş ise de bendelerini tanıyanlarca malum ve müsellemler olduğu üzere marzi ve alil ve sinn-i şeyhuhatta bulunmaklığım hasebiyle başlı başıma seyahat edebilmem imkan haricinde bulunduğundan esnay-ı seyahatimde refakat etmek için kerimem (Hedin)lerin dahi birlikte azimete müsaade buyurulmasını bi'l-hassa istirham eylerim. Ol-babda emr-i ferman hazret-i men lehü'l-emrindir.

داخلیه نظارتی قلم مخصوص مدیریتی

					میلونی	مسودی	اوراق عمومی نومروسی
					تاریخ تبیض	تاریخ تسوید	قلم نومروسی
					تاریخ تبیض ۱۳۸۳ ۲۲		
<p>بفرضه نوره کتف بدو کتف لریه بفرضه حسیه الیه خید بایه (نوره)</p>							
<p>بفرضه مبعوق مسعوده اذک فرزندک انک صاده دال هالتقام بروردید براردید رکندی هالتقمه عاتد هانه هانه هانه امان اولادیه هانه هانه هانه نقل اولادیه بک - ۱۳۸۳ هانه هانه ایچیه ساسیبر پر تارک ایدرک بویا نوره نوره دینی اعاده ایستد برید رکنی بی با زید بفرضه نوره کتف بدو کتف لریه</p>							

Belge No: 19

Dahiliye Nezareti kalem-i Mahsus Müdüriyeti

Dahiliye Nazırı Talat BeyEfendi hazretlerine
BaĒdat Valisi Halil Paşaya

BaĒdat Mebusu Sason Efendi firkamızın en sadık ve en alışkan bir ferdidir. Biraderine ve kendi ailesine ait han, hastahane ittihaz olunarak aile başka cihetle ceht-i nakl olmasına pek rica ederim. Hastahane için münasib bir yer tedarik ederek bu ailenin evini iade ettiriniz ve neticeyi bana yazınız. Ba irade-i nezaretpenahi yazılmıştır.

خواجه نصیر نظام الدین

تاجیعت مولانا محمد
عسکری

۲۸۸۲۷
۲۸۷

راجہ نجات حسین

خدمت
وینالی ولد بیٹو
فراجہ ولد نایب حسین

روشنی اضم

میری مشورہ و سائبہ بیعت سابقہ وینالی ولد بیٹو فراجہ اضمیک افراسیہ بعضہ اصلا
ایا ایانہ سب اول قدری و بعضہ وہ ایالیانہ بقضہ اوستا تا بقیم کی کبری ارعائیک بولڈ فدیہ و
سوی ال وینالی فراجہ اضمیک افرار عادی کبدرہ عبارہ اول بقضہ و احوال غیر مشورہ بقضہ و اول قدری
وزہ کب نفوس بقضہ بولڈ قدریک تحقیقہ کب سید افرار عادی کب کب نفوس قدریک اخراج و اسالی
و فراجہ عادی کب نظم برتوہی نظم اید بیلک او زہہ موسی الیہ اقرا و تصفاتی کب در عبارت اید کب
و ایوم زہہ بقضہ بولڈ قدریک کب سبہ اسبضا جہہ اقمہ و فوجہ مشورہ انک مصلی اشعار اسباب
اسکما بقضہ کب محمد نفا نینا ہدی ہروف بوروہہ بینہ اور و فاضہ بقضہ زہہ اول کب

خواجه نصیر نظام
عسکری

راجہ نجات حسین

Belge No: 20

Bab-ı Âli
Hariciye Nezareti
Tabiyet Müdüriyeti
Aded
48832/607
Dahiliye Nezaret-i celilesine

Hülasa: Vitali veled Mişon Feraci'nin tabiyeti hakkında

Devletlü Efendim

Regie Hukuk Müşaviri ve İstanbul mebus-ı sabıkı Vitali veled Mişon Ferci Efendinin akrabasından bazıları aslen İtalya tebasından oldukları ve bazıları da İtalya tabiyetine, Avuturya tabiyetine geçtiklerini iddia etmekte buldukları cihetle mumâ ileyh Vitali Feraci Efendinin efrâd-ı âilesi kimlerden ibaret olunduğunun ve ahval-i gayr-i menkuleye mutasarrıf olup olmadıkları Preveze Sicil Nüfusunca mukayyed bulduklarının tahkikiyle kendisiyle efrad-ı ailesinin sicil nüfus kayıtlarının ihraç ve irsali ve Feraci ailesinin muntazam bir şeceresi tanzim edilebilmek üzere mumâ ileyhin akraba ve taallukatı kimlerden ibaret idüğünün ve el-yevm nerede mukim bulduklarının istizahıyla ahz olunacak malumatın mevzuhan iş'ârı esbabının istihkamâtı hususuna himem-i nezaretpenahileri masruf buyurulmak babında emr u ferman hazret-i men lehü'l-emrindir. 7 Haziran sene 332
Hariciye Nezareti Namına
Müsteşar

۵

اداره سینه

تظیف
تجارت و ذراعت ~~و~~ معادن و عوانت مستلزمه تجویلیک مؤویتیه منقوله معادنک و صله
معاسیر ایله بغداد اداره سندیکی مدیر عمومی فخری سوره افسره و ادویه مدیریت عمومی سینه
ولی عهد حضرتینک مختلفه ناطره نسب ~~بک~~ دن ذراعت مدیریت عمومی سینه مدیریت
واحد افسره تبعه ایلمه.

بوالا سینه ایلان تجارت و ذراعت ناطره معور.

Belge No: 23

Irade-i seniyye

Ticaret ve Ziraat Nezareti muavinliği ünvanının müsteşarlığa tahviliyle memuriyet-i mezkureye muavinliğe mahsus maaş ile Bağdat Idare-i Merkeziyesi Müdür-i Umumiy-i sabıkı Sason Efendi ve Orman Müdüriyet-i Umumiyesine veliahd hazretlerinin çiflikatı nazırı Nesib Bey ve Ziraat Müdüriyet-i Umumiyesine müdür-i sâni Dahan Efendi tayin edilmiştir.

Bu irade-i seniyyenin icrasına Ticaret ve Ziraat Nazırı memurdur.

۴۴۱

Handwritten signature or initials.

راحمه شکره (۱)

سوق و یا کتبه	نوسود		صبره نومردی
	تاریخ		واسطه مرکزی
	جهت و ذقیقه		تاریخ
	مأمور امضای		صحت اوکلادن (۱)
			مأمور امضای

عنوان کتبه: نومردی ...
 شماره: ۵ ...
 تاریخ: ...
 جهت: ...
 مأمور امضای: ...

الیه تیره نومردی ...
 سلیم ایلدیه و عزیمت ایلدیه ...
 نومردی ...

Handwritten signature: ...

(۱) اول و یا سکون تغییر لحنی برای ایجاد کرده چنانچه اوله بقدره ...

نمونه ۸-۹

Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı

Belge No: 26

Dahiliye Nezareti
Devlet-i Osmaniye
Posta ve Telgraf ve telefon Nezareti
Hükümet telgraf muhaberatından dolayı bir güna mesuliyet kabul etmez
AHZ
Sıra Numarası: 118
Vasıta Merkezi: Haleb
Tarih 10 M. Ferdi

SEVK ve KEŞİDE
Numara: 332
Tarih: 14 Ağustos

Muhreç: Bağdat Numara: 1432 kelime/grub 35

Dahiliye

220 numara fi 5 Eylül sene 332 Sason Efendi'nin hanesi biraderine teslim edildiği ve azimet ederse teshilat-ı mukteziyye irâesi bulunduğu 6 Eylül sene 332/ Vali namına

C. OSMANLI PARLAMENTOSU BEYN-EL-MİLEL SULH HEYETİ

عُثْمَانِيَا لَمَنْتَوَسِيَا
بِنَا الْمَلَلِ
صُلْحِ جِهِيَّتِي

بنی آدم اعضای یکدیگرند

قرودوس

از میر. بهمن

نسیم ماصلاح

صلح بین الملل فونفرانسلی — بین الملل مجالس شوری اتحادی — لاهی حکم
محکمه دائمی — لاهی اپکنهی صلح فونفرانی — اصول تحکیمه دایر معاهده
نوموسی — عثمانلی پارلمنتوسی بین الملل صلح هیئت — ۱۶ نجی صلح بین الملل
فونفرانی — لوندره بحری فونفرانی — مجلس عمومی بین الملل — لاجه

استانبول

مطبعة ابوالضیا

۱۳۲۹

OSMANLI PARLAMENTOSU
BEYN-EL-MİLEL
SULH HEYETİ

Ben-i adem
aza-i kerkerin
Fırdevsi

*****

İzmir Mebusu
Nesim Masliyah

* * *

Sulh Beyn-el-milel Konferansları – Beyn-el-milel Meclis Şûra-i İttihadî –
Lahey Hakem Mahkeme-i Daimesi – Lahey İkinci Konferansı – Usûl-ü Tahkîme
Dair Muahede Numûnesi – Osmânlı Parlamentosu Beyn-el-milel Sulh Heyeti – 16ncı
Beyn-el-milel Sulh Konferansı – Londra Bahrî Konferansı – Meclis-i Umûmi-i Beyn-
el-milel - Lâhika

Konstantiniye
Matbaa-i EbuZZiya
1329

افادہ مرام

...

عثمانی پارلتوسی صلح بین الملل انجمنی نامہ ہوگون انظار قارئین عثمانیہ بہ وضع ابتدیکمز شو رسالہ دور مشروطیتمزک برمحصول نویبدر۔ وطن معززمزده قانون اساسینک اعلانی و مجلس ملیک کشادی عقینده عموم اوروپانک انظار تقدیری مملکتمزہ متوجه اولدینی انسادہ عثمانیلرک عہدہ حیتہ برچوق مسائل مهمہ ومشکلہنک حلی ترتیب ایستی۔ مملکتمزک رفاہ و سعادتی تأمینہ و عثمانیلرک عالم مدینتہ لایق اولدقلمری مرتبہ ۰ ملای احرازہ معظوف اولان بومسائلک کافیسی بنای حاضر جمعیتک مستند اولدینی « صلح مسلح » اساسلرینہ مبتنی در۔ حابوکه برملک بیسوکلی۔ وطنی تحکیم و آتی استیلای اعدادن مصون بولسدیررجق و سانطی استحضار ایتمکله برابر، غایہ کمال اولان صلح ومسالت عمومیہ بی دوشو۔ تمکده۔ وطن منی فوقتده بر طائله عمومیہ بین الملل بولدیقی نظر اعتبارہ آلہرقی کندی سلامت ورفاهنی، ملل سائرمنک ضررندہ دکل، بلکه آنلرک رفاہ وسعادتده آرامقده در : « بی آدم اعضای یکدیگرند . »

ایشته مجلس مبعموان عثمانی بین الملل صلح انجمنتک مقصد و غایہ سی ده بودر۔ انجمن بوغایہ بی تعقیب ایتمکله عثمانیلرک نہ درجہ یہ قدر صلح ومسالتک محب ومشتاقی اولدقلمری عالم مدینتہ قارشو انبات و اخوت ومخادنت عمومیہ مستند اوله جق اولان بنای مستقبل بشریتہ خدمت ومعاونت ایتمکلهده حصہ لرینہ دوشن وظیفہ مدینت و انسانیتی ایفا ایتمک ایستدی۔

اخوت و مخادنت عمومیہ اتک زمانمزده خیالدن عبارت اولدیقی بیلیسورز۔

İfâde-i Merâm

Osmânlı Parlamentosu Sulh Beyn-el-milel Encümeni nâmına bugün enzâr-ı kari'n Osmâniyye'ye vaz' ettiğimiz şu risâle devr-i meşrûtiyyetimizin bir mahsûl-u nüvîdidir. Vatan-ı muazzezemizde kanûn-ı esâsînin i'lânı ve meclis-i millînin küşâdı akabinde umûm Avrupa'nın enzâr-ı takdîri memleketimize müteveccih olduğu esnâda Osmânlıların ahde-i hamiyetine birçok mesâil-i mühimme ve müşkilenin halli tertîb etti. Memleketimizin refâh ve saâdetini te'mîne ve Osmânlıların âlem-i medeniyette lââyık olduğu mertebe-i alâ-yı ihrâza ma'tûf olan bu mesâilin kâffesi binâ-yı hâzır cem'iyetin müstenid olduğu "sulh musâlih" esâslarına mübtenîdir. Hâl-bu-ki bir milletin büyüklüğü, vatanını tahkîm ve onu istiklâl-i i'dâdan me'zûn bulunduracak vesâiti istihzâr etmekle beraber, gaye-i kâmil olan sulh ü müsâlemet-i umûmiyi düşünmekte, vatan-ı millî fevkinde bir âile-i umûmiyye-i beyn-el-milel bulunduğunu nazar-ı i'tibâra alarak kendi selâmet ve refâhını milel-i sâirenin zarûrette değil belki onların refâh ve saâdetinde aramaktadır: "bin-i adem a'zâsı yek-dîgerinde"

İşte Meclis-i Meb'ûsân-ı Osmâni Beyn-el-milel Sulh Hey'etinin maksadı ve gayesi de budur. Encümen bu gayeyi ta'kîb etmekle Osmânlıların ne dereceye kadar sulh ü müsâmeletin muhip ve müştâkî olduklarını âlem-i medeniyete karşı isbât ve uhuvvet ve muâhedât umûmiyyeye müstenid olacak olan binâ-yı müstakbel beşeriyyete hizmet-i ma'lûmât etmekle de hisselerine düşen vezâife-i hizmet ve insâniyyet ifâ etmek istedi.

Uhuvvet ve muâhedât-i umûmiyyenin zamanımızda hayâlden ibâret olduğunu biliyoruz.

آنحوى بوكونكى حقيقتلارك اساسى ماضىنىڭ خياللىرى اولدىنى دوشونىلورسە استقبالك حقيقتلرينە اساس اوله جق اولان بوكونكى خيال ايچون بىل مساعى ايتىكده وطنە خدمت اولدىنى تسليمده تردد ايديله من . بوغايەبە وصول ايچون مجلس مبعوتان عىبانى صلح بين الملل انجمنى، نصف عصره قىرىب بر زماندن برى صلح و تحكيم بين الملل حقتە ملل و ممالك مختلفەدە حصوله كلان جريانە، اشكار عمومىة عثمانىەلكدە التحاقى آرزو ايتىشدر . آرزومىن حېز آراى حصول اولورسە بيوتك بر وظيفە وطنيه ايضا ايتىش اوله جقمىزە قانمز .

عثمانلى پارتىتوسى صلح بين الملل اليمى كالى

ازمير مېمورى

نسيم ماصلياخ

Ancak bugünkü hakikatlerin esâs mâzînin hayâlleri olduğu düşünülürse istikbâlin hakikatlerine esâs olacak olan bugünkü hayâl için bezl-i mesâî etmekte vatana hizmet olduğunu teslîmde tereddüt edilemez. Bu gayeye vasl için Meclis-i Meb'ûsân Osmâni Sulh Beyn-el-milel Encümeni nısf-ı esere karîb bir zamandan beri sulh-ü tahkîm beyn-el-milel hakkında milel ve memâlik-i muhtelifede husûle gelen cereyâna efkâr-ı umûmiyye-i Osmâni de iltihâkını arzu etmiştir. Arzumuz hâiz-i ârâ' husûl olursa büyük bir vezâife-i vataniyye îfâ etmiş olacağımıza kani'yiz.

Osmânlı Parlamentosu Sulh Beyn-el-milel Encümen Kâtibi
İzmir meb'ûsu
Nesim Masliyah

مقدمه

— صلح بین الملل قونفرانسری —

صلح بین الملل قونفرانسری تاریخ اقوامده جداً جالب نظر دقت بر حادثه تشکیل اینکده در لر، زیرا بو قونفرانسره اشترک ایدن مرخصلر مختلف مملکتلرک اعیان ومبعوثانیدر . مجالس شوری انجادی اعضاسی ایسه بر مملکت نامنه الکیزاده بیاررأیه صلاحیتداردر لر، قونفرانسرک بدایت تشکیلده بین الاقوام مناسبات حسنه دائمه تک حصولنی ممکن کورمک ایستینلر . بوکی اجتماعلری معیندار بر تسمیه تنقید وتزییف ایستیلر . بوتلر اجتماعلرک عقابتنی اثبات ایتمک ایچون قونفرانسرده اتخاذ ایدیلان مقرراتک مجبوری الاجرا اولسنی تأمین ایده جک وساطتک فقدانی الکی برنجی سبب اولق اوزره کوستردیلر . فقط بالآخره بو قونفرانسرک بلاواسطه دکلسهده، هر حالده بالواسطه حکومت و اهالی اوزرنده اجرای تأییدن خالی قالدقلمی وتدریجاً آنلرک نتایج فعلیه وعملیه سی کورلمک باشلادیقنی هرکس تسلیم ایتمک مجبور اولمشدر . بو قونفرانسر سایه سنده بین الملل الکیزاده تأنیف منافع وظیفه سیله مکلف اولان محافلده سیله افکار عالیه وصلحچرورانمک کیتدیجه توسع وتزاید ایتمدیکی کورلمشدر، فی الحقیقه هر مملکتک وکیل ومرخصی صفتیه وطندا، شلری اوزرنده برتأثیر ونفوذ مالک اولان اعیان ومبعوثانک آره صره مبادله افکار ایتملرنده کی فوائد ومحسنات عظیمه غیر قابل انکاردر . شبیه بو قدرکه بو مرخصلرک دماغلری بالضروره منسوب اولدقلمی ملتک تاریخی، او تاریخک

Mukaddime

Sulh Beyn-el-milel Konferansları

Sulh beyn-el-milel konferansları târihi okumada cidden celb-i nazarı dikkat bir hâdise teşkîl etmektedirler. Zîrâ bu konferanslara iştirâk eden murahhaslar muhtelif memleketlerin â'yân ve meb'ûsânıdır. Meclis şûrâ-yı ittihâdî a'zâsı ise bir memleketin nâmına en ziyâde bir re'ye salâhiyyet-dârdırlar. Konferansların bidâyet teşkîlinde beyn-el-akvâm münâsebet hüsn-i dâimenin husûlünü mümkün görmek istemeyenler bu yeni ictimâ'yı ma'nîdâr bir tebessümle tenkid ve tezyîf ettiler. Bunlar ictimâ'ların ikametini isbât etmek için konferanslarda ittihâz edilen mukerrerâtın mecbûrî el-icrâ olmasını te'mîn edecek vesâitin fikdânını en birinci sebep olmak üzere gösterdiler. Fakat bil'âhire bu konferansların bilâ-vâsita değilse de herhalde bil-vâsi'tâ' hükûmet ve ahâlî üzerinde icrâ-yi tes'îrden hali kalmadıklarını ve tadrîcen anılarak netâyic-i fa'âliyye ve ameliiyesi görülmeye başladığını herkes teslim etmeye mecbûr olmuştur. Bu konferanslar sâyesinde beyn-el-milel en ziyâde telif-i menâfi' vezâifesiyle mükellef olan mahâfilde bile efkâr-ı âliyye ve sulh-perverânın gittikçe tevsî' ve tezâyüd ettiği görülmüştür. Fi-l-hakika her memleketin vekil ve murahhası sıfâtıyla vatandaşları üzerinde bir te'sîr-i nüfûza mâlik olan â'yân ve meb'ûsânın arasına mübâdele-i efkâr etmelerindeki fevâid ve muhassenât-ı azîme gayr-i kabil-i inkârdır. Şübhe yoktur ki bu murahhasların dimâğları bi-z-zarûre mensûb oldukları milletin târihi, o târihin

بیغدینی بر طاقه عنعناتی، احتراصاتی، بغض و عداوتی ایله مشبوعدر. و او اعتبار ایله بر مملکتک مرخصلری دیگر مملکتلرکده عین صورته تاریخه، عنعنات و احتراصانه تابع اولدقلرینی دوشونمکسزین منحصر آکندی مملکتک منافع خصوصیه و ملیه-ینی مدافعه و وقایه ایتمک ایستلر. شو حالده هر مملکت بالکمز کندیینی دوشونمکه. احتمالکه کندی منفعتی ایچون دیگر مملکتی اضرائه مجبوریت حسن ایتمسی طیبیدر. بو شرائط دائره-سندنه بین الملل مناسبات حسنه و صلحیه آرامق. انسانلر آره-سندنه رفاه و سعادتق تأمین، بشریتک آلام و اکدارینی تخفیف ایتمک محالدر.

بو نقطه نظر دن مفرط بر درجه خودینییه و ازان ملیتپرورلکه بر جریان معتدل و یرمک لزومی ظاهر اولورکه. اوده آنجق بین الملل صلح قوتفرانسلی ساینسندنه حصولپذیر اولور. بوکبی اجتماعلر، ممالک مختلفه متمدنه مرخصلریینه ملتیک احتراصاتی آره-سندنه بر توازن وجوده کتیرمک لزومی فکرینی تلقین. یکنیکرینه معارض و مناقض اولان منافع میزان حقیق-ینی اراشه. خلاصه شرائط حیاتیتهک. ملتلی هر زماندن زیاده بیک درلور وابطله یکنیکرینه تقریب ایتمکی بو عصر مدنیتده وجدان عمومی دینلان حسن علوی نی تولید ایدر.

بر مائک مطلقا همجوار اولان مملکتلرک ضررینه اوله رق تأمین حیات و بقا ایدهجکنی متضمن اولار طرز عتیق سیاست. آرتق زمانمزده قابل تطبیق بردستور مدنیت دکلدر. کره ارضک باجمله مراکز مدنیتهسی آره-سندنه تجاری. صنایع، فنی و مالی مناسباتک تأمین و ادامهسی ایچون ایوم موجود اولان خارق العاده وسائط و تسهیلات، حکومتلردن اول ملتیک یکنیکرینی طاسچلرینی انتاج ایتمش و بومناسبات متادیه ساینسندنه قوای مادیه-سندنه استناد ایده میان کوچک ملتله ذکالریله، تجارتلریله، علم و عرفانلریله، خلاصه استحصالات صنایعلریله کنسیدیلردن بیسوک و قوتلی ملتدرده بر حسن احترام اوپاندن مشلردر. بنابرین ملتیک منافع مشترکهسی تراید ایتمکجه آره-لرنده کی روابط و مناسبات مخادشکارانه کسب تقویه ایدهجکدر. اوصورتله که استقبالده هیچ برملت، ملل سائرتهک صنایع، تجاری، فنی، و یا زراعی معاونت و مظاهرنیدن فراغت ایده-میهجک و بوگون یکنیکرینه امنیت و اعتماد ایده میان ملل واقوام مختلفه متمدنه بر مجموعه دولیه حالی اکتساب ایتمک

yıgđıđı birtakım ganîmâ'natı, ihtirâsâtı, buğz ve adâveti ile meşbû'dur. Ve o i'tibâr ile bir memleketin murahhasları diğer memleketlerin de aynı sûretle târihe, ganîmâ'nat ve ihtirâsâta tâbi' olduklarını düşünmeksizin münhasıran kendi memleketinin menâfi'-i husûsiyye ve milliyyesini müdâfaa ve vikaye etmek isterler. Şu halde her memleket yalnız kendisini düşünmeğe ihtimâl ki kendi menfaati için diğer memleketi azarra mecbûriyyet hissetmesi tabîdir. Bu şerâit dâiresinde beyn-el-milel münâsebât hissine salahiye aramak, insanlar arasında refâh ve saâdeti te'mîn, beşeriyyetin elem ve kederini tahaffûf etmek muhâldir.

Bu nokta-i nazardan müferrit bir derece-i hûd-bînîye varan milliyyet-perverlikle bir cereyân-ı mu'tedil vermek lüzûm-ı zâhir olur ki, o da ancak beyn-el-milel sulh konferansları sâyesinde husûl-pezîr olur. Bu gibi ictimâ'lar, memâlik-i muhtelif-i mütemeddine murahhaslarına milletlerin ihtirâsâtı arasında bir tevâzün vücûda getirmek lüzûmu fikrini telkîn yek-dîgerine ma'rûz ve münâkız olan menâfinin mîzân-ı hakikîsini irâe, hulâsa şerâit-i hayâtiyyenin milletleri her zamandan ziyâde bin türlü revâbıtla yek-dîgerine takrîb ettiği bu asr-ı medeniyyette vicdân-ı umûmî denilen hiss-i ulvîyyeyi tevlîd eder.

Bir milletin mutlaka hem-civâr olan memleketlerin zararına olarak te'mîn-i hissiyyât ve beka edeceğini mutazammın olan tarz-ı atîk-i siyâset, artık zamanımızda kabil-i tatbîk bir düstûr medeniyyet değildir. Kerre-i arzın bil-cümle merâkiz-i medeniyyesi arasında ticârî, sînâî, fennî, ve mâlî münâsebâtın te'mîn ve idâmesi için el-yevm mevcûd olan hârik-ül-âde vesâit ve tehsîlât, hükûmetlerden evvel milletlerin yek-dîgerini tanıtmalarını intac etmiş ve bu münâsebât-ı mütemâdiyye sâyesinde kuvâ-yi maddiyesine istinâd edemeyen küçük milletler zekâlarıyla, ticâretleriyle, ilm ve irfânlarıyla hulâsa istihsâlât-ı sanâyileriyle kendilerinden büyük ve kuvvetli milletlerde bir hiss-i ihtirâm uyandırmışlardır. Binâberîn milletlerin menâfi'-i müşterekesi tezâyüd ettikçe aralarındaki revâbıtla ve münâsebât-ı mühâdenetkârane kesb-i takviye edecektir. O sûretle ki istikbâlde hiçbir millet milel-i sâirenin sînâî, ticârî, fenni veya zîrâi muavenet ve mazarratından edemeyecek ve bugün yek-dîgerine emniyyet ve i'timâd edemeyen milel ve akvâm-ı muhtelif-i mütemeddine bir mecmûa-i düveliyye halini iktisâb etmek

مجبوریتده بولنه جقدر . ايشته قریب ویا بعید بر استقبالده تحقیق محتمل اولان بو
غایه املک استلزام ایده جکی تشکیلات بین الملل اساسلری شیمدین تأمل ایتک
ایجاب ایدر . صلح بین الملل قونفرانسلی ایسه بوتملی قورمغه جالبشور . هرمت
تمتدنه نك اسماع مرام ایده بیله جکی عمومی و بین الملل بر مجلس مبعوثانک تشکی
و تأسس ایده جکی بوم مسعود ، آنجق قونفرانس سایه بنده طوغه جقدر . بویه بر مجلس
مبعوثانک احدائی فکری اورته به آیلدینی زماندن بری بر جوق خرافات و اعتراضات
بر طرف ایدلدی . امین اوللی که تدریجی صورتده اومقصد حصوله کله جقدر .
بین الملل عمومی بر پارتوتونک تأسیس و احدائی فکری صلح و مسالمت عمومییه
نامنه آرزو و ترویج ایتکله برابر ، حاکمیت و استقلال مملکتی ده دوشونمک ایجاب
ایدر . زیرا شرف و حیثیتی بیلان هرمت منحصر آ حیات ملیه سنه عاند امورده
اجانبک مداخله سنی تجویز ایده من .

هرمتک مرخصلریدن مرکب اوله رق تشکیلی محتمل و منتظر اولان عمومی
و بین الملل مجلس مبعوثانک تدقیق ایده جکی خصوصات ، آنجق بین الملل مشترک اولان
و حل و تسویه سی ده هرکتک حسن نیته متوقف بولان مسائل عمومییه دن عبارتدر .
بوتشکیلات بین المللک حصوله کله جکی ون ، ظن اولسدینی قدر بعید دکلدن .
بوسوک اون سنه ظرفنده تشکیل ایتش اولان قونفرانسلرک ماهیتی بوتیجه بی عیناً
کوسر مکنده در . ذاتاً حکومتلر قونفرانسلره بعضاً صورت رسمیه ده اشتراک ایتدیکی
کبی ، اورالده اتخاذ ایدیلان مقرراتک قسم اعظمی ده قبول و تصویب ایتشلردر .
هرنه قدر قونفرانسلرک اکثریا وظیفه سی معین و محدود بعضی مسائله منحصر ایه ده .
بر کره بو طریق تدقیق و مذاکره آیدلقدن صکره ده ایلریسنه کیدلیه جکی
و هر مسئله ایچون او طریقه مراجعت ایدلیه جکی کیم ادعا ایده بیلور ؟

بوگون دولتلرک ایکنجی ، اوچنجی درجه ده بولسان مسائل منازع فہائی حل
ایتک ایچون تعقیب ایتکده اولدقلری طریق و اصولی ، بیطرفانه تدقیق و محاکمه
ایده جک اولورسقی صلح و مسالمت عمومییه فکرینک بیوک بر مقیاسده تزايد ایتکده
اولدیفنی تسلیم ایتکده مجبور اولوروز . بوتنه بی دریش نظر ایده دک برگون گلوبده
برنجی درجه ده حاضر اهمیت اولان مسائلک حل و فصلی ایچون دخی قونفرانسلره

mecbûriyyetinde bulunacaktır. İşte karîb veya baîd bir istikbâlde tahakkuku muhtemel olan bu gaye-i emelin istilzâm edeceği teşkîlât beyn-el-milel esâslarını şimdiden teemmül etmek icâb eder. Sulh beyn-el-milel konferansları ise bu temeli kurmağa çalışıyor. Her millet-i mütemâdînin ismâ-yı merâm edebileceği umûmî ve beyn-el-milel bir meclisi meb'ûsânın teşkîl ve te'sîs edeceği yevm-i mes'ud, ancak konferans sâyesinde doğacaktır. Böyle bir meclis-i meb'ûsânın ihdâsı fikri ortaya atıldığı zamandan beri birçok hurâfât ve itirâzat ber-taraf edildi. Emîn olmalı ki tadrîcî sûrette o maksad husûle gelecektir. beyn-el-milel umûmî bir parlamentonun te'sîs ve ihdâ' fikrini sulh ü müsâlemet-i umûmiyye nâmına arzu ve tervîc etmekle beraber, hâkimiyet ve istiklâl-i memleketi de düşünmek icâb eder. Zîrâ şeref ü hissiyyâtını bilen her millet munhasırân hayât-ı milliyyesine âid umûrda ecânibin müdâhalesini tecâvüz edemez.

Her milletin murahhaslarından mürekkeb olarak teşkîli muhtemel ve muntazar olan umûmî ve beyn-el-milel meclis-i meb'ûsânın tedkik edeceği husûsat, ancak beyn-el-milel müşterek olan ve hâl-i tesviyesi de herkesin hüsn-i niyete mütevakkıf bulunan bu mesâil-i umûmiyyeden ibârettir. Bu teşkîlatın beyn-el-milel husûle geleceği an, zann olunduğu kadar baîd değildir. Bu son on sene zarfında teşekkül etmiş olan konferansların mâhiyyeti bu netîceyi aynen göstermektedir. Zaten hükûmetler konferanslara bazen sûret-i resmîyyede iştirâk ettiği gibi, oralarda ittihâz edilen mukerrerâtın kısm-i a'zâmını da kabûl ve tasvib etmişlerdir. Her ne kadar konferansların ekseriyyâ vaz'îfesi maîn ve mahdûd bazı mesâile münhasır ise de, bir kere bu tarîk-i tedkik ve müzâkere açıldıktan sonra daha ilerisine gidileceğini ve her mes'ele için o tarafa mürâcaat edileceğini kim iddiâ' edebiliyor?

Bugün devletlerin ikinci, üçüncü derecede bulunan mesâil-i menazi-i feyhâyı hal etmek için ta'kîb etmekde oldukları tarîk ve usûlü, bî-tarafâne tedkik ve muhakeme edecek olursak sulh ü müsâlemet-i umûmiyye fikrinin büyük bir mukayesede tezâyüd etmekde olduğunu teslîm etmeğe mecbûr oluruz. Bu noktayı der-piş nazar ederek bir gün gelib de birinci derecede hâiz-i ehemmiyyet olan mesâilin hal ve faslı için dahi konferanslara

مراجعت ایدیله جکته . بو قوتفرانس لره دئیک خنصه سی وریله رک آنلرک منتظم تشکیلات میانه ادخال اولنه جفته شه ایدلاملیدر .

ایشته صلح و مسالتک ایلك یشدارانی طرفدن تصور و تحیل ایدیلان بین الملل مجلس مبعوثان ، اوزمان برشکل حقیقت کب ایدم جکدر .

بین الملل صلح و مسالت عمومیه مسالتده نیکی نلک و بدینلکی درجه افراطه واردر . ماملیدر . زرا عالم مدینتک ایجابات سیاسیة حاضرهمی مسائل و مشکلات مهمه دولیهی بر جمله ده حقوق ناسده اولدی بی بی بر دستور قانونی ایله حل و فصله مساعد دکدر . بونکه برابر الوم شرائط حیاتیه نك بین الملل حصوله کتیردیکی مقارنت ، یکی برعضویت سیاسیة تولید ایدم جکدر .

بین الملل مجالس شوری اتحادی ایله بو طریق صلاح و نجاتی احضار ایتکده اولدی کی ، هرته وقوع بولان اجتماعلری سایه نده عالم مدینتی اوهدف مقصده طوغری سوق ایدیور . مجالس شوری اتحادی مستقبله سعادت بین المللی تأمین ایدم جک اولان بنانک اساسلری قورمقله ، هر درلو سیاست ملیه نك فوقده عموم مللرک منافع مشترکسی و وطن مابنک فوقده ده بتون بشریت و انسانیتک وطن عمومیس بولدیغنی ارانه ایتکله جدأ بر خدمت مفتخره و مجله ایفا ایتش اولیور .

mürâcaat edileceğine, bu konferanslara dâimîlik hassası verilerek onların muntazam teşkîlat meyanına idhal olunacağına şübhe edilmemelidir.

İşte sulh ü müsâlemetin ilk pîş-dâranı tarafından tasvîr ve tahayyül edilen beyn-el-milel meclis-i meb'ûsân, o zaman bir şekl-i hakikat kesb edecektir.

Beyn-el-milel sulh ü müsâlemet-i umûmiyye mes'elesinde nîk-bînlik ve bed-bînliği derece-i ifrâta vardırmamalıdır. Zîrâ âlem-i medeniyyetin icâbat-ı siyâsiyye-i hâzırası mesâil ve müşkilât-ı mühimmme-i devletiyyeyi bir hamlede hukuk nâsda olduğu gibi bir düstûr-ı kânuni ile hal ve fasla müsâid değildir. Bununla beraber el-yevm şerâit-i hayâtiyyenin beyn-el-milel husûle getirdiği mukarenet, yeni bir uzviyyet-i siyâsiyye tevellüd edecektir.

Beyn-el-milel meclis şûrâ-i ittihâdî ise bu tarîk salâh ve haceti ihzâr etmekte olduğu gibi, her sene vuku' bulan ictimâları sayesinde de âlem-i medeniyyeti o hedef-i maksada doğru sevk ediyor. Meclis şûrâ-i ittihâdî müstakbelde saâdet-i beyn-el-mileli te'mîn edecek olan binânın esâslarını korumakla, her türlü siyâset-i milliyyenin fevkinde umûm milletlerin menâfi'-i müşterekesi ve vatanı millînin fevkinde de bütün beşeriyyet ve insâniyyetin vatan-ı umûmiyyesi bulunduğunu irâe etmekle cidden bir hizmet-i müfte'hîre ve mübeccele ifâ etmiş oluyor.

***

برنجی قسم

- بین الملل مجالس شوری اتحادی - تاریخچه سی -
اجرا آتی - تشکیلاتی -

۱ - تاریخچه سی

بین الملل صالح و مخداتی تأمین ایتک مقصدیله مختلف مملکتوں مبعوثوں بر آرمه طویلامق فکری اون طقوزنجی عصرک ربع آخیرنده اورته به آتشدر .
هرنه قدر ۱۸۳۰ و ۱۸۵۰ تاریخلرنده انکلیز و آمریکا صلحیروانی آره سنده
عمومی و بین الملل بر مجلسک احدائی تصور ایدلش ایسه ده ، (آمریکا پروژه سی ا
نامیه معروف اولان بو تصور، بشقه بر مقصده مستند ایدی . اوده ممالک مختلفه
دیپلوماتلرینت آره ده سرده بر یرده طویلانه بیلملرندن عبارت ایدی .

بین الملل بر محکمه نك تأسيسی خصوصنی تأمین ایده بیلمک ایچون دولتلرک
بو رسمی مرخصلری او محکمه ده مدار تطبیق اولان قواعد و قوانین بین الدولی
تنظیم ایتک وظیفه سیله مکلف اوله جقلردی . مع مافیله بو تصور بر جوق زمان صکره
ناقص بر صورتده موقع تطبیقه قونلیدی . لاهی ده ۱۸۹۹ و ۱۹۰۷ ده انعقاد ایدن
صالح قونفراسلری و او قونفرانلرده تقرر ایدن قواعد بین الدول بو فکر و تصورک
محصولی اولدیقی تسلیم ایتک ایجاب ایدر .

ممالک مختلفه مبعوثوںنک اشتراک مساعیله بین الملل صالح و مخداتی تأسیس
و تحکیم اساسلری تأمین ایتک حقیقه کی فکر و تصور ایسه بتون بتون بشقه بر
ماهیتده ایدی . مختلف مملکتلره منسوب مبعوثان و اعیانندن مرکب بر مجلسک تشکیلی
سایه سنده هم افکار عمومی بی احضار و هم ده حکومتلری ، حاضر لیش اولان او افکار
عمومیه دائره سنده حرکتیه سوق ایتک جهتلری آرزو ایدیلدیوردی . زیرا هر مملکتک
مبعوثان و اعیانی اهالی ایله حکومت آره سنده بر خط وصل تشکیل ایدر لر . فقط
اصل بین الملل مجالس شوری اتحادینک تأسيسی فکری آخیق ۱۸۷۰ تاریخده

BİRİNCİ KISIM

Beyn-el-milel Meclis-i Şûrâ-i İttihâdî

Târihçesi – İcrââtı – Teşkilâtı

1- Târihçesi

Beyn-el-milel sulh ve muâhedâti te'mîn etmek maksadıyla muhtelif memleketlerin meb'ûslarını bir araya toplamak fikri on dokuzuncu asrın reb'ül-âhırında ortaya atılmıştır. Her ne kadar 1830 ve 1840 târihinde İngiliz ve Amerika sulh-perverânı arasında umûmî ve beyn-el-milel bir meclisin ihdâsı tasvîr edilmiş ise de, [Amerika Projesi] nâmıyla ma'rûf olan bu tasvîr, başka bir maksada müstenid idi. O da memâlik-i muhtelif diplomatlarının arada sırada bir yerde toplanabilmelerinden ibâret idi.

Beyn-el-milel bir mahkemenin te'sîsi husûsunu te'mîn edebilmek için devletlerin bu resmî murahhasları o mahkemede medâr-ı tatbîk olan kavâid ve kavâin-i beyn-el-düveli tanzîm etmek vezâifesiyle mükellef olacaklardı. Maa-mâ-fih bu tasvîr birçok zaman sonra nâkıs bir sûrette mevki'-i tatbîke konuldu. Laheyde 1899 ve 1907'de in'ikad eden sulh konferansları ve o konferanslarda tekrar eden kavâid-i beyn-el-düvel bu fikr-i tasvîrin mahsûlü olduğunu teslim etmek îcâb eder.

Memâlik-i muhtelif meb'ûslarının iştirâk-i mesâisiyle beyn-el-milel sulh ve muhâdâtı te'sîs ve tahkîm esâslarını te'mîn etmek hakkındaki fikr-i tasvîr ise bütün bütün başka bir mahiyette idi. Muhtelif memleketlere mensûb meb'ûsân ve â'yândan mürekkeb bir meclisin teşkîli sâyesinde hem efkâr-ı umûmiyyeyi ihzâr ve hem de hükûmetleri, hazırlanmış olan efkâr-ı umûmiyye dâiresinde harekete sevk etmek cihetleri arzu ediliyordu. Zîrâ her memleketin meb'ûsân ve â'yân-ı ahâlî ile hükûmet arasında bir hatt-ı usûl teşkîl ettiler. Fakat asıl beyn-el-milel meclis şûrâ-i ittihâdînin te'sîsi fikri ancak 1870 târihinde

ایلك دفعه اولوق اوزره فرانسه - آلمانیا محاربهسی مناسبته اوستریا مبعوثلرندن
بارون والترسکیرخن (Walterskirchen) طرفنده میدانه قونشدر .
بر آز مدت صکره ، یعنی ۱۸۷۲ تاریخنده آمریقا جواهر متفقه سیله انکلتره
آره سنده کی اختلافه نهایت ورن (آلاباما) نامیله معروف تحکیم مناسبته بتون مجالس
مبعوثانده اصول تحکیمی توسیع و تشمیل ایچون دولتر بیتنده معاهده لر تنظیمی
لندن بیوک بر جریان کورلکه باشلادی . حتی بو یابده منسوب اولدینی مجلس
مبعوثانه ۱۸۷۳ تاریخنده ایلك تقریری ورن ، لوندره ، صلح جمعیتی ، کابی
مستر هانری ریشار اولمشدر . او وقت باش وکیل بولنان غلادستون بوکا معارض
کورمندی . مجلس مبعوثانده تقریری قبول ایتدی . ده صکره لری بوکا مشایه
تقریرلرک کرک آمریقا و کرک اوروپا مجالس مبعوثاننده کثرتله ویرلدیکی کورلدی .
ایشته بو تقریرلر مناسبته مبعوثان مجلسلرنده آچیلان مناقشات بر چوق اکابرک
صلح عمومی و تحکیم بین الملل مسائلیله صورت جدیدده اوغراشمالرینه سییت
وردی . حتی ۱۸۷۸ ده پارس شهر عمومیتنده صلح محبانی جمعیتلرندن منشکل
بین الملل قونقرده بو صلح عمومی مسئله سن موضوع بحث و مناقشه اولدی .
بوگون موجود بولنان بین الملل مجالس شوروی اتحادی انکلتره ده عوام قارمسی
اعضاسدن ویلیام راندال (William Randal) ایله فرانسه مبعوثلرندن فرمدریق
پاسی (Frederik Passy) نك همت و غیرتی سایه سنده تأسس ایتمشدر .
راندال مجساده حیاته آتلدینی زمان دولکر ایدی . صکره لری دولکرلرک
اسدیقه سینه ا کاتب اولدی . ده صکره لری ده غزته جیلقله اوغراشمغه باشلادی .
۱۸۸۵ تاریخنده اللی یدی یاشنده اولدینی حالده عوام قارمسه اعضا انتخاب اولدی .
راندالک ایوک صریقی بتون غیرت و متانتی بر نقطه ده جمع ایده بیلمک خاصه نه
مالکیتی ایدی . ۱۸۷۰ ده عمله صلح جمعیتی ، تأسیس ایتمشدی . غایه املی
انفلوئاسون اعرقه منسوب اولان انکلتره و آمریقا قوملری آره سنده بر صلح
و تحکیم معاهده سنک تنظیمی تأمین ایتک ایدی . کندیبسی بویه بر معاهده نك روابط
قومیه ایله مربوط بولنان ایکی مملکت آره سنده قولایلقله حصوله کله بیله چکنی
و آندن صکره ده بواساسک اقوام سائرده تشمیلی ممکن اوله جعتی امید ایدیوردی .

ilk defa olmak üzere Fransa – Almanya muhârebese münâsebetiyle Avusturya meb'ûslarından baron Valterkircen (Walterskirchen) tarafından meydana konulmuştur.

Birâz müddet sonra, yani 1876 târihinde Amerika cemâhîr müttetikasıyla İngiltere arasındaki ihtilâfa nihâyet veren (Alabama) nâmıyla ma'rûf tahkîm münâsebetiyle bütün meclis-i meb'ûsânda usûl-ü tahkîmi tevsi ve teşmîl için devletler beyninde muâhedeler tanzîmi lehinden büyük bir cereyân görülmeğe başladı. Hatta bu bâbda mensûb olduğu meclis-i meb'ûsâna 1874 târihinde ilk takrîrini veren, Londra “sulh cem'iyeti” kâtibi mister Henri Rişar olmuştur. O vâki't başvekil bulunan Gladston buna muâriz görünmedi. Meclis-i meb'ûsânda takrîri kabûl etti. Daha sonraları buna müşâbih takrîrlerin gerek Amerika ve gerek Avrupa meclis-i meb'ûsânında kesretle verildiği görüldü. İşte bu takrîrler münâsebetiyle meb'ûsân meclislerinde açılan münâkaşât birçok ekâbirin sulh ü umûmî ve tahkîm beyn-el-milel mesâiliyle sûret-i ciddiyede uğraşmalarına sebebiyyet verdi. Hatta 1878de Paris şehr-i umûmîsinde sulh muhibbân cem'iyetlerinden müteşekkil beyn-el-milel kongrede bu sulh ü umûmî mes'elesi mevzû-i bahs ve münâkaşa oldu.

Bugün mevcûd bulunan beyn-el-milel meclis şûrâ-i ittihâdî İngilterede avâm kamarası a'zâsından Vilyam Randal (William Randal) ile Fransa meb'ûslarından Frederik Pasi (Frederik Passy)nin himmet-i gayreti sâyesinde te'sîs etmiştir.

Randal mücâdele-i hayâta atıldığı zaman dülger idi. Sonraları dülgerlerin sendikasına kâtib oldu. Daha sonraları da gazetecilikle uğraşmağa başladı. 1885 târihinde elliye yaşında olduğu halde avâm kamarasına a'zâ intihâb olundu. Randalın en büyük meziyyeti bütün gayret ve metâneti bir noktada cem' edebilmek hassasına mâlikiyyeti idi. 1870'de “Amele Sulh Cem'iyetini” te'sîs etmişti. Gaye-i emeli [Anglosakson] ırkına mensûb olan İngiltere ve Amerika kavimleri arasında, bir sulh ü tahkîm muâhedesinin tanzîmini te'mîn etmek idi. Kendisi böyle bir muâhedenin revâbıt-ı kavmiye ile merbut bulunan iki memleket arasında kolaylıkla husûle gelebileceğini ve ondan sonra da bu esâsın akvâm-ı sâireye teşmîl-i mümkün olacağını ümîd ediyordu.

۱۸۷۷ تاريخخده انكلتره و آمريقا آرمسنده بويله بر معاهده نك عقد وتنظيمي لزومه دائر عوام قمارسندن ۲۳۴ اعضا ايله عمله جمعيتلى رؤسانه برتقرررامضا ابتدريمكه موفق اوله رق بر عيئت مخصوصه ايله آمريقاى شىمالى په كيندى . راندالك بونصورى بر نتیجه په منجر اوله مدي . فقط بونشيت بوگونكى بين الملل مجالس شورى اتحادينك تأسنه سبب اولمشدر .

راندال ، فرانسه مجلس مبعوثانى اعضاسندن و اصول سريستى طرفدارانى رئيسى فره دريق پاسينك صلح عمومى و بين الملل مسئله سنى فرانسه مجلس مبعوثان كريسبنده دفعاتله مذاقعه ابتدكنى كورش و ۱۸۸۸ ده كنديسيله مناسبه كيرشمشدر . اليوم فره دريق پاسى صلح پروان هيئتك راس كارنده بولنيور . علوم وقتونده و بالخاصه مسائل اقتصاديه ده بهره نام صاحبي بولنان فره دريق پاسينك افق تصوراتى ، رفيق راندال دن دهها واسع در . طلائت و بلاغتى و اقتدار تحريريسى ساپه سنده راندالك نفوذ ايدمه ديكي محيطلى فره دريق پاسى نسخبر اينمشدر . يكدركرينك متممى و لازم غير مفارق عهد ايديلان بو ايكي رفيق مساعى بيوك برنيكينك و غير قابل اندراس بر اعتقاد نفس ايله غايه امالرينه صارلدبلر . فره دريق پاسينك راندال ايله برلشمسى مسئله به بدرجه به قدر فرانسه مبعوثانينك ده اشتراك اجتماعى مستلزم اولدى . برنجى اجتماع فى ۳۰ تشرين اول سنه ۱۸۸۸ ده پارسده اغرانداتل اده وقوع بولمشدر . اجتماعه بالكر طقوز انكلتر و بكمى بش فرانسز مبعوثى حاضر بولندبلر . بو اجتماعك مقصدى آمريقا ، فرانسه و انكلتره آرمسنده بر صلح و تحكيم معاهده سنى تنظيمى لزومه دائر اوزمانلر اظهار ايديلان آرزويى تقويه و تأمين اينمكدن عبارت ايدى . مع مافيه اجتماعك ختامندن اول بر بين الملل مجالس شورى اتحادينك تاسيسى اسبابى مستلزم بر قرار اتخاذ ايدلمشدر . او قرار موجب نه صلح و تحكيم عمومى حقتده عبرت و مساعيسى كوريلان ممالك سائر مبعوثانك برسنه صكره وقوع بولاجق اجتماعه حاضر بولنلى حقتده تمنايده بوللمشدر .

ايشته اصل بين الملل مجالس شورى اتحادينك منشأى بو قرار اولمشدر . بوندى صكره ممالك مختلفه مبعوثانلر دن متشكل ايلك قونفرانس فى ۲۹ و ۳۰ حزيران

1877 târihinde İngiltere ve Amerika arasında böyle bir muâhedenenin akd ü tanzîmi lüzûmuna dâir avâm kamarasından 234 a'zâ ile amele cem'iyetleri rüesâsına bir takrîr imza ettirmeğe muvaffak olarak bir hey'et-i mahsûsa ile Amerika-yı Şimâlîye gitti. Randal'ın tasavvuru bir nefîceye müncerr olamadı. Fakat bu teşebbüsât bugünkü beyn-el-milel meclis şûrâ ittihâdînin te'sîsine sebep olmuştur.

Randal, Fransa meclis meb'ûsânı a'zâsından ve usûl-ü ser-bestî taraf-dârânı reîsi Frederik Passy'nin sulh-i umûmî ve beyn-el-milel mes'elesini Fransa meclisi meb'ûsân kürsîsinde defaâtle müdâfaa ettiğini görmüş ve 1888'de kendisiyle münâkaşâta girişmiştir. El-yevm Frederik Pasinin sulh-perverân hey'etinin re'sikârında bulunuyor. Ulûm fevkinde ve bi-l-hâssa mesâil-i iktisâdiyyede bahr-i nâm sahibi bulunan Frederik Passy'nin âfâkî tasavvurâtı, refiki Randal'dan daha vâsi'dir. Talâkat ü belâgatı ve iktidâr-ı tahrîrisi sâyesinde Randalın nüfûz edemediği muhîtleri Frederik Passy teshîr etmiştir. Yek-dîgerinin müteammimimi ve lâzım gayr-i müferriki add edilen bu iki refik mesâil büyük bir nîk-bînlik ve gayr-i kabil-i indirâs bir i'timâd-ı nefis ile gaye-i emellerine sarıldılar. Frederik Pasi'nin Randal ile birleşmesi mes'eleye bir dereceye kadar Fransa meb'ûslarının da iştirâk etmelerini müstelzim oldu. Birinci ictimâ' fi 30 teşrîn-i evvel sene 1888de Parisde Grand Otelde vuku' bulmuştur. İctimâ'da yalnız dokuz İngiliz ve yirmibeş Fransız meb'ûsu hazır bulundular. Bu ictimâ'ın maksadı Amerika, Fransa ve İngiltere arasında bir sulh ü tahkîm muâhedesinin tanzîmi lüzûmuna dâir o zamanlar izhâr edilen arzuyu takviye ve te'mîn etmekden ibâret idi. Maa-mâ-fih ictimâ'ın hitâmından evvel bir beyn-el-milel meclis şûrâ-i ittihâdînin te'sîsi esbâbını müstelzem bir karar ittihâz edilmiştir. O karar mu'cibince sulh ve tahkîm-i umûmî hakkında gayret ü mesâisi görülen memâlik-i sâire meb'ûsânının bir sene sonra vuku' bulacak ictimâ'da hazır bulunmaları hakkında temenniyyâta bulunulmuştur.

İşte asıl beyn-el-milel meclis şûrâ ittihâdînin menşei bu karar olmuştur. Bundan sonra memâlik-i muhtelif me'b'ûsânlarından müteşekkil ilk konferans fi 29 ve 30 haziran

سنه ۱۸۸۹ ده پارسده مشهر عمومی اناسنده وقوع بولمشدر. بواجتماع جدأ بين الملل
برماهيتي حأز ایدی . زیرا قونفرانسه فرانسه دن اللي بش . انگلتره دن اونوز ،
ایتالیادن بش . بلجیفا . دانیمارقه . اسپانیا ، جاهیر متفقہ و مجارستاندن بررکه جمأ
۹۶ مبعوث اشتراك ایتمشدر . مذاکرات ا زول سیمون طرفندن آچیلدی .
قونفرانسهده فرهدریق پاسی ریاست ایتدی. بواجتماعده نوندن کونه حکومتلرک
حرکات واجرا آتی اهلینک وکیللری برلطان مجالس مبعوثانک آرزو و آمالی دائره
سنده تجلی ایتکده بولدیندن، اقوام و ملل مختلفه نك سیاست عمومیه سنی تعیین
ایتک حقی . حق وعدالت و اخوندن بشقه برشی ایستیمان هر مملکتک متخیلرینه
عأ. اولدی اعلان اولمش و بو صورتله هیئتک مقصدی توضیح و تبیین ایدلشدر .
مذاکراتک ختامندن اول دخی اجتماع آیتک برسنه صکره لوندرده
واقع اولسی تحت قراره آتدی .

۲ - اجرا آتی

شمدی به قدر بین الملل مجالس شوری اتحادی هیئت اونی دفعه اجتماع
ایتمشدر. بو اجتماعلردن ایکسی پارسده (۱۸۸۹ - ۱۹۰۰) ، ایکسی لوندرده
(۱۸۵۰ - ۱۹۰۶) ، دردی بروکسلده (۱۸۹۵ - ۱۸۹۷ - ۱۹۰۵ - ۱۹۱۰) .
برسی رومده (۱۸۹۱) ، برسی برنده (۱۸۹۲) ، برسی لاهیده (۱۸۹۴) ،
بری بوداپشتهده (۱۸۹۶) ، بری قریستیانیاده (۱۸۹۹) ، بری ویانه ده (۱۹۰۳) .
بری برلینده (۱۹۰۸) ، بری ده آمریقاده سن لوئی (۱۹۰۴) ده اولمشدر .

ابتدالری قونفرانسلر دواثر خصوصیهده انعقاد ایتمشدی. فقط ۱۸۹۲ تاریخده
ا به ن ا ده کی مجلس مبعوثان سالونی قونفرانسه کشاده بولدی برلدی . ۱۸۹۹ ده
قریستیانیاده مملکت نامنه باش وکیل قونفرانس اعضاسنه رسماً بیان حوش آمده
بولدی . ده صکره لری قونفرانسلر بر طرفندن دائره اهمیت و رسمینتی توسیع
ایده رک حکمدارانک نظر دقت و توجهنی و دبیر طرفندن مطبوعات و تفکار عمومیه نك
حرمت و رعایتی جلب و دعوت ایتکده باشلا دیلر . ابتدالری بر خنده اشمزاز ایله

sene 1889'da Paris'de meşher-i umûmî esnâ'sında vuku' bulmuştur. Bu ictimâ' cidden beyn-el-milel bir mâhiyyeti hâiz idi. Zîrâ konferansa Fransa'dan ellibeş, İngiltere'den otuz, İtalya'dan beş, Belçika, Danimarka, İspanya, Cemâhîr-i Müttefike ve Macaristan'dan birer ki cem'en 96 meb'ûs iştirâk etmiştir. Müzakerât [Jul Simon] tarafından açıldı. Konferansa da Frederik Passy riyâset etti. Bu ictimâ'da günden güne hükûmetlerin hareket ve icrâât-ı ahâlîyyenin vekilleri bulunan meclis meb'ûsânın arzu ve emeli dâiresinde tecelli etmekte bulunduğundan, akvâm ve milel muhtelifenin siyâset-i umûmiyyesini te'sîs etmek hakkı, hakk ve adâlet-i ahvattan başka bir şey istemeyen her memleketin müntahablarına aid olduğu i'lân olunmuş ve bu sûretle hey'etin maksadı tevzi' ve te'mîn edilmiştir.

Müzakerâtın hitâmından evvel dahi ictimâ-i âtînin bir sene sonra Londra'da vâki' olması taht-ı karara alındı.

2- İcrââtı

Şimdiye kadar beyn-el-milel meclis şûrâ ittihâdî 16 defa ictimâ' etmiştir. Bu ictimâ'lardan ikisi Paris'de (1900 – 1889), ikisi Londra'da (1805 – 1902), dördü Brüksel'de (1890 – 1895 – 1905 – 1910), birisi Roma'da (1891), birisi Bern'de (1892), birisi Lahey'de (1894), biri Budapeşte'de (1892), biri Kıristaniye'de (1899) biri Viyana'da (1903), biri Berlin'de (1908) biri de Amerika'da Sen Lui (1904)de olmuştur.

İbtidâları konferanslar devâir-i husûsiyyede in'ikad etmişti. Fakat 1892 târihinde Bern'deki meclis-i meb'ûsân salonu konferansa küşâde bulunduruldu. 1899'da Kıristinye'de memleket nâmına başvekil konferans a'zâsına res'en beyân huş emdide bulundu. Daha sonraları konferanslar bir taraftan dâire-i ehemmiyyet ve resmîyyetini tevsî ederek hükümdârânın nazar-ı dikkat ve tevcihini ve diğerk taraftan matbûât ve efkâr-ı umûmiyyenin hürmet ve riâyetini celb ve da'vet etmeğe başladılar. İbtidâları bir hande-i işmi'sâz ile

قارشیلانان یوقونفرانس لر بوکون بین الملل اک مهم وقایع و حادثات میاننده تلقی ایدلمک باشلانیدیلر . بین الملل مجالس شوری اتحادینک نه سورتله تأسس ایتدیکنی ایضاح ایتدکنن سکره اوروپا رجال حکومتک بو بایده کی افکار و ملاحظاتی ذکر ایدلم :

الیوم فرانسه رئیس جمهوری اولوب ۱۹۰۰ تاریخده پارسده انعقاد ایدن قونفرانسه ریاست ایدن موسیو فاله رک ایراد ایتدیکی نطقده عتاً شو عباراته تصادف ایدیلور :

- هیئتک هر طرفده مظهر اولدینی نوجه تاریخ تأسسندن شمدی به قدر کچن •
- مدتک اهمیتی ده علاوه ایتلیدر . اتحادک ماضیسی قیصه اولغله برابر بک پارلاقدر . •
- اتحاد آنجق اون سنه دن بری تأسس ایتشدر . او زمانه قدر صالح و مخاندت •
- بین الملل ایله اوغراشان انسانیت پرورلرک غیرت و ماعیلری بک ضاعتیق بر اید •
- ایدی . اقوامک حیائنده اون سنه بر دقیقه قدر آز برمدندر . تحمک محصول •
- وره بیلمسی ایچون بر دقیقه ارضه تماش ایتمی کافی اولدینی کچی صالح •
- فکرینک نشوونما بولسی ایچون دخی بر دقیقه قدر آز بر زمان دیمک اولان اون •
- سنهک برمدت کفایت ایدر . اتحادک اکیکی تخم سلحک محصولی بز ائتد •
- ایتسه کیله انسال آتیه شهسز اقتطاف ایدمککدر . اسول تحکیمک برچو جق •
- اویونجاغندن عبارت ظن ایدلبکی رماتر جو قدن کچمش صایله بیلور . بوده •
- اتحاد هیئتک مساعی عنمکارانه سی سایه سنده در . شدی به قدر استحصال ایدیلان •
- نتیجه لر بزه اراه و اثبات ایدیلور که افرادده اولدینی کچی ملتدرده دخی غیر قابل •
- اقتحام بر مشکلات تصور ایدیلور . زیرا اثبات و مناسله مدافعه ایدیلان اخوت •
- و مخاندت اساسلرینه مستد بولان بر فکر قارشوسنده هیچ کیمسه مقاومت •
- ایدم . هیئتک قوتی ده ناشکیانه برجهد و اقدامله مدافعه ایدیلان بونکر •
- اخوت و مخاندتده در . •

۱۹۰۰ ده قونفرانسیک سن لوئیده انعقادی مناسبتله آمریقا جاهیر متفقه سی رئیس موسیوروزولت ایراد ایتدیکی بر نطقده بوجه آتی اداره کلام ایتشدر :

آمریقایلر سزی بوراده کورمکله مفتخر درلر . هیکز ، منسوب اولدیتکنر •

karşılanan bu konferanslar bugün beyn-el-milel en mühimmm vak'a ve hâdisât meyanında telâkki edilmeğe başlandılar. Beyn-el-milel meclis şûrâ-ı ittihâdınin ne sûretle te'sîs ettiğini îzâh ettikten sonra Avrupa ricâl-i hükûmetinin bu bâbdaki efkâr-ı mülâhazâtını zikr edelim:

El-yevm Fransa reîs-i cumhûru olub 1900 târihinde Paris'de in'ikad eden konferansa riyâset eden Mösyö Folyar'ın irâd ettiği nutkda alenen şu ibârete tesâdüf ediliyor:

“Hey’etin her tarafda mazhar olduğu veche-i târihi te’sîsden şimdiye kadar geçen müddetin ehemmiyyetini de ilâve etmelidir. İttihâdın mâzîsi kısa olmakla beraber pek parlaktır. İttihâd ancak on seneden beri te’sîs etmiştir. O zamana kadar sulh ü muâhedât-i beyn-el-milel ile uğraşan insâniyyet-perverlerin gayret ve mesâileriyle pek dağınık bir halde idi. Akvâmın hayâtında on sene bir dakika kadar az bir müddettir. Tohumun mahsûl verilebilmesi için bir dakika arza temas etmeği kani’ olduğu gibi sulh-i umûmî fikrinin neşv ü nemâ bulması için dahi bir dakika kadar az bir zaman demek olan on senelik bir müddet kifâyet eder. İttihâdın ektiği tohum sulhün mahsûlünü biz iltikat etmesek bile insâl-i âtiye şübhesiz iktitâf edecektir. Usûl-i tahkîmin bir çocuk oyuncağından ibâret zann edildiği zamanlar çokdan geçmiş sayılabilir. Bu da ittihâd mîadının mesâî-yi azimkâresi sâyesindedir. Şimdiye kadar istihsâl edilen netîceler bize irâe ve isbât ediyor ki efrâdda olduğu gibi milletlerde dahi gayr-i kâbil iktihâm bir müşkilât tasvîr edilemez. Zîrâ sebât ve metânetle müdâfaa edilen uhuvvet ü muâhedât esâslarına müstenid bulunan bir fikr karşısında hiç kimse mukavemet edemez. Hey’etin kuvveti de nâ-şikîb-âne bir cihet ve ikdâmla müdâfaa edilen bu fikr-i uhuvvet ü muâhedâttedir.”

1904’de konferansın Sen Lui’de in’ikadı münâsebetiyle Amerika cemâhîr müttefekesi reîsi Mösyö Rozvelt irâd ettiği bir nutkda bir veche-i âti idâre-i kelâm etmiştir:

“Amerikalılar sizi burada görmekle müfte’hîrdirler. Hepiniz, mensûb olduğunuz

« مملکتتر حقندہ معلومات واسعہ بہ مالککنز . بواعبارلہدہ عدالت و اخوت »
« عمومہ ایچون سبق ایده جک اولان ماسعیکنز مرحالہدہ مثر اولہ جقدر . مدافہہ »
« ایندیکنز مقصد علویئک آئی نتیجہ لرینہ انتظار ایده جک قدر صافدل اولماملیدر . »
« فقط افرادہ ولدیگی ، اقوام مختلفہ نک یکدیگریہ فارشو حس حقیقی »
« مسئلیتی اویاندیرمق ایچون سلامت فکر و محاکمہ ایله عزیزکارانہ بر صورتہہ »
« چالیشیلہ جق اولورسہ شہہ یوقدرکہ بر آئی قریبہہ مأمولک فوقندہ استحصال »
« ثمرات ایملش اولور . صلاحیت و مسئولیت ، حق و وظیفہ کی بر بردن »
« آیرماملیدر . »

« ملل مختلفہ نک ہر برینہ بشقہ مللرک حقوق صریحہ و مشروعہ سی و یونک »
« ضمتدہ کی مسئولیتی طانتدیرمق ایچون بر آن چالشفند : خالی قالماملیدر . »
۱۹۰۶ دە انکلترہ باش وکیلی سیرہائری (قامیل ہارمان) لوندردہ کشار ایڈیلان
قونفرانس مناسبتیلہ اعضای ہیئہ فارشو ایراد ایندیکی نطقندہ افادات آبیہدہ
بولمشدر :

« برچوقلریکنز منسوب اولدیغکنز مجاس مبعوثانک مرخص مشولی صفتیلہ »
« گلدیکنز . اجناعکیزک بر صفت رسمیہ بی حائز اولدیغی دە بیلورز . فقط زمانگذرہہ »
« حکمفرما اولان احوال روحیہ بی آکلانش ایسہم ، دیہ بیلورمکہ سز ، کرک »
« قادین کرک ارکک بالجمہہ طنداشلریکنز وکالت حقیقیہ سی حائز اولدیغکنزدن »
« عرق بشرک اک علوی و حقیقی حسابات نجیہ سی اظہارہ صلاحیتدارکنز . »
« سزہ اوروپا و آمریقا مللری و کبللری صفتیلہ دکل ، انسانیتک مجباری و ہرکسک »
« آرزو ایندیکی اخوت و محادنت عمومہ نک غیور و فداکار مدافعلری صفتیلہ »
« خطاب ایڈیورم . اولہ اخوت و محادنت کہ آنسز حیسانک بر مقصدی ، بر »
« نایہ سی ، بر حکمت و جودی تصور ایڈیلہ من . انکلترہ حکومتی اجتماعاتکنزک »
« مقصد حقیقی سی نظر اعتبارہ آلہرق سزی صمیمتیلہ آلفیشلار . »
« مقرر اتکنزک اقوام و ملل مختلفہ آرمہ سندہ بر ائتلاف صمیمی حصولہ »
« خدمت ایتیمی یک زیادہ آرزو ایڈرز . »
« درعہدہ ایندیکنز وظیفہ مقدسہ نک دہا مبادیسنده اولدیغکنز حالہہ »

memleketler hakkında ma'lûmât-ı vâsiye mâliksiniz. Bu i'tibârla da adâlet ve uhuvvet-ü umûmiyye için sebk edecek olan mesâ'niz herhalde müsmir olacaktır. Müdâfaa ettiğiniz maksad-ı ulvîyyenin ânî netîcelerine intizâr edecek kadar sâf-dil olmamalıdır. Fakat efradda olduğu gibi akvâm-ı muhtelifenin yek-dîgerine karşı hiss-i hakikat-i mes'uliyeti uyandırmak için selâmet fikr-i ve muhakeme ile âzimkârane bir sûrette çalışılacak olursa şübhe yoktur ki bir âtî-i karîbde ma'mûl fevkinde istihsal semerât edilmiş olur. Salâhiyyet ve mes'uliyet, hak ve vaz'ife gibi birbirinden ayrılmamalıdır.

“Milel muhtelifenin her birine başka milletlerin hukuk-i sarîhi ve meşrûasını ve bunun zımnındaki mes'uliyetini tanıttırmak için bir an çalışmaktan hali kalmamalıdır.”

1906'da İngiltere başvekili Sir Henri [Campell Bazman] Londra'da küşad edilen konferans münâsebetiyle a'zâ-yı hey'ete karşı irâd ettiği nutkda ifâdât-ı âtiyede bulunmuştur:

“Birçoklarımız mensûb olduğunuz meclis-i meb'ûsân murahhas mes'ûlü sıfatıyla geldiniz. İctimâ'mızın bir sıfat-ı resmîyyeyi hâiz olmadığını da biliyoruz. Fakat zamanımızda hükm-fermâ olan ahvâl-i rûhiyyeyi anlamış isem, diyebilirim ki siz, gerek kadın gerek erkek bil-cümle vatandaşlarımızın vekâlet-i hukukîyyesini hâiz olduğunuzdan ırk-ı beşerin en ulvî ve en hakikî hissiyyât-ı habîbesini izhâra salâhiyyet-dârsınız. Size Avrupa ve Amerika milletleri vekilleri sîfâtıyla değil insâniyyetin muhibbleri ve herkesin arzu ettiği uhuvvet ve muâhedât-i umûmiyyenin gayûr ve fedâkâr medâfi'leri sîfâtıyla hitâb ediyorum. Öyle uhuvvet ve muâhedât ki onsuz hey'etin bir maksadı, bir gayesi, bir hükûmet vücûdu tasvîr edilemez. İngiliz hükûmeti ictimâ'atımızın maksad-ı hakikîsini nazar-ı i'tibâra alarak sizi samîmîyetle alkışlar.”

“Mukarreratımızın akvâm ve milel muhtelifi arasında bir i'tilâf-ı samîmî husûlüne hizmet etmesini pek ziyâde arzu ederiz.”

“Der-uhde ettiğimiz vezâife-i mukaddesenin daha mebâdîsinde olduğumuz halde

- « صلح عمومی حقیقه کی آرزوی مبعجل بر شکل مهم آلدینی گبی پک یقین زماندرده »
- « دخی حقیقه منجر اوله جفی امید ایدرز »
- « ۱۹۰۸ ده براینده کشاد ایدیلان قونفرانسه آلمانیا حکومتی نامه باش وکیل برانس بولووک ایراد ایتدیکی نطقده مطالعات آتییه تصادف ایدرز :
- « بین الملل مجالس شوری اتحادی ایلك دفعه اولق اوزره آلمانیا طور اغنده »
- « انقاد ایدیور. بونکه برابر هیئتکز نزد مزده مجهول دکلدر. بالمله حکومت »
- « تمدنه گبی آلمانیا حکومتی دخی عالم انسانیه ایفا ایتدیکز خدمات مکشوره بی »
- « تقدیر ایدر. بوهیئت عالییه عطف انظار ایتدیکم زمان هر سندن اعضا بولندیغنی »
- « کورمکه مہیج اولیورم. زیرا بو سورته کنجکک قوه فعاله وسخارمسه »
- « اختیار لفق ده تجریه و ممارسه سنی علاوه ایتدیکز دن طولانی هر درلو تردد »
- « و مشکلاتی ازاله یه موفق اولق خصوصی تأمین ایتش اولیورسکز. بونک »
- « ایچوندرکه هیئتک ابتدای تشکلده کسه تک امید ایتدیکی نتایج موفقیتی استحصال »
- « ایتش اولدیکز. »
- « بر چوق ارباب کمال و عرفانک دلالتیه بین الملل صلح و مسالمت عمومی بی »
- « تأمیندن عبارت اولان غایه و مقصد بکزی تعقیب ایتدیکز. بوغایه مقصد مشکل »
- « اولغله برابر امید بخت و خیر آوردر. دیه بیلورمکه موفقیتکز سندن سنبه »
- « تراید ایتکده در. »
- « منسوب اولدیفکز مملکتک وکیل و مرخصلری صفتی حائر اولدیفکز دن »
- « بیاناتکزه و طندشلیکزک حسابا صمیمیه سنی اظهار ایتش اولیورسکز. »
- « و طنداشلیکزک حسیاتی ده آرزوی مسالمتدن بشقه برشی دکلدر. حکومتله »
- « کلنجه سزی تأمین ایدم بیلورمکه بو خصوصده سزدن کری قالدیلر. آنلرده ممکن »
- « مرتبه صلح و مسالمت عمومییه خدمت ایتک ایچون بو باده بر چوق معاهدات »
- « عقد ایتدیلر. حکومتلر ماضیده اولدینی مثللو آتییده دخی بو طریق صلح »
- « و مسالتمده قطع مراحل ایتک عزم ایتشله سه اوده همت و غیرتکزک تأثیر ایدر. »
- « حکومتلر هدف معلومه و اصل اولق ایچون سزکله و یکدیگریله اساسده متفقدرلر. »
- « آخج حکومتلر بینده کی اختلاف نظر، اساسدن زیاده استحصال مقصد ایچون »
- « استعمال ایدیله چک اولار و سائطک تعیننده در. »

sulh ü umûmî hakkındaki arzu-yu mübeccel bir şekl-i mühimm olduğu gibi pek yakın zamanlarda dahi hakikate müncir olacağını ümîd ederiz.”

1908’de Berlin’de küşad edilen konferansda Almanya hükûmeti nâmına başvekil Prens Bolov’un irâd ettiği nutkda mütâlaat-ı âtiyeye tesâdüf ederiz:

“Beyn-el-milel meclis şûrâ ittihâdî ilk def’a olmak üzere Almanya toprağında in’ikad ediyor. Bununla beraber hey’etiniz nezdinizde mechûl değildir. Bil-cümle hükûmet-i mütemeddine gibi Almanya hükûmeti dahi âlem-i insâniyyete ifâ ettiğiniz hizmet-i mekşûreyi takdîr eder. Bu hey’eti âliyyeye atf-ı inzâr ettiğim zaman her seneden a’zâ bulunduğunu görmekle mübtehic oluyorum. Zîrâ bu sûretle gençliğin kuvve-i fâsıla ve sahoresine ihtiyarlığın da tecrübe ve memuresini ilâve ettiğinizden dolayı her türlü terdîd ve müşkilâtı izaleye muvaffak olmak husûsunu te’mîn etmiş oluyorsunuz. Bunun içindir ki hey’etin ibtidâî teşkîlinde kimsenin ümîd etmediği netâyic-i muvaffakiyyeti istihzal etmiş oldunuz.”

“Birçok erbâb-ı kâmil ve irfânın delâletiyle beyn-el-milel sulh ü müsâlemet umûmiyyeyi te’mînden ibâret olan bu gaye ve maksadımızı ta’kîb ettiğiniz, bu gaye-i maksad müşkül olmakla beraber ümîd bahs ve hayır vardır. Diyebilirim ki muvaffakiyyetiniz seneden seneye tezâyüd etmektedir.

“Mensûb olduğunuz memleketlerin vekil ve murahhasları sıfatını hâiz olduğunuzdan beyânâtınızla vatandaşlarınızın hissiyat-ı samîmiyyesini izhâr etmiş oluyorsunuz. Vatandaşlarınızın hissiyyâtı da arzu-ı mesalattan başka birşey değildir. Hükûmetlere gelince sizi te’mîn edebilirim ki bu husûsda sizden geri kalmadılar. Onlar da mümkün mertebe sulh ü müsâlemet-i umûmiyyeye hizmet etmek için bu bâbda birçok muâhedât akd ettiler. Hükûmetler mâzîde olduğu mesellu âtîde dahi bu tarîk-i sulh ü müsâlemette kat’i merâhil etmeğe azim etmişlerse o da himmet ve gayretinizin te’sîridir. Hükûmetler hedef-i ma’lûma vâsıl olmak için sizinle ve yek-dîgeriyle esâsda müttefikdirler. Ancak hükûmetler beynindeki ihtilâf nazar-ı esâsdan ziyâde istihsal maksad için isti’mâl edilecek olan vesâitin ta’yînindedir.”

« سوزمه نهایت ویرمدن اول لزوملی بر نقطه دها -لاوه ایتمک ایسترم . زیرا »
« بر جوق کسهلر هیکزه بشقه بر مقصد عطف ایتمک ایستدیلر . عمومک صلح »
« و مسالمتی ایچون چالشدینفکزدن طولایی منسوب اولدینفکزر مملکتلر حقنده »
« سزلی حسیات و طنیه دن محروم فرض ایستدیلر . حالبوکه بویه دوشونلر آز زوی »
« مسالمتک فقدان حبت اولدینفی آ کلایامیانلردر . زیرا انسانلر آره سنده کی »
« جهالت ، خرس و انتقام ، غرض و خصومت حسلرنی ازاله ایتمک صورتیه »
« اختلافات و منازعاتک حصولی منه چالیشانلر قدر بیوک و ظنبرور تصور »
« ایدیله مز . »

۳ - تشکیلاتی

ابتدای تشکله انحادک بر تشکیلات دائمه و اساسیه سی بوقدی . نقطه یکدبکرنی ولی و تمقیب ایدن قونفرانسلرده اعضای موجوده به ، منسوب اولدقبری مجلس مبعوثانلرده آ بریجه صلح بین الملل انجمنلرینک تشکیلی تکلیف اولدی . روما قونفرانسده دخی براداره مرکزیه ناسیونالیه موقت برکاتب عمومیلکک احدائی تقرر ایندی . ۱۸۹۲ ده دخی ا بهرن اده انعقاد ایدن قونفرانسده قطعی بر تشکیلات اساسلری قوریلدق « بین الملل مجالس شوری انحادی دائره سی » (Bureau interparlementaire) تشکیلی اولدی . الیوم قونفرانسلره اشتراک ایدن اعضانک عددی کتدکجه تراید ایتمکده اولدینی کی مختلف مجالس مبعوثانلرکی صلح انجمنلری منسوبینی ده چوغلانقده در .

بین الملل مجالس شوری انحادی هیئتک تشکیلی ایستدیک قونفرانسلرده جمعیت بین المللک تشکیلاتنه و تدریجاً ترقیسه دائر بر جوق نقاط مهمه موقع بحث و مناقشه اولدی . قونفرانسلرده بیطرفلنه و حربه غاند مقررات مهمه اتخاذ ، بر جوق دفعه لر بحر آ نقل ایدیلان دشمن حمله سنک مصونیتی لزومی ، ایکی کره بین الملل مابه التطبیق اوله جق بر قانونک تنظیمی ارزوسی اظهار و بعضاده رقابت تسلیحات مسئله سی مناقشه اولدی .

“Sözüme nihâyet vermeden evvel lüzûmlu bir nokta daha ilâve etmek isterim. Zîrâ birçok kimseler hepimize başka bir maksad atf etmek istediler. Umûmun sulh ü müsâlemeti için çalıştığımızdan dolayı mensûb olduğunuz memleketler hakkında sizleri hissiyyât-ı vataniyyeden mahrûm farz ettiler. Hâl-bu-ki böyle düşünenler arzu-u müsâlemetin fikdan-ı hemîn olduğunu anlamayanlardır. Zîrâ insanlar arasındaki cehâlet, hırs ve intikam, garaz ve husûmet hislerini izale etmek sûretiyle ihtilâfat ve münâzaâtın husûlünü men’e çalışanlar kadar büyük vatan-perver tasvîr edilemez.”

3- Teşkilatı

İbtidâi teşkilatında ittihâdın bir teşkilat-ı dâime ve esâsiyesi yokdu. Fakat yek-dîğeri velî ve takib eden konferansda a’zâ-i mevcûdeye, mensûb oldukları meclis-i meb’ûsânlarda ayrıca sulh beyn-el-milel encümenlerinin teşkîli teklîf olundu. Roma konferansında dahi bir idâre-i merkeziyyenin te’sîsiyle muvakkat bir kâtib-i umûmîliğin ihdâsı tekrar etti. 1896’da dahi [Bern] de in’ikad eden konferansa kât’î bir teşkilat esâsları kurularak “beyn-el-milel meclis şûrâ ittihâdî dâiresi”(bureau interparlamenta ise) teşkîl olundu. El-yevm konferanslara iştirâk eden a’zânın adedi gittikçe tezâyüd etmekde olduğu gibi muhtelif meclis-i meb’ûsândaki sulh encümenleri mensûbu da çoğalmaktadır.

Beyn-el-milel meclis şûrâ ittihâdî hey’etinin teşkîl ettiği konferanslarda cem’iyyet beyn-el-milel teşkilatına ve tadrîcen terakkisine dâir birçok nokta-i mühimme mevzû-i bahs ve münâkaşa oldu. Konferanslarda bî-terâflığa ve harbe aid mukerrerât-ı mühimme-i ittihâz, birçok defalar bahren nakil edilen düşman humûlesinin me’zûniyeti lüzûmu, iki kere beyn-el-milel mâ-bih-il-tatbîk olacak bir kânunun tanzîmi arzusu izhâr ve bazen de rekabet teslîhât mes’elesi münâkaşa olundu.

بین الملل مجالس شوری اتحادی دائماً حقوق بین المللہ تعلق ایدن مسائل ایله اشتغال ایتدی. هیچ بر زمان مسائل اقتصادی بی تدقیق ایتدیکی کبی سیاست حاضرہ حقندہده بیان فکر و مطالعہدن اجتناب ایتدی. هیئتک مقصد اصلیسی بین الملل تحدث ایدن اختلافاتک اصول تحکیم ایله حل و فصل اساسک قبول و تشمیل در. بوسوک بکرمی سنہ طرفندہ اصول تحکیم حقندہ کوستریلان خواهش، هیئتک تأثیراتہ حمل اولسه بیلور. زیرا مختلف مملکتلره منسوب سیاسیونک بر آره یه طوبیلا تلمری اوررپاده صلح و مسالت بوتیفه سنک توسعه سیتیت و برمشدر.

بین الملل مجالس شوری اتحادینک صلح و مسالت عمومیہ حقندہ کی تأثیرات نمرات بحشاسنی ارأه ایتک ایچسون ازلأ لاهی برنجی صلح قونفرانسی اوزرینہ تأسیس ایدیلان حکم محکمه دائمه سندن، ثانیاً لاهی ایکنجی صلح قونفرانسک تشکیلندن، ثالثاً دخی بوایکنجی قونفرانسده موضوع بحث و مناقشه اولان اصول تحکیم معاهدسی نمونہ سندن بحث ایتک فائده دن خالی دکدر.

حکم محکمه دائمه سی

بین الملل مجالس شوری اتحادی هیئتک ایلک ایکی قونفرانسده. دولتر آره سنده تحدث ایدمچک اولان اختلافاتک حکم مرقیله حل و فصل مادہ سی تحت مجبوریتہ آلفق ایچون بین الدول بوبوله معاهداتک عقدی تأمل و مذاکره ایدلشدر.

۱۸۹۰ ده روماده انعقاد ایدن قونفرانسده ایسه ده ایلری به کیدبهرک کله چک قونفرانسک روزنامه مذاکره سنہ حکم محکمه سنک تشکیلی خصوصتک درجی تکلیف اولندی. بوتکلیف ایکی نقطه نظر دن شایان اهمیت عد اولنه بیلور. اوله امرده دولتر آره سنده بر اختلاف تحدث ایتدیکی زمان حاضر و موجود بر حکم محکمه سی بولنورسه اورایه مراجعت مسئله سی کسب سهولت ایتش اولور. درجه ثانیده بوبله بر محکمه حکمیہ نک وجودی جمعیت بین المللک آمال صلجه حقندہ کی فکر ترقیسی ایما ایدر.

Beyn-el-milel meclis şûrâ ittihâdî dâimâ hukuk beyn-el-milelle taalluk eden mesâil ile işigal etti. Hiçbir zaman mesâil-i iktisâdiyyeyi tedkik etmediği gibi siyâset-i hâzıra hakkında da beyân-ı fikr ve mütâlaadan ictinâb etti. Hey'etin maksad-ı asliyyesi beyn-el-milel tahdîs eden ihtilâfatın usûl-ü tahkîm ile hal ve fasl-ı esâsinin kabûl ve teşmîlidir. Bu son yirmi sene zarfında usûl-ü tahkîm hakkında gösterilen hevâ-yi hiss, hey'etin te'sîrâtına hâmil olunabilir. Zîrâ muhtelif memleketlere mensûb siyâsînin bir araya toplanmaları avrupada sulh ü müsâlemet politikasının tevsîine sebebiyyet vermiştir.

Beyn-el-milel meclis şûrâ ittihâdînin sulh ü müsâlemet-i umûmiyye hakkındaki te'sîrât semerât bahşesini irâe etmek için evvelâ Lahey Birinci Sulh Konferansı üzerine te'sîs edilen hükm-i mahkeme-i dâimesinden, sâniyen Lahey İkinci Sulh Konferansı'nın teşkîlinden, sâlisen dahi bu ikinci konferansda mevzû-i bahs ve münâkaşa olan usûl-ü tahkîm muâhedesi numûnesinden bahs etmek fâideden hali değildir.

Hakem Mahkeme-i Dâimesi

Beyn-el-milel meclis şûrâ ittihâdî hey'etinin ilk iki konferansında, devletler arasında tahdîd edecek olan ihtilâfatın hakemler ma'rifetiyle hal ve fasıl maddesi taht-ı mecbûriyyete alınmak için beynel-düvel bu yolda muâhedâtın akdi temil ve müzâkere edilmiştir.

1890'da Roma'da in'ikad eden konferansda ise daha ileriye gidilerek, gelecek konferansın rûz-nâme-i müzâkeresine hakem mahkemesinin teşkîli husûsunun derci teklîf olundu. Bu tekâlîf iki nokta-i nazardan şâyân-ı ehemmiyyet add olunabilir. Evvel-emirde devletler arasında bir ihtilâf tahdîs ettiği zaman hazır ve mevcûd bir hakem mahkemesi bulunursa oraya mürâcaat mes'elesi kesb-i sühûlet etmiş olur. Derece-i sâvide böyle bir mahkeme-i hâkimiyyenin vücûdu cem'iyyet beyn-el-milel amel-i sulhiyye hakkındaki fikr-i terakkisini îmâ' eder.

بو حکم محکمه سی مسئله سی اتحاد هیئتک دیگر قونفرانسینده ده موضوع
مباحثه اولاشدی . ۱۸۹۴ تاریخده هیئتک لاهی ده کی قونفرانسینده انکلتزه عوام
قاره سی اعضاسندن لورد ودرده له (Lord Wardle) بو مسئله یه دأثر بر تقریر
ورده رک کله جک قونفرانسه عرض ایدلک اوزره اون کشیدن مرکب بر قومسیون
طرفدن دائمی بر حکم محکمه سنک تشکیل حقنده بر لایحه تنظیم ایدلنی تکلیف
ابتدی .

بولایحه ده باشلوجه درت اساس نظر دقتدن دور طوبیه جقدی .

- ۱ - حاکیت ملیه ، زوال ناپذیر و تعرضدن مصوندر .
- ۲ - حکومتلرک بویله دائمی و بین الملل بر صلح حکم محکمه سنه مراجعت
ایتملی کیفیتنی اختیاری در .
- ۳ - بالمله حکومتلر بو محکمه حضورنده مساوات تامه یه مالکدرلر .
- ۴ - بو محکمه دن صادر اولان مقررات قابلیت اجراییه یی حائز اعلامات
متابسنده در .

لورد ودرده نیک تکلیفاتی بر شه سکره بروکسلده انعقاد ایدن قونفرانسینده
قبول اولدی . بلجیقا مجلس اعیان اعضاسندن موسیو هوزو ده له هه (Houyeau)
de Lehair) بو بایده قومسیون نامه اسباب موجبنی حاوی اون درت ماده لک
بر لایحه تقدیم ابتدی . قونفرانس بولایحه یی تصویب ایتکله برابر مندرجاتی بالمله
حکومات شمدنه به تبلیغ ایتک وظیفه سی بلجیقا اعیان اعضاسندن و (لووه ن) دارالفنونی
حقوق دول معلملرندن موسیو له شو آله ده قانه (M le chevalier descamps)
تودیع ابتدی . موسیو ده قان وظیفه مودوعه سی حسن صورتله ایضا ایلدی . حتی
۱۸۹۹ سنه سنده لاهی ده برنجی صلح قونفرانسی انعقاد ایتدیکی زمان ، بین الملل
اصول تحکیم مسئله سی تدقیق وظیفه سیله مکلف اولان اوچنجی قومسیونک مقرر
دخی تمین ایلدی . لاهی قونفرانسینده مظهر قبول اولان و اختلافات بین المللک
صلحاً حل و فصل ، نه دأثر بولنان مقاله نیک اقسام مهمه سی اتحاد هیئتنی طرفندن
احضار ایدلشدر . بو مقاله اتحاد ایچون بر موفقیت حقیقه تشکیل ایتشدر .
لاهی ده کی برنجی صلح قونفرانسینک انعقادینه اتحادک دخل کلیسی اولدینی انکار

Bu hakem mahkemesi mes'elesi ittihad hey'etinin diğerkonferanslarında da mevzu-i mebâhise olmuştu. 1894 târihinde hey'etin Lahey'deki konferansında İngiltere avâm kamarası a'zâsından Lord Vardele (Lord Wardele) bu mes'eleye dâir bir takrîr vererek gelecek konferansa arz edilmek üzere on kişiden mürekkebbir komisyon tarafından dâimî bir hakem mahkemesinin teşkîli hakkında bir lâyiha tanzîm edilmesini teklîf etti.

Bu lâyhada başlıca dört esâs nazar-ı dikkatten dûr tutmayacaktı.

1- Hâkimiyet-i millîye, zeval nâ-pezîr ve tarzdan me'zûndur.

2- Hükûmetlerin böyle dâimî ve beyn-el-milel bir sulh hakem mahkemesine mürâcaat etmeleri keyfiyyet-i ihtiyârdır.

3- Bil-cümle hükûmetler bu mahkeme huzûrunda müsavat tâmmeiye mâlikdirler.

4- Bu mahkemedensadr olan mukerrerât kabiliyyet-i icrâiyeyi hâiz i'lâmât mesâbesindedir.

Lord Vardele'nin teklîfâtı bir sene sonra Brüksel'de in'ikad eden konferansda kabûl olundu. Belçika meclis â'yân a'zâsından Mösyö Hozo de Lahe (Houyeau de Lehaire) bu bâbda komisyon nâmına esbâb-ı mûcibeyi havi on dört maddelik bir lâyiha takdîm etti. Konferans bu lâyihayı tasvîb etmekle beraber münderecatını bil-cümle hükûmet-i mütemâdiyyeye tebliğ etmek vaz'îfesini Belçika â'yân a'zâsından ve (Lövan) dâr-ül-fünûn-u hukuk-i düvel muallimlerinden Mösyö Le Şavaliye Dekana (M. Le Chevalier Descamps) tevdî etti. Mösyö Dökan vaz'ife-i mevcûdiyyesini hüsn-ü sûretle ifâ eyledi. Hatta 1899 senesinde Lahey'de birinci sulh konferansı in'ikad ettiğizaman, beyn-el-milel usûl-u tahkîm mes'elesini tedkik vezâîfesiyle mükellef olan üçüncü komisyonun mukarreri dahi ta'yin edildi. Lahey Konferansı'nda mazhar-ı kabul olan ve "ihtilâfat beyn-el-milelin sulhen halli faslına" dâir bulunan mukavelenin aksâm-ı mühimmesi ittihad hey'eti tarafından ihzâr edilmiştir. Bu mukavele-i ittihad için bir muvâfakat-i hukukîyye teşkîl etmiştir. Lahey'deki birinci sulh konferansının in'ikadına ittihadın dâhili galesi olduğu inkâr

اوله میور . بورنجی صاح قونفرانسده موضوع مذاکره و مناقشه اولان مسائلك
اکترسی اولجه هیئتک قونفرانسلرنده تدقیق و مذاکره ایدلش مسائلدن عبارت
ایدی .

لاهی ایکنجی صلح قونفرانسی

بین الملل مجالس شوری اتحادیتک ۱۹۰۴ سنه سنده جواهر منفقده سن لوئیده
انققاد ایدن قونفرانسده لاهی ایکنجی صلح قونفرانسک تاملری آتشدرد .
آمریکا مبولرندن موسیو تودور بورتون (Théodore Burton) اک اول
مسئله ی زمین مناقشه به وضع ایددی .

موسیو بورتونک تکلیفاتی اوزرینه انخاذا ایدیلان قرارده شایان دقت اوج
نقطه به تصادف ایدیلور .

(۱) لاهی قونفرانسنه اشتراک ایتش بوتان دولتلر آره سنده تحکیمک مجبوری
حقنده معاهده لر عقدی ؛

(۲) لاهی صلح قونفرانسی مناسیتله تشکیل ایدیلجک اولان محکمه دائمه ده
ماهه اتطبیق اوله جق قواعد اساسیه و قوانین دولیه یی تنظیم ایتک ایچون دولتلرک
آره صره بین الملل قونفرانس لر عقد ایتلری ؛

(۳) لاهی ده ایکنجی بر صلح قونفرانسک تشکیلی ایچون رئیس جمهور
موسیو روزولته بر عریضه تقدیمی ؛

بوعریضه ۱۹۰۴ تاریخده هیئت نامه اعضادن موسیو غوبا (Goba)
طرفدن رئیس جمهوره تقدیم ایدلدی . موسیو روزولت بوتکلیفی صورت جدیدده
نظراعتباره آله جنفی و بوا بده حکومات مختلفه به مراجعت ایده جکنی بیان ایددی .
ایشنه موسیو روزولتک تشبث و مراجعتی اوزرینه اوج سنه صکره لاهییده
ایکنجی بر صلح قونفرانسی انققاد ایددی .

اصول تحکیمه دائر معاهده نمونه سی

بواشارده مجالس شوری اتحادی بوایکنجی لاهی صلح قونفرانسک بروغرامنی

olunamıyor. Bu birinci sulh konferansının da mevzû-u müzâkere ve münâkaşa olan mesâilin ekseriyyesi evvelce hey'etin konferanslarında tedkik ve müzâkere edilmiş mesâilden ibâret idi.

Lahey İkinci Sulh Konferansı

Beyn-el-milel meclis şûrâ ittihâdî 1904 senesinde cemâhîr-i müttefikede Sen Lyonda in'ikad eden konferansda Lahey İkinci Sulh Konferansının temelleri atılmıştır.

Amerika meb'ûslarından Mösyö Teodor Burton (Théodore Burton) en evvel mes'eleyi zemîn-i münâkaşaya vaz' etti.

Mösyö Burton'un teklîfâtı üzerine ittihâz edilen kararda şâyân-ı dikkat üç noktaya tesâdüf ediliyor:

- 1- Lahey Konferansı'na iştirâk etmiş bulunan devletler arasında tahkîmin mecbûriyyeti hakkında muâhedeler akdi;
- 2- Lahey Sulh Konferansı münâsebetiyle teşkîl edilecek olan mahkeme-i dâimede mâ-bih-il-tatbîk olacak kavâid-i esâsiyye ve kavânîn-i düveliyyeyi tanzîm etmek için devletlerin arasına beyn-el-milel konferanslar akd etmeleri;
- 3- Laheyde ikinci bir sulh konferansının teşkîli için reîs-i cumhûr Mösyö Rosvelt'e bir arîza (takdîme) takdîmi;

Bu arîza 1904 târihinde hey'et nâmına a'zâdan Mösyö Gobal (Gobal) tarafından reîs-i cumhûra takdîm edildi. Mösyö Rosvelt bu teklîfi sûret-i ciddiyyede nazar-ı i'tibâra alacağını ve bu bâbda hükûmet-i muhtelifeye mürâcaat edeceğini beyân etti. İşte Mösyö Rosveltin teşebbüs ve mürâcaatı üzerine üç sene sonra Laheyde ikinci bir sulh konferansı in'ikad etti.

Usûl-ü Tahkîme Dâir Muâhede Numûnesi

Bu esnâlarda meclis şûrâ ittihâdî bu ikinci Lahey Sulh Konferansı'nın programını

تنظیم ایتمکله اشتغال ایدمک ۱۹۰۵ و ۱۹۰۶ ده بروکسل و لوندردده انعقاد ایدن قونفرانسلرده آنجق بپروغرام مسئلهسی موضوع بحث اولدی. جاهیرمتفقه مبعولرندن ریشار بارتولد (Richard Bartholat) طرفدن قلمه آلتوب آوستریا سابق مالیه ناظری موسیو ارنست دهبه‌نرک (Ernest de Plener) قومیسون نامنه وردیکی راپور اوزرینه ۱۹۰۶ ده لوندردده منعقد قونفرانسده قبول ایدیلان اصول تحکیمه دائر معاهده نمونهسی ایکنجی لاهی صلح قونفرانسده بیسوک بر اهمیتله تلقی ایدلدی. بونمونه پورنکسز هیئت مرخصهسی طرفدن تصویب و قو. نفرانسک حکم قومیسونی طرفندنده قونفرانس هیئته تودیع و تقدیم اولدی. لاهیدهکی مذاکرات دخی بونمونه اوزرینه جریان ایتیش قونفرانسه اشتراک ایدن فرق درت دولتن اوتوز ایکیسک مظهر تصویبی اولمشدر.

فقط بوکمی بین‌الدول سیاسی قونفرانسلرده اکثریتله اتخاذ قرار ایدلسی قاعدهسی جاری اولدیغندن، اقلیتک آرزوسی وجهله جزوی تعدیلانه اوغرایه‌رق بعضی اختلافات و خصوصیه بین‌الدول عقد ایدیلان معاهداتک تفسیر و تطبیقندن متولد دیگر اختلافاتک بلاقید و شرط تحکیم مجبوری صورتیه حل ایدیله بیله جکلیری، اساسک قبولی قرار کبر اولدی.

بولاهی صلح قونفرانسده استحصال ایدیلان موفقیت مغویه، اتحادک تریید غیرتی مستلزم اولدی.

بوغیرتک کیسوک تظاهراتی دخی ۱۹۰۸ ده برلینده انعقاد ایدن قونفرانسده مشاهده ایدلدی. فی‌الحقیقه برلین قونفرانسی اتحادک سچلانتده برماهیت خصوصیه ارائه ایتمکده در. بوقونفرانس صلح عمومی ایله عحادت بین‌الملل لهنده کی جریان افکارک انجلی تظاهراتی محتویدر. قونفرانسه روسیه و ژاپونیا داخل اولدینی حالده اون سکز مملکته منسوب آلتیوزی متجاوز مبعوت اشتراک ایتدی. بو قونفرانسک دیگر بر اهمیتده هیئتک تشکیلاتی حفسنده اتخاذ ایدیلان مقرراتدن متولددر.

هیئتک تشکیلات جدیدهسی مصارف کلیه‌نی مستلزم اولقده ایدی. اوزمانه قدر

tanzîm etmekle iştigal ederek 1905 ve 1906'da Brüksel ve Londra'da in'ikad eden konferanslarda ancak bu program mes'elesi mevzû-i bahs oldu. Cemâhîr-i Müttefike meb'ûsânlarından Rişar Bartold (Richard Bartholat) tarafından kaleme alınıp Avusturya sabık mâliyye nâzırı Mösyö Ernest de Plener'in (Yrnest de Plener) komisyon nâmına verdiği rapor üzerine 1906'da Londra'da mün'akid konferansda kabûl edilen usûl-ü tahkîme dâir muâhede numûnesi İkinci Lahey Sulh Konferansın'da büyük bir ehemmiyetle telâkki edildi. Bu numûne Portekiz hey'eti murahhası tarafından tasvîb ve konferansın hakem komisyon tarafından da konferans hey'etine tevdi' ve takdîm olundu. Lahey'deki müzakerât dahi bu numûne üzerine cereyân etmiş ve konferansa iştirâk eden kırk dört devletten otuz ikisinin mazhar-ı tasvîbi olmuştur.

Fakat bu gibi beyn-el-düvel siyâsî konferanslarda ekseriyyetle ittihâz-ı karar edilmesi kaide-i cârî olmadığından ekalliyyetin arzusu veçhile cezûl ta'dilâta uğrayarak "bazı ihtilâfat ve husûsiyle beyn-el-düvel akd edilen muâhedâtın tefsir ve tatbîkinden mütevellid diğêr ihtilâfatın bilâ-kayd ü şart tahkîm mecbûrî sûretle hal edilebilecekleri esâsının kabûlü karâr-gîr oldu.

***

Bu Lahey Sulh Konferansı'nda istihsâl edilen muvaffakiyyet-i nuviye ittihâdın tezyîd gayretini müstelzem oldu.

Bu gayretin en büyük tezâhürâtı dahi 1908'de Berlin'de in'ikad eden konferansda müşâhade edildi. Fi-l-hakika Berlin Konferansı İttihâdın salâhiyyetinde bir mâhiyyet-i husûsiyye irâe etmektedir. Bu konferans sulh-ü umûmî ile muâhedât-i beyn-el-milel lehindeki cereyân-ı efkârın en canlı tezâhürâtını muhtevidir. Konferansa Rusya ve Japonya dâhil olduğu halde onsekiz memlekete mensûb altıyüzü mütecâviz meb'ûs iştirâk etti.

Bu konferansın diğêr bir ehemmiyeti de hey'etin teşkîlatı hakkında ittihâz edilen mukerrerâtan mütevellittir.

Hey'etin teşkîlat-ı cedîdesi masârîfi külliyesi müstelzem olmakda idi. O zamana kadar

مصارف لازمه اعضائك اعانات غير معينه سيله ايفا ايديلوردى . يالكوز نوروج
حكومتى سنوى معين بر مبلغ تأمين ايتشدى .
برلين قونفرانسده لورد وهرده انكلتره حكومتك ۱۹۰۹ سنسى ايچون
اوچ يوز انگليز ليراسى اعانه تخصيص ايتديكنى بيان ايتشدر . نوروج وانكلتره
حكومتلىرىنى حكومات سائرده تعقيب ايتشدر . حال حاضرده هيتك معين
واردات سنويلى اولدينى كى متظلم بر بودجهسى ده واردر .
عثمانلى پارتوسى بين الملل صلح هيتى اتحادك مصارفه اشتراك ايتك ايچون
حكومت عثمانيه زدنده تشبثات لازمهده بولمسنه قرار ورمشدر .

masârîf-i lâzime a'zâsından iânât hayır muayenesiyle ifâ ediliyordu. Yalnız Norveç Hükûmeti senevi maîn bir meblağ te'mîn etmişti.

Berlin Konferansı'nda Lord Vardele İngiliz hükûmetinin 1909 senesi için üç yüz İngiliz lirası iane tahsis ettiğini beyân etmiştir. Norveç ve İngiltere Hükûmetlerini hükûmet-i sâire de ta'kîb etmiştir. Hâl-i hâzırda hey'etin maîn varidât-ı seneviyesi olduğu gibi muntazam bir bütçesi de vardır.

Osmânlı Parlamentosu Beyn-el-milel Sulh Hey'eti, İttihâdın masârîfatına iştirâk etmek için Hükûmet-i Osmâniyye nezdinde teşebbüsât-ı lâzîmede bulunmasına karar vermiştir.

ایکینجی قسم

— عثمانی پارلمنتوسی صلح بین الملل ہیٹی —

انقلاب خیری متعاقب مشروطیت عثمانیہ نك اعلانی و اوروپا حکومت مشروطہ منہ امتثالاً حاکمیت ملیہ اساسیہ مستند مجلس مبعوثانك كشادی اوزرینہ بزده دخی مبعوثان واعیان آرسنده صلح و مسالت عمومیہ بین الملل فکری اویاندی. بزده بوفکری اول بسلیان و آکا برجیات و یرن مجلس مبعوثان عثمانی رئیس احمد رضا بکله بیروت مبعوث محترمی سلیمان البستانی افندی ولازقبہ ببعوثی محترمی شهید محمد آرسلان بک اولشدر .

صلح و مسالت عمومیہ نشنه اولان مجلس مبعوثان عثمانیک بو اوج رکن مهمی مجلس ملیزمک ابتدای کشادنده اوروپادہ کی مشاہیر صلح پوران ایله مخبراته کیریشہ رک عثمانی مجلس مبعوثانی داخلندہ بر صلح بین الملل هیئتک تأسیس و تشکیلی تصور ایندیلر. بو تصور لر نی مجلس مبعوثانہ بیلدردکری زمان بر آلقیش طوفانی قارشوسنده بولندیلر . اوزماندن بری بو محترم ذوات بورولمق بیلمز بر غیرت و فعالیتله بو اوغورده چالش دقلری و عثمانی صلح بین الملل هیئتک بتون اساس لر نی احضار ایندکری کورلدی . تأسف اولتورکه محترم محمد آرسلان بک ماعینک محصولی کورمدن ۳۱ مارت وقمہ فجیعہ سنده شهید اولشدر . سلیمان البستانی افندی شریک ماعینک وقات البندن صکره مقصدک حصولی ایچون بر دقیقه چالیشمقدن کبرو قالدی . دینله بیلورکه مجلس مبعوثان عثمانی صلح بین الملل هیئتک بتون موفقیتی کندیسک غیرت عزیمکارانه سی سایه سنده حصول پذیر اولشدر .

بستانی افندیک تکلیف و دعوتی اوزرینہ اوروپا حکومت مشروطہ منہ اقتفاء مملکت مزده دخی بر صلح بین الملل هیئتک تأسس و تشکیلی ضمتندہ ۲۲ کانون اول سنہ ۳۲۵ تاریخندہ چراغان سراینده بر اجتماع عقد اولندی . او اجتماعده اوسه نك

2. KISIM

Osmânlı Parlamentosu Sulh Beyn-el-milel Hey'eti

İnkılâb-ı hayrî müteâkıb Meşrûtiyyet-i Osmâniyye'nin i'lânı ve Avrupa hükûmeti meşrûtasına imtisâlen hâkimiyet-i millîye-i esâsiyyesine müstenid meclis-i meb'ûsânın küşâdı üzerine bizde dahi meb'ûsân ve â'yân arasında sulh ü müsâlemet-i umûmiyye beyn-el-milel fikri uyandı. Biz de bu fikri en evvel besleyen ve ona bir hayât veren meclis-i meb'ûsân-i Osmâni Reîsi Ahmed Rıza Bey'le Beyrut meb'ûs-u muhterem Süleyman el-Bostani Efendi ve Lazkiye meb'ûs-u muhterem şehîd Mehmed Arslan Bey olmuştur.

Sulh ü müsâlemet-i umûmiyyeye teşne olan Meclis-i Meb'ûsân-i Osmâni'nin bu üç rükn-ü mühimmeme meclis-i millîmizin ibtidâi küşâdında Avrupa'daki meşahir-i sulh-perverân ile muhâberâta girişerek Osmânlı Meclis-i Meb'ûsânı dâhilinde bir sulh beyn-el-milel hey'etinin te'sîs ve teşkîlini tasavvur ettiler. Bu tasavvurlarını meclis-i meb'ûsâna bildirdikleri zaman bir alkış tufanı karşısında bulundular. O zamandan beri bu muhterem zevât yorulmak bilmez bir gayret ve fa'âliyyetle bu uğurda çalıştıkları ve Osmânlı Sulh Beyn-el-milel Hey'etinin bütün esâslarını ihzâr ettikleri görüldü. Teessüf olunur ki muhterem Mehmed Arslan Bey mesâiyyesinin mahsûlünü göremeden 31 Mart vak'a-i fâciasında şehîd olmuştur. Süleyman el-Bostani Efendi şerîk-i mesâîsinin vefât-ı elîminden sonra maksadın husûlü için bir dakika çalışmaktan geri kalmadı. Denilebilir ki Meclis-i Meb'ûsân-ı Osmâni Sulh Beyn-el-milel Hey'etinin bütün muvaffakiyeti kendisinin gayret-i âzimkaranesi sâyesinde husûl-pezîr olmuştur.

Bostani Efendi'nin teklîf-i da'veti üzerine Avrupa hükûmet-i meşrûtasına iktigaen memleketimizde dahi bir sulh beyn-el-milel hey'etinin te'sîs ve teşkîli zımında 22 Kânûn-ı evvel sene 325 târihinde Çırağan Sarayı'nda bir ictimâ' akdolundu. O ictimâ'da o senenin

نموزنده پارس ولوندره مجلس مبعوثانی زبارت ایدن عثمانلی مبعوثلردن ماعدا اعیان کرامدن برقاچ فائده حاضر بولندیلر . اجتماع مذکورده بستانلی ائدی . مقصد دعوتی رفقاسنه ایضاح ایدرک اوروپا ممالک متمدنه سنده موجود هیئتات صنجیه مثللو عثمانلی مجلس مبعوثانی ایچنده دخی برصلح بین الملل هیئتک تشکیلی لزومندن و بونک خبر آرای حصول اولسی ایچون فرانسه مجلس اعیان اعضاسندن و مشاهیر صاحبوراندن موسیو (دهستورنلده قونستان) ایله جریان ایدن مختار ایدن بحث ایتدکن صکره هیئتک مقصد تشکلی ایضاح ایتدی . نعتنک شایان اهمیت اولان زبرده کی فقراتی عیناً درج ایدیورز :

« بویله بر تشبیه مهمه توسل ایتمکله اک اول بر وظیفه حیث ایفا ایتمش »
« اولیورز . حیث و محبت وطنیه تک صالح عمومی ایله قابل توفیق اولدینی »
« حقیقه کی ادعا آرتق صحت وجدیتی غائب ایتمشدر . فی الحقیقه بزعمانلیلر ، وطن »
« معزز مزی ، استقلالیزی عندالایجاب مدافعه ایتمک ایچون بک قوتلی اولوق »
« آرزوستده یز . فقط مناسبات بین الملله حق و عدالتک قوته غلبه ایتمی »
« خصوصنده کی آرزومز ایسه دهها شدیددر . یکیدن اکتساب قوت و زندگی »
« ایتمک ، جریحه رمزی تداوی ایدمیلیمک ، داخلاً مطلوبمز اولان اصلاحات »
« و تکمالاته نائل اولمیلیمک ایچون صالح و اساسیه و بر فردای سکونه احتیاجمز »
« واردر . »

بوندن صکره کی اجتماعده هیئتک نظامنامه داخلییه اشتغال ایدلی .
بستانلی ائدی طرفدن تنظیم ایدیلان بر نظامنامه لایحه سی ، بعض تعدیلات ایله قبول ایدلی .
بونظامنامه بی عیناً بورایه درج ایدیورز :

عثمانلی پارلمنتوسی صلح بین الملل هیئتک نظامنامه داخلیسی

برنجی ماده — بین الملل تجمدت ایدمکک اختلافاتک اصول تحکیم ایله فصلبذیر

temmuzunda Paris ve Londra Meclis-i Meb'ûsânını ziyaret eden Osmânlı meb'ûslarından âmâde â'yân-ı kirâmdan birkaç zât da hazır bulundular. İctimâ'i mezkûrede Bostani Efendi maksad da'veti rüfeka'sına îzâh ederek Avrupa memâlik-i mütemeddinesinde mevcûd hey'et sulhiye mesellu Osmânlı Meclis-i Meb'ûsânı içinde dahi bir sulh beyn-el-milel hey'etinin teşkîli lüzûmundan ve bunun hâiz-i ârâ'-ı usûl olması için Fransa Meclisi Â'yân a'zâsından ve meşâhîr-i sulh-perverândan Mösyö (Destoranl de Konstan) ile cereyân eden muhâberâttan bahs edildikten sonra hey'etin maksad ü teşkîlini îzâh etti. Nutkunun şâyân-ı ehemmiyyet olan zîrdeki fikirâtını aynen derc ediyoruz:

“Böyle bir teşebbüs-i mühimme tevsîl etmekle en evvel bir vaz'ife-i hamiiyyet ifâ etmiş oluyoruz. Hamiiyyet ve muhabbet-i vezâifenin sulh ü umûmîsi ile kabûl-u tevfiq olduğu hakkındaki iddiâ' artık sıhhat ve ciddiyetini gayb etmiştir. Fi-l-hakika biz Osmânlılar, vatan-ı muazzezemizi, istiklâlimizi ind-el-îcâb müdâfaa etmek için pek kuvvetli olmak arzusundayız. Fakat münâsebât-ı beyn-el-milelde hak ve adâletin kuvvet-i galebe etmesi husûsundaki arzumuz ise daha şedîddir. Yeniden iktisâb-ı kuvvet ve zindegî etmek, cerîhalarımızı tedavi edebilmek, dahlen matlubumuz olan ıslahât ve tekmîlâta nâil olabilmek için sulh ü asâyişe ve bir ferdâ-i sükûta ihtiyacımız vardır.”

Bundan sonraki ictimâ'da hey'etin nizâm-nâme-i dâhilisiyle iştilal edildi.

Bostani Efendi tarafından tanzîm edilen bir nizâm-nâme lâyhası, bazı ta'dîlât ile kabûl edildi.

Bu nizâm-nâmeyi aynen buraya derç ediyoruz:

Osmânlı Parlamentosu Sulh Beyn-el-milel Hey'etinin Nizâm-nâme-i Dâhilisi:

Birinci madde: Beyn-el-milel tahdîs edecek ihtilâfatın usûl-ü tahkîm ile fasıl-pezir

اولسی وکریخی قوانین داخلیه وباماهدات دولیه واسطه سیله ممالک عثمانیه ده تعمیم ایلک مقصدینه مبتنی و بین الملل صلح انجمنی نامی آلتسده اوله رق متشکل هیئت، مناسبات دولیه ده قوت برینه حق و عدالتک قائم اولسی اسبابی استکمال ایدم جکدر .

ایکنجی ماده — اعیان و بیعوتاندن هرکیم آرزو ایدر سه انجمنه اعضا اوله بیلور . اعیان و بیعوتلقدن اشکاک انجمندن اشکاک کی استلزام ایتمز .

اوجنجی ماده — کچن شهر تموزده پارس ولوندره به عزیمت ایتمش اولان اون سکر بیعوت ایله شمعی به قدر اجتماع و پروغرامی تنظیم و قبول ایدن اعیان و بیعوتان مؤسس عد اوله جقلردر . فقط شوتأسیسدن طولایی برامتیاز و یا رجحانی حائز بولنجه جقلردر .

دردنجی ماده — انجمنک هر اعضاسی اصغری آلتی لیرا اولوق اوزره مرتبات سنویه و ررجک و شو مرتبات دائمیه علاوه تأسیسات ابتدائییه نامیله مؤسسلردن بشر و بوتارنجدن سکره داخل اوله جقلردن اوچر لیرا آله جقدر .

بشنجی ماده — اعیان و بیعوتان رئیسری انجمنه داخل اولدقنری حالده اشبو انجمنک فخری رئیسری عد اوله جقلردر .

آلتنجی ماده — بررئیس و ایکی رئیس و کیلیله برکاتب و بر وزنه داردن مرکب بر هیئت اداره صورت فخریه ده انجمنک اموریه اشتغال ایدم جکدر .

پدنجی ماده — هیئت اداره اعضاسی رأی خفی قاعده سنه توفیقاً اکثریت مطلقه ایله انتخاب اولتورلر .

سکزنجی ماده — هیئت اداره آتی الذکر مواد ایله اشتغال ایدم جکدر .

اولاً : اجتماعی عقد و مقرراتی تنفیذ ایدر ؛

ثانیاً : مناسب بر معاش ایله بر و یادها زیاده کاتب و بر صندوق امینی تعیین ایلر ؟

ثالثاً : اداره مالیه دن مسئول و هر آلتی آیدم بر حساب قطعی و بر مکه مکلفدر ؛

رابعاً : مقرراتی و بین الملل صلح و تحکیم حقدسه کی مخبرانی منتظم صورتده

ضبط و تسجیل ایدر ؛

olması fikrini kavânîn-i dâhiliyye veya muâhedât-ı düvelliyye vâsıtasıyla Memâlik-i Osmânide ta'mîm eylemek maksadına mebnî ve beyn-el-milel sulh encümeni nâmı altında olarak müteşekkil hey'et, münâsebât-ı düveliyyede kuvvet yerine hak ve adâletin kaim olması esbâbını istikmâl edecektir.

İkinci madde: Â'yân ve meb'ûsândan her kim arzu ederse encümene a'zâ olabilir. Â'yân ve meb'ûsluktan infikâk encümenden infikâkı istilzâm etmez.

Üçüncü madde: Geçen şehr temmuzda Paris ve Londra'ya azîmet etmiş olan 18 meb'ûs ile şimdiye kadar ictimâ' ü programı tanzîm ve kabûl eden â'yân ve meb'ûsân müesses add olunacaktır. Ve fakat şu te'sîsden dolayı bir imtiyâz veya rüchânı hâiz bulunmayacaklardır.

Dördüncü madde: Encümenin her a'zâsı asgari 6 olmak üzere mürettebât-ı seneviye verecek ve şu mürettebât-ı dâimeye ilâve te'sîsat-ı ibtidâiye nâmıyla müesseslerden beşer ve bu târihten sonra dâhil olacaklardan üçer lira alınacaktır.

Beşinci madde: Â'yân ve meb'ûsân reîsleri encümene dâhil oldukları halde işbu encümenin fahrî reîsleri add olunacaklardır.

Altıncı madde: Bir reîs vekili, reîs vekiliyle bir kâtib ve bir vezne-dârdan mürekkebi bir hey'eti idâre sûret-i fahriyede encümenin umûruyla iştilgal edecektir.

Yedinci madde - Hey'eti idâre a'zâsı rey hakkı kaidesine tevfiқан ekseriyyet-i mutlaka ile intihâb olunurlar.

Sekizinci madde - Hey'eti idâre âtî el-zikr mevâdd ile iştilgal edecektir.

Evvelâ: İctimâi akd ve mukerrerâtı tenkiz eder;

Saniyyen: Münasib bir maaş ile bir veya daha ziyâde kâtib ve bir sandık emîni te'mîn eyler;

Sâlisen: İdâre-i mâliyyeden mesûl ve her 6 ayda bir sahib-i kât'î vermekte menâfi'dir;

Rübaen: Mukerrerâtı ve beyn-el-milel sulh ve tahkîm hakkındaki muhâberâtı muntazam sûrette zabt ve tescil eder;

خامساً : بوانجمنده کی اعضانک اسمدرنی بالعموم پارلمتور اتحاد جمعیتہ قید
ایتدیرر .
طقوزنجی ماده — هر سه نهایتده هیئت اداره اعضانک انتخابی تجدید
اوله جق و موجود اعضانک تکرار انتخابی جائز اوله جقدر .

بو صورتله وجوده کلان مجلس مبعونان عثمانی صلح بین الملل انجمنی، آرزمان
ظرفنده کرک داخلده و کرک خارجه موجودیتی کوسترمشدر .
انجمن منافع عثمانیه بی تأمین ایده جک صورتده صلح و مسالمت عمومیه
فکرینک داخلأ انتشارینه غیرت ایتدیکی کی، صفت و ماهیتی دخی مرکز اداره سی
بروکسلده موجود بین الملل مجالس شوری اتحاد هیئته طانتدیرمش و بو مناسبتله ده
شهر مذکورده افرنجی ۲۹ آغستوس سنه ۱۹۱۰ تاریخنده انعقاد ایدن قونفرانسه
طقوز کشیدن مرکب بر هیئت اعزام ایتشددر . بو وقعه عثمانی تاریخنده ایلک دفعه
اوله رقی وقوعه کلش و کنج ترکیانک ایکی سنه لک مجلس مبعونانی بین الملل عمومی
صلح قونفرانسدرینه مرخص کوندر مسیله انسانیت و مدنیته اولان محبتی غریبه
اثبات و ارائه ایتشددر .

عثمانی پارلمتوسی بین الملل انجمنک تأسس و تشکلی عقبنده اعیان و مبعوناندن
برجوق ذوات انجمنه داخل اولدیلر . بو کون اعضای موجوده تک مقداری یتمش
آلتیه بالغ اولبور .

انجمنک بر سنه به قریب اولان تاریخ موجودیتده اک مهم بر موقع اشغال ایدن
شی شهبسز بروکسلده کی قونفرانسه اشتراکی در .

عثمانی مرخصلرینک بروکسلده کوردکلری توجه جداً صمیمی ایدی .
بروکسلک اک مهم غرضی اولان (انده پاندان بلز) غرضه سنک ۳۰ آغستوس
سنه ۱۹۱۰ تاریخی نجه سنده عثمانی مرخصلرینه دائر یازدینی شو سطرلر
جالب دقتدر :

« اون آلتجی قونفرانس مناسبتله بو کره بروکسلده انعقاد ایدن بین الملل ،
« مجالس شوری اتحاد هیئته ۱۹۰۸ تاریخته کلجه به قدر بالکرت مختلف اون آلتی »

Hamisen: bu encümendeki a'zânın isimlerini bilâ-umûm parlamenter ittihâd cem'iyetine kayd ettirir.

Dokuzuncu madde – Her sene nihâyetinde hey'eti idâre a'zâsının intihâbı tahdîd olunacak ve mevcûd a'zânın tekrar intihâbını hâiz olacaktır.

* * *

Bu sûretle vücûda gelen Meclis-i Meb'ûsân-i Osmânî Sulh Beyn-el-milel Encümeni az zaman zarfında gerek dâhilde ve gerek hariçde mevcûdiyyetini göstermiştir.

Encümen menâfi'-i Osmânî'yi te'mîn edecek sûrette sulh ü müsâlemet umûmiyye fikrinin dahlen intişarına gayret edeceği gibi, sîfât ve mâhiyyetini dahi merkez idâresi Brüksel'de mevcûd beyn-el-milel meclis şûrâ ittihâdî hey'etine tanıttırılmış ve bu münâsebetle şehri mezkûrede efranci 29 Ağustos sene 1910 târihinde in'ikad eden konferansa 9 kişiden mürekkebe bir hey'et i'zâm etmiştir. Bu vak'a Osmânî târihinde ilk defa olarak vuku'a gelmiş ve genç türkiyenin iki senelik meclisi meb'ûsânî beyn-el-milel umûmî sulh konferanslarına murahhas göndermesiyle insâniyyet ve medeniyyete olan muhabbetini garba isbât ve irâe etmiştir.

Osmânî Parlamentosu Beyn-el-milel Encümeni te'sîs ve teşkîli akabinde â'yân ve meb'ûsândan birçok zevât encümene dâhil oldular. Bugün a'zâyı mevcûdiyyenin mikdarı 76'ya baliğ oluyor.

Encümenin bir seneye karîb olan tarîk-i mevcûdiyyetinde en mühimm bir mevki' iştigal eden şey şübhesiz Brüksel'deki konferansa iştirâkidir.

Osmânî murahhaslarının Brüksel'de gördükleri teveccüh cidden samîmî idi. Brüksel'in en mühimm gazetesi olan (andapandan belj) gazetesinin 30 Ağustos sene 1910 târihli nüshasında Osmânî murahhaslarına dâir yazdığı şu satırlar celb-i dikkattir:

Onaltıncı konferans münâsebetiyle bu kere Brüksel'de in'ikad eden beyn-el-milel meclis şûrâ ittihâdî hey'etine 1908 târihine gelinceye kadar yalnız muhtelif onaltı

- « مجلس مبعوثان صلح انجمنلری اشتراك ايتشدی. ۱۹۰۹ ده روسیه (دوما) سنده »
- « وشو صوك زمانلرده صرب اسقويچناسنده برر صلح انجمنی تشكىل ايتدی . »
- « اسپانیاده تشكىل ايتك اوزره در . بودغه کی بروكسل قونفرانسنه زاپونيان »
- « اون اوچ مبعوث اشتراك ايتدیکی ایچون اوراده دخی بر صلح انجمنینك تشكىل »
- « ایده جکی شهبه سزدر . »
- « الحاصل عثمانلی مجلس مبعوثاننده ده بر صلح بین الملل انجمنی تأسس ونشكىل »
- « ايتدی . ایلک دفعه اولق اوزره عثمانلی مجلس بیوتائی صلح بین الملل هیئتی »
- « نانه کلان مرخصلری سلاملاق شرف ومخظولتی اون آلتیچ بین الملل »
- « قونفرانسنه میسر اولمشدر . »
- « استانبولدن کلان هیئت مرخصه فوق العاده ذی شرف وصاحب اقدار »
- « ذواتدن مرکبدر . اچساندن داماد حضرت شهریارى فرید پاشا ، لاهی دائمی »
- « حکم محکمه سی اعضاسندن وسابق تجارت ونافعه ناظرلی قاپریل نورادونکیان »
- « اقتدی ، مبعوثانندن احمد نسیمی بك ، فراچی اقتدی ، ماسلیاح اقتدی ، مصطفی »
- « عارف بك ، قره صو اقتدی . بو عثمانلی هیئت مرخصه سی تشكىل ایدیورلر . »

meclis-i meb'ûsân sulh encümenleri iştirâk etmişti. 1909'da Rusya (Duma)sında ve şu son zamanlarda Sırp İskoçyası'nda birer sulh encümeni teşkîl etti. İspanya'da da teşkîl etmek üzeredir. Bu def'aki Brüksel Konferansı'na Japonya'dan 13 meb'ûs iştirâk ettiği için orada dahi bir sulh encümenin teşkîl ettiği şübhesizdir.

El-hâsıl Osmânlı Meclis-i Meb'ûsânı'nda da bir sulh beyn-el-milel encümeni te'sîs ve teşkîl etti. İlk defa olmak üzere Osmânlı Meclisi Meb'ûsân Sulh Beyn-el-milel Hey'eti nâmına gelen murahhasları selamlamak şeref ü mahzuziyyeti onaltıncı beyn-el-milel konferansına müyesser olmuştur.

İstanbul'dan gelen hey'eti murahhasa-i fevk-al-âde zi şeref ve sâhib-i iktidâr zevâtan mürekkebtir. Â'yândan Damat hazret-i şehriyarı Ferid Paşa, Lahey Dâimî Hakem Mahkemesi a'zâsından ve sabık ticâret ve nâfia nâzırı Gabriyel Noradunkyan Efendi, meb'ûsândan Ahmed Nesîmi Bey, Feraci Efendi, Mazliyah Efendi, Mustafa Arif Bey, Karasu Efendi, bu Osmânlı hey'eti murahhasasını teşkîl ediyorlar.

اوچنچى قىسىم

— ۱۶ نىچى صلح بين الملل قونفرانسى —

عثمانلى مجلس مبعوثانى صلح انجمنى بروكسلدە ۲۹ آغستوس سنە ۱۹۱۰ تارىختىدە انعقاد ايدەجك اولان قونفرانسە اشتراك ايتك اوزرە بين الملل مجالس شورى اتحادى طرفىدىن رسماً دعوت ايدىلىشدر . انجمن دعوت واقعه اوزرىنە برهيتت مرخصەنك اعزامنە ۲ حزيران سنە ۳۲۶ تارىختىدە وقوعبولان اجتماعندە قرار وېرىش و اظهار ايتىدكلىرى آرزويە بنشاء اساسىي بالادە محرر ذوات قونفرانسە اشتراك ايتىشدر . شارالېمىدىن مركب اوله رقى تشكىل ايتىش بولسان هيتت مرخصە عثمانىه اعضاسى قونفرانسە تديق ومذاكرە ايدىلىسى مقرر بولسان مواد حقتىدە مداولە افكار ايتك اوزرە برقاج كره داماد فرید پاشاحضرتلرېنك بالېسنده اجتماع ايتدېلر .

بروكسل قونفرانسى حقتىدە انجمنە ارسال ايدىلان روزنامە مذاكرەدە :

- ۱ — قونفرانسك رېس ورېس و كېلېرىنك اتخابى ؛
- ۲ — بين الملل مجالس شورى اتحادىنك نظامنامە داخلىسك تەدبىل ؛
- ۳ — اتحادە هنوز داخل اوليان مجالس شورانك اشتراكى و آرانك كىفیت تقىمى ؛
- ۴ — لوندردە بحرى قونفرانسى (۱۹۰۸ - ۱۹۰۹) و بو بابدە كى تكلىفات ؛
- ۵ — بونافلزله بحر محیط اطلاسى و بحر محیط هندى آره سنده كى قتالرك بېطرفلى ؛

- ۶ — بين الملل مجالس شورى اتحادى هيتت اداره سنك راپورى ؛
- ۷ — بىكى بر هيتت اداره نك تشكىلى ؛
- ۸ — كله جك قونفرانسك زمان و محل عقدى خصوصى ، موجود ايدى . بوروزنامە مذاكرانده انك زياده حائز اهميت اولان لوندردە بحرى قونفرانسى ايله

3. KISIM

16ncı Sulh Beyn-el-milel Konferansı

Osmânlı Meclis-i Meb'ûsân Sulh Encümeni Brüksel'de 29 Ağustos sene 1910 târihinde in'ikad edecek olan konferansa iştirâk etmek üzere beyn-el-milel meclis şûrâ-ı ittihâdî tarafından re'sen da'vet edilmiştir. Encümen da'vet-i vakia üzerine bir hey'et-i Murahhasanın i'zâmına 6 Haziran sene 326 târihinde vuku' bulan ictimâ'da karar vermiş ve izhâr ettikleri arzuya binâen esâmisi bilâda muharrer zevât konferansa iştirak etmişlerdir. Şerileyhümden mürekkebe olarak teşkîl etmiş bulunan hey'et-i Murahhasa-i Osmâniyye a'zâsı konferansda tedkik ve müzâkere edilmesi mukarrer bulunan mevâdd hakkında müdâvele-i efkâr etmek üzere birkaç kere Damad Ferid Paşa hazretlerinin yalısında ictimâ' ettiler.

Brüksel Konferansı hakkında encümene irsâl edilen rûz-nâme-i müzâkerede:

- 1- Konferansın reîs ve reîs vekillerinin intihâbı;
- 2- Beyn-el-milel Meclis Şûrâyı İttihâdînin nizâm-nâme-i dâhilisinin ta'dîli;
- 3- İttihâda henüz dâhil olmayan meclis şûrânın iştirâki ve aranının kifâyet taksîmi;
- 4- Londra Bahrî Konferansı (1908 - 1909) ve bu bâbdaki teklîfât;
- 5- Boğazlarla bahr-i muhît atlası ve bahr-i muhît hindi arasındaki kanalların bî-terafılığı;
- 6- Beyn-el-milel Meclis Şûrâ İttihâdî hey'eti idârenin raporu;
- 7- Yeni bir hey'et-i idârenin teşkîli;
- 8- Gelecek konferansın zaman ve mahall akdi husûsları mevcûd idi.

Bu rûz-nâme-i müzâkerâta en ziyâde hâiz-i ehemmiyyet olan Londra Bahrî Konferansı ile

بوغازلر و قاللرک بیطرفنی ماده لریدر. بالخاصه بوغازلرک بیطرفنی مسئلهسی عثمانلی مرخصلرینک نظر دقتی جلب ایتشدی . خصوصات سائره ایسه درجه تائیده - تراهیمیت اولان مواددن عبارت ایدی. مع مافیة بوروزنامه مذاکرات قونفرانسه عیناً موقع مناقشه به وضع اولمندن ایکی کون اول بر معناد هیئت اداره جه تدقیق ایدلدی .

هیئت ادارهده قونفرانسه اشتراک ایدن مختلف ملی انجمنلرک تمین ایتدکری ایکیشراعضا بولنمسی نظامنامه داخلی اقتضاسندن بولندیفندن، عثمانلی هیئت مرخصهسی نامه داماد فرید پاشا ایله احمد نسیمی بک حاضر بولندیلر. قونفرانس رسماً افرنجی اوتوز بر آغستوسده ساعت اون بیچنده مجلس مبعوثان مذاکره سالوننده کشاد ایدلدی . سالونک ارانه ایتدیکی منظره جداً دلغریب ایدی .

دنیا نك هر طرفدن کلان بش بوزی متجاوز مبعوثلر فرقه ملیت، صاغ و صول جناح فرقلری اولمقسزین یان یانه اخذ موقع ایتدیلر. بر نوع مجلس مبعوثان دیمک اولان بو قونفرانسه هرکسک قلبی برغایه ایچون چاریبور ایدی . اوغایه ایسه صلح و مسالمت عمومی بی تأمین ایتمکدن عبارت ایدی .

اون بشنجی قونفرانسه ریاست ایتش اولان موسیو ایقوف (Mr. Ykoff) بوسه ریاستک بلجیقا نظار سابقه سندن موسیو برناره (Bernaert) تکلیفی طلب ایتدی . موسیو ایقوفک طلبی هیئت طرفدن آلقشله قبول ایدلدی . موسیو برنار آلقشله ایچنده کرسی ریاسته چیقدینی اناده صاغ طرفنده خارجه ناظری داوینون (Davignon) و صول طرفنده هیئت کابی موسیولانگه (Lange) اخذ موقع ایتدیلر . موسیو برنار ترجمهسی عیناً آئیده مندرج نطق بلینی ایراد ایتشدر .

« عزیز رفیقلم ! »

« قونفرانسک اجتماعکاهی ایچون بروکلی دردنجی ذمه اولهرق انتخاب »

« ایتدیکنزدن طولانی عرض تشکر ایتکی وجیهه عد ایدرم . سزی ۱۸۹۰ ، »

« ۱۸۹۵ ، ۱۹۰۵ سننده بوراده کورمکه مشرف اولمش ایدک . »

« بودفمه بوندن اولکی قونفرانس مناسبیله برلینده کوردیککز توجه و التفات »

boğazlar ve kanalların bî-terafılığı maddeleridir. Bi-l-hâssa boğazların bî-terafılığı mes'elesi Osmânîli murahhaslarının nazar-ı dikkât'ini celb etmişti. Husûsat-ı sâire ise derece-i sâniyede hâiz-i ehemmiyyet olan mevâddan ibâret idi. Maa-mâ-fih bu rûz-nâme-i müzâkerât konferansda aynen mevki-i münâkaşaya vaz'' olunmadan iki gün evvel bir mu'tâd hey'et idarece tedkik edildi.

Hey'eti idârede konferansa iştirâk eden muhtelif millî encümenlerin ta'yîn ettikleri ikişer a'zâ bulunması nizâm-nâme-i dâhili iktizâ'sından bulunduğundan Osmânîli hey'et-i murahhasası nâmına Damad Ferid Paşa ile Ahmed Nesîmi Bey hazır bulundular. Konferans re'sen efranci otuz bir ağustosda saat onbuçukta meclis-i meb'ûsân müzâkere salonunda küşad edildi. Salonun ârâ' ettiği manzara cidden del garib idi.

Dünyânın her tarafından gelen beşyüzü mütecâviz meb'ûslar fırka, milliyet, sağ ve sol cenah frakları olmaksızın yan yana ahz-ı mevki' ettiler. Bir nevi meclis-i meb'ûsân demek olan bu konferansda herkesin kalbi bir gaye için çarpıyor idi. O gaye ise sulh ü müsâlemet umûmiyyeyi te'mîn etmekden ibâret idi.

15. konferansa riyâset etmiş olan Mösyö İkof (mr. Ykoff) bu sene riyâsetin Belçika nâzır-ı sâbıkasından Mösyö Bernar'a (Bernaert) teklifini talep etti. Mösyö İkof'un talebi hey'et tarafından alkışlarla kabûl edildi. Mösyö Bernar alkışlar içinde kürsi-i riyâsete çıktığı esnâ'da sağ tarafda harbiye nâzır Davinyon (Davignon) ve sol tarafda hey'et kâtibi Mösyö Lange (Lange) ahz-ı mevki' ettiler. Mösyö Bernar tercümesi aynen âtîde mûnderic nutk-ı balığı irâd etmiştir.

“Aziz refiklerim!

Konferansın ictimâtgâhı için Brüksel'i dördüncü defa olarak intihâb ettiğinizden dolayı arz-ı teşekkür etmeyi vecîbe add ederim. Sizi 1890, 1895 ve 1905 senesinde burada görmekte müşerref olmuş idik.

Bu defa bundan evvelki konferans münâsebetiyle Berlin'de gördüğünüz teveccüh-ü iltifât

- « درجه‌سند دكسه‌ده بلکه تقریباً آکا معادل بر صورتده سزری اعزاز و اکرام »
- « ایتمک ایچون دعوتی، سرکینک کشاد ایدلیدی شوزمانه تصادف ایتدیردک . »
- « مع‌التأسف دوچار اولدینمز فلاکت جمله کزک معلومیدر . سرکیسه سرزده »
- « ظهور اولان حریق هائل، یاسمزی مثلزم اولدی . »
- « مع مافیہ حریرک ایقاع ایتدیکی نحریراتک کمال گرمی ایله تعمیره چالشلیدیقی »
- « وملكتمزى تشریفکزر دخی بوخصوصده بزم ایچون تازیانه تشویق اوله جفتی »
- « مفتخرأ سویله بیلورم . »
- « بوجلس محترمه تکرار ریاست ایتمککم ایچون وقوع بولان تکلیفدن »
- « طولانی‌ده آیریجه بیان تشکر ایدرم . اولدقجه من اولقنم حسیله بووظیفه »
- « مهمه بی دها کنج الله تودیع ایتمک ایجاب ایدردی . »
- « فقط ابراز ایتدیکنز بوآنارموده قارشوحقکزده پرورده ایلدیکم حس »
- « احترامی اظهاره و مقصد و غایه مزى تشکیل ایدن صلح و مسالمت عمومیته تک تأمین »
- « موفقیتی ضمتده بتون قوت و غیرتمی ابداله بر وسیله تشکیل ایتدیکی ایچون »
- « اختیارلغه . یاشمک وردیکی تمب وضعه باقیمه رق سزکله برابر چالیشمغه »
- « عزم ایتدم . عزیز رفیقلم ! بین الملل مجالس شوری اتحادی هنوز سن رشده »
- « واصل اولمش صایله بیلور . ۱۸۸۸ ده انکلتز . عوام قناره سی اعضاسندن مستر »
- « راندال ایله فرانسه مجلس مبعوثانی اعضاسندن فره دریق پاسی و زول سیمونک »
- « دالاترلیله انکلیز و فرانسه مبعوثانردن برقاچینک براونک او طه‌سند طویلاندقلمری »
- « زمانی نخطر ایدرسکز . اوکوندن اعتباراً اکتدیکنز نحمک فصل تبت ایتدیکنی ده »
- « کوردیکز . فی الحقیقه برنجی اجتماعدن بر سنه صکره پارسده انعقاد ایدن »
- « قونفرانسه یدی و برسنه صکره دخی لوندردده کی قونفرانسه اون بر مملکت »
- « مرخصلری اثبات وجود ایتدی . بوکون کشاد ایدیلان بو اون آتجی قونفرانسه »
- « ایسه یکریمی مملکت مبعوثلری حاضر بولنیورلر . اتحاد مزه داخل اولوب معذرته »
- « بناء اجابت ایدمه میان صرب ، یونان و مکسیقا هیئتله آمریقای جنوبی هیئتلری »
- « اونوتامق ایجاب ایدر . هیته داخل اعضانک مقداری کتدیجه آرنمغه و الیوم »
- « موجود اعضانک مقداری اوچ بیکدن زیاده به بالغ اولمغه در . »

derecesinde değilse de belki takrîben muâdil bir sûrette sizleri i'zaz ve ikram etmek için da'veti, serginin küşad edildiği şu zamana tesâdüf ettirdik. Mâ-teessüf dûçâr olduğumuz felaket cümlenizin ma'lûmudur. Sergide, ser-zede zuhûr olan harîk-i hâil ye'simizi müstelzem oldu.

Maa-mâ-fih harîkin ikâ' ettiği tahrîbâtın kemâl-i germi ile tamire çalıştığını ve memleketimizi teşrîfiniz dahi bu husûsda bizim için tâziyâne-i teşvîk olacağını müfte'hîren söyleyebiliyorum.

Bu meclis-i muhtereme tekrar riyâset etmecliğim için vuku' bulan teklîfden dolayı da ayrıca beyân-ı teşekkür ederim. Oldukça müsinn olmaklığım hasebiyle bu vezâife-i mühimmeyi daha genç ellere tevdi' etmek icâb ederdi.

Fakat ibrâz ettiğiniz bu âsâr-ı müddete karşı hakkınızda perverde edeyim ki hüsn-ü ihtirâmı izhâra ve maksad-ı gayemizi teşkîl eden sulh ü müsâlemet-i umûmiyyenin te'mîn-i muvaffakiyeti zımında bütün kuvvet ve gayretimi izale bir vâsıla teşkîl ettiği için ihtiyarlığıma, yaşımın verdiği tâb-ı zülfe bakmayarak sizinle beraber çalışmağa âzim ettim. Aziz refiklerim! Beyn-el-milel Meclis-i Şûrâyı İttihâdî henüz sin-i rüşte vâsıl omuş sayılabiliyor. 1888'de İngiltere avâm kamarası a'zâsından Mister Randal ile Fransa Meclis-i Meb'ûsânı a'zâsından Frederik Pasi ve Jul Simon'un delâletleriyle İngiltere ve Fransa meb'ûsânlarından birkaçının bir evetin ötesinde toplandıkları zamanı tahattur edersiniz. O günden i'tibâren ektiğimiz tohumun nasıl tenebbüt ettiğini de gördünüz. Fi-l-hakika birinci ictimâ'dan bir sene sonra Paris'te in'ikad eden konferansda yedi ve bir sene sonra dahi Londra'daki konferansda on bir memleket murahhasları isbât-ı vücûd etti. Bugün küşad edilen bu onaltıncı konferansda ise yirmi memleket meb'ûsları hazır bulunuyorlar. İttihâdımıza dâhil olub müzakerâta binâen icâbat edemeyen sırp yunan ve Meksika hey'etleriyle Amerikayı cenûbi hey'etlerini unutmamak icâb eder. Hey'ete dâhil a'zânın mikdarı gittikçe artmakta ve el-yevm mevcûd a'zânın mikdarı üç binden ziyâde baliğ olmaktadır.

- « حال و موقعمز بشقه نقطه نظر دن ده جالب اهميتدر . منابع وارداتمز پك »
- « جزئي وغير معين ايدى . بوكون ايسه بيوك عائله مزى تشكيل ايدن مختلف »
- « هيتلرك نعين ايتديكرى مخصصات سابه سنده منتظم بر بودجه مز وارددر . بو خصوصك »
- « تا مين ايتديكى منافع ماديه و معنويه ني نظر اعتبار دن دور طو نامليدر . ممالك »
- « مختلفه هيت صلحيه لر ينك بووجه اشتراك ليله مؤسسه مز استقلال تامنى محافظه »
- « ايتمكله برابر بر شكل رسمى اخذ ايتديكى كپي ، موجوديت سياسيه سى ده كسب »
- « اهميت ايتش اوليور . مؤسسه مزك وظائف و مسئوليتى اكنساب ايتمكله اولدينى »
- « رسميت و اهميت درجه سنده تزايد ايتديكى سوتكك حاجت كورم . فى مابعد »
- « حكومتلر معاونت و مظاهر تميزه استاد ايتمكله و بالخاصه اوچنچي لاهى صلح »
- « قوتلر انسند . موضوع بحث و مناقشه اوله جق مسائلك نعينى ضمتند . انضمام »
- « مساعيمزى طلبه كسب صلاحيت ايتشلر ديمكلر . تشبثاتمزك نساينجه بر نظر »
- « عطف ايتديكمز زمان قبلر مز سرور و افتخار ايله طوليور . دررا استحصال »
- « ايتديكمز نتايج كيمه دكلسه ده كيمه اهميت عظيمه ني حازدر . شو صوك »
- « سئلرده پك خونريز و بللكده حقيز محاربه لر كوردك . اقوام اوزر دمه محاربه »
- « قدر بر باركران تشكيل ايدن صلح مسلح دستور اليم و فجيغتك يتون »
- « دهشتيله نطيق اولندينى و مصارف حرييه نك هر دولتك بودجه سنده »
- « دهشت انكيز اوچور و ملر آجدينى ده مع التأسف كور بيورز . اليوم اور و پاده »
- « سلاح آتنده درت ميليونى متجاوز كنج قوتلر بولمئده و غير مشر اولان بو »
- « قوتلر بش ميليارى متجاوز مصارفى استلزام ايتمكله در . قواى بره كافي دگش »
- « كپي تحت البحر و چو هوا ده احراز قوت ايتك ايچون هر قوم كيتلى فداكار لقلر »
- « اجر اسندن احراز ايتيور . هر كس مدافعه نفس بهانه سيله قوتى قوم شورينك »
- « قوتيله مقايسه ايدمك اتخاذا تدابير ايديور . ملتلى اضحلاله طوغرى سوق »
- « ايدن بو حال ايسه نوازن قواى تاسيس و تشكيل ايتمكدن بشقه بر شته خدمت »
- « ايتيور . »
- « بونك نتيجه سى اولق اوزره دولتلك بودجه لر نده دائما آچيقلق كورنمكله ، »
- « شرائط حيات تحمل فرسا بر رانه به كلكده ، ترقيات مدنيه و تكاملات بشريه »

“Hâl-i mevki’imiz başka nokta-i nazardan da celb-i ehemmiyettir. Menâfi’i vâridâtımız pek cüz’i ve gayri maîn idi. Bugün ise büyük ailemizi teşkîl eden muhtelif hey’etlerin ta’yîn ettikleri muhassasât sâyesinde muntazam bir bütçemiz vardır. Bu husûsun te’mîn ettiği menâfi’i maddiyye ve ma’nevviyâtı nazar-ı i’tibârdan dûr tutmamalıdır. Memâlik-i muhtelif hey’et sulhiyyelerinin bu veche iştirâklarıyla müessesemiz istiklâl te’mîni muhafaza etmekle beraber bir şekl ve resm-î ahz ettiği gibi, mevcûdiyyet-i siyâsiyyesi de kesb-i ehemmiyet etmiş oluyor. Müessesemizin vezâif ve mes’uliyeti iktisâb etmekte olduğu resmîyyet ve ehemmiyet derecesinde tezâyüd ettiğini söylemeğe hacet görmem. Fîmâ’bad hükûmetler muavenet ve mazharâtımıza istinad etmekle ve bi-l-hâssa üçüncü Lahey Sulh Konferansı’nda mevzû-i bahs ve münâkaşa olacak mesâilin ta’yîni zımnında inzîmâ’m mesâimizi talebe kesb salâhiyyet etmişler demektir. Teşebbüsâtımızın netayicine bir nazar atf ettiğimiz zaman kalblerimiz sürûr ve iftihar ile doluyor. Zîrâ istihzal ettiğimiz netâyic kimyâ’en değilse de kifâyeten ehemmiyyet-i azîmeyi hâizdir. Şu son senelerde pek havaziz ve belkide haksız muharebeler gördük. Akvâm üzerinde muharebe kadar bir bâr-ı girân teşkîl eden sulh ü mesalih-i düstûr elim ve fâcianın bütün dehşetiyle tatbîk olunduğunu ve masarif-i harbiyenin her devletin bütçesinde dehşet-engîz uçurumlar açtığını da ma’tessüf görüyoruz. El-yevm Avrupa’da silâh altında dört milyonu mütecâviz genç kuvvetler bulunmakta ve gayr-i müsmîr olan bu kuvvetler beş milyarı mütecâviz mesarifi istilzâm etmektedir. Kuvâyı beriyye kâfi değilmiş gibi tahte-l-bahr ve çü havada ihrâz-ı kuvvet etmek için her kavim kilitli fedâkârlıklar icrâsından ihtiraz etmiyor. Herkez müdâfaa-i nefis bahanesiyle kuvvetini komşularının kuvvetiyle mukayese ederek ittihâz tedâbîr ediyor. Milletleri izhimlale doğru sevk eden bu hâl ise tevâzün-i kuvveyi te’sîs ve teşkîl etmekden başka bir şeye hizmet etmiyor.

Bunun netîcesi olmak üzere devletlerin bütçelerinde dâimâ açıklık görünmekte şerâit-i hayât tahammül-fersâ bir raddeye gelmekte terkiyat medeniyye ve tekâmülât-ı beşeriyye

« دوچار تاخر اوله رق - حكومتلری اندیشه به الفا ایدمك درجده بین الحلق ،
« منونیتسرك آتاری نمایان اولمده در . »
« مع مافیہ بتون بواحوال ، انكسار غیرتی موجب اوله حق ماهیتده دكلدر . »
« زیرا حیات مللده بكرمی سنهك برمدت هیچ منابه سنده اولدینی کبی ، حت ،
« ذاتنده واصل اولمق ایستدبكمز هدف و مقصدك دخی متعسر الحصول ،
« اولدینی خاطر دن چیقار مامق ایجاب ایدر . »
« شبه یوقدرکه بو اغورده برچوقی عنعنات وخرافاتنی ، احترامانی ، منافع ،
« متضاده و متناقضه بی برطرف ایتمك ایچون آچمه مجبور اولدینمز مجادله به قارشو .
« کوکس کرمك لزوم قطعیسی واردر . مرور زمان ایله ، صبر و نسات سایه سنده .
« احراز غالبیت ایدمكچكمز محققدر ، ذاتاً شمعی به قدر استحصال ایتدکلمز .
« آتی ایچون براعت استیلالدر . بوکون شوقه نك آئنده طویلانان بو هیئت محترمه ،
« بونك بررهان جلیسی دکلدر ، صلح و مسالمت عمومی بی تأمین ایتمك مقصدیله .
« اقوام مختلفه به منسوب بو قدر ذوات محترمه نك ممالک بیددن کلدکلی ناریخده .
« کورلش بر وقعه دکلدر . بو کبی اجتماعلر یالکمز افکار عالیه و انسانیته و روانه نك ،
« بین الاقوام انتشار و توسعه بادی اولدقلری کبی ، تمدنی محتمل اولان اختلافات ،
« و منازعاتك و سائط سلجه ایله حل و فصلنی تأمین ایچون افکار عمومی بی احضار ایدمك ،
« سیاسیونك مساعینی دائره اخوته سوق و آلره بر روح انسانیت فصح ایدر .
« انسانلرک یکدیگرنی طایمقندن و یکدیگدینه قارشو حرمت و محبت بسلمکدن ،
« متولد منافع و محسنانی انکار ایتمك قابیلدر ؟ بو صورتله تأسس ایدن مناسبات ،
« صمیمیه و توجه کارانه اک مهم و مشکل ایشلرده اجرای تأثیر ایدم بیلور .
« مؤسسهمزك منتظماً دعوت و جمع ایتدیکی قونفرانسلر سایه سنده درکه بوکون ،
« بر چوقی ملتلر آره سنده آرزو ایدیلان صلح و حکم معاهده لری عقد و تنظیم ،
« ایدمشدر . »

« بو صوك سنه لر ظرفنده پاییلان بو قبیل معاهداتك عددی یوزی متجاوز ،
« در . زمانمزده آرتق صلح و تحکیم اصوللری مناسبات سیاسیة بین المللده مقبول ،
« و مستحسن بر اصول شکل و صورتنده نظاهر ایتمکده در . لاهی صلح محکمه سی ،

dûcârı te'hîr olarak hükûmetleri endişeye ilka' edecek derecede beyn-el-hakk memnû' niyetsizlik asar-ı nemâyan olmaktadır.

Maa-mâ-fih bütün bu ahvâl, inkisâr-ı gayret-i mûcib olacak mahiyette değildir. Zîrâ hey'et-i milelde yirmi senelik bir müddet hiç mesâbesinde olduğu gibi, hadd-i zâtında vâsıl olmak istediğimiz hedef ve maksadın dahi müteessir el husûl olduğunu hatırdan çıkarmamak icâb eder.

Şübhe yoktur ki bu uğurda birçok kanaât ve harefatı, ihtirâsâtı, menâfi' mütezâdde ve mütenâkızıyei bî-taraf etmek için açmağa mecbûr olduğumuz mücâdeleye karşı göğüs germek lüzûm-u kât'îsi vardır. Mürûr-ı zemân ile, sabır ve sebât sâyesinde ihrâz-ı galibiyet edeceğimiz muhakkaktır; zaten şimdiye kadar istihzal ettiklerimiz âti için bir ağıt istihlaldir. Bugün şu kâ'benin altında toplanan bu hey'eti muhtereme bunun berber-hâne celîsi değildir; sulh ü müsâlemet-ı umûmiyyeyi te'mîn etmek maksadıyla akvâm-ı muhtelifeye mensûb bu kadar zevât-ı muhteremenin memâlik-i baîdden geldikleri târihde görülmüş bir vakia değildir. Bu gibi ictimâ'lar yalnız efkâr-ı âliye ve insâniyyet-perverânın beyn-el-akvâm istişâr ve tevsîine bâdî oldukları gibi, tahdişi muhtemel olan ihtilâfat ve münâzaâtın vesâit-i sulhiyye ile hal ve faslını te'mîn için efkâr-ı umûmiyyeyi ihzâr ederek siyâsîyyenin mesâîsini dâire-i ahvata sevk ve onlara bir ruh-ı insâniyyet nefh eder. İnsanların yek-dîgerini tanıtmaktan ve yek-dîgerine karşı hürmet ve muhabbet beslemekten mütevellid menâfi' ve muhesâbâtı inkâr etmek kabil midir? Bu sûretle te'sîs eden münasebât-ı samîmiye ve teveccu'karane en mühimm ve müşkül işlerde icrâ-yı tes'îr edebiliyor. Müessesemizin muntazaman da'vet ve cem' ettiği konferanslar sâyesindedirki bugün birçok milletler arasında arzu edilen sulh ve hüküm-ü muâhedeleri akd ve tanzîm edilmiştir.

Bu son seneler zarfında yapılan bu kabil-i muâhedenatın adedi yüzü mütecâvizdir. Zamanımızda artık sulh ve tahkîm usûlleri münasebât-ı siyâsîyye beyn-el-milelde makbûl ve müstehsûn bir usûl teşkîl ve sûretinde tezahür etmektedir. Lahey Sulh Mahkemesi

- « متعدد مسائل حل ابتدیی کی، یقینده دخی آمریقادہ کی صید ماہی بہ دائر اولان »
- « اسی بر اختلاف مهم حقندہ اعطای قرار ایہہ چکدر . هول وقازابلانقا »
- « حادثاتی هنوز خاطر دن سینہامشدر . آفریقانک اوروپا حکومتانی آرہ سندہ کی »
- « کیفیت تقسیم دیپلوماسی طوب و تفنکیز حل ایتمکہ موفق اولمشدر . فی الحقیقہ »
- « بوقسیم انسانندہ پکدہ یرلی اہالینک رأی آلماشدر . (خندہ لر) مع مافیہ بنہ »
- « بو صورتہ بر جوق محارباتک اوکی دہ آلمشدر . »
- « مادی و معنوی ساحہ لردہ ترقیات خاروق العادہ کوسترن آمریکا حکومتلری »
- « آرہ سندہ بو انساندہ مهم بر ائتلاف زمینی تأمل ایلمکدہ در . »
- « دردنجی (بان آمریقا) قونفرسی بوسرہدہ یوشوس آرہ سدہ اجتہاج ایتمش »
- « وشدی بہ قدر بر جوق اختلافاتی داعی اولمش اولان مسائل متعددہ فی تدقیق »
- « و مناقشہ ایتمکدہ بولمشدر . ذاتاً بتون آمریکا حکومتلری بالجلہ اقوام متمندہ »
- « آرہ سندہ بر رابطہ مشترکہ تشکیل ایدن لاهی معاہدانہ اشتراک ایتمشدر . »
- « دبتلہ بیلورکہ بتون ملتر عین شدت احتیاج ایلہ صلح و مسالمت عمومیہ بی آرزو »
- « ایتمکدہ در . زیرا انسانلرک منافع و مطالبات خصوصیلری فوقندہ بر دستور »
- « معظم واردرکہ اودہ قاعدہ حق و عدالتدر . عدالت اولہ بر امر میجل درکہ »
- « هرکس طرفندن مظهر حرمت و رعایت اولمق ایجاب ایدر . ایشتہ اقوام »
- « متمندہ مستقبلہ نک اساسلری بوحق و عدالت اولہ جقدر . بو کون افراد ایچون »
- « مقبول و مستحسن اولان بر حقیقت، آتیا ملتر ایچون دہ عین صورتہ مقبول »
- « و مستحسن اولہ جق و ارتقی حق منحصر آقوینک اولیہ جقدر . »
- « بو نطق متعاقب خارجه ناظری موسیو داوینون بلجیقا حکومتی نامہ »
- « نطق آتی بی ایراد ابتدی . »
- « بین الملل مجالس شوری اتحادی ہیئتک اون آلتجی قونفرانسی مناسبہ »
- « حکومت نامہ اعضای ہیٹی سلامامق ، بو اجتہاکنز ایچون بروکلی انجذب »
- « ابتدیکزدن طولانی تشکراتمی تقدیم ایتمک شرفیلہ مباہی اولبورم . قومشور مزلہ »
- « آرہ مزدہ موجود اولان روابط و مناسبات صمیمیہ واستقلالمنزک اعلانندن بری »
- « در عہدہ ابتدیکمز تمہداتک ایفانندہ کوستردی کمز آثار مصادقت سایہ سندہ »

müteaddid mesâili hal ettiği gibi, yakında dahi Amerikadaki sid mahiye dâir olan eski bir ihtilâf-ı mühimm hakkında da i'tâ'yı karar edecektir. Haval-i Kazablanka hâdisâtı henüz hatırdan silinmemiştir. Afrika'nın Avrupa hükûmeti arasındaki keyfiyyet taksîmi diplomasi top ve tüfenksiz hal etmeğe muvaffak olmuştur. Fi-l-hakika bu taksîm esnâ'sında pek de yerli ahâlînin re'yi alınmamıştır. (handeler) Maa-mâ-fih yine bu sûretle birçok muhârebâtın önü de alınmıştır.

Maddi ve ma'nevî sahalarda terakkiyât hârik-ül-âde gösteren Amerika hükûmetleri arasında bu esnada mühimm bir i'tilâf teâmül edilmektedir.

Dördüncü (Pan Amerikan) Konferansı bu sırâda Buenos Aires'de ictimâ' etmiş, ve şimdiye kadar birçok ihtilâfat-ı dâimî olmuş olan mesâil-i mütemâdiyyeyi tedkik ve münâkaşa etmekte bulunmuştur. Zaten bütün Amerika hükûmetleri bil-cümle akvâm-ı mütemeddine arasında bir rabi'tâ' müştereke teşkîl eden Lahey muâhedâtına iştirâk etmişlerdir. Denilebilir ki bütün milletler aynı şiddet-i ihtiyâc ile sulh ü müsâlemet-ı umûmiyyeyi arzu etmektedir. Zîrâ insanların menâfi'-i matlûbât husûsları fevkinde bir düstûr-u muazzam vardır ki o da kaide-i hakk ve adâlettir. Adâlet öyle bir emr-i mübeccedir ki herkes tarafından mazhar-ı hürmet ve riayet olmak îcâb eder. İşte akvâm-ı mütemeddine-i müstakbelenin esâsları bu hakk ve adâlet olacaktır. Bugün efrad için makbûl ve müstahsen olan bir hakikat âtiyen milletler içinde aynı sûretle makbûl ve müstahsen olacak ve artık hakk münhasıran kuvvainin olmayacaktır.”

Bu nutku müteâkıb hâriciyye nâzırı Mösyö Davinyon Belçika hükûmeti nâmına nutk-ı âtiyi irâd etti.

“Beyn-el-milel meclis şûrâyı ittihâdî hey'etinin on altıncı konferansı münâsebetiyle hükûmetim nâmına a'zâyı hey'etini selamlamak, bu ictimâ'mız için Brüksel'i intihâb ettiğinizden dolayı teşkîlatımı takdîm etmek şerefiyle mübâhî oluyorum. Komşularımızla aramızda mevcûd olan revâbıt ve münâsebet-i samîmîye ve istiklâlimizin i'lânından beri der-uhde ettiğimiz taahhüdâtın îfâsında gösterdiğimiz asar mâ-sadakat sâyesinde

- هر طرفدن حقمزده ابراز ایدیلان صمیمی توجہلرک حضور بکزلہ برقات دہا ،
- کسب اہمیت ایتکدہ اولدیفی سونیک ہم ایچون شرفلی بر وظیفہدر . مختلف ،
- ملکنتلرک شعبہلرندن متشکل عمومی سرکینک کشادی انساندہ سزی بروکسدہ ،
- کورمک حقیقی بر بختیارلقدر . مجاہدات مصلحانہ دیمک اولان عمومی سرکیلرہ ،
- عطف ایتدیکنکز اہمیت و سرکیدہ کی حریق دلسوز مناسبتیلہ ہیکزدہ اویانان ،
- حسیات تعاون جلمہزک معلومیدر .
- سز ، ملتری یکدیگریہ تقریب ایتک وظیفہسیلہ اشتغال ایدیورسکز ؛
- بومقصدیکزی بلجیقا حکومتی آقشلار ، حکومتز متعدد قونفرانسلیرکیز ،
- انساندہ اتخاذ ایتدیکنکز مقررات و تکلیفاتکنکزک همان جلمہسی تصویب ایتکی ،
- وظیفہ مقدسہ عد ایتشدر .
- ہدایت تشکیکنزدن بری حقکزدہ پروردہ ایلدیکنکز حیاتیاتک تبدل ،
- ایتدیکنکہ و بواعتبارلہ ماسعی مشکورہ کزی کالوقت و اہمیتلہ تعقیب ایتدیکنمزہ ،
- امین اولمکزی رجا ایدرم .
- ملترک بر دائرہ اخوتہ کیرملرینہ چالیشان انسانیتپروردہ بتون قاب ،
- و روحزلہ اشتراک و معاونت ایتک علوی بر وظیفہدر .
- بونی متعاقب دخی بلجیقا مجلس مبعوثانی صلح بین الملل انجمنی رئیس موسیو
- دہ سادلر (Mr . De . Sadler) بر نطق ایراد ایدہرک دعوت و اتمہیہ اجابت
- ایتدکرتدن طولانی مذسوب اولدیفی انجمن نامہ اعضای ہیئتہ بیان تشکر ایتشدر .
- سرہ ، سائر صلح انجمنلرینہ کیش اولیوردی . ہر انجمنک رئیس سوب اولدیفی
- انجمن نامہ مقابلہ تشکراندہ بولسدی . مجلس مبعوثان عثمانی بین الملل صلح
- انجمنی نامہ دہ ہیئت مرخصہ رئیسہ داماد فرید پاشا حاضر تری . اہمیتہ بناء
- صورت مترجمہ سز عیناً زبردہ نشر ایتدیکنمز نطق پلینی ایراد ایتشدر .
- اقدیلر !
- کرک رفیقلم و کرک بن اوروپانک اک حر پارلمنتولرندن برسی اولان ،
- مجلس مبعوثان عثمانی نامہ میانہ کزدہ بولندیقمزدن طولانی جسدأ منویت ،
- واقفخارجس ایدیورز . بڑہ بوذیمہ حسنہ بی احضار ایتش اولان بلجیقا صلح ،

her taraftan hakkımızda ibrâz edilen samîmî teveccühlerinin huzûrunuzda bir kat daha kesb-i ehemmiyet etmekte olduğunu söylemek benim için şerefli bir vezâifedir. Muhtelif memleketlerin şu'belerinden müteşekkil umûmî serginin küşâdı esnâ'sında sizi Brüksel'de görmek hakikî bir bahtiyârlıktır. Mücâhedât maslahata demek olan umûmî sergilere atfettiğiniz ehemmiyet ve sergideki harîk-i dilsiz münâsebetiyle hepimizde uyanan hissiyyât-ı teâvün cümlemizin ma'lûmudur.

Siz, milletleri yek-dîgerine takrîb etmek vezâifesiyle iştigal ediyorsunuz; bu maksadınızı Belçika hükûmeti alkışlar. Hükûmetimiz müteaddid konferanslarınız esnâ'sında ittihâz ettiğiniz mukarrerat ve teklîfâtınızın hemen cümlesini tasvîb etmeyi vaz'ife-i mukaddese add etmiştir.

Bidâyet-i teşkîlinizden beri hakkımızda perverde eylediğimiz hissiyyâtın tebdil etmediğine ve bu i'tibârla mesâî-i meskurenizi kemal-i dikkat ve ehemmiyetle tasvîb ettiğimize emîn olmanızı rica ederim.

Milletlerin bir dâire-i uhuvvete girmelerine çalışan insan-perverlere bütün kalb ve ruhumuzla iştirâk ve muavenet etmek ulvî bir vaz'ifedir.”

Bunu müteâkıb dahi Belçika Meclis-i Meb'ûsânı Sulh Beyn-el-milel Encümeni Reîsi Mösyö de Sadler (Mr. De. Sadler) bir nutk irâd ederek da'vet ü ikaya icâbet ettiklerinden dolayı mensûb olduğu encümen nâmına a'zâ hey'etine beyân-ı teşekkür etmiştir. Sıra sâir sulh encümenlerine gelmiş oluyordu. Her encümenin reîsi mensûb olduğu encümen nâmına mukabele-i teşekkürâtta bulundu. Meclis-i Meb'ûsân Osmâni Beyn-el-milel Sulh Encümeni nâmına da hey'et murahhasa reîsi Damat Ferid Paşa hazretleri ehemmiyetine binâen sûret-i mutercimesini aynen zirde neşr ettiğimiz nutk-ı balîği irâd etmiştir.

“Efendiler!

Gerek refiklerim ve gerek ben avrupanın en hür parlamentolarından birisi olan Meclis-i Meb'ûsân-ı Osmâni nâmına meyanınızda bulunduğumuzdan dolayı cidden memnû'niyet ve iftihar hissediyoruz. Zîrâ bu zeriâ-i hüsneyi ihzâr etmiş olan Belçika Sulh

- « انجمنی ایله فضائل و مزایای حمله‌جه مسلم اولان رئیس موسیو برناره باخلمه ،
- « بیان تشکرایدرز . بووسیه ایله حشمتلو قرال و قرالجه حضر نلرینه حسیات ،
- « عمیقته احترامکارانه مزى تقديم ایتک بزم ایچون آریجه بر وجیهه ذمندر . بو ،
- « حسیاته تکمیل قوتفرانس هیتکده اشتراک ایتدیکنه شبه‌ایده‌م . تقریباً برریع ،
- « عصردن زیاده اولیورکه ، افکار شباتی اشغال ایدن بر چوق شیری کورمک ،
- « واکریمک ایچون مرکز مدنیت اولان فرانسه‌یه قدر اختیار سیاحت ایتدیم .
- « اوراده ایکن کنجک ایجاباتی اوله‌رق ، افراد بشر آرمنده کوردیکم کین ،
- « و غرض . فقدان اخوت و محبت قلبی جریحه‌دار ایتدی . اووقندن بری کرک ،
- « فرانسه‌ده و کرک ممالک سائرده صلح و مسالت عمومی حقدمه حصه‌له کلان ،
- « جریان افکاری ده‌ها زیاده دقت و اهمیتله تعقیبه باشلادم . »
- « شاعر شهیر و قشور هوغونک لامارینه خطاباً (حرب و سفالی تجویز ایدن ،
- « برجمیتک حرکات و اجرا آتی تصویت ایدم) مآلده یازدینی فقراتی اووقودیم ،
- « زمان بنده بیوک بر حس تقدیر و سخیل اولاندی . »
- « خلقت طلدن بری انسانلر بر چوق مشکلاتی اقتحام ایتدکن سکره قطعات ،
- « ارضی زرع و اعمار ایتدکاری کبی صنایع نفیسه‌یی و علوم و فنونی احداث ایتدینر .
- « مع‌مافیة بین‌الاقوام محدث ایدن محاربات و منازعات ، بر چوق زمان ایچون بشرتی ،
- « محصول مساعیستدن استفاده ایتدکن ، انسانی همجنسی سومکدن محروم براقدی .
- « مبادیده ، مختلف مقارنه‌لرده اقامت ایدن ایکی فرقه‌ انسان بولندینی زمان بیله ،
- « آره‌لرنده محاربه باشلامش ایدی . »
- « کوچک و یا بیوک مقیاسده اولسون حال حرب مع‌التأسف بر شکل دائمی ،
- « اکتساب ایتشدی . ادباتک ظهوری بو‌حاله تماماً دکله‌ده قسماً چاره‌ساز ،
- « اولمشدر . حقوق دول ایسه بو‌زمینده ایلرویه طوغری بر خطوه ده‌ها آتغه ،
- « سبیت و برمشدر . »
- « خرسیان عالمده انسانیتک ، ترقیات تشریه‌نک منافعی عصر لرجه محافظه ،
- « و مدافعه ایتش اولان پاپالیق قوت و قیامی دوچار ضعف و اقراض اولونجه ،
- « غرو جیوسک صدای حقیقی بتون عالم مدینه‌ده ایشدلمکه ، او زماندن اعتباراً ،
- « نظری و عملی حقوق دول قواعدی کسب ملایمت ایتمکه باشلادی . »

Encümeni ile fezâil ve mezâyâsı cümlece müsellemler olan Reîs Mösyö Bernar'a bi-l-hâssa beyân-ı teşekkür ederiz. Bu vesileyle haşmetlü kral ve kraliçe hazretlerine hissiyyât-ı umûmiyye-i ihtirâmkeranemizi takdîm etmek bizim için ayrıca bir vecîbe-i zimmettir. Bu hissiyyâtımıza tek mil konferans hey'etinin de iştirâk ettiğine şübhe edemem. Takrîben bir rub' asırdan ziyâde oluyor ki, efkâr-ı sebâtı işgal eden birçok şeyler görmek ve öğrenmek için merkez-i medeniyet olan Fransa'ya kadar ihtiyar-ı seyahat etmişim. Orada iken gençlik icâbiyeti olarak, efrad-ı beşer arasında gördüğüm kin ve garez fikdan-ı uhuvvet ve muhabbet kalbimi cari heder etti. O vâki'tten beri gerek Fransa'da gerek memâlik-i sâirede sulh ü müsâlemet-ı umûmiyye hakkında husûle gelen cereyân-ı efkârı daha ziyâde dikkat ve ehemmiyyetle takibe başladım.

Şair şehir Viktor Hugo'nun La Martin'e hitâben (harb ve sefaleti tecaviz eden bir cem'iyyetin hareket ve icrââtını tasvîb edemem) mealinde yazdığı fikaratı okuduğum zaman bende büyük bir hissi takdîr-i tahayyül uyandı.

Hilkât'î âlemden beri insanlar birçok müşkilâtı iktihâm ettikten sonra ki'tâ'at arz-ı zer' ve î mâ'r ettikleri gibi sînâî nefiseyi ve ulûm ve fenni ihdas ettiler. Maa-mâ-fih beyn-el-akvâm tahdîs eden muharebât ve münâzaât birçok zaman için beşeriyeti mahsûl mesâîsinden istifâde etmekden insanı hemcinsini sevmekten mahrûm bıraktı. Mebâdîde muhtelif mağaralarda ikamet eden iki firkai insan bulunduğu zaman bile aralarında muharebe başlamış idi.

Küçük veya büyük mukayesede olsun hal ü harb maa-t-teessüf bir şekl-i dâimî iktisâb etmişti. Edyanın zuhûru bu halde tamamen değilse de kısmen çaresiz olmuştur. Hukuk-i düvel ise bu zeminde ileriye doğru bir hatve dahi atmamağa sebebiyet vermiştir.

Hıristiyân âlemde insâniyyetin terakkiyâtı teşriyyenin menâfi' asırlarca muhafaza ve müdâfaa etmiş olan papalık kuvvet ve makamı dûçar zaaf ve inkiraz olunca Konviçyus'un sadayı hakikât'î bütün âlem- medeniyette işitilmeğe, o zamandan i'tibâren nazar-ı ve amel-i hukuk düveli kavâidi kesb-i maliyet etmeğe başladı.

« دشمنرینه فارشی ارزو و مرانی سلاح قوتیه قبول ایتدیرمک ایستبان »
« ملئر، مسائل منازع فیهایی حل و فصل ایتمک ایچون طریق صلح و تحکیمی »
« تطبیق ایتمک لزومی حس ایتدیرلر. بطی اولقله برابر تدریجی و منظم اولان »
« بو ترقی بزی هدف و مقصد طوغری ابصال ایدم-جکمیدر؟ نظریات فلسفیه دن »
« زیاده طبیعت بشرده نمایان اولان قاعده تکامل بو سواله بر جواب مقنع تشکیل »
« ایدر. شوالده انساندرده تدریجاً وقوعه کلان تکامل مادی، بالضروره تکامل »
« معنوی بی حصوله کتیره جکی و بونک نتیجه سی اولق اوزره انسانلر منافع »
« حقیقه لر بی دها زیاده ا کلامه موقوف اوله جقلری ایچون بر عهد قریبه محبت »
« انسانیه نك . لذا نذ صلحیه نك جناح شفقته التجا ایدم-جکلدر . »
« انسانلر آتیمق اوزمان لایق اولدقلری موقع بلند و ممتازی احراز ایتمش »
« اوله جقلدردر. ایسته سز انسانلره بو طریق صلاح و نجاتی ارانه ایتدیککنز ایچون »
« بتون بشریت حرکاتکیزی تجیلاً تصویب ایدیور . (آلفیشلر) »
مرخص هیئتلر رؤسائک سلسله نطق ختام بولدقدن صکره روزنامه
مذاکره ده موجود برنجی ماده نك مناقشه نه کیرشلدی . ماده مذکوره بین الملل
مجالس شوری اتحادی هیئتک نظامنامه داخلینسه متعلق اوله رقی تکلیف ایدیلان
بعض تعدیلاتی متضمن ایدی . جزئی بر مناقشه نتیجه سنده نظامنامه داخلی آتیده
کوسترلدیکی وجهله تعدیلاً قبول ایدلشدر .

بین الملل مجالس شوری اتحادینک نظامنامه اساسی

۱ - مقصدی - تشکلی

برنجی ماده - بین الملل مجالس شوری اتحادینک مقصدی کرک تشریع طریقیه
و کرک مقاولات بین الملل واسطه سیله دولتلر بینه کی اختلافاتک حکملره رؤیت
ایتدیریله جکی قاعده سی منسوب اولدقلری دولتله قبول ایتدیرمک ایچون بی
انجمنلر شکلده اجتماع ایدن بالجله مجالس شوری اعضاسی برغایه مشترکه ایچون
توحید ایتمک و کذلک حقوق دوله عائد مسائل سائر بی مذاکره ایتمک در .

düşmanlarına karşı arzu ve merâmını silah kuvvetiyle kabûl ettirmek isteyen milletler, mesâil menazi-i fihayı hal-i fasıl etmek için tarîk-i sulh ve hakimi tatbîk etmek lüzûmunu hissettiler. Batı olmakla beraber tederîcî ve muntazam olan bu terakki bizi hedef ve maksada doğru izal edecek midir? Nazariyyat-ı felsefiyeden ziyâde tabiat-ı beşerde nümâyân olan kaide-i tekamil bu suâle bir cevap mukani teşkil etti. Şu halde insanlar da tedricen vukua gelen tekamül-ü maddî, bil-zarûre tekamül-ü ma'nevîyeyi husûle getireceği ve bunun netîcesi olmak üzere insanlar menâfi' hakikatlerini daha ziyâde anlamağa muvafık olacakları için bir ahd-ı karîbte muhabbet-i insâniyyetin, leziz salahiyyenin cenah-ı şefkât'îne iltica edeceklerdir. İnsanlar ancak o zaman lâyük oldukları mevki'i bülend ve mümtâzı ihrâz etmiş olacaklardır. İşte siz insanlara bu tarîk-i salah ve necaatı irâe ettiğiniz için bütün beşeriyet hareketinizi tecbilen tasvîb ediyor. (alkışlar)”

Murahhas hey'etler rüesâsının silsile-i nutku hitâm bulduktan sonra rûz-nâme-i müzâkerede mevcûd birinci maddenin münâkaşasına girişildi. Madde-i müzâkere beyn-el-milel meclis şûrâ ittihâdî hey'etinin nizâm-nâme-i dâhiliyyesine mütealîk olarak teklîf edilen bazı ta'dîlâtı mutazammın idi. Cüz'i bir münâkaşa netîcesinde nizâm-nâme-i dâhili âtîde gösterildiği vechile ta'dîlen kabûl edilmiştir.

*****

Beyn-el-milel Meclis Şûrâ İttihâdînin Nizâm-nâme-i Esâsisi

1- Maksadı – Teşkîli

Birinci madde - Beyn-el-milel meclis şûrâ ittihâdînin maksadı gerek teşri-i tarîkiyle ve gerek mukavelât beyn-el-milel vâsıtasıyla devletler beynindeki ihtilâfatın hükümlere riayet ettirileceği kaidesini mensûb oldukları devletlere kabûl ettirmek için millî encümenler şeklinde ictimâ' eden bil-cümle meclis şûrâyı a'zâsını bir gaye-i müştereke için tevhid etmek ve kezâlik hukuk-i düvele aid mesâil sâireyi müzâkere etmektir.

ایکنجی ماده - بالاخره برقرار اتخاذ ایدلتجه به قدر بین الملل مجالس شوری اتحادینک مرکزی بروکسلده در .

اوجنجی ماده - هر مملکتک مجلس شورا سنده بر انجمن ملی تشکیل ایدر . انجمن مذکور ، اموری تمثیت و بین الملل مجالس شوری اتحادیه محاوره ایتمک اوزره بر قلم هیئت تشکیل و تشکیلات و ادارسک نظامنامه سی تنظیم و مارت آینک ختامندن اول بین الملل مجالس شوری اتحادیه هیئتته ، اجرا آتته دائر اعطای ایضاحات و اعضاسک جدولی تودیع ایدر .

دردنجی ماده - ملی انجمنلره :

۱ - مملکتک مجالس شوری اعضاری ،

ب - بین الملل مجالس شوری اتحادینک اعضای سابقه سی ؛

پ - منسوب اولدقاری هیئتک تکلیفی و مجلسک موافقتیه خدمات مهمه سی مسبق اولان مجالس مله اعضای سابقه سی داخل اوله ییلور .

پنجی ماده - بین الملل مجالس شوری اتحادی قوتفرانسلرده اتخاذ ایدیلان مقرراتک ممکن اولدینی مرتبه کندی اعضاسی طرفندن منسوب اولدقاری مجالسه تبلیغه انتظار و کندیلرینی بین الملل صلحک تقریرینه بتون قوتلریله بذل مساعی ایتمک دعوت ایدر .

۲ - بین الملل مجالس شوری اتحادینک قوتفرانسلی

النجی ماده - خلافتیه برقرار اولدقجه بین الملل مجالس شوری اتحادی هر سنه قوتفرانس صورتیه اجتماع و محل اجتماعی تعیین ایدر . محل اجتماع اولق اوزره انتخاب ایدیلان مملکتک هیئت بو انتخاب تصویب ایتمدیکی تقدیرده هیئت ایجاب ایدن تدابیری اتخاذ ایدمکدر .

یئنجی ماده - اجتماعته دعوت کیفیتی مجلس اداره تک امریله اجرا ایدیلور . سکزنجی ماده - قوتفرانس ، مجلس اداره رئیس و غیابنده قوتفرانسک اجتماع ایتمدیکی محکم بین الملل صلح انجمنی طرفندن بوخصوص ایچون انتخاب ایدیلان بر رئیس موقت معرفتیه کشاد ایدیلور .

İkinci madde - Bil'âhire bir karar ittihâz edilinceye kadar beyn-el-milel meclis şûrâ ittihâdînin merkezi Brüksel'dedir.

Üçüncü madde – Her memlekette meclis şûrâsında bir encümen-i millî teşkîl eder. Encümen-i mezkûr, umûrunu temeşşiyet ve beyn-el-milel meclis şûrâ ittihâdîyle muhavere etmek üzere bir kalem hey'etini teşkîl ve teşkîlat ve idâresinin nizâm-nâmesini tanzîm ve mart ayının hitâmından evvel beyn-el-milel meclis şûrâ ittihâdîne, icrââtına dâir i'tâ'yı îzâhat ve izâsının cedvelini tevdî' eder.

Dördüncü madde – Millî encümenlere:

Elif - Memleketin meclis şûrâ a'zâları;

Be - Beyn-el-milel meclis şûrâ ittihâdînin a'zâ-i sâbıkası;

Pe - Mensûb oldukları hey'etin teklîfi ve meclisin muvâfakât'îyle hizmet-i mühimesi mesbuk olan meclis-i millîye a'zâ-i sâbıkası dâhil olabiliyor.

Beşinci madde - Beyn-el-milel meclis şûrâ ittihâdî konferanslarda ittihâz edilen mukarreratın mümkün olduğu mertebe kendi a'zâsı tarafından mensûb oldukları meclise tebliğine intizâr ve kendilerini beyn-el-milel sulhun takrîrine bütün kuvvetleriyle bezl-i mesâî etmeğe da'vet eder.

2- Beyn-el-milel Meclis Şûrâ İttihâdînin Konferansları

Altıncı madde – Hilâfına bir karar olmadıkça beyn-el-milel meclis şûrâ ittihâdî her sene konferans sûretiyle ictimâ' ve mahall-i ictimâ'ı ta'yîn eder. Mahall-i ictimâ' olmak üzere intihâb edilen memleketin hey'eti bu intihâbı tasvîb etmediği takdîrde hey'et icâb eden tedâbîri ittihâz edecektir.

Yedinci madde – İctimâata da'vet keyfiyeti meclis-i idârenin emriyle icrâ ediliyor.

Sekizinci madde - Konferans, meclis-i idâre reîsi ve gıyabında konferansın ictimâ' ettiği mahallin beyn-el-milel sulh encümeni tarafından bu husûs için intihâb edilen bir reîs muvakkat ma'rifetiyle küşad ediliyor.

بوصورتله كئساد ايديلن قونفرانس رئيس دائمي ايله رئيس وكيلىرى ورأى طويلامفه مأموراوانلاری انتخاب و تميم ايدر .

طقوزنجی ماده -- مذا ترات مجلس اداره طرفندن تنظيم ايدیلان روزنامهده موجود مواد اوزرینه جريان ايدر . بونك خارجنده اولارق وقوعبولاجق سائر مزوع تكليفاتی آنجق مجلس اداره نك مطالعه سی و تكليف ايدنلرك ايضاً انجمنه سی آئدقدن و قونفرانس طرفندن اكثریت نلتان آرا ايله نظر دفته آلتسه و موقع مذا كره به قونلسنه قرار ویرلدكدن سوكره مذا كره ايدیلور .

اوتنجی ماده -- رأیلر ال قالدیرمق صورتيه اعطسا ايدیلور . قونفرانسك اجتماع ايتديكي محلك انجمن ملیسی، الك چوق آزانی سائر انجمندن فضله آرایه صاحب اوله میه جقدر . بویله برهال وقوعنده انجمن ملی اعطای رایه صلاحیتدار اوله جق اعضایی تعیین ایده جکدر .

اعضادن بکر میسی طلب ایتدیكي تقدیرده انتخابات رأی حقی ايله اجرا ایدیلور . اونبرنجی ماده -- قونفرانسك ضبظامه سی، توزیع ایدیلان اوراق ايله برابر هیئت مرکزیه قلمنه تودیع ایدیه جکدر .

۳ -- بین الملل مجالس شوری اتحادیتك اداره سی .

اون ایکنجی ماده -- مجلس اداره ، قونفرانسك كئسادندن لاقول برآی اقدام ملی انجمنلر طرفندن بهری ایچون تعیین اولنان ايكیشر اعضادن متشکلدر .

تعیین کیفیت هیئت مرکزیه قلمنه اشعار و قلم مذکور طرفندنده قونفرانسه تبلیغ ایدیلور .

مجلس اداره اعضاسنك مأموریتلری بر قونفرانسدن دیگر قونفرانسه قد دوام ايدر . ایکی اعضادن لاقول بری پارلمنتویه مذا بر اولیدر . اعضادن برینك وفاتی ویا استعفا سی وقوعنده منسوب اولدینی انجمن دیگرینی تعیین ایده جکدر .

قونفرانسلره ریاست ایتمش بولنن مجالس شوری اتحادی اعضایی مجلس اداره نك اعضای فخریه سندن معدود اولوب رأی استشارتی به مالکدرلر .

اون اوچنجی ماده -- قونفرانسك كئسادندن صكره بکی انتخاب ایدیلان

Bu sûretle küşad edilen konferans reîs-i dâimî ile reîs vekillerini ve rey' toplamağa memur olanları intihâb ve ta'yîn eder.

Dokuzuncu madde – Müzakerât meclis-i idâre tarafından tanzîm edilen rûz-nâmede mevcûd mevâdd üzerine cereyân eder. Bunun haricinde olarak vuku' bulacak sâir her nevi teklîfâtı ancak meclis-i idârenin mütâlaası ve teklîf edenlerin îzâhat mücmelesi alındıktan ve konferans tarafından ekseriyyeti sâlisen ârâ' ile nazar-ı dikkate alınması ve mevki' müzâkere kuvvesine karar verildikten sonra müzâkere edilir.

Onuncu madde – Reyler el kaldırmak sûretiyle i'tâ' edilir. Konferansın ictimâ' ettiği mahallin encümen-i millîsi en çok ârâ'yı hâiz encümenden fazla ârâ'ya sahip olamayacaktır. Böyle bir hal vuku'unda encümen millî i'tâ'sı reye salâhiyyet-dâr olacak a'zâyı ta'yîn edecektir.

A'zâdan yirmisi talep ettiği takdirde intihâbat rey hakkı ile icrâ edilir.

Onbirinci madde – Konferansın zabıt-nâmesi tevzi edilen evrak ile beraber hey'et-i merkeziyye kalemine tevdi' edilecektir.

3 - Beyn-el-milel Meclis Şûrâ İttihâdının İdâresi

On ikinci madde – Meclis-i idâre, konferansın küşâdından la-akall bir ay ikdâm millî encümenler tarafından Bahrî için ta'yîn olunan ikişer a'zâdan müteşekkildir.

Ta'yîn keyfiyeti hey'et merkeziyye kalemine işâr ve kalem-i mezkûr tarafından da konferansa tebliğ edilir.

Meclis-i idâre a'zâsının memuriyetleri bir konferansdan bir konferansa kadar devam eder. İki a'zâdan la-akall biri parlamentoya mensûb olmalıdır. A'zâdan birinin vefâtı veya istîfâsı vuku'unda mensûb olduğu encümen digelerini ta'yîn edecektir.

Konferanslara riyâset etmiş bulunan beyn-el-milel meclis şûrâ ittihâdî a'zâları meclis-i idâresinin a'zâ-i fahriyesinden mahdûd olup rey istişariyyeye mâlikdirler.

On üçüncü madde – Konferansın küşâdından sonra yeni intihâb edilen

مجلس اداره اعضاری بالاجتماع رؤسای انتخاب و کندی وظائفی تعیین ایدر .
اون در دنجی ماده - مجلس اداره تک حقوق و وظائفی :

- ۱ - نظامنامه داخلی تنظیم ؛
- ۲ - مقدماتی مجالس شوری اعضای سابقه سندن اولوب منسوب اولدینی ملی تعیین طرفندن تکلیف ایدیلان کیمسه لک اعضالغه قبولی ؛
- ۳ - بین الملل مجالس شوری اتحادینک اعضاسنی قونفرانس ایچون اجتماع دعوت ؛

- ۴ قونفرانس لک نظر تدقیقه عرض ایدیلرجهک موادی تعیین ؛
- ۵ - لزومی حالده تدقیق قومیسوئلری تشکیل ؛
- ۶ - نظامنامه ده تعدیلات اجرایی حقنده وقوعبولان تکلیفاته دائر مطالعه سنی بیان ؛

- ۷ - قونفرانسک رئیس و رئیس و کلر لریله هیئت اجراییه اعضاسنی تکلیف ؛
- ۸ - کلر لک قونفرانسک محل اجتماعنی تعیین ایچون اولدن مطالعه سنی در میان ؛
- ۹ - هیئتک وزنه داریله باش کاتینی تعیین ؛
- ۱۰ - عطیه و هبه لک قبولنه مآذونیت اعطا ؛
- ۱۱ - واردات و مصارفاتک سنوی بودجه سنی تنظیم ؛
- ۱۲ - حساباتک تدقیق ایچون هر سنه ایکی مفتش تعیین و بونلرک تکلیفی اوزرینه وزنه دارک حساباتی تصویب ؛
- ۱۳ - والحاصل بین الملل مجالس شوری اتحادینک مقصدینه وصول ایچون هر درلو تدابیری اتخاذ ایتمکدن عبارتدر .

۴ - هیئت مرکزی قلمی

اون بشنجی ماده - هیئت مرکزی قلمی ، بین الملل مجالس شوری اتحادینک واسطه اداریه و اجراییه سیدر . مجلس اداره طرفندن کندوسنه تفویض ایدیلان وظائفی نظامنامه موجبجه اجرا ایدر .
اون آلتنجی ماده - هیئت مرکزی قلمی ، مختلف هیئتلره منسوب بش

meclis-i idâre a'zâları bilâ-ictimâ' reîslerini intihâb ve kendi vezâifeyi ta'yîn eder.

Ondördüncü madde – Meclis-i idârenin hukuk-i vezâifesi:

- 1- Nizâm-nâme-i dâhilisini tanzîm;
- 2- Mukaddemâ meclis şûrâ a'zâsı sâbıkasından olup mensûb olduğu millî encümen tarafından tekâlîf edilen kimselerin a'zâlîğa kabûlü;
- 3- Beyn-el-milel meclis şûrâ ittihâdînin a'zâsını konferans için ictimâ'ya da'vet;
- 4- Konferansların nazar-ı tedkikine arz edilecek mevâddı ta'yîn;
- 5- Lüzûmu halinde tedkik komisyonlarını teşkîl;
- 6- Nizâm-nâmede ta'dîlât icrâsı hakkında vuku' bulan teklîfâta dâir mütâlaasını beyân;
- 7- Konferansın reîs ve reîs vekilleriyle hey'et-i icrâiye a'zâsını teklîf;
- 8- Gelecek konferansın mahall-i ictimâ'ını ta'yîn için evvelden mütâlaasını der-miyân;
- 9- Hey'etin vezne-dârıyla baş kâtibini ta'yîn;
- 10- İ'tâ'ya ve hibelerin kabûlüne me'zûniyyet-i'tâ';
- 11- Vâridât ve mesarîfâtın senevi bütçesini tanzîm;
- 12- Hesabâtın tedkik için her sene iki müfettiş ta'yîn ve bunların teklîfi üzerine vezne-dârın hesabâtını tasvîb;
- 13- Ve-l-hâsıl beyn-el-milel meclis şûrâ ittihâdînin maksadına vâsıl için her türlü tedâbîri ittihâz etmekden ibârettir.

4- Hey'et-i Merkeziyye Kalemî

Onbeşinci madde – Hey'eti merkeziyye kalemî, beyn-el-milel meclis şûrâ ittihâdînin vâsi'tâ'i idâreye ve icrâiyesidir. Meclis-i idâre tarafından kendisine ta'vîz edilen vezâifi nizâm-nâme mu'cibince icrâ eder.

Onaltıncı madde – Hey'et merkeziyye kalemî muhtelif hey'etlere mensûb beş

اعضادن مرکب بر هیئت اجرائیه طرفندن اداره ایدیلر . مجلس اداره رئیسین زمانده هیئت اجرائیه رئیس و اعضاسیدر . هر قونفرانسه اعضادن بری جبقار . چیقان اعضا ایکی سه مدت مرور ایتمدکجه یکیدن انتخاب ایدیله مرز . ورینه کجه جک اعضا بشقه بر هیئت . نسوب اولایدر . ایلك خروج اون یدنجی قونفرانسه وقوعبوله جقدر .

هیئت اجرائیه اعضاسندن برینک وقات ویا استعفا سی ویا خود مجلس اداره ریاسته تعیینی حالده مجلس اداره . رینه بشقه سی تعیین ایدر . بو اعضانک وظیفه سی کله جک قونفرانسه قدر دوام ایدرک انتخاب قطعی قونفرانس طرفندن اجرا ایدیلر . اعضای جدیده صرمسيله چیقان اعضانک برنی اشغال ایدر .

هیئت اجرائیه نظامنامه داخلیسی تنظیم ایدر و مستعجلیتی کوردیکی مسائل ایچون مجلس اداره بی اجتماعه دعوت ایدر .

اون یدنجی ماده — هیئت مرکزیه قلمنک حقوق ووظائفی بروجه آیدر :

۱ — ملی انجمنلرک سجلائی طوتار و بونلرک تشکلیی تسریع ایدر .

۲ — مناسبات متقابلهرینه تعلق ایدن کافه مسائلده ملی بین الملل مبعوثان

انجمنلرینک واسطه مرکزیه سیدر .

۳ — مجلس اداره نك و قونفرانسلرک نظر تصویبیه عرض ایدیله جک مسائی

احضار ووقت . ناسبنده اوراق لازمه بی توزیع ایدر .

۴ — مجلس اداره نك و قونفرانسلرک مقرراتی اجرا ایتمک ایچون وسائط

لازمه به توسل ایدر .

۵ — اوراقنک محافظه سنه دقت و بین الملل تحکیم اصوله دائر و تائقی و کذلک

هیئتک مقصدینه تعلق ایدن اوراق سائر بی جمع ایدر .

هیئت مرکزیه قلمنک اداره سی ، مجلس اداره طرفندن تعیین ایدیلن موظف

بر کاتب عمومی به عائددر .

۵ -- نظامنامه نك تعدیلی

اون سکزنجی ماده — نظامنامه ده تعدیلات اجراسنه دائر وقوعبوله جق

تکلیفات تحریراً در میان قونفرانسک اجتماعندن لاقول اوچ آی اول هیئت مرکزیه

a'zâdan mürekkeb bir hey'et-i icrâiye tarafından idâre edilir. Meclis idâre reîsi aynı zamanda hey'eti icrâiye reîs ve a'zâsıdır. Her konferansta a'zâdan biri çıkar. Çıkan a'zâ iki sene müddet-i mürûr etmedikçe yeniden intihâb edilemez. Ve yerine geçecek a'zâ başka bir hey'ete mensûb olmamalıdır. İlk hüruç on yedinci konferansda vuku' bulacaktır.

Hey'eti icrâiye a'zâsından birinin vefâtı veya istifâsı ve-yâhûd meclis-i idâre riyâsetine ta'yîni halinde meclis-i idâre, yerine başkasını ta'yîn eder. Bu a'zânın vezâifesi gelecek konferansa kadar devam ederek intihâb-ı kât'î konferans tarafından icrâ edilir. A'zâ-yı cedîde sırasıyla çıkan a'zânın yerini işgal eder.

Hey'eti icrâiye nizâm-nâme dâhiliyesi tanzîm eder ve müsta'celiyyetini gördüğü mesâil için meclis-i idâreyi ictimâ' da'vet eder.

On yedinci madde – Hey'eti merkeziyye kaleminin hukuk-i vezâifi bir vechei âtîdir:

- 1- Millî encümenlerin sicilâtını tutar ve bunların teşkîlini tesrih eder.
- 2- Münâsebet müteakıbbelerine taalluk eden kâffe-i mesâilde millî beyn-el-milel meb'ûsân encümenlerinin vâsi'tâ' merkeziyyesidir.
- 3- Meclis-i idârenin ve konferansların nazar-ı tasvibine arz edilecek mesâili ihzâr ve vâki't manasında evrak-ı lâzımevi tevzi eder.
- 4- Meclis-i idârenin ve konferansların mukerrerâtını icrâ etmek için vesâit-i lâzımevi tevsil eder.
- 5- Evrakın muhafazasına dikkat ve beyn-el-milel tahkîm usulüne dâir vesaiki ve kezâlik hey'etin maksadına taalluk eden evrak-ı sâireyi cem' eder. Heyet-i merkeziyye kaleminin idaresi, meclis idâre tarafından tâ'yîn edilen muvaz'zaf bir katib-i umumiye aiddir.

5 - Nizâm-nâmenin Ta'dîli

On sekizinci madde – Nizâm-nâmede ta'dîlât icrâsına dâir vuku' bulacak teklîfat tahriren der-miyân ve konferansın ictimâ'ından la-akall üç ay evvel hey'et merkeziyye

قلمنه ارسال ایدیلیدر. قلم مذکور تکلیفات واقعه بی مستجابلاً علی انجمنله تبلیغ ایدر. بکذلک تکلیفی محتمل اولان تعدیلاتی قونفرانسک اجتهاسندن لاقفل بر آری اول تبلیغ ایدر .

مجلس اداره نك نظامنامه داخليسي

(مجلس اداره اعضاسی طرفندن ۱ اپرل سنه ۱۹۱۰ تاریخنده تنظیم ایدلشددر)

برنجی ماده — مجلس اداره هر سنه بر دفعه و کذلک هیئت اجرائیه ریسنک لزومی حس ایتدیکی آنده اجتماع ایدر .
اعضادن آلتیسی طلب ایتدیکی تقدیرده رئیس . مجلس اداره بی اجتماعه دعوته مجبوردر .

ایکنجی ماده — هیئت اجرائیه اجتهاسک وقت و محلی تعیین روزنامه مذاکرانی تنظیم ایدر. تکلیفات و اوراق لازمه اشبو روزنامه هر بوط اوله جقدر. اعضادن بری مواد سائره نك روزنامه به ادخالنی طلب ایدر. لمذرة اثبات وجود ایجهان بر اعضا. منسوب اولدی بی انجمن اعضاسندن برتی صلاحیت مخصوصه ایله توکیل ایده بیلیر .

اوچنجی ماده — رئیسک غیوبتی حالتده مجلس اداره، اجتماع ایچون بر رئیس تعیین ایدر. ضبطنامه لر کاتب عمومی طرفندن تنظیم و رئیس جابیندن تصدیق و امضا ایدیلیر . بر صورتی ده مجلس اداره اعضاسندن هر برینه ارسال قننور .

دردنجی ماده — ققرات اکثریت آرا ایله اتخاذ ایدیلیر . مجلس اداره اعضاسک و یا وکیللری نك هر برینک بر رأیی وارددر .

بشنجی ماده — مجلس اداره تدقیق نومیسونلری نی تشکیل ایده بیلیر .

التنجی ماده — هیئت قلمیه ، مجلس اداره مقرراتنک اجراسیله مکلفدر .

یدنجی ماده — هیئت اجتهاعده بولمندی بی زمانده مجلس اداره رئیس و یا هیئت اجرائیه، حین حاجتده بانخباره مجلس اداره ایله استشاره ایدر. اعضاسک و کالت ایتدیکی هیئت ملیه لرك تصفی بیان رأیی ایتمدیگه هیچ برقرار اتخاذ ایدیله منر .

kalemine irsâl edilmelidir. Kalem-i mezkûr teklîfat-ı vak'ayı müstacelen millî encümenlere tebliğ eder. Kezâlik teklîfi muhtemel olan ta'dîlâtı konferansın ictimâ'ından la-akall bir ay evvel tebliğ eder.

*****

Meclis-i İdârenin Nizâm-nâmei Dâhilisi

(Meclis-i İdâre A'zâsı tarafından 1 Eylül Sene 1910 târihinde tanzîm edilmiştir)

Birinci madde – Meclis-i idâre her sene bir defa ve kezâlik hey'eti icrâiye reîsinin lüzûm-u hissettiği anda ictimâ' eder.

A'zâdan altısı talep ettiği takdirde reîs, meclis-i idâreyi ictimâ' da'vete mecbûrdur.

İkinci madde – Hey'eti icrâiye ictimâ'nın vâki't ve mahallini ta'yîni ve rûz-nâme-i mezkûrâtı tanzîm eder. Teklîfatın ve evrak-ı lâzîme işbu rûz-nâmeye merbut olacaktır. A'zâdan biri mevâdd-ı sâirenin rûz-nâmeye idhalini talep edebilir. Ma'zereten isbât-ı vücut etmeyen bir a'zâ, mensûb olduğu encümen a'zâsından birini sulhiyye-i mahsûsa ile tevekkil edebilir.

Üçüncü madde – Reîsin gaybiyeti halinde meclis-i idâre, ictimâ' için bir reîs ta'yîn eder. Zabıt-nâmeler kâtib-i umûmî tarafından tanzîm ve reîs cenabından tasdik ve imza edilir. Bir sûrette meclis-i idâre a'zâsından her birine irsâl kılınır.

Dördüncü madde – Mukerrerât ekseriyyet-i ârâ' ile ittihâz edilir. Meclis-i idâre a'zâsından veya vekillerinden her birinin bir rey'i vardır.

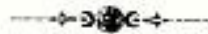
Beşinci madde – Meclis-i idâre tedkik komisyonlarını teşkîl edebilir.

Altıncı madde – Hey'eti kalemiyye, meclis-i idâre mukerrerâtının icrasıyla mükelleftir.

Yedinci madde – Hal-i ictimâ'da bulunmadığı zamanda meclis-i idâre reîsi veya hey'et icrâiye hini hacette bil'âhire meclis-i idâre ile istişare eder. A'zânın vekâlet ettiği hey'eti milliyyelerin nutku beyân-ı rey etmedikçe hiçbir karar ittihâz edilemez.

سکزیجی ماده - هیئت اجرائیہ نیک تکلیفی اوزرینہ مجلس اداره سنوی واردات ومصارفات بودجهنی تنظیم ایدر . وزنه دارک حسابانی تدقیق ایلدلگدن سوکره مجلس اداره طرفندن تصدیق ایدیلمیر .

طقوزنجی ماده - مجلس اداره افعال ومقرراتندن هرته قونفراتسه حساب اعطا ایدر .

هیئت مرکزیه قلیک نظامنامه داخاییسی

(مجلس اداره طرفندن قی ۱ اپریل سنه ۱۹۱۰ تاریخنده تنظیم ایلدلدر)

برنجی ماده - هیئت مرکزیه قلمی ، بین الملل مجالس شورى اتحادینک واسطه اداره و اجرائیه سیدر . و مجلس طرفندن نظامنامه اساسی به توفیقاً تودیع ایدیلان وظائفی اجرا ایدر .

ایکنجی ماده - هیئت مرکزیه قلمنک مدیریتی هیئت اجرائیه به عاؤدر . قلمک بر سنه نیک معاملاتنک پروگرامنی تنظیم و مجلس اداره به تبلیغ ایدر . اعضادن لاقول بری هر آلتی آیده قلمی تفتیش ایدر .

اوجنجی ماده - قلمک اداره سی ، مجلس اداره طرفندن دوت سنه نیک برمدت ایچون تعیین ایدیلان بر کاتب عمومی به عاؤدر . مدتک اتقضاسندن سوکره یکیدن آخاب ایدیلمیر . کاتبک شرائط استخدامی مجلس اداره طرفندن تحت قراره آلنور .

دردنجی ماده - کاتب عمومی ، هیئت اجرائیه نیک موافقتیه مأمورین لازمه نی استخدام ایده بیلمیر . مأمورین مرقومه هیئت مذکورنیک موافقتیه تعیین وعزل ایدیلمه چکلردر .

بشنجی ماده - کاتب عمومی بتون اوقاتنی وظائفته حصر ایتمکجه چوردر ، کنیدیسی هیچ پارلمتونک اعضاسی اوله ماز .

آلتنجی ماده - کاتب عمومی هیئت اجرائیه نیک تحت نظارتنده اوله رقی ایهای وظیفه ایدر و هیئت مذکورنیک امر ایده چکی سیاحتیری اجرا ایدر .

یدنجی ماده - کاتب عمومی رأی استشاری نی حائر اولمق اوزره مجلس اداره نیک

Sekizinci madde – Hey’eti icrâiyenin teklîfi üzerine meclis-i idâre senevi vâridât ve mesarîfât bütçesini tanzîm eder. Vezne-dârın hesâbâtı tedkik edildikten sonra meclis-i idâre tarafından tasdik edilir.

Dokuzuncu madde – Meclis-i idâre îfâl ve mukerrerâtından her sene konferansa hesap i’tâ’ eder.

*****

Hey’eti Merkeziyye Kaleminin Nizâm-nâme-i Dâhilisi

(Meclis-i idâre tarafından fi 1 Eylül sene 1910 târihinde tanzîm edilmiştir)

Birinci madde - Hey’eti merkeziyye kalemi, beyn-el-milel meclis şûrâ ittihâdînin vâsi’tâ-i idâriye ve icrâiyesidir. Ve meclis tarafından nizâm-nâme-i esâsiye tevfiken tevdî’ edilen vezâifi icrâ eder.

İkinci madde – Hey’eti merkeziyye kaleminin müdüriyyeti hey’eti icrâiyeye aiddir. Kalemin bir senelik muâmelâtının programını tanzîm ve meclis-i idâreye tebliğ eder. A’zâdan la-akall biri her altı ayda kalemi teftiş eder.

Üçüncü madde – Kalemin idâresi, meclis-i idâre tarafından dört senelik bir müddet için ta’yîn edilen bir kâtib-i umûmîye aiddir. Müddetin inkızâ’sından sonra yeniden intihâb edilebilir. Kâtibin şerâit-i istihdamı meclis-i idâre tarafından taht-ı karara alınır.

Dördüncü madde – Kâtib-i umûmî, hey’eti icrâiyenin muvaffakatıyla me’mûrîn-i lâzimeyi istihdam edebilir. Me’mûrîn-i merkume hey’et-i mezkûrenin muvâfakât’ıyla ta’yîn ve azl edileceklerdir.

Beşinci madde- Kâtib-i umûmî bütün avukatını vezâife hasr etmeğe mecbûrdur, kendisi hiç parlamentonun a’zâsı olamaz.

Altıncı madde – Kâtib-i umûmî hey’et-i icrâiyenin taht-ı nazarında olarak ifâyı vaz’îfe eder ve hey’et mezkûrenin emredeceği seyahatleri icrâ eder.

Yedinci madde – Kâtib-i umûmî rey’i istişareyi hâiz olmak üzere meclisi idârenin

و هیئت اجرائیه نیک اجتماعانده و قونفرانس لده اثبات وجود و مذا کراتی ضبط ایدر .

سکزنجهی ماده — کاتب عمومی قونفرانسک خنامندن بر آی صکره هر هیئته قونفرانس رئیسک امضاسیله محضی و قونفرانس طرفندن انخاذ ایدیلان مقرراتی و اجرا ایدیلان انتخاباتی عیناً حاوی بر تحریرات عمومی کوندرمهکه مجبوردر .

طقوزنجی ماده — کاتب عمومی هر سنه کانون نانی آبی طرفنده هیئت اجرائیه، قلمک معاملاتنی حقیقه معلومات و هر ایکی آیده بر اجمال اعطا ایدر .

اوتنجی ماده — مجلس اداره صورت فوق العاده ده اوله رق قلمک معاملاتنه اجرای نظارت ایدر .

طقوزنجی ماده ده مذکور اجمال هیئت اجرائیه طرفندن تدقیق ایدلکدن صکره کندوسنه ارسال ایدیلیر .

وزنه معاملاتنه دائر نظامنامه

(مجلس اداره طرفندن ابلول سنه ۱۹۱۰ تاریخده تنظیم ایدلشددر .)

برنجی ماده — وزنه دار ، تحصیلاتنی کونسنده قید و بین الملل مجالس شوری اتحادینک حسابنه اوله رق هیئت اجرائیه طرفندن تعیین ایدیلان باقیه همان تودیع ایدر .

ایکنجی ماده — تأدیات ایچون لازم اوله جق مبالغ ، وزنه دار طرفندن تودیع ایدیلان چککر واسطه سیله باقیه دن آلنور .

اوجنجی ماده — مستخدمین معاشاتی، کرا و سائره کی بودجه نیک تعیین ایدیلکی تخصیصات دائر سنده وقوعیولان مصارف علاقه داران طرفندن و بریلوب کاتب عمومی طرفندن وزنه ایدیلان عادی مقبوضاتر مقابلنده تسویه ایدیله چکدر .

دردنجی ماده — تأدیات سائره ، کاتب عمومی طرفندن تنظیم و مجلس اداره رئیس طرفندن وزنه ایدیلان حواله نامه ثرله اجرا ایدیلیر .

پشنجی ماده — وزنه دار هر سنه کانون تائینک اون بشتدن اول رئیس سنه سابقه

ve hey'et-i icrâiyyenin ictimâ'ında ve konferanslarda isbât-ı vücut ve müzâkerâtı zabt eder.

Sekizinci madde – Kâtib-i umûmî konferansın hitâmından bir ay sonra her hey'ete konferans reîsinin imzasıyla mezû ve konferans tarafından ittihâz edilen mukarreratı ve icrâ edilen intihâbâtı aynen havi bir tahrirât umûmîye göndermeğe mecbûrdur.

Dokuzuncu madde – Kâtib-i umûmî her sene kânun-ı sâni ayı zarfında hey'eti icrâiye kaleminin muâmelâtı hakkında ma'lûmât ve her iki ayda bir icmâl-i a'zâ eder.

Onuncu madde – Meclis-i idâre sûret-i fevk-al-âde olarak kalemin muâmelâtına icrâ-yı nezaret eder.

Dokuzuncu maddede mezkûr icmâl hey'eti icrâiye tarafından tedkik edildikten sonra kendisine irsâl edilir.

Vezne muâmelâtına dâir nizâm-nâme

(Meclis-i idâre tarafından eylül sene 1910 târihinde tanzîm edilmiştir)

Birinci madde – Vezne-dâr, tahsîlâtı gününde kayd ve beyn-el-milel meclis şûrâ ittihâdının hesabına olarak hey'eti icrâiye tarafından ta'yîn edilen bankaya tevdi' eder.

İkinci madde – Te'diyât için lâzım olacak meblağ, vezne-dâr tarafından tevdi' edilen çekler vâsıtasıyla bankadan alınır.

Üçüncü madde – Müstahdemin maâşâtı, kira ve sâire gibi bütçenin ta'yîn eylediği mahsûsat dâiresinde vuku' bulan mesarif alakadâran tarafından verilip umûmî tarafından vize edilen adi makbuzlar mukabilinde tesviye edilecektir.

Dördüncü madde – Te'diyât-ı sâire, kâtib-i umûmî tarafından tanzîm ve meclis-i idâre reîsi tarafından vize edilen havale-nâmelerle icrâ edilir.

Beşinci madde – Vezne-dâr her sene kânun-i sâninin on beşinden evvel rüsesine-i sâbıka

حساباتی تو دیع ایدر . حسابات مذ کوره ، مفتشلس طرفندن تدقیق ایدلکدن
صوکره ایلك اجتماعده تصدیق ایدلک اوزره مجلس ادارهیه تودیع ایدیلیر .

هیئت اجراییه نك نظامنامه داخلی

(مجلس اداره طرفندن ۲ تشرین ثانی سنه ۱۰۹۱ تاریخنده تنظیم ایدلشدیر .)

برنجی ماده - هیئت اجراییه . مجلس اداره رئیس ریاست ایدر . معذرتی
حالده برینه اجتماع ایچون بر رئیس تعیین ایدیلیر . مذاکرات کاتب عمومی طرفندن
ضبط و ضبطنامه رئیس طرفندن تصدیق و امضا و بر صورتی اجتماع عقبنده هیئت
اجراییه اعضاسندن هر برینه ارسال قلتور .

ایکنجی ماده - هیئت اجراییه نك مقرراتی حال اجتماعده اتخاذ ایدیلیر .
امور مستعجلده رئیس هیئتک اعضاسیله با مختار بر استشاره ایدیه بیله جکدر . بر قرار
اتخاذ ایدیه بیلک ایچون لاقول اوج اعضادن جواب ورودی ایجاب ایدر .

اوچنجی ماده - هیئت اجراییه . رئیس لزومی حس ایتدیکی هر زمانده ویا ایکی
اعضانک طلبیله اجتماع ایدر . اعضادن لاقول اوجی حاضر اولدقجه هیئت اجراییه
اجرای مذکره ایدیه منر .

دردنچی ماده - وزنه دار رأی استشاری ایله هیئت اجراییه نك اجتماعاته
دعوت ایدیله جکدر .

بشنجی ماده - هیئت اجراییه مرکز قلمنک اداره سنی و رئیس قلمک معاملات
اوزرینه نظارت عمومی بی حائزدر . جمیتک سائر درت اعضاسی دخی و نظامنی
بیلرندیه تقسیم و بوصورتله قلمک معاملات اربعه آتیه سنه نظارت ایدر لر . شویله که :

۱ - بکیدن هیئت رشکیته و موجود اولانلرک تنظیم امور برینه متدائر مسائل ،
هیئتله قلم بینده کی مناسبات . کاتب عمومی نك سیاحتلری ؛

۲ - اتحاد هیئتک حکومتله و سیاسی قونفرانسله مناسبات ؛

۳ - بین الملل مجالس شوری اتحادینک قونفرانسلری احضار ، تدقیق

ایدیله جک مسائل ، تدقیق قومیسونلری ، اعلانات ؛

hesâbâtını tevdi' eder. Hesâbât-ı mezkûre, müsteşarlar tarafından tedkik edildikten sonra ilk ictimâ'da tasdik edilmek üzere meclis-i idâreye tevdi' edilir.

Hey'eti İcrâiyenin Nizâm-nâme-i Dâhilisi

(Meclis-i idâre tarafından eylül sene 1910 târihinde tanzîm edilmiştir)

Birinci madde – Hey'et-i icrâiyeye, meclis-i idâre reîsi riyâset eder. Mazereti halinde yerine ictimâ' etmek için bir reîs ta'yîn edilir. Müzakerât kâtib-i umûmî tarafından zabt ve zabıtname reîs tarafından tasdik ve imza ve bir sûret-i ictimâ' akabinde hey'eti icrâiye a'zâsından her birine irsâl kılınır.

İkinci madde – Hey'eti icrâiyenin mukerrerâtı hal-i ictimâ' da ittihâz edilir. Umûr-u müstacelede reîs hey'etin a'zâsıyla bil'âhire istişare edebilecektir. Bir karar ittihâz edebilmek için la-akall üç a'zâdan cevâb vürûdu icâb eder.

Üçüncü madde – Hey'eti icrâiye, reîsin lüzûmunu hiss ettiği her zamanda veya iki a'zânın talebiyle ictimâ' eder. A'zâdan la-akall üçü hazır olmadıkça hey'et-i icrâiye icrâi müzâkere edemez.

Dördüncü madde – Vezne-dâr rey' istişarı ile hey'et-i icrâiyenin ictimâ'ında da'vet edilecektir.

Beşinci madde – hey'eti icrâiye merkez kaleminin idâresini ve reîs kalemin muâmelâtı üzerinde nazariyyet-i umûmiyyeyi hâizdir. Cem'iyetin sâir dört a'zâsı dahi vezâifi beynlerinde taksîm ve bu sûretle kalemin ma'lûmât arba-ı âtîyesine nezaret ederler. Şöyle ki:

- 1- Yeniden hey'etler teşkiline ve mevcûd olanların tanzîm-i umûruna mütedâir mesâil hey'etlerle kalem beynindeki münasebât, kâtib-i umûmiyyenin seyahatleri;
- 2- İttihâd hey'etinin hükûmetlerle ve siyâsî konferanslarla münâsebet;
- 3- Beyn-el-milel meclisi şûrâyı ittihâdînin konferanslarını ihzâr, tedkik edilecek mesâil tedkik komisyonları, i'lânat;

۴ - منسوب اولدقلری پارلمنتولرده کی حرکتلرله دائر هیئتله اعطای تعلیمات، هیئتله پئنده کی مناسبات ، خصوصی اتحادلر ، مبعوثان سیاحتلری .
التجی ماده - هیئت اجراییه اعضاسنک ترتیب خروجی قرعه ایله تنظیم ایدیلولر .

۵ .

نظامنامه اساسی داخلینک تمدیلاً قبول و آنسویینی متعاقب روزنامه نك ایکنجهی ماده سنی تشکیل ایدن بوغاز و قاللرک بیطرفلنی مسئله سنه کیلیدی . بومسئله بالخامسه منافع عنانیه تقعه نظرندن يك زیاده نظرنامه آلفقه شایان ایدی . چونکه علی العموم بوغازلردن بحث ایلدیکی زمان بالطبع چناق قلعه ، استانبول بوغازلریده جای مناقشه اوله جنی ایچون نظری و یا عملی هرته صورتله اولورسه اولسون بومسئله حقتده اتخاذ ایدیله چک مقرراتده حقوق عنانیه بی تأمین ایده چک تقاط نظرک ده پیش مطالعه به آلمسی ایجاب ایلدیکی شهبه سزدر . بومسئله نك تدقیق و مذاکره سی آلمانیا رایخشتاغ مجلس اعضاسندن موسیو پاشنیقه (Pachnik) طرفندن تکلیف ایلدشدی . بونک ایچون سئله نك مذاکره ابتدار ایلدیکی زمان موسیو پاشنیقه تقعه نظرنی ایضاح و بو باده برقرار اعطا اییدی . صاحب تقریرک وردیکی ایضاحاته نظراً افرنجی فی ۲۳ تموز سنه ۱۸۸۱ تاریخده آرژانتین ایله شبلی حکومتلری آرمهنده عقد ایدیلان مقاله نامه موجبنجه ماجللان بوغازی وفی ۲۹ تشرین اول سنه ۱۸۸۸ تاریخلی مقاله نامه احکامنجه سویس قالی ، قواعد عمومی حریه دن استنا ایلدشدر . الیوم دردستانشا بولتان پاناما قالی حقتده دخی آمریقا ایله انکلتره آرمهنده فی ۱۸ تشرین ثانی سنه ۱۹۰۰ تاریخده بومآلده اختیاطی بر مقاله نامه تعاطی ایلدی . کرک مناسبات دولیه نك حسن ادامه سی و کرک صلح و مسالمت عمومی نك ممکن مرتبه تأمین ، مقصدیله بونلر حقتده قبول ایدیلان اصول بیطرفینک دیگر قسال و بوغازلره تشمیلی درجه و جویده اولدیغندن بومسئله نك عریض و عمیق تدقیق ضمنتده بر انجمن مخصوصک تشکیلی و او انجمنده علاقه دار هیئتلردن بر اعضا بولندیرلسی خصوصلری تکلیف ایلدی . آمریقا هیئی مرخصلردن جنرال وارمن قایفه ر (Waren keifer) پاناما قسالتک بیهه حال

4 – Mensûb oldukları parlemontadaki hareketine dâir hey’etlere a’zâi talimât hey’etler beynindeki münâsebet, husûsi ittihâdlar, meb’ûsân seyahatleri;

Altıncı madde – Hey’et-i icrâiye a’zâsından tertib hervic kur’a ile tanzîm edilir.

* * *

Nizâm-nâme-i esâsi-i dâhilinin ta’dîlen kabûl ve tesvidini muteâkib rûz-nâmenin ikinci maddesini teşkîl eden boğaz ve kanalların bî-terafîlığı mes’elesine geçildi. Bu mes’ele bi-l-hâssa menâfi’-i Osmâniyye nokta-i nazarından pek ziyâde nazar-ı temile alınmağa şâyân idi. Çünkü ali el-umûm boğazlardan bahsedildiği zaman bi-t-tab’ Çanakkale, İstanbul Boğazları da câ-yi münâkaşa olacağı için nazarı veya emeli her ne sûretle olursa olsun bu mes’ele hakkında ittihâz edilecek mukerrerâta hukuk-i Osmâniyyeyi te’mîn edecek nikat nazarında pîş-i mütâlaaya alınması icâb ettiği şübhesizdir. Bu mes’elenin tedkik ve müzâkeresi Almanya Reyhaşta Meclis a’zâsından Mösyö Paşnike (Pacnike) tarafından teklîf edilmişti. Bunun için mes’elenin müzâkeresine ibtidâr edildiği zaman Mösyö Paşnike nokta-i nazarı îzâh ve bu bâbda bir takrîr i’tâ’ etti. Sahib-i takrîrin verdiği îzâhata nazaran efranci fi 23 Temmuz sene 1881 târihinde Arjantin ile Şili hükûmetleri arasında akd edilen mukavele-nâme mu’cibince Macellan Boğazı ve fi 29 Teşrîn-i evvel sene 1888 târihli mukavele-nâme ahkâmınca Süveyş Kanalı, kavâid-i umûmiyye-yi harbiyeden istisna edilmiştir. El-yevm derdest inşa bulunan Panama Kanalı hakkında dahi Amerika ile İngiltere arasında fi 18 Teşrîn-i sâni sene 1900 târihinde bu meâlde ihtiyâtî bir mukavele-nâme teâtî edildi. Gerek münâsebet-i devletiyenin hüsn-ü idâmesi ve gerek sulh ü müsâlemet-i umûmiyyenin mümkün mertebe te’mîni maksadıyla bunlar hakkında kabûl edilen usûl-ü bî-terafînin diğerkanal ve boğazlara teşmîli derece-i vücûbda olduğundan bu mes’elenin ariz ve amik tedkiki zımnında bir encümen-i mahsûsun teşkîli ve o encümende alâka-dâr hey’etlerden birer a’zâ bulundurulması husûsları teklîf edildi. Amerika hey’eti murahhaslarından General Varen Kayfer (Waren Keifer) Panama Kanalı’nın be-heme-i hâl

بيطرف اولمى لزومى مدافه ايتدى . جنرال وارەنك فكر نجه ۱۹۱۵ سنه سنده
انشا آنى ختام بوله جق اولان پاناما قانك صلح و حرب زمانلر نده آمريقا حكومتى
طرفندن « عمر عام » مئابە سنده عد ايدلى ايچون وسائط لازمه يه توسل ايدىك
ايجاب ايدر . زيرا بوقانك بيطرفلى صلح ومسالت عموميه مسئله سى ايچون مدار
عظييدر . بالاخره عثمانلى هيئت مرخصه سى نامه غابريل نورادونكيان ائدى
مسئله يى تشریح ايدەرك اليوم مرعى و محفوظ اولان ملترك حقوقه خلل كهمك
شرط و قيديله موسيو پاشنيقك مطائمه سە اشتراك ايتدى . نورادونكيان ائدى
حضرتلرينك ايراد ايتدىكى نطقك خلاصه سى آتيدە درج ايدىيورۇ :

- « بوغازلرك على الاطلاق بكنسق بر صورتده بي طرفلق قاعده سە تابع طواسى »
- « تصورى امكان داخنده اوله ميه جنى كې نفس الامرده موافق بولاميه چغندن »
- « اول امرده تشكىل ايدە جك اولان قوميسيونك . بي طرفلقك طرز و شمولى و ائنج »
- « صورتده تعين ايتمى ايجاب ايدر . زيرا معلوم اولدېنى وجهله بو خصوصى سە كى »
- « بي طرفلق ايكي نوعه انقسا ايدر . برنجيسه نظراً وقت حريده بي سرف بر »
- « حكومتك اراضيسندن محاربلرك قواى بره لرينك مرورى ممنوع اولدېنى كې »
- « تحت حاكيتده بولان سولردن دخى قواى بره لرينك كچمى ممنوع اولمى »
- « لازم كدير . ايكنجيسه نظراً كرك حال صلح و كرك حال حريده سفان حريه نك »
- « سويش قانده اولدېنى مثللو بعض شرائط دائره سنده مرورينه مساعده ايدبلور . »
- « شوه . لده بر كيدك بي طرفلق قاعده سە تابع اولمى خصوصنده وضيت و اهميتك »
- « نظر مطالعه يه آلمى ايجاب ايدر . بر مملكتك قره سولرى داخنده بولمقله برابر »
- « معاهدات دوله ايله دخى وضيتارى تعين ايتمش اولان كيدنرك . تشكىل اوله جق »
- « ق . ميسوتده موضوع بحث ايدلى موافق اوله ميه چغندن قاعده بي طرفينك »
- « منحصرأ ببحر محيطلر يئى وصله مساعد « پاناما » و « مازهللان » كې نايث بيوك »
- « بوغازلرده محل تطبيق بوله بيلمى ايجاب ايدر . بناء عليه بوبابده كى قوميسيونك »
- « آئنجق قيود آنفه دائره سنده تشكىلى مناسب اوله جنى و بو تقديرده عثمانلى »
- « اعضالرينك ده اشترا كه ميا بولنه جقلى بديهيدر . »

موسيو پاشنيقك تكلىبى رايه وضع اوله رق اتحاد آرا ايله نورادونكيان ائدى

bî-taraf olması lüzûmunu müdâfaa etti. General Varen'in fikrince 1910 senesinde inşaatı hitâm bulacak olan Panama Kanalı'nın sulh ve harb zamanlarında Amerika hükûmeti tarafından "memerr-i alem" mesâbesinde addedilmesi için vesâit-i lâzımeyle tevsil edilmek icâb eder. Zîrâ bu kanalın bî-tarafılığı sulh ü müsâlemet-i umûmiyye mes'elesi için medâr-ı azîmedir. Bil'âhire Osmânî hey'eti murahhası nâmına Gabriel Noradunkyan Efendi mes'eleyi teşrih ederek el-yevm mer'î ve mahfûz olan milletlerin hukukuna halel gelmemek şart ü kaydıyla Mösyö Paşneke'nin mütâlaasına iştirâk etti. Noradunkyan Efendi hazretlerinin irâd ettiği nutkun hulâsasını âtîde derç ediyoruz:

"Boğazların ale-l-ıtlak yek-nesak bir sûrette bî-tarafılık kaidesine tab-ı tevsi tasvîri imkân dâhilinde olamayacağı gibi nefis-ül-emrde muvafık bulamayacağından evvel-emirde teşkîl edecek olan komisyonun, bî-tarafılığın tarz ve şemvalini vaz' sûrette ta'yîn etmesi icâb eder. Zîrâ ma'lûm olduğu veçhile bu husûmetteki şimdi bî-tarafılık iki nüve inkisâm eder. Birincisine nazaran vâki't-i harbde bî-taraf bir hükûmetin arazisinden muhâriblerin kuvva-i beriyyelerinin mürûru memnû' olduğu gibi taht-ı hâkimiyetinde bulunan sulardan dahi kuvve-i bahrîyelerinin geçmesi memnû' olması lâzım gelir. İkincisine nazaran gerek hal-i sulh ve gerek hal-i harbde sefain-i harbiyenin Süveyş Kanalı'nda olduğu mesellu bazı şerâit dâiresinde mürûruna müsâade ediliyor. Şu halde bir geçidin bî-tarafılık kaidesine tâbi' olması husûsunda vaz'iyet-i ehemmiyetin nazarı mütâlaaya alınması icâb eder. Bir memleketin karasuları dâhilinde bulunmakla beraber muâhedât-ı devletiyye ile dahi vaz'iyetleri ta'yîn etmiş olan geçidlerin, teşkîl olacak komisyonda mevzû-i bahs edilmesi muvafık olamayacağından kaide-i bî-tarafînin münhasıran bahrî muhîtler beynini vasla müsâid "Panama" ve "macellan" gibi gayet büyük boğazlarda mahalli tatbîk bulabilmesi icâb eder. Binâenaleyh bu bâbdaki komisyonun ancak kuyûd-ı ânife dâiresinde teşkîli münâsib olacağı ve bu takdirde Osmânî a'zâlarının da iştirâka müheyya bulunacakları bedihidir."

Mösyö Paşniyak'ın teklîfi reye vaz' olunarak ittihâd ârâ' ile Noradinkyan Efendi

حضرتلرینک درمیان ایتدیکی تفیدات دائرہسندہ اتحاد آرا ایله قبول ابدلدی .
کریک بو بوغازلر مسئلهسی وکریک آتیدهکی بحث ایدہجکمز لوندره بحری قونفرانسی
بالوجوه منافع عثمانیه به تماس ایتدیکی جهتله بو بایده قونفرانس خارجنده اوله رق
صورت مخصوصده تشکل ایتمش اولان هیئت اداره ده جریان ایدن مذاکرات
ومناقشائی آریجه قید وتصریح ایتمک فائده دن خالی دکدر . بو ایکی مسئلهنک
تدقیق و تعمیق ضمتده بر قومیسون تشکیلی و بوقومیسونه علاقه دار دولتر طرفندن
بر اعضا انتخابی هیئت اداره دن تکلیف اولمقله عثمانی هیئت مرخصه سی نامه
هیئت اداره ده بولتان داماد فرید پاشا حضرتلری : « بحرسفید و بحرسپاه بوغازلری
سربست بر دکزدن دیکر سربست بر دکزه کیدیلور کیدیلر قیلندن اولدینی کبی
بونلرک هرابیکی جهتده کی سواحده حق حاکمیت بزه نائده بولنش و بو ایکی بوغازک
بین الدول شکل و وضعیتی عهد ایله تعیین ایدلش اولدیلندن بونلرک بیطرفلق بحثدن
استناسی هیئتن طلب ایدلکننده « رئیس موسیو برنار » روز نامه ده استعمال
ایدیلان بحر محیط قساللری تمیری بحرسفید و سپاه بوغازلرینک بالطبع بحثدن خارج
عد ایدلدیکنه دلالت ایدیوره دمیسله داماد فرید پاشا عثمانی مرخصلری بوجوابی
کافی عد ایدمک کریک کندی افادانک و کریک رئیس طرفندن و بریلان جوابک
روز نامه یه قید ایدلنی رجا ایتدی .

لوندره بحری قونفرانسی مقررانته کلنجه : بونلرک سواحل مدیده یه مالک و خصوصیه
الآن عهد قدیمه ایله مقید بولتان دولت عثمانیه به شدت تعلق اولمقله مسائله محوت
عثمانی تدقیق ایدمک قومیسونده عثمانی مرخصلرینک لزوم و جودی داماد فرید
پاشا حضرتلری طرفندن درپیش ایدلدیکندن بو بایده بر وعد تحریری آلمشدر .
بوندن صکره صره ، روز نامه ده موجود لوندره بحری قونفرانسه دائر بعض
تعدیلاتک اجراسی حقنده کی بحثه انتقال ایتدی . بومسئله نک بتون اهمیتنی آکلامق
ایچون ، انکلتره حکومتک ۲۷ شباط سنه ۱۹۰۸ تاریخنده وقوع بولان دعوت
رسیمه سی اوزرینه ۴ کاتون اول سنه ۱۹۰۸ تاریخنده لوندره ده انعقاد ایدن بو بحری
قونفرانس حقنده برنبده معلومات و برمک ایجاب ایدر .

ایکنجی لاهی قونفرانسندہ اتحاد ایدیلان مقرراتدن بر بسیده غنائم بحریه

hazretlerinin der-miyân ettiği takyîdât dâiresinde ittihâd-ı ârâ' ile kabûl edildi. Gerek bu boğazlar mes'elesi ve gerek âtîdeki bahs edeceğimiz Londra Bahrî Konferansı bi-l-vücûh menâfi'i Osmâniyye'ye temas ettiği cihetle bu bâbda konferans haricinde olarak sûret-i mahsûsada teşkîl etmiş olan hey'et-i idârede cereyân eden müzakerât ve münâkaşâtı ayrıca kayd-ı tasrih etmek fâideden hali değildir. Bu iki mes'elenin tedkik ve tâmîki zımnında bir komisyon teşkîli ve bu komisyona alâka-dâr devletler tarafından birer a'zâ intihâbı hey'eti idâreden teklîf olunmakla Osmânlı hey'eti murahhası nâmına hey'et-i idârede bulunan Damat Ferit Paşa hazretleri: “Bahrî Sefîd ve Bahrî Siyâh Boğazları serbest bir denizden diğeri serbest bir denize gidilir geçitler kabilinden olmadığı gibi bunların her iki cihetindeki sû-i halde hakk-ı hâkimiyet bize iade bulunmuş ve bu iki boğazların beyn-el-düvel şekl-i vaz'iyeti uhuvvet ile ta'yîn edilmiş olduğundan bunların bî-terafîlik bahsinden istisnasını hey'etten talep eylediğinde “Reîs Mösyö Bernar” rûz-nâmede istîmâ'l edilen bahrî muhît kanalları tabiri Bahrî Sefîd ve Bahrî Siyâh Boğazlarının bi-t-tab' bahsden hariç addedildiğine delâlet ediyor” demesiyle Damat Ferit Paşa Osmânlı murahhasları bu cevabı kâfi addederek gerek kendi ifâdâtının ve gerek reîs tarafından verilen cevabın rûz-nâmeye kayd edilmesini rica etti.

Londra Bahrî Konferansı mukerrerâtına gelince: bunların sû-i hâl medîdeye mâlik ve husûsuyla el'ân uhuvvet-i kadime ile mukayidd bulunan devlet-i Osmâniyye'ye şiddet telâkki olmakla mesâil mebhut inhayı tedkik edecek komisyonda Osmânlı murahhaslarının lüzûm-u vücûdu Damat Ferit Paşa Hazretleri tarafından der-piş edildiğinden bu bâbda bir vaad tahriri alınmıştır.

Bundan sonra, sıra rûz-nâmede mevcûd Londra Bahrî Konferansı'na dâir bazı ta'dîlâtın icrâsı hakkındaki bahse intikal etti. Bu mes'elenin bütün ehemmiyetini anlamak için, İngiltere hükûmetinin 27 Şubat sene 1908 târihinde vuku' bulan da'vet-i resmîyesi üzerine 4 Kânun-ı evvel sene 1908 târihinde Londra'da in'ikad eden bu Bahrî konferans hakkında bir nebze ma'lûmât vermek icâb eder.

İkinci Lahey Konferansı'nda ittihâz edilen mukarrerâtın birisi de ganaîm-i bahriye

حقنده بر محکمه بین المللک تأسیس و تشکیلته متدائر ایدی. فی الحقیقه ۱۸ تشرین اول سنه ۱۹۰۷ تاریخنده تنظیم ایدیلان بو مقاوله نامه احکامنه نظراً انشای حریده محاریردن بریسی طرفندن ضبط و مصادره اولنان بیطرف ویا محاریرله عائد کمی و حملهسی حقنده مصادره ایدن دولتک غنائم بحریه محکمه سنک اعطا ایده جکی قرارلرک استینافاً تدقیقی ضمتنده مختلط و بین الملل بر محکمه غنائم تشکیل ایدلشددر. بو محکمه استینافیه نک حکمنه اساس اولمق اوزره تطبیق ایده جکی قواعد دخی مقاوله نامه نک یدنجی ماده سنده ذکر ایدلشددر. اشبو یدنجی ماده ده عیناً شویله دینلیور :

« مختلف فیہ اولان بر مسئله قانونیه ایچون طرفین متخاصمین آره سنده اولدن ،
« بر مقاوله نامه موجود ایه اعطای حکم ایچون اشبو مقاوله نامه احکامی اساس ،
« اتخاذ ایدیله جکدر. بویله بر مقاوله نامه بوقسه محکمه فصل منازعه ایچون حقوق ،
« دول قواعدینی تطبیق ایده جکدر. بونلرده مسئله منازع فیهای حله کافی دکله ،
« محکمه علی الاطلاق عدالتک و قواعد حقوقیه نک اساسلری اوزینه بنای حکم ،
« ایله جکدر .

بوماده نک مطالبه سنندن ده آکلاشلدینی وجهله استینافاً غنائم بحریه مسائلنی تدقیقه مأمور اولان اشبو بین الملل محکمه مختلطه ده مدار تطبیق اوله جق قواعد ، ترتیب اعتباریله اولاً طرفین متخاصمین بیننده موجود مقاوله نامه ، ثانیاً مقبول و مرعی اولان حقوق دول قواعدی ؛ ثالثاً علی الاطلاق قواعد حقوقیه و عدلیه دن عبارتدر .

اختلافات دولیه نک حکماً حلندن مطلوب اولان ثمرات نافعہ استحصال ایدیله بیلمک ایچون برنجی درجه ده حائز اهمیت اولان شی تشکیل ایدیلان بین الملل محکمه مختلطه ده مابها تطبیق اولان قواعدک صریح و معین اولسی کیفیتدر. عکس حالده ایشک محکمه یه تودیمندن بر فائده متصور دکلدر. غنائم بحریه حقنده ایکنجی لاهی قوضران سنک قراری اوزرینه تأسیس ایدیلان بو محکمه استینافیه ده تطبیق ایدیله جک اولان قواعد اوج قسه تقسیم ایدلشددر. برنجی قسم که طرفین متخاصمین آره سنده موجود بر مقاوله نامه در . - تأمین مقصده کافیدر. زیرا بوکي احوالده طرفین اولدن قبول ایتدکلی قواعد. ظهور ایدن منازعه نک حله مدار اولور،

hakkında bir mahkeme-i beyn-el-milelin te'sîs ve teşkiline mütedâir idi. Fi-l-hakika 18 Teşrîn-i evvel sene 1907 târihinde tanzîm edilen bu mukavele-nâme ahkâmına nazaran esnâ'-i harbte muhâriblerden birisi tarafından zapt ve müsâdere olunan bî- taraf veya muhâriblere ait gemi ve humûlesi hakkında müsâdere eden devletin ganaîm-ı bahrîye mahkemesinin i'tâ' edeceği kararların istînâfen tedkiki zımnında muhtelit ve beyn-el-milel bir mahkeme-i ganaîm teşkîl edilmiştir. Bu mahkeme-i istînâfiyenin hükmüne esâs olmak üzere tatbîk edeceği kavâid dahi mukavele-nâmenin yedinci maddesinde zikredilmiştir. İşbu yedinci maddede aynen şöyle deniliyor:

“Muhtelifiye olan bir mes'ele-i kânuniye için tarafeyn mütehassimin arasında evvelden bir mukavele-nâme mevcûd ise i'tâ'-i hukm için işbu mukavele-nâme ahkâmı esâs ittihâz edilecektir. Böyle bir mukavele-nâme yoksa mahkeme fasl-ı muna'zâ için hukuk-i düvel kavâidini tatbîk edecektir. Bunlarda mes'ele-i menazih-i halle kafi değilse mahkeme ale-l-ıtlak adâletten ve kavâid-i hukukîyyenin esâsları üzerine binâ hükm edilecektir.

Bu maddenin mütâlaasından da anlaşıldığı veçhile istînâfen ganaîm-ı bahrîye mesâilini tedkike memur olan işbu beyn-el-milel mahkeme-i muhtelifede medâr-ı tatbîk olacak kavâid tertip i'tibârıyla evvelâ tarafeyn mütehâsımın beyninde mevcûd mukavele-nâme, sâniyen makbûl ve mer'î olan hukuk-i düvel-i kavâidi; sâlisen ale-l-ıtlak kavâid-i hukukîyye ve adliyeden ibârettir.

İhtilafat-ı devletiyenin hükmen hallinden matlub olan semerât nâfia istihsal edilebilmek için birinci derecede hâiz-i ehemmiyet olan şey teşkîl edilen beyn-el-milel mahkeme-i muhatelatta mab-el tatbîk olan kavâidin sarîh ve mâfn olması kifâyetidir. Aksi halde işin mahkemeye tevdi'inden bir fayda mütesavvur değildir. Ganaîm-ı Bahrîye hakkında ikinci Lahey Konferansı'nın kararı üzerine te'sîs edilen bu mahkeme-i istînâfide tatbîk edilecek olan kavâid üç kısma taksîm edilmiştir. Birinci kısım - ki tarafeyn-i mütehâsımın arasında mevcûd bir mukavele-nâmedir - te'mîn-i maksada kafidir. Zîrâ bu gibi ahvâlde tarafeyn evvelden kabûl ettikleri kavâide zuhûr eden muna'zânın halline medâr olur,

و بوندن طولای هیج بر اختلاف ظهور ایدہ من . فقط ایکنجی قسم کہ قواعد حقوق دولدر۔ دائما موجب منازعه و اختلاف اولہ بیلور . چونکہ شمعی بہ قدر حقوق دول قواعدی بر شکل قطعی و قانونی اکتساب ایدہ مدکن ماعدا ہر دولت او قواعدی منفعتک ایجاب ایندی بر دیکسی صورتہ تفسیر ایدر .

ایشہ بوسیدن طولای لاهی ایکنجی صالح قونفرانسنت اثر مہتیلہ تأسیس ایدلمش اولان غنائم بحریہ استینای محکمہ سندن لایق و جہلہ استفادہ ایدیلہ مندی . بومحدوری رفع ایدہ بیلیمک ایچون او قواعد حقوقیہ دولیہ صورت واضحہ تہیین و عادتا آنلری تقہین ایتمک بر امر ضروری حالتی اکتساب ایندی . مسائل بحریہ دہ اک زیادہ علاقہ دار اولان انکلترہ حکومتی بولزومی نظر اعتبارہ آلہرق الیوم مرعی اولوب عندالایجاب دولت لک قوت و مکنتہ کورہ صور مختلفہ تفسیر ایدیلان بوحقوق دول قواعدینی توضیح ایتمک و آنلرہ بر شکل قطعی و لایتغیر و بریک ایچون بالادہ بیان ابتدیکمز قونفرانسی دعوت ایندی .

بوقونفرانسیہ انکلترہ دن ماعدا آلمانیہ . آوسٹریا و مجارستان ، اسپانیہ ، جاہیر متفقہ ، فرانسیہ ، ایتالیا ، ژاپونیہ . بلجیقا و روسیا حکومتی اشتراک ایدیلر .

انکلترہ حکومتی ، حکو-نلرہ ارسال ابتدیکی تحریرات عمومیہ دہ : « لاهییدہ جریان ایدن مذاکرانک محاربه بحریہ عائد مسائل مختلفہ دہ حکوماتک نقطہ نظر و حرکتینک مختلف اولدینتی و بین الملل غنائم بحریہ محکمہ سنک رؤیت ایدہ جکی دعاوی استینافیہ دہ موضوع بحث اولان و تطبیقات و ضابطہ بحریہ بہ دائرہ بولسان مسائل مہمہ دہ نہ کبی قواعدک تطبیق ایدیلہ جکی حقدہ تردد و شبہہ موجود اولنجه تأسیس ایدیلہ جک اولان محکمہ ، عامہ نک . ظہر تصویبی اولہ میہ جفتی » بیان ایندی . (۱۱)

لاہیدہ ، بالخاصہ روس مرخصلری ، بین الملل غنائم بحریہ محکمہ سنک تشکیانندن اول محاربه بحریہ قواعدینک تدوین و تعیینی لزومی در بیان ایتملر در . زیرا آنلرک یک محق اولان نقطہ نظر نجہ « قانونسز محکمہ اولہ ماز » .

ve bundan dolayı hiçbir ihtilâf zuhûr edemez. Fakat ikinci kısım - ki kavâid-i hukuk-ı düveldir - dâimâ mu'cib müna'zâa ve ihtilâf olabilir. Çünkü şimdiye kadar hukuk-i düvel kavâidi bir şekil kât'î ve kânuni iktisâb edemediğinden mâ-adâ her devlet o kavâid-i münâkaşanın icâb ettirdiği sûrette te'sîr eder.

İşte bu sebebden dolayı Lahey İkinci Sulh Konferansı'nın eser-i ehemmiyetle te'sîs edilmiş olan Ganaîm-ı Bahrîye-i İstînâf Mahkemesi'nden lâyıık-ı vechile istifâde edilemezdi. Bu mahzuru ref edebilmek için o kavâid-i hukukîye-i düveliye-yi sûret vaz'ihade ta'yîn ve adeta onları taknîn etmek bir emr-i zarûrî halini iktisâb etti. Mesâil-i bahrîyede en ziyâde alâka-dâr olan İngiltere hükûmeti bu lüzûmu nazarı i'tibâra alarak el-yevm mer'î olub ind-el-îcâb devletlerin kuvvet ve mekânetine göre sûr-i muhtelifede tefsir edilen bu hukuk düvel kavâidini tevzi etmek ve onlara bir şekl-i kât'î ve lâ-yetegayyer vermek için bilâda beyân ettigimiz konferansı da'vet etti.

Bu konferansa İngiltere'den mâ-adâ Almanya, Avusturya ve Macaristan, İspanya, Cemâhîr Müttefika, Fransa, İtalya, Japonya, Belçika ve Rusya hükûmetleri iştirâk ettiler.

İngiltere hükûmeti, hükûmetlere irsâl ettiği tahrirât-ı umûmiyyede: “ Lahey'de cereyân eden müzakerâtın muharebe-i bahrîyeye ait mesâil-i muhtelifede hükûmetin nokta-i nazar ve hareketlerinin muhtelif olduğunu ve Beyn-el-milel Ganaîm-ı Bahrîye Mahkemesi'nin riayet edeceği dava-yı istînâfiyyede mevzû-i bahs olan ve tatbikat ve zabî'tâ'i bahrîyeye dâir bulunan mesâil-i mühimmmede ne gibi kavâidin tatbîk edileceği hakkında terdîd ve şübhe mevcûd olunca te'sîs edilecek olan mahkeme, ulema-i zahîr tasvibi olamayacağını” beyân etti. [1]

Lahey'de, bi-l-hâssa Rus murahhasları, Beyn-el-milel Ganaîm-ı Bahrîye Mahkemesi'nin teşkîlinden evvel muharebe-i bahrîye kavâidinin tedvin ve ta'yîn lüzûmunu der-miyân etmişlerdir. Zîrâ onların pek muhakkak olan nokta-i nazarınca “kânunsuz mahkeme olamaz.” [1] (mâlî ki'tâ'p 1908 – 1909)

هرقدر لایه‌دهی اکثریت ، غنائم بحریه محکمه‌سنگ تأسیسی ایچون حقوق بحریه‌نک تدویننه شم‌دیلک لزوم کورمه‌مش ایسه‌ده کیفیت تدوینک منفعت‌عظیمه تأمین ایدم‌جکشی تسلیمده تردد ایتماشدر .

انکلتزه حکومتی اولاسکز حکومت ، مظمه‌یه واسپانیایه مراجعت ایتماشدر . چونکه غنائم بحریه محاکم ملیه‌سنگ مقرراتنه قارشواستیناف دعوی وقوعنده اعطا ایدیله‌جک اولان حکملرده تطبیق اولنه‌جق قواعدده اک زیاده علاقه‌دار اولان حکومت بحریه ، آنلردر .

انکلتزه خارجیه نظارتک مارالیان تحریرات عمومیه‌سندن آکلاشیله‌جشی وجهله تأسیسی تکلیف ایدیلان بین‌الملل غنائم بحریه محکمه‌سنگ مرکزی و برنجی وایکنجی صلح قونفرانسک محل اجتهایی اولق اعتباریله حاکم اولدینی مستتا وضعته بنا قلمنک حکومتده بالآخره بر دعوتنامه ارسال ایدلمشدر .

قونفرانس ۴ کانون اول سنه ۱۹۰۸ تاریخنده لوندرده خارجیه نظارتی دائره‌سندم اجتهاع ایتمشدر . پروغرام بوجه آتی ایدی .

(۱) قیاقچیلیق (مختلف اشیانک نه‌کی احوالده قیاق عد ایدیله‌جکی ، بونلرک نقلدن طولانی ترتب ایدم‌جک جزا ، تحت محافظه‌ده بولسان بر کینک نخریاندن استتاسی ، مصادره ایدیلان بر کیده موجود اشیانک قیاق اولدینی تحقق ایتدیکی تقدیرده اعطا ایدیله‌جک ضرر و زیانه دائر قواعدکی شیلرده بوقسمه داخلدر)

(۲) آبلوقه (بوقسمده مصادره‌نک هانکی احوالده اجرا ایدیله بیله‌جکینه دائر اولان مسائل ایله قبل المصادره‌کمی به اجراسی لازم کلان‌تبلیغات ماده‌سی‌ده داخلدر)

(۳) کرک قیاقچیلیق و کرک محاصره بحریه نقطه نظرندن سفرمنادی نظریه‌سی ؛

(۴) بر محکمه غنائم طرفندن حکم صادر اولدن بی طرف سفانک تحریرنک

مشروعیتی ؛

(۵) بی طرفلغه مغایر اوله‌رق ایفای خدمت ایدن بی طرف سفان رایشخاص

حقنده کی قواعد (مظاهرات حصانه) ؛

(۶) آچیق دکزلرده سفان تجاریه‌نک سفان حرییه به نجویلک مشروعیتی ؛

(۷) محاصره مباشرتی محتمل اولدینی بر زمانده و یا خود محاصراتک مدت دوامی

her ne kadar Lahey'deki ekseriyyet, ganaîm-ı bahrîye mahkemesinin te'sîsi için hukuk bahrîyenin tedvinine şimdilik lüzûm görmemiş ise de keyfiyet tedvinin menfaat-ı azîme te'mîn edeceğini teslîmde terdîd etmemiştir.

İngiltere Hükûmeti evvelâ sekiz hükûmet-i a'zamiye ve İspanya'ya müracaat etmiştir. Çünkü ganaîm-ı bahrîye-i mehakim mes'elesinin mukerrerâtına karşı istînâf dava-i vuku'unda i'tâ' edilecek olan hükümlerde tatbîk olunacak kavâidde en ziyâde alâka-dâr olan hükûmet-i bahrîye, onlardır.

İngiltere Hâriciyye Nezaretinin mar el-beyân tahrirât-ı umûmiyyesinden anlaşılacağı veçhile te'sîsi teklîf edilen Beyn-el-milel Ganaîm-ı Bahrîye Mahkemesi'nin merkezi ve birinci ve ikinci sulh konferansının mahall-i ictimâ' olmak i'tibâriyle hâiz olduğu müstesna-i vaz'iyete binâen flamanın hükûmetine de bil'âhire bir da'vet-nâme irsâl edilmiştir.

Konferans 4 Kânun-ı evvel sene 1908 târihinde Londra'da Hâriciyye Nezareti dâiresinde ictimâ' etmiştir. Program bir veche-i âtî idi.

- 1- Kaçakçılık [muhtelif eşyanın ne gibi ahvâlde kaçak addedildiği, bunların naklinden dolayı tertîb edecek ceza, taht-ı muhâfazada bulunan bir geminin tahriyattan istisnası, müsâdere edilen bir gemide mevcûd eşyanın kaçak olduğu tahakkuk ettiği takdirde i'tâ' edilecek zarar ve ziyâna dâir kavâid gibi şeylerde bu kısma dâhildir.]
- 2- Abluka [bu kısımda müsâdereden hangi ahvâlde icrâ edilebileceğine dâir olan mesâil ile kabl-el-ısdâr gemiye icrâsı lâzım gelen tebliğat maddesi de dâhildir.];
- 3- Gerek kaçakçılık ve gerek muhâsara-i bahrîye nokta-i nazarından sefer-i mütemâdî nazariyyesi;
- 4- Bir mahkeme-i ganaîm tarafından hükm-u sadr olmadan bî-taraf sefainin tahrinin meşruiyeti;
- 5- Bî-taraflığa mugayir olarak ifâ-yı hizmet eden bî-taraf sefain ve eşhâs hakkındaki kavâid (müzahârâ't-ı hasm-âne);
- 6- Açık denizlerde sefain-i ticâriyyenin sefain-i harbiyeye tahvilinin meşruiyeti;
- 7- Muhâsamata mübâşeret muhtemel olduğu bir zamanda ve-yâhûd muhasametinin müddet devamı

اثناسندہ سفائن تجاریہ دہ کی دولت محاربه سجاغٹک بی طرف ردوائتک سجاغیہ
تبدیلہ دائر اولان احکام ؛

۸) اشیانک تعیین تابعیتی ایچون صاحبک تابعیتی می یوقسه محل اقامتی می نظر
دقتہ آلتہجنی مسئلہسی ؛

قونفرانس کرک عمومی اجتماعلر و کرک قویسیون ویا تسوید هیئتاری صوریلہ
برجوق دفعہلر طولانی مشدر .

قونفرانسہ اجابت ایدن حکومتلر قبل الاجتماع پروغرامده موجود مواد
حقندہ کی نقطہ نظر و مطالعہ لرخی انکلتزه حکومتہ ارسال ایشرلر و انکلتزه خارجیہ
نظارتی دہ دول مختلفہ نک ملاحظاتی مین برلایحه تنظیم ای مشدر .

لایحه مذکورہ مذاکراتہ اساس اتخاذ ایدیش قونفرانسک مساعینسی ایچہ
تسپیل ای مشدر .

زیردہ کی مسائل اربعدن ماعدا پروغرامده موجود موادک کافی حل
ایدل مشدر :

۱) آجیق دکرلر دہ سفائن تجاریہ نک سفائن حربیہ تبدیلنک ، شروعیتی
و حال سابقہ ارجاعی ؛

ب) اشیانک تعیین تابعیتی ایچون صاحبک تابعیتی می یوقسه محل اقامتی می نظر
دقتہ آلتہجنی مسئلہسی ؛

ب) حال صلحدہ بر دولتک کندی ملی بحریہ سنہ منحصر اولان سیر و سفر
حتی (قابوتاز) کی حقوقک ، مخاصمیندن بری طرفندن بی طرف سفائن تجاریہ
تودیع ایدلیکی تقدیرده بو بایدہ تطبیق ایدیلجک اصول ؛

ت) مصادرہ ایدیلان اشیانک صاحبک بی طرف ویا مخاصم اولدینک نہ وجہلہ
تعیین ایدلسی لازمکدلیکی کیفیتی ؛

برنجی مسئلہ دول معظمہ یئندہ وقوعبولہ بیلجک محاربات بحریہ نقطہ نظرندن
یسوک بر اہمیتی حائزدر . فی الحقیقہ طرفین متخاصمیندن بری کرہ ارضک اقسام
مختلفہ سندہ بر چوق نقاط استنادہ مالک اولدینی حائدہ دیکرینک هیچ بر نقطہ
استادی بولماز و یا خود بک آز بولنور .

esnâ'sında sefain-i ticâriyedeki devlet-i muharibe sancağının bî- taraf bir devletin sancağıyla tebdiline dâir olan ahkâm

8- Eşyanın ta'yîn-i tâbiyyeti için sahibinden tâbiyyeti mi yoksa mahall-i ikameti mi nazar-ı dikkat alınacağı mes'elesi;

Konferans gerek umûmî ictimâ'lar ve gerek komisyon veya tesvid hey'etleri sûretiyle birçok defalar toplanmıştır.

Konferansa icâbet eden hükûmetler kabl-el-ictimâ' programda mevcûd mevâdd hakkındaki nokta-i nazar ve mütâlaalarını İngiltere hükûmetine irsâl eylemişler ve İngiltere hâriciyye nezareti de düvel-i muhtelifenin mülâhazâtını maîn bir lâyiha tanzîm etmiştir.

Lahiya-ı mezkûre müzâkerâta esâs ittihâz edilmiş ve konferansın mesâîsini önce teshil etmiştir.

Zîrdeki mesâil erbaadan mâ-adâ programsa mevcûd mevâddın kâffesi hal edilmiştir:

Elif) Açık denizlerde sefain-i ticâriyyenin sefain-i harbiyeye tebdilinin meşruiyeti ve hal sabıkına ircali;

Be) Eşyanın ta'yîn-i tâbi'yeti için sahibinin tâbiyyeti mi yoksa mahall-i ikamet mi nazar-ı dikkate alınacağı mes'elesi;

Pe) Hal-i sulhde bir devletin kendi millî bahrîyesine münhasır olan seyri sefer hakkı (kabotaj) gibi hukukun, muhaseminden biri tarafından bî- taraf sefain-i ticâriyye tevdi' edildiği takdirde bu bâbda tatbîk edilecek usûl;

Te) Müsâdere edilen eşyanın sahibinin bî- taraf veya mehasim olduğunun ne veçhile ta'yîn edilmesi lâzım geldiği keyfiyyeti;

Birinci mes'ele düvel-i muazzama beyinde vuku' bulabilecek muharebat bahrîye nokta-i nazarından büyük bir ehemmiyeti hâizdir. Fi-l-hakika tarafeyn mutehassımından biri kira-i erzak aksam-ı muhtelifesinde bir çok nikat-i istinada mâlik olduğu halde diğerinin hiçbir nokta-i istinadı bulunmaz ve-yâhûd pek az bulunur.

ایکنی و دردنجی مسئله نك اهمیتی محاربات بحریه ده حق انتقامك دوامه وابسته در . امید اولتور که ازمنه وحشیه دن قالان بو اصول یقینه زائل اولور . اوچنهی مسئله نك يك آز اهمیتی واردر . آجیق دكزلرده سفائن نجاریه نك سفائن حرییه تبدیلی کبی مختلف فیه اولان مسئله بی برطرف ایدرسهك لوندره بحری قونفرانسك موفقیتله نتیجه لندیکنی تسلیم ایتمك ایجاب ایدر .

قونفرانسك نتایجی

۲۶ شباط سنه ۱۹۰۹ تاریخده تنظیم ایدیلان مقاله نامه، اجابت ایدن بالجمله حکوماتك مرخصلری طرفندن امضا ایدلشددر . مقاله نامه بتمش بر ماده بی محتوی اولوب بونلردن التمش دردی طقوز فضلہ منقسمدر . فصول مذکور . بوجه آتیدر :

- ۱ - حال حریده محاصره بحریه (ماده ۱ الی ۲۱)
- ۲ - حرب نجانی (ماده ۲۲ الی ۴۴)
- ۳ - مظاهرات حضانه (ماده ۴۵ الی ۴۷)
- ۵ - سنجانك تبدیلی (۵۵ الی ۵۶)
- ۶ - دشمن اولوب اولیانلر (ماده ۵۷ الی ۶۰)
- ۷ - اشیانك تحت الحفظ بولنسی (ماده ۶۱ الی ۶۲)
- ۸ - نحریاته ممانعت (ماده ۶۳)
- ۹ - ضرر وزیان (ماده ۶۴)

۶۵ الی ۷۱ ماده لریده احکام انتهاییه بی محتویدر . لوندرده یاییلان ایشك اهمیتی بوندن اكلاشیله بیلور . دینله بیلرکه محاربه بحریه به عائد حقوق عمومیة دول بو قونفرانسه بر درجه به قدر تدوین ایدلشددر . مقاله نامه نك تأمین ایلدیکی منافعی کورمك ایچون یالکز بو نقطه نظرندن تدقیق کیفیت ایتمك کفایت ایدر . مقاله مذکورہ ، من القدییم موجود تردد وهر طرفندن اعتراض ایدیلان بر طاقم تطبیقات مختلفه برینه عمومیتله قبول ایدلش معین قواعد وضع ایتمشدرکه بو، حقوق دول نقطه نظرندن بیوک بر اثر ترقی عد ایدیله بیلور .

İkinci ve dördüncü mes'elenin ehemmiyeti muharebat-ı bahrîyede hak i'tinâmının devamına vabestedir. Ümîd olunur ki âzimane-i vahşiden kalan bu usûl yakında zail olur. Üçüncü mes'elenin pek az ehemmiyeti vardır. Açık denizlerde sefain-i ticâriyyenin sefain-i Bahrîyeye tebdili gibi muhtelifiye olan mes'eleyi ber-teraf edersek Londra Bahrî Konferansı'nın muvaffakiyetle neticelendiğini teslîm etmek icâb eder.

Konferansın Netayici

26 Şubat sene 1909 târihinde tanzîm edilen mukavele-nâme, icâbet eden bil-cümle hükûmetin murahhasları tarafından imza edilmiştir.

Mukavele-nâme yetmiş bir maddeyi muhtevi olup bunlardan altmış dördü dokuz fazla münkasimdir. Fasl-ı mezkûre bir veche-i âtîdir:

- 1- Hal-i harbde muhasıra-ı bahrîye (madde 1 ila 21)
- 2- Harb kaçağı (madde 22 ila 44)
- 3- Mezahirat-ı hasm-âne (madde 40 ila 45)
- 4- Sancağın tebdili (madde 55 ila 56)
- 5- Düşman olup olmayanlar (madde 57 ila 60)
- 6- Eşyanın taht-el-muhafız bulunması (madde 61 ila 62)
- 7- Taharriyyâta menâat (madde 63)
- 8- Zarar ve ziyân (madde 64)

65 ila 71 maddeleri de ahkâm-ı intihaiye-yi muhtevidir. Londra'da yapılan işin ehemmiyeti bundan anlaşılabilir. Denilebilir ki muharebe-i bahrîyeye ait hukuk-ı umûmiyye-i düvel bu konferansta bir dereceye kadar tedvin edilmiştir. Mukavele-nâmenin te'mîn edildiği menâfi' görmek için yalnız bu nokta-i nazardan tedkik keyfiyet etmek kifâyet eder.

Mukavele-i mezkûre, min-el-kadîm mevcûd terdîd ve her taraftan itiraz edilen bir takım tatbîkat-ı muhtelifiye yerine umûmiyyetle kabûl edilmiş maîn kavâid vaz' etmiştir ki bu hukuk-ı düvel nokta-i nazarından büyük bir eser-i terakki add edilebilir.

افادات سالفه دن مستبان اوله جني اوزره لوندره قونفرانسك مقصد يكانه سي ، حقوق عموميّه دولك بو قسمده تطبيق ايديلان قواعدك معين بر دستور حاله افرانغن عبارت اولوب قواعد و حقوق جديدنك احداثي دكلدر .
مقاوله نامه مذکور تدوين نقطه نظرندن بر ترقی اولمقله برابر اساس نقطه نظرندن بوندن فضله سه انتظار ايدلمه ميليدي . بنا برين قونفرانس يكي اولمق اوزره هيچ بر قاعده حقوقيه وضع ائتمه مشدر . « مقيد » ديتلن بر نوع حقاقيجيلغاك منعه دائر فلنك هيئت مرخصه سي طرفندن وقوع بولان تكليف ، مذاكره ايدلمه رك بر طرف اينلشدر .

قونفرانس واقعا يكي بر قاعده وضع ائتمك نيتده دكل ايدى ايسده هيچ اولمزه مسكوك و مشوش اولان قواعد جاريه نك تدوينده تدريجي بر ترقی كوستره ميليردي . بين الملل مجالس شوري اتحادينك مقصدى اولان ترقی تدريجي نقطه نظرندن قونفرانسك تعيين ايدلمه يكي احكامى بوراده يكيدن تدقيق و تحليل ائتمك ضروريدر .

محاصره بحريه

برنجي فصل تماماً بومسئله حقهده كي حقوق منعقده به منحصر اولوب ائتكليز و آمرها مؤلفينك مطالعاتي خلافته اوله رق تجارت ايچوندها سربست و مساعده كارانه قواعد ترجيح و قبول ايدلمشدر .

بالخاصه اوچنجي ماده نك اهميتي نظرندن دور طوتمامق ايجاب ايدر . ماده مذكوره ده ، محاصره بحريه نك فعلاً اجرا ايدلمكده اولدينك تحقيقي اساسه تعلق ايدن بر مسئله اولديني و بنسأ عليه بونك حلى جهت عدليه عائد بولنديني بيان ايدلمكده در . ماده مذكوره يني تفسير ايدن رسعي رابور دخی بونی مؤيددر . فصل مذکور ، خيالی و غير جدی و آنجق كاغد اوزرنده اجرا ايديلان محاصره نك منعی نمننددر . في الحقيقه طقوزنجي ماده ، بدايت محاصره ده ليمان دروننده محفوظ قالش اولان بيطرف كيرك خروجي ايچون قواي محاصره نك اعطاي مهله اولان مجبوريت ضمني يني ، اون سكرنجي ماده ، بي طرف ساحل و ليمانلرده مرور و عبور حقهده كي ممنوعيتك صراحة لغويي ، ۱۹ نجی ماده ، محاصره بحريه حالده سفر

İfâdât-ı selefeden müstebân olacağı üzere Londra Konferansı'nın maksad-ı yegânesi, hukuk-ı umûmiyye-i düvelin bu kısımda tatbîk edilen kavâidin mâin bir düstûr haline ifra'ından ibâret olub kavâid ve hukuk-i cedîdenin ihdası değildir.

Mukavele-nâme-i mezkûr tedvin nokta-i nazarından bir terakki olmakla beraber esâs nokta-i nazardan bundan fazlasına intizâr edilmemeliydi. Binâberîn konferans yeni olmak üzere hiçbir kaide-i hukukıyye vaz' etmemiştir. "Mukayyid" denilen bir nevi kaçakçılığın men'ine dâir flamanın hey'eti murahhası tarafından vuku' bulan teklîf, müzâkere edilerek ber-taraf edilmiştir.

Konferans vakia yeni bir kaide vaz' etmek niyetinde değil idiye de hiç olmazsa meskûn ve müşevveş olan kavâid-i harbiyenin tedvininde tadrîcî bir terakki gösterebilirdi.

Beyn-el-milel Meclis Şûrâ İttihâdînin maksadı olan terakki tadrîcî nokta-i nazarından konferansın ta'yîn eylediği ahkâmı burada yeniden tedkik ve tahlil etmek zarûrîdir.

Muhâsara-i Bahrîye

Birinci fasıl tamamen bu mes'ele hakkındaki hukuk-ı mün'akideye münhasır olub İngiliz Amerika muafiyetinin mütâlaatı hilâfına olarak ticâret için daha serbest ve müsadekârâne kavâid tercih ve kabûl edilmiştir.

Bi-l-hâssa üçüncü maddenin ehemmiyyetini nazardan dûr tutmamak icâb eder. Madde-i mezkûrede muhâsara-i bahrîyenin fiilen icrâ edilmekte olduğunun tahakkuk-ı esâsa taalluk eden bir mes'ele olduğu ve binâenaleyh bunun halli cihet-i adliyeye aid bulunduğu beyân edilmektedir. Madde-i mezkûreyi tefsir eden resmî rapor dahi bunu müeyyedir. Fasl-ı mezkûr, hayâli ve gayri ciddi ve ancak kağıt üzerinde icrâ edilen muhâsaranın mütemenni mütezemmindir. Fi-l-hakika dokuzuncu madde, bidâyet-i mahsurede liman derûnunda mahfûz kalmış olan bî-taraf gemilerin hervici için kuvva-i muhasarranın i'tâ'-ı mühlete olan mecbûriyyet-i zımnıyyeyi; onsekizinci madde, bî-taraf sahil ve limanlarda mürûr-u öbür hakkındaki memnû'niyetin sarahaten lağvını, 19. madde muhâsara-i bahrîye halinde sefer

متمادی نظریه‌سنگ غیر ممکن برحاله افراغی ؛ و بکرمنجی ماده‌ده محاصره ایدیلان برنجانده بر تقریب فرارایدن و قوای محاصره‌نک تمقیساتندن قورئیلان بر کینک بالاخره عدم ضیغنی تصویب ایشدر .

حرب چاقچانی

بوفصل ، ایکی بیوک مزیتی حازدر . اولاً : برچوق اعتراضله معروض قالمش اولان و بعض احوالده محاربله بیطرفله یشده اختلافات و خیمه تولیدایش اولان بر ماده‌یه وضوح و قطعیت ویرمشدر . ثانیاً : نه‌کی شیلری چاق عد ایشدکریسک بیطرفله اشعاری ضمنتده محاربله ایچون بر مجوریت وضع ایشدر . بونلر حقوق دوله ترقیات مهمه‌دن معدوددر . دیگر طرفدن بیاننامه برچوق اموال و اشیایی ممنوع عد ایشدیک کورلمکدهدر .

شمدی به‌قدر هیچ بره و لفق بوله بر جدول یایدینی کورولماشدر . بیاننامه‌نک باشلیجه حکومت بحریه طرفدن تنظیم ایدلدیکی آکلاشلماقدهدر .

بویاننامه آلمان مؤلفین مشهوره‌سندن موسیو (بار) طرفدن پک‌زباده دوچار اعتراض اولمشدر . بیاننامه اول امرده علی الاطلاق چاق عد ایدیلان (بکرمی ایکنجی ماده بونلردن اون نوعی تعداد ایشکدهدر که جمله سی آلات و ادوات حربیه‌در) ، درجه‌تانیه‌ده شرطه معلق اوله‌رق چاق مئابه‌سنده اولان (بکرمی دردیجی ماده اون درت نوع تعداد ایدیور که بونلر ، یسانده مأکولات ، حیوان یچی ، نفود ، محروقات ، آرابلر و واپورلر موجوددر) اشیای یشده‌کی فرقی تعیین ایشکدهدر .

اوتوزاوجنجی ماده . بعض قیود و شروطله چاق مئابه‌سنده عد ایدیلان اشیانک دشمنک کرای عسکره‌سنه و کرای دشمنک دوائر رسمیه‌سنه سوق ایدلدیکی ثابت اولورسه قابل ضبط اولدینقی کورتمکدهدر . علی الاطلاق چاق عد ایدیلان اشیای کلنجه : بونلر دشمن اراضینه و یا دشمنک تحت اشغالده بولسان مواقعه و یا خود آنک قوای عسکره‌سنه سوق ایدلدیکی نقد برده ضبط و مصادره اوله‌بیله‌جکری اوتوزنجی ماده‌ده مصرحددر . بوندن بشقه محاربله ایشبو ایکی

mütemâdî nazariyesinin gayrimümkün bir hale ifra'ı; ve yirminci madde de muhâsara edilen bir limanda bir takrîbi firariden ve vak'a-yı muhâsaranın takibatından kurtulan bir geminin bil'âhire adem-i zabıtını tasvîb etmiştir.

Harb Kaçakçılığı

Bu fasıl, iki büyük meziyyeti hâizdir. Evvelâ: Birçok itirazlara ma'rûz kalmış olan ve bazı ahvâlde muhâriblerle bî-araflar beyninde ihtilâfat ve hîma tevellid etmiş olan bir maddeye vaz' ve kât'îyet vermiştir. Sâniyen: Ne gibi şeyleri kaçak add ettiklerinin bî-araflara işar-ı zımnında muhâribler için bir mecbûriyyet vaz' etmiştir. Bunlar hukuk-ı düvelce terakkiyât-ı mühimmeden madûddur. Diğer taraftan beyân-nâme birçok emval ve eşyayı memnû' ettiği görülmektedir.

Şimdiye kadar hiçbir mualifin böyle bir cedvel yaptığı görülmemiştir. Beyân-nâmenin başlıca hükûmet-i bahrîye tarafından tanzîm edildiği anlaşılmaktadır.

Bu beyân-nâme Alman muhalefeyn meşhûrasından Mösyö (Bar) tarafından pek ziyâde dûçar-ı itiraz olmuştur. Beyân-nâme evvel-emirde ale-l-ıtlak kaçak add edilen [yirmi ikinci madde bunlardan on nevi tâdad etmektedir ki cümlesi alat ve edevat-ı harbiyedir] derece-i sânde şarta mâlik olarak kaçak müşabisinde olan [yirmi dördüncü madde on dört nevi tâdad ediyor ki bunlar meyanında makulât, hayvan yemi, nakud, mahrukat, arabalar ve vapurlar mevcûddur] eşya beynindeki farkı ta'yîn etmektedir.

Otuz üçüncü madde bazı kayd-u şartla kaçak müşabisinde add edilen eşyanın düşmanın gerek kuvve-yi askeriyesine ve gerek düşmanın devâir-i resmîyesine sevk edildiği sabit olursa kabil-i zabt olduğunu göstermektedir. Ale-l-ıtlak kaçak addedilen işyaya gelince: Bunlar düşman arazisine veya düşman taht-ı işgalinde bulunan muvâkaa ve-yahûd onun kuvve-i askeriyesine sevk edildiği takdirde zabt ve müsâdere olunabilecekleri otuzuncu maddede musarrahdır. Bundan başka muhâribler işbu iki

جدوله مواد سائره يي ده علاوه ايده بيله جكلردر . شو قدر كه بي طرف دولتر اشبو
علاواتدن خبردار ايديله جكلردر. (ماده ۴۳ و ۴۵)
ديكر طرفدن بياننامه نك يكرمي يدنجي ماده سنده شو قاعده قبول ايديليور :
« ضوغريدن ضوغري به حرب ايچون استعمال ايديليان اشيا و ادوات ، حرب چاغني
عد ايديله مز . « ۴۸ نجبي ماده ، بو اشيا دن اون يدي نوعني تعداد ايديليور . بي طرف
تجارت نقطه نظرندن بو « سريست جدول » ك فائده سي مشكوكدر . بوجدول بر
(اسامي جدول) در . و بنا عليه تحديديدر . چاق اشيا بي نقل ايدين بر كينك ضبطي
تجوز ايدين قرقچي ماده يي ده ذكر ايتك فائده دن خالي دكلدر . بويه بر كينك
حجزي ايچون نقل اولسان چاق اشيا نك كرك قيمت ، كرك ثقلت ، كرك حجم
و كرك بدل نقل اعتباريله حوله سنك نصفدن زياده سي تشكيل ايتك ايجاب ايدر .
حقوق شناسانك راي و مطالعه سي حرب چاغنك آلات و ادوات حرييه به
حصرينه معطوف اولسي مر كزنده ايدي . سو ك لاهي قونفرانسده ، حرب
چاغني مسئله سنك كلياً لغوي حقنده انكلتره حكومتي طرفدن درميان ايديلان
تكليف يكرمي آلتني حكومت طرفدن تصويب ايديلس و بش حكومت بو تكليف
عليه اعطاي راي و دردي ده استكاف ايتشدر . تكليفي قبول ايدين يكرمي آلتني
دولت مياننده ، انكلتره ، آوستريا و مجارستان و ايتاليا كي حكومات معظمه ايله بالمله
اوروپا حكومات صغيره سي موجود ايدي . يالكز غيوت ايدين لوكسبورغ و استكاف
ايليان رومانيا و تركيه حكومتلري داخل دكلدر . تكليف عليه اعطاي راي ايديلر ده
آلمانيا ، فرانسه ، روسيه ، جاهر متفقو آمريقا و روسيه حكومتك وكالت ايلديكي
قره طاغ حكومتلريدر . زابونيا حكومتي اعطاي رايدين استكاف ايتشدر . لوندرو
قونفرانسده حكومات معظمه نك يعني محارباته اك زياده علاقه دار اولان حكوماتك
نظريه سي مظهر قبول اولش ديمكدر . بو نقطه نظر دن محاربات مستقبله ده بي طرفلر ك
تجارتني ده دوچار ضرر اوله جقدر .
برچوق مناقشاته سبب اولان « سفر متادي » نظريه سنه كلنجه بو خصوصه
بياننامه ، مطلق چاقچيلقله مقيد چاقچيلق بيتنده برفرق تاسيس ايتشدر . نظريه
مذكوره برنجي نوع چاقچيلقله مقيد چاقچيلق ايچون ايتا ايتشدر .

cedvele mevâdd-ı sâireyi de ilâve edebileceklerdir. Şu kadar ki bî-taraf devletler işbu ilavâtta haberdar edileceklerdir. (madde 23 ve 25)

Diğer taraftan beyân-nâmenin yirmi yedinci maddesinde şu kaide kabûl ediliyor: “Doğrudan doğruya harb için istîmâ’l edilmeyen işya ve edevât, harb kaçağı addedilemez.” Yirmi yedinci madde, bu eşyadan onyedinci nevi tadad ediyor. Bî-taraf ticâret nokta-i nazarından bu “serbest cedvel”in fâidesi – meşkuktur. Bu cedvel bir (esâmi cedveli) dir. Ve binâenaleyh tahdididir. Kaçak eşyayı nakleden bir geminin zabtını tecâvüz eden kırkinci maddeyi de zikr etmek kaideden hali değildir. Böyle bir geminin hacizi için nakil olunan kaçak eşyanın gerek kıymet, gerek sıklet, gerek hacim ve gerek bedel-i nakil i’tibâriyle humûlesinin nesefinden ziyâdesi teşkîl etmek icâb eder.

Hukuk-şinâsının rey ve mütâlaası harb kaçakçılığının alat ve adavat harbiyeye hasrına matuf olması merkezinde idi. Son Lahey Konferansı’nda, harb kaçağı mes’elesinin külliye lağvı hakkında İngiltere Hükûmeti tarafından der-miyân edilen teklîf yirmi altı hükûmet tarafından tasvîb edilmiş ve beş hükûmet bu teklîf aleyhine i’tâ’yı rey ve dördü de istinkaf eylemişlerdir. Teklîfi kabûl eden yirmi altı devlet meyanında, İngiltere Avusturya ve Macaristan ve İtalya gibi hükûmet-i muazzama ile bil-cümle Avrupa hükûmet-i sâiresi mevcûd idi. Yalnız gaybubet eden Luksenburg ve istinkaf eyleyen Romanya ve Türkiye hükûmetleri dâhil değildir. Teklîf aleyhinde i’tâ’yı rey edenler de Almanya, Fransa, Rusya, Cemâhîr-i Müttefike, Amerika ve Rusya Hükûmeti’nin vekâlet ettiği Karadağ Hükûmetleridir. Japonya Hükûmeti i’tâ’yı reyden istinkaf etmiştir. Londra Konferansı’nda hükûmet-i muazzamanın yani muhâberâtta en ziyâde alâka-dâr olan hükûmetin nazariyesi mazharı kabûl olmuş demektir. Bu nokta-i nazardan muharebat müstakbelede bî-tarafların ticâriyyede duçar-ı zarar olacaktır.

Birçok münâkaşâta sebep olan “sefer mutemadi” nazariyesine gelince bu husûsda beyân-nâme, mutlak kaçakçılıkla mukayyed kaçakçılık beyinde bir fark te’sîs etmiştir. Nazariye-i mezkûre birinci nevi kaçakçılıkla mukayyed kaçakçılık için ibka edilmiştir.

اوتوزنجی ماده موجبنجه « مواد مذکوره ایستر طوغریدن طوغریه، ایستر اقطارمه صسوربیه و یا قسماً بر آنقل ایدلین بوحال حائز اهمیت دکدر ». دیگر طرفدن اوتوز بشنجی ماده ده : « مقیداً خجاق اشیادن معدود اولان مواد آنجق دشمن اراضینه و یا دشمنک تحت اشغالده بولنان برملکته و یا خود قوای عسکریه سنه متوجهاً حرکت ایدن و اتنای راهده حمله سنی بیطرف برلجانه اخراجه مجبور اولیان برکی اوزرنده ضبط ایدیه بیلور ، دینلیور. ایسته بوراده نظریه برطرف ایدلش دیکدر . قواعد قطییه مذکوره نك وضندن نمون اولق ایجاب ایدر .

مظاهرت خصمانه

اوجنجی فصلده، (ماده ۴۵ الی ۴۷) کرک طوغریدن طوغریه و کرک بالواسطه دشمنه معاونت ایدن برکینک نه کی احوالده مصادره ایدیه چکی بیان ایدلکده در. بو خصوصده وضع ایدیلان احکام اساساً معاملاتده بین الدول تطبیق ایدیه کلکده اولان قواعد عبارتدر .

بو فصله عائد دیگر بر مسئله وارد که قونفرانس طرفندن حل ایدیه رک علی حاله ایفا ایدلشدر : اوده قابوتاز کی حال صلحه کندی نی بحریه سنه عائد مناقلاتی محاربه ردن برینک حال حریده بیطرف بر کی به تودیه کیفتدر .

اغتنام ایدیلان بیطرف اشیانک اتلافی

دردنجی فصل ، (ماده ۴۸ الی ۵۲) اساساً و لفلر طرفندن قبول و درمیان ایدیلان بر اساسی قاعده شکلته وضع ایدیلور .

شویله که اجرای محاکمه ضمنده اغتنام ایدیلان برمال برلجانه نقل ایدیه چکدر. اتلاف و تحریب اموال ایسه آنجق قوه مجبره بولنق، مصادره ایدیلان کینک حالی بوکا منحل اولماق و یا خود آتی مصادره ایدن حرب کیسی ایچون برتهلکه موجود اولق کی احوال استثنایه ده مساعده ایدیه بیلیر .

اللی برنجی ماده موجبنجه بیطرف برکی بی تحریب ایدن بر مصادره ، مصادره نك مشروعیتی تصدیق ایدیه چک بر حکم استحصالدن اول مصادره نك بر

otuzuncu madde mu'cibince “mevâddd-ı mezkûre ister doğrudan doğruya, ister aktarma sûretiyle veya kısmen bir inkal edilmeyen bu hal hâiz ehemmiyet değildir.” Diğer taraftan otuz beşinci maddede: Mukayyeden kaçak eşyadan madûd olan mevâddd ancak düşman arazisine veya düşmanın taht-ı işgalinde bulunan bir memlekete ve-yâhûd kuva-yi askeriyesine mütevecihen hareket eden ve esnâ'yı rahde humûlesini bî-taraf bir limana ihraca mecbûr olmayan bir gemi üzerinde zabt edilebilir” deniliyor. İşte burada nazariye bî-taraf edilmiş demektir. Kavâid-i kât'îye-i mezkûrenin ve zımnından memnû'n olmak icâb eder.

Müzahirat-ı Hasm-âne

Üçüncü fasılda (madde 40 ila 47) gerek doğrudan doğruya ve gerek bilâ-vâsıta düşmana muavenet eden bir geminin ne gibi ahvâlde müsâdere edileceği beyân edilmektedir. Bu husûsda vaz' edilen ahkâm esâsen muâmelâtta beyn-el-düvel tatbîk edilemekte olan kavâidden ibârettir.

Bu fasla ait diğer bir mes'ele vardır ki konferans tarafından hal edilmeyerek alel-hal ibka edilmiştir: O da kabotaj gibi hal-i sulhde kendi millî bahrîyesine aid münakalat-ı muhâriblerinden birinin hal-i harbte bî-taraf bir gemiye tevdi'i keyfiyettir.

İntizam Edilen Bî-taraf Eşyanın İtlâfı

Dördüncü fasıl, (madde 48 ila 54) esâsen ---- tarafından kabûl ve der-miyân edilen bir esâsı kaide şekline vaz' ediliyor.

Şöyle ki icrâ-ı mahkeme zımnında itinâm edilen bir mal bir limana nakil edilecektir. İtilaf ve tahrîb-i emval ise ancak kuvve-i muharebe bulunmak, müsâdere edilen geminin hali buna mütehamil olmamak ve-yâhûd onu müsâdere eden harb gemisi için bir tehlike mevcûd olmak gibi ahvâl-i istisnaiye de müsâade edilebiliyor.

Elli birinci madde mu'cibince bî-taraf bir gemiyi tahrîb eden bir musadr, müsâderenin meşruiyetini tasdik edecek bir hükm istihsalinden evvel müsâderenin bir

مجبوریت استثنائیه اوزرینه اجرا ایدلایکنی ائبانه و عکس تقدیرده مصادره نك مشروع اولوب اولدیفنی تدقیق ایتمکک حاجت قالمقسنزین عسلاقه دارانك ضرر لرینی تضمینه مجبوردر .

ایشته شو قاعده ایله ، محاربات بحریه تاریخنك قید ایتدیکی بر چوق و قوعات خلافه اولهرق فی مابعد تحریبات کیفیه و عندییه میدان ورلیه جکدرکه بو حال بر ترقی مهمك وجودینی احساس ایتمککدر .

سبچاغلك تبدیلی

(بشهی فصل ماده ۵۵ ال ۵۶)

تطیقانده بومسئله ایچون معاملات مختلفه جریان ایتمککدر . امریقا وانکلیر غنائم بحریه محکمهلری انسای حریده وقوعبولان بوکی تبدیلاتی کائن لم یكون حکمنده عد ایتمککده ایدیلر . حتی قبل الحرب وقوعبولان تبدیلات ممانله نك صحت ومرعیتی ایچون بر جوق اغیر شرائط درمیان ایدرلردی .

فرانسوزک تطیق ایتدککری اصول ایه دهها معتدل و مساعددر . والحاصل شمدی به قدر بین الملل بو خصوصده بر قاعده مطرده وضع ایدله مشدی . ایشته فصل مذکورک اهمیتیه ، بو خصوصده واضح ومعین بر قاعده وضع ایتش اولمیسدر . مع مافییه وضع ایدیلان قاعده نك شدتی ده ایریجه ذکر ایتکک ایجاب ایدر . فی الحقیقه قاعده مذکورده . وچنجه اعلان حریدن لاقول آلتش کون اول محارب دولتش تابعیتی غائب ایتش اولان بر کینک تبدیل تابعیتی مثبت اوراقی درون سفینهده بولندرماسی ، تبدیل تابعیت کیفیتک بطلانی ایچون برقرینه تشکیل ایدر .

دشمن اولوب اولیانلر

آلتجی فصله طائد اولهرق حل ایدله مش ایکی مسئله موجوددر (ماده ۵۳ الی ۶۰) که بولردن اولجه بحث ایدلشددر . متباقیسی ایچون فصل مذکور اساساً بین الملل شمدی به قدر تطیق ایدیله کلکده اولان قواعدی تدوین وتوثیقندن بشقه باقیماشدر .

mecbûriyyet-i istisnaiye üzerine icrâ edildiğini isbâta ve âksi takdirde müsâderenin meşru' olup olmadığını tedkik etmeğe hacet kalmaksızın alâka-dârın zararlarını tazmine mecbûrdur.

İşte şu kaide ile muharebat-ı bahrîye târihinin kaydettiği bir çok vuku'at hilâfına olarak fî-mâba'd tahrîbât-ı keyfiyyet ve indiyeye meydan verilmeyecektir ki bu hal bir terakki-yi mühimmenin vücûdunu ihsas etmektedir.

Sancağın Tebdili (beşinci fasıl madde 50 ila 56)

Tatbîkatta bu mes'ele için ma'lûmât-ı muhtelif cereyân etmektedir. Amerika ve İngiliz Ganaîm-ı Bahrîye Mahkemeleri esnâ'yı harbde vuku' bulan bu gibi tebdilatı kâin mayekun hükmünde addetmekte idiler. Hatta kabil-i ehrab vuku' bulan tebdilat mûmâsıl sıhhat ve mer'iyeti için birçok ağır şerâit der-miyân ederlerdi.

Fransızlar'ın tatbîk ettikleri usûl ise daha mütedil ve müsaidir. Ve-l-hâsıl şimdiye kadar beyn-el-milel bu husûsda bir kaide-i muterade vaz' edilmemişti. İşte fasl-ı mezkûrun ehemmiyyet-i bu husûsda vaz' ve maîn bir kaide vaz' etmiş olmasıdır.

Maa-mâ-fih vaz' edilen kaidenin şiddetini de ayrıca zikretmek icâb eder. Fi-l-hakika kaide-i mezkûre mu'cibince i'lân-ı harbden la-akall altmış gün evvel muhârib devletin tâbiyyetini kaybetmiş olan bir kimsenin tebdil-i tâbiyyetini müsbet evrakı dervin sefainede bulundurmaması tebdil tâbiyyet keyfiyetinin bitlânı için bir karine teşkîl eder.

Düşman Olub Olmayanlar

Altıncı fasla ait olarak hal edilmemiş iki mes'ele mevcûddur (madde 53 ile 65) ki bunlardan evvelce bahsedilmiştir. Mütebâkisi için fasl-ı mezkûr esâsen beyn-el-milel şimdiye kadar tatbîk edile gelmekte olan kavâidi tedvin ve tevessuktan başka yapmamıştır.

حق تجرى و محافظه

(بدیجی و سکزنجی فصل ماده ۶۱ الی ۶۳)

حق تجرى ، بیطرفلرک تجارتنی اشکال ایدرسه ده کړک محاکم و کړک عهود و معاوالات بین اولدول بو حق دائماً تسلیم ایتشلردر . بناءً علیه لوندره بیاننامه سنده بو حقتک صورت قطعیه ده تسلیم ایدلسی پک طبیی بر کیفیتدر . فی الحقیقه آلتش اوجنجی ماده « تجریانه شدیداً ممانعت ایدن » برکینک مصادرسته جوارور برمشدر . حق تجرى حقتده وضع ایدیلان بو قاعده من القسدم کړک حکومتلر و کړک مؤلفلر طرفدن قبول ایدلمشدر .

بیاننامه ، تجریانه ممانعت ایتجوب فقط بر تقریب فرار ایدن کیلر حقتده برشی سویلیور . معافییه بویه بر حال وقوعنده ترتیب جزایه محل اولدینی ده راپورده صورت صریحه ده محرردر . شوقدرکه حرب کیلری فرار ایدن کمی بی توقیف ایچون قوه جبری استعمال ایده بیلور . و بویوزدن تجارکبسی خسار دیده و یا غرق اولورسه شکایته حق بو قدر . چونکه کندوسی حقوق دولجه وضع ایدیلان بر مجبورینه قارشو حرکت ایتشدر .

حق محافظه به کلنجه ، بیاننامه ، انکلیر حکومتی و انکلیر مؤلفلری مستنا اوله رق ، حکومت و مؤلفین سائر طرفدن قبول ایدیلان بر قاعده بی تدوین ایتشدر . سفان حربیه طرفدن محافظه ایدلمکده اولان کیلر تجرى کیفیتدن معافدرلر . بو باده محافظه به مأمور قوماندانک بیاناتی کافی عدا ایدیلور . بویساننامه به موافقت ایتکلر انکلتره حکومتی بو مسئله حقتده من القسدم تطبیق ایده کلکده اولدینی نظریه دن فراغت ایتش دیمکدر .

ضرر و زیان

راپورده ده بیان ایدلبکی وجهله بو خصوصه دائر اولان آلتش دردیجی ماده نک نائر شمولی پک واسمدر . چونکه ماده مذکوره بر قررو و اوزورک کمی و اتمه ضبط ایده بیله جکی بالجله احوالده تطبیق اولسه جق احکامی محتویدر . احکام مذکوره شمدی به قدر معاملاتده تطبیق ایدیه کلکده اولان قواعددن عبارتدر .

Hak Te'hîri ve Muhâfaza
(Yedinci ve sekizinci fasıl madde 61 ila 63)

Hak te'hîri, bî-tarafların ticâretini işgal ederse de gerek muhakim ve gerekse ahvad-ü mukavelat-ı beyn-el-düvel bir hakk-ı dâimâ teslîm etmişlerdir. Binâenaleyh Londra Beyân-nâmesi'nde bu hakkın sûret-i kât'ide teslîm edilmesi pek tabîî bir keyfiyettir. Fi-l-hakika altmış üçüncü madde "tahrîbâta şediden menâat eden" bir geminin müsâderesine cevaz' vermiştir.

Hak te'hîri hakkında vaz' edilen bu kaide min-el-kadîm gerek hükûmetler ve gerek mualifler tarafından kabûl edilmiştir.

Beyân-nâme, te'hîriyata menâat etmeyip fakat bir takrîbi firar eden gemiler hakkında bir şey söylemiyor. Maa-mâ-fih böyle bir hal vuku'unda tertîb cezaya mahall olmadığı da raporda sûret-i sahiredede muharrerdir. Şu kadar ki harb gemileri firar eden gemiyi tevkif için kuvve-i harbiye istîmâ'l edebiliyor, ve bu yüzden tüccar gemisi hasar-dide veya gark olursa şikayet hakkı yoktur. Çünkü kendisi hukuk-ı düvelce vaz' edilen bir mecbûriyyete karşı hareket etmiştir.

Hakk-ı muhâfazaya gelince, beyân-nâme, İngiliz hükûmeti ve İngiliz muhalifleri müstesna olarak, hükûmet ve muhalifeyni sâire tarafından kabûl edilen bir kaideyi tedvin etmiştir.

Sefain-i harbiye tarafından muhâfaza edilmekte olan gemiler te'hîri keyfiyetten muaftırlar. Bu bâbda muhâfazaya memur kumandanın beyânâtı kafi addediliyor. Bu beyân-nâmeye muvaffakiyet etmekle İngiltere hükûmeti bu mes'ele hakkında min-el-kadîm tatbîk edilmekte olduğu nazariyyeden feragat etmiş demektir.

Zarar ve Ziyân

Raporda da beyân edildiği vechile bu husûsa dâir olan altmış dördüncü maddenin dâire-i şumulü pek vâsi'dir. Çünkü madde-i mezkûre bir kruvazörün gemi ve emtia zabt edebileceği bil-cümle ahvâlde tatbîk olunacak ahkâmı muhtevîdir. Ahkâm-ı mezkûre şimdiye kadar muâmelâtta tatbîk edilegelmekte olan kavâidden ibârettir.

احكام انتهايه

آلتش بشنجي ماده پك مهيدر . بومادهده « بياننامه مذکور احكامك غير قابل تفريق و تجزي اولديني ، مصر حدر . بناء عليه قواعد مقرره دن بري حفسده قيود احترازيه در بيان ايتك هيچ بر حكومت ايجون قابل دكلدر .

قاعده مقررده ۱۸۵۶ تاريخي پارس بياننامه سنك قبول ايلديكي اصوله موافقدر . آلتش آلتنجي ماده موجبنجه ، بياننامه به اشتراك ايدن حكومتلر ، آره سنده بر محاربه ظهور ايدرسه بياننامه به وضع امضا ايلان حكومتلر ، اشيو قواعد موضوعه نك متقابلاً تأمين تطيقي تمهد ايتشاردر . ۶۷ الى ۷۱ ماده لر ، طرفينك مقاوله منعقدني تصديق ، فسخ و يا قبول خصوصلرني متضمندر .

بياننامه ، هر حكومتك قبول ايدم بيله چكي بر مقاوله نامه اولديفندن حكومت سائر نك دخي بالاخره بوكا اشتراك ايدم جكلري بي اشناهدر . حتى بوني تمني ايتك ايجاب ايدر . چونكه عموميتي اعتبار بيله لوندره بياننامه سي مهم بر ترقيني ايعا ايتكده در .

لوندره بياننامه سي

و براين بين الملل مبعوثان فونفرانسك مقرراني

لوندره بياننامه سنده ، اولجه ۱۹۰۸ تاريخنده بر لينده انعقاد ايدن فونفرانس طرفندن حقوق بحريه به متعلق اتخاذا ايدلش اولان مقرراته اجراي تاثير ايدوب ايتديكي مسئله سي تدقيق ايتك ايجاب ايدر .

بر لين فونفرانسده آلمان مبعوثي موسيو پاشنيك تكليفي اوزرينه قبول ايديلان قرار شو وجهله تنظيم ايدلش ايدني :

« اون بشنجي بين الملل مبعوثان فونفرانس اوجنجي صلح فونفرانسنده ، مقررات آتیه نك اتخاذهني آرزو و تمني ايدر :

« ۱ - طرفين متخاصميندن برينه عايد اسلحه ، ما كولات و سائر تجهيزات ،

Ahkâm-ı İntihâiye

Altmış beşinci madde pek mühimdir. Bu maddede “Beyân-nâme-i mezkûr ahkâmın gayri kabil tefrik ve tecâvüzü olduğu” musarihtir. Binâenaleyh kavâid-i mukarrerden beri hakkında kayd-ı i'tirâz der-miyân etmek hiçbir hükûmet için kabil değildir.

Kaide-i mukarrere 1806 târihli Paris Beyân-nâmesi'nin kabûl eylediği usûle muvafıktır.

Altmış altıncı madde mu'cibince, beyân-nâmeye iştirâk eden hükûmetler, arasında bir muharebe zuhûr ederse beyân-nâmeye vaz'ı imza eyleyen hükûmetler, işbu kavâid-i mevzû'nun mütekablen te'mîn-i tatbîkini taahhüt etmişlerdir. 67 ila 71 maddeler, tarafından mukavele-i menakıdeyi tasdik, fesih veya kabûl husûslarını mütezammindir..

Beyân-nâme her hükûmetin kabûl edebileceği bir mukavele-nâme olduğundan hükûmet sâirenin dahi bil'âhire buna iştirâk edecekleri bî-istibâhdır. Hatta bunu temenni etmek icâb eder. Çünkü umûmiyeti i'tibârıyla Londra beyân-nâmesi mühim bir terakkiyi îmâ' etmektedir.

Londra Beyân-nâmesi

ve Berlin Beyn-el-milel Meb'ûsân Konferansının Mukerrerâtı

Londra Beyân-nâmesi'nde, evvelce 1908 târihinde Berlin'de in'ikad eden konferans tarafından hukuk-i Bahrîyeye müteallik ittihâz edilmiş olan mukerrerâta icrâi tes'îr edip etmediği mes'elesini tedkik etmek icâb eder.

Berlin Konferansı'nda Alman meb'ûsu Mösyö Paşnik'in teklîfi üzerine kabûl edilen karar şu veçhile tanzîm edilmiş idi:

“On beşinci Beyn-el-milel Meb'ûsân Konferansı Üçüncü Sulh Konferansı'nda mukerrerât-ı âtiyenin ittihâzını arzu ve temenni eder:

- 1- Tarafeyn-i mütehâssımından birine ait esliha, makulat vesâir teçhizat-ı

« حربه دن ماعداسنك حرب چاقى عد ايدليه جكي بين الدول منعقد برمقاوله نامه ،
« ايله تحت قراره آله جقدر . »

« ۲ - كرك حرب چاقى نقل ايدن كينك ، و كرك حرب چاقى اوليه رفق ،
« اشبو كينك نقل ايتديكي اشبانك تحريبي جائز اولديغنه دائر اولان قاعده ،
« كذلك قبول ايديله جقدر . »

« ۳ - افراده عائد اولان اموال هر نوع ترضدن مصون در . آجيق ،
« لپانلر (۱) هيچ بروجيه تحت محاصره به آله مازلر . »

قوتفرانسك بو مقرراتي . متفرق درت آرزوي شاملدر :

۱ - محاربات بحريه ده افراده عائد اموالك مصونيتي ؛

۲ - چاقى اشيايي نقل ايدن كينك (دشمن كيبي اولسه بيله) و كذلك
چاقى اشيايدن ماعدا بو كييلر داخلده بولنان اشبانك (دشمن مالي اولسه بيله)
عدم تحريبي ؛

۳ - حرب چاقى خاصه سنك منحصرآ مهمات حربه به تخصصي ؛

۴ - حق محاصره نك يالكز حرب لپانلرينه و مواقع منحه كمه به حصري ؛
تيمات مذكوره مجدداً احداتي ارزو ايديلان برة نوبتي متضمندر . حالبوكه
لوندره بحري قوتفرانسك وظيفه سي ممكن اولديني درجه به معاملاتك و محاكمه
معمول به اولان بعض قواعدك . و بته منحصر ايدى . بناءً عليه برلين قوتفرا .
سنده اظهار ايديلان تيماتك لاهي قوتفرانسك عرض ايدلمسي بك منطقي در .
چونكه بو قوتفرانسك يالكز قواعد موجوده نك . و بيشله دكل . حتى بين الدول
قواعد جديده احدائيله مكلفدر لر .

ايضا حات آنفهدن اكلابيله جني وجهه لوندري بياننامه سي برلينده در بيان ايديلان
تيماتك هيچ برني قبول ائجه مشدر . بناءً عليه افراده عائد اموال . انما قابل مصادره
اولديني كي قرق طقوزنجي ما ، احوال مينه ده بي طرف بر كينك تحريبنه
« استثناء » جواز و برمكده در . قرق ايكنجى داده . و وجينجه دخي مصادره

(۱) محكم ايدنامش لپانلر

harbiyeden mâ-adâsının harb kaçağı addedilmeyeceği beyn-el-düvel münâkıd bir mukavele-nâme ile taht-ı karara alınacaktır.

- 2- Gerek harb kaçağı nakil eden geminin, ve gerek harb kaçağı olmayarak işbu geminin nakil ettiği eşyanın tahrîbi hâiz olmadığına dâir olan kaide kezâlik kabûl edilecektir.
- 3- Efrada ait olan emval her nev’i tasarrufdan mahsundur. Açık limanlar [1] hiçbir veche taht-ı muhâsaraya alınamazlar.”

Konferansın bu mukerrerâtı, müteferrik dört arzuyu şamildir:

- 1- Muharebat-ı bahrîyede efrada aid emvalin me’zûniyeti;
- 2- Kaçak eşyayı nakil eden gemileri (düşman gemisi olsa bile) ve kezâlik kaçak eşyadan mâ-adâ bu gemiler dâhilinde bulunan eşyanın (düşman malı olsa bile)adem-i tahrîbi;
- 3- Harb kaçağı hassasının munhasıran mühimmat-ı harbiyeye tahsisi;
- 4- Hakk-ı muhâsaranın yalnız harb limanlarına ve mevâki’i müstahkemeye hasrı;

Temenniyyât-ı mezkûre muhaddiden ihdayı arzu edilen bir kaide-i mütezimindir. Hâl-bu-ki Londra Bahrî Konferansı’nın vezâifesi mümkün olduğu derecede muâmelâtın ve mehakimde mamul be olan bazı kavâidin tedvinine münhasır idi. Binâenaleyh Berlin Konferansı’nda izhâr edilen temenniyyât Lahey Konferansı’na arz edilmesi pek mantikidir. Çünkü bu konferanslar yalnız kavâid mevcûdenin teviniyle değil hatta beyn-el-düvel kavâid cedîde ihdasıyla mükellefdirler.

İzahat-ı ânifeden anlaşılacağı veche Londra Beyân-nâmesi Berlin’de der-miyân edilen temenniyyâtın hiçbirini kabûl etmemiştir. Binâen alel-efrada ait emval îmâ’ kabil müsâdere olduğu gibi kırk dokuzuncu madde, ahvâl muayenede bî- taraf bir geminin te’hîrine “istinaden” cevaz’ vermektedir. Kırk ikinci madde mu’cibince dahi müsâdere

[1] tahkim edilmemiş limanlar

ایدیلان جقاق اشیا میاننده جقاق اشیا صاحبك غیر ممنوع دیگر اشیا سی بوتورسه آنلردم ضبط اولتور .

بیاننامه ، مهمات حربیه دن ماعدا اون درت نوع مفید جقاق اشیا کوستر مکده در . بیاننامه نك برنجی ماده سنده « محاصره ، دشمنه عاند و یا دشمن طرفدن اشغال ایدلمکده اولان لیان و سواحله منحصر اوله جقدر » دینلمکده در . دینک که محاصره یالکتر مواقع مستحکمه یه منحصر دکلدرد . بناء علیه بین الملل مجالس شوری اتحادینک که جک اجتماعنده . لوندرد فونفرانسک نتایجی تدقیق ایدیلر کن برلینده در میان ایدیلان تمیناتک بکیدن تکرار ایدلمسی بک طیبی اوله جقدر .

حق مصادره نك لغوی

الک اول حق مصادره نك لزوم الفاسی مصرأ طلب ایتملیدر . بوباید بر نتیجه مطلوبه استحصالی مأمول فویدر .

ایکنجی لاهی فونفرانسده جواهر منفقه هیئت مرخصه سی - الفانک مدافع قدیملری - طرفندن در میان ایدیلان تکلیف ، اون بر رایه مقابله یکرسی بر رای جمع ایتمشدر . آمریقای جنوی حکومتانه منسوب اون بر هیئت مرخصه اعطای رأیدن استکفاف ایتمشدر . مصادره نك لغوی لهنده اعطای رأی ایدن حکومتلر میاننده درت دولت معظمه ایله اوروپا حکومت صغیره سنک اکثریتی واردی . [آلمانیا بو خصوصده بعض قیود احترازیه در میان ایتمشدر .]

فرانسه ، ژاپونیا و روسیه ایله برابر لغوک علیهنده اعطای رأی ایدن انکلتره حکومتی حق مصادره نك الفاسی کیفیتی تنقیص تسلیحاتی مستلزم اولورسه لغو خصوصتی نظر اعتباره آله جفتی بیان ایتمشدر .

شوصوک نقطه حقتده بالخاصه اصرار ایدلملیدر . حللی مشکل و مستعجل اولان بحری رقابت تسلیحات مسئله سی منحصرأ حق محاصره نك ایقا و یا الفاسه وابسته دکلدرد . مع مافیہ عوامل مؤثره سندن اولدیفی ده غیر قابل انکاردر . هیچ اولمزسه شو طریقله بو مسئله نك حلنه تثبیت ایدلسه مصادره نك الفاسی ایچون دیگر بر طاقم اسباب موجوددر که بوراده ایضاحه لزوم بو قدر .

edilen kaçak eşya meyanında kaçak eşya sahibinin gayri memnû' diğer eşyası bulunursa onlar da zabt olunur.

Beyân-nâme, muhimmat harbiyeden mâ-adâ on dört nev mukayyed kaçak eşya göstermektedir.

Beyân-nâmenin birinci maddesinde “muhâsara, düşmana ait veya düşman tarafından işgal edilmekte olan liman ve savahile munhasır olacaktır.” denilmektedir. Demek ki muhâsara yalnız mevâki' -i müstahkemeye munhasır değildir. Binâenaleyh beyn-el-milel meclis şûrâ ittihâdının gelecek ictimâ'ında, Londra Konferansı'nın netayici tedkik edilirken Berlin'de der-miyân edilen temenniyyâtın yeniden tekrar edilmesi pek tabîi olacaktır.

Hakk-ı Müsâderenin Lağvı

En evvel hakk-ı müsâderenin lüzûm ilga'sını talep etmelidir. Bu bâbda bir netîce-i matlube istihzali memul-ü kavidir.

İkinci Lahey Konferansı'nda Cemâhîr Müttefike hey'et murahhası - ilga'nın müdafii kadimleri - tarafından der-miyân edilen tekâlif, on bir reye mukabil yirmi bir rey cem etmiştir. Amerika-yı Cenova Hükûmetine mensûb on bir hey'et murahhasa i'tâ'yı reyden istinkaf etmiştir. Müsâderenin lağvı lehinde i'tâ'yı rey eden hükûmetler meyanında dört devlet-i muazzama ile Avrupa hükûmet sâiresinden ekseriyyeti vardı. [Almanya bu husûsda bazı kaydı i'tirâz der-miyân etmiştir.]

Fransa, Japonya ve Rusya ile beraber lağvın aleyhinde i'tâ'yı rey eden İngiltere Hükûmeti hakk-ı müsâderenin ilga'sı keyfiyyeti tenkîs teslîhâtını müstelzem olursa lağv husûsunu nazar i'tibâra alacağı beyân etmiştir.

Şu son nokta hakkında bi-l-hâssa ısrar edilmelidir. Halli müşkül ve müstacel olan bahrî rekabet teslîhât mes'elesi munhasıran hakkı muhâsaranın ibka veya ilga'sına vabeste değildir. Maa-mâ-fih gavail muaşeretinden olduğu da gayrikabil-i inkârdır. Hiç olmazsa şu tarikle bu mes'elenin halline teşebbüs edilse müsâderenin ilga'sı için diğer bir takım esbâb mevcûddur ki burada îzâha lüzûm yoktur.

بين الملل مجالس شورى اتحادينك قطعاً نظري كرك پارلمنتورينه و كرك حكومتارينه قبول ايتديرمك وظيفهسى بالخاصه انكليز و روس هيئتينه عايندر . حكومات نكته مذكوره مصونيت نظريه سنه اشتراك ايتديكلى تقديرده طلب ايديلان اصلاحاتك كله يك لاهى قونفرانسده مظهر نصويب اوله جنى اميد ايديله بيلور .

محاصره

محاصره نك يالكز حرب ليمانارينه حصرى حق . صادره نك لغوينك بر نتيجه ضرور يه سيدر . بوضورتله « محاصره تجارويه » ختام و بريله چكى كبي محاصره تجارويه ، محاربات بر يه ده كى محاصره نك عيني اوله جقدر .

اغتنام ايديلان اموالك تحري

برلين قونفرانسده ايديلان نميانك ايكنجيسى — چاق اشيائى تحميل ايدن كيلرك و او كيلرك دروننده موجود اولوب چاق اوليان اشيائى عدم تحري — مظهر قبول اوله بيلمك ايچون قسماً چاق چيلق مسئله نك حلى مقتضيدر . بناء عليه چاق چيلق نظريهسى موجود اولدغه كى و اشيائى صادرهسى و تحري كيفيتي دائماً موضوع بحث اوله جقدر . نته كيم لوندره بياننامهسى ده بونى ياشددر .

چاق چيلق

چاق چيلق مسئله نك كنجه ، برلين مقرراتى بو خصوصى منحصرأ مهمات حربه يه تخصيص ايتك ايتمشدر . مطلق چاق چيلق انواعى تعداد ايدن و لوندره بياننامه سنده موجود اولان جدول (ماده ۲۲) ايكنجى لاهى قونفرانسده قبول ايديلان جدولك عينيدر . بوضورتله برلين نميائى مظهر قبول اولش ديمكدر . فقط آنفاً كورلديكى وجهله بياننامه ده برده مقيد چاق چيلق ناميله بر جدول ده موجود در . بين الملل مجالس شورى اتحادى ، بونوع چاق چيلق لغوينى طلب ايتليدر . برده مطلق چاق چيلق جدوانه علاوه ايديله چك بر ماده واردركه اوده « محاربه نك باشليجه عامل » اولان نقود و اوراق قديمه در . بوماده لوندره بياننامه سنده

Beyn-el-milel Meclis Şûrâ İttihâdî'nin nokta-i nazarını gerek parlamentolarına ve gerek hükûmetlerine kabûl ettirmek vezâifesi bi-l-hâssa İngiliz ve Rus hey'etlerine aittir. Hükûmet sâlise-i mezkûre me'zûniyet nazariyesine iştirâk ettikleri takdirde talep edilen ıslahâtın gelecek Lahey Konferansı'nda mazhar-ı tasvîb olacağı ümîd edilebilir.

Muhâsara

Muhâsaranın yalnız harb limanlarına hasrı hakkı müsâderenin lağvının bir netîce-i zarûriyesidir. Bu sûretle “muhâsara-i ticâriyyeye” hitâm verileceği gibi muhâsara-i ticâriyye muharebat berideki muhâsaranın aynı olacaktır.

İtinam Edilen Emvalin Tahrîbi

Berlin Konferansı'nda edilen temenniyâtın ikincisi – kaçak eşyayı tehmil eden gemilerin ve o gemilerin derûnunda mevcûd olub kaçak olmayan eşyanın adem-i tahrîbi – mazharı kabûl olabilmek için kısmen kaçakçılık mes'elesinin halli müktezidir. Binâenaleyh kaçakçılık nazariyesi mevcûd oldukça gemi ve eşyanın müsâderesi ve tahrîbi keyfiyeti dâimâ mevzû-i bahs olacaktır. Nitekim Londra beyân-nâmesi de bunu yapmıştır.

Kaçakçılık

Kaçakçılık mes'elesine gelince, Berlin mukerrerâtı bu husûsu munhasıran mühimmat harbiyeye tahsis etmek istemiştir. Mutlak kaçakçılığın envaini tadâd eden ve Londra Beyân-nâmesi'nde mevcûd olan cedvel (madde 22) İkinci Lahey Konferansı'nda kabûl edilen cedvelin aynıdır. Bu sûretle Berlin temenniyat-i mazhar kabûl olmuş demektir. Fakat ânifen görüldüğü veçhile beyân-nâmede bir de mukayyed kaçakçılık nâmıyla bir cedvel daha mevcûddur. beyn-el-milel meclis şûrâ ittihâdî, bu nevi kaçakçılığın lağvını talep etmelidir.

Bir de mutlak kaçakçılık cedveline ilâve edilecek bir madde vardır ki o da “muharebenin başlıca ameli” olan nukud ve evrak-ı nakdiyedir. Bu madde Londra Beyân-nâmesi'nde

(ماده ۲۸) مقید تجاھل بق جدولك دردنجي نومروسنده محرردر . بناءً عليه دشمنك قواي عسكريه سيله دواثر رسميه منه مخصوص اولان نقود ، تجاق اولوق اوزره ضبط ايديله جك ديمكدر . حالوكة دشمنك مصادره منه معروض قاله جق اولان نقود بك آذرر . چونكه نقود ارسالاتي ايجون تجارتمه بر جوق اصولر موجوددر .

ذاتاً شمدي به قدر طرفداران صلح جابندن استقراضات حربيه نك منعي ايجون بين الملل بر قاعده احماني مصرأ طلب ايدلمشدر . حتى ۱۹۰۵ سنه منده بروكسلده انعقاد ايدن بين الملل ميموتان قونفرانسده ، بلجيقا مجلس اعيان قواعداستدن موسيو (غولبردالويهلا) نك تكليف اوزرينه قرار آني انخاذ ايدلمشدر : « محاربه نك دواحي ايجون نه معناً ونه مادهً معاونتمه بوللمليدر . نازك و مشوش اولان بومسئله صورت خصوصيه ده تدقيق ايدلك ايجاب ايدر . و حتى آيري بر مساو له ايله حل ايدلمليدر . چونكه بومسئله يالكز محاربات بحريه به دكل بالمكس بالمله محارباته شاملدر . بو خصوصه ايلريده تقررئ محتمل اولان قواعداك تمامئ تطبيقه نظارت ايتك بيطرفارك وظيفه سيدير . »

ايشته لوندره بحري قونفرانسي بجملاً بوندن عبارتدر .

نتايج منديه مندن زياده فوائد معنويه سي اعتباريله بو قونفرانس حائز اهميتدر . في الحقيقه انخاذ ايديلان مقررات عموميه منيله شمدي به قدر دولتر طرفندن بلا اختلاف قبول ايديلان قواعداك صريحاً تصيبندن و بر درجه به قدر قواعداك مذكوره نك تصيبندن عبارت اولديني كورلمكده در . او نقطه نظرندن بو قونفرانس موفقيت كامله عد ايديله مزسه ده شمدي به قدر قوندن بشقه بر صورتله فصل اختلاف ايتك طريقي بيلميان دولترك بوندن صكره ولو معين بعض خصوصاته متداثر اولسون ، حق وعدله مستند قطعي و مجبوري الاجرا قواعداك تطبيقيله اختلافات ملحوظه نك بر محكمه مختلطه جه حل اساسي وضع ايتش اوللري نقطه نظرندن بو قونفرانس بيوك بر اثر موفقيت تشكيل ايدر . آچلمش اولان بو طريق مسالتمه امين و متين آديملرله قطع مسافه ايتكه جهد و اقدام ايديله جك اولورسه بوكون خيال كبي تلقئ ايديلان صلح و مسالمت عموميه نك استقبالده حقيقته مبدل اوله جفته شبهه ايتامليدر .

(madde 28) mukayyed kaçakçılık cedvelinin dördüncü numarasında muharrerdir. Binâenaleyh düşmanın kuvva-yi askeriyesiyle devâir resmîyesine mahsus olan nukud, kaçak olmak üzere zabt edilecek demektir. Hâl-bu-ki düşmanın müsâderesine ma'rûz kalacak olan nukud pek azdır. Çünkü nukud irsâlâtı için ticârette birçok usûller mevcûd tur.

Zaten şimdiye kadar taraf-dâran sulh cenabından istikrâzât-ı harbiyenin menni için beyn-el-milel bir kaide ihdai musarra taleb edilmiştir. Hatta 1905 senesinde Brüksel'de in'ikad eden beyn-el-milel meb'ûsân konferansında, Belçika Meclis Â'yânı a'zâsından Mösyö [Gulberd Eluyala]nın teklîfi üzerine karar âtî ittihâz edilmiştir: "Muharebenin devamı için ne manen ve ne maddiyen muavenatta bulunulmalıdır. Nazik ve meşuş olan bu mes'ele sûret-i husûsiyyede tedkik edilmek icâb eder. Ve hatta ayrı bir mukavele ile hal edilmelidir. Çünkü bu mes'ele yalnız muhârebât Bahrîyeye değil bilâkis bil-cümle muhârebâta Damascusildir. Bu husûsda ileride takrîr-i muhtemel olan kavâidin tamamı tatbîkine nezaret etmek bî-tarafların vezâifesidir."

İşte Londra Bahrî Konferansı mücmelen bundan ibrettir.

Netâyic-i maddisinden ziyâde kavâid ma'nevîyesi i'tibâriyle bu konferans hâiz-i ehemmiyettir. Fi-l-hakika ittihaz edilen mukerrerât-ı umûmiyyeyle şimdiye kadar devletler tarafından bilâ ihtilâf kabûl edilen kavâidin sarîhen ta'yîninden ve bir dereceye kadar kavâidi mezkûrenin ta'yîninden ibâret olduğu görülmektedir. O nokta-i nazardan konferans muvâfâkiyet kemale addedilemezse de şimdiye kadar kuvvetten başka bir sûretle faslı ihtilâf etmek tarîkini bilmeyen devletlerin bundan sonra velev main bazı husûsata mutedâir olsun, hakk ve adile mustenid kât'î ve mecbûrî el-icrâ kavâidin tatbîkiyle ihtilâfat- melhûzanın bir mahkeme-i muhtelifece halli esâsını vaz' etmiş olmaları nokta-i nazarından bu konferans büyük bir eseri muvaffakiyet teşkîl eder. Açılmış olan bu tarîk-i mesalatta emin ve metin adımlarla kât'î mesafe etmeğe cihad ve ikdâm edilecek olursa bugün hayâl gibi telâkki edilen sulh ü müsâlemet-ı umûmiyyenin istikbâlde hakikate mebdil olacağına şübhe edilmemelidir.

بوده بروکسل قونفرانسنده موضوع بحث اولان شی، لوندره بحری قونفرانسنک وضع ایندیکی بعض قیداتک رفی و اختلافات صادرده قواعد حقوقیه دولیه تک دها واسع بر مقیاسده تطبیق جهتلری نامل اینک ایدی . قونفرانسنده بوجهتی تفصیل وایضاح اینک وظیفهسی آنودرس مبعوثی موسیو لونی فرانقه (Louis Franck) ، تودیع ایدلشدی . موسیو فرانکک بوباده کی مطالعه سنه نظراً صلح ومسالت عمومییه دها زیاده تأمین اینک ایچون لوندره قونفرانسنک اتخاذ ایندیکی مقرراتک بعض جهتلری محتاج تعدیل و تخفیف در .

فی الحقیقه لوندره قونفرانسنک محاصره بحریه حقهده اتخاذ ایندیکی مقرراتده آجیق و سربست لیمانلرک محاصره سنی قید ایتمش ايسده بتون بتون تحت ممنوعیته آلامشدر .

لوندره قونفرانسی حرب - قیاغنی اولاً : علی الاطلاق باروت و اسلحه کی هر آنده قابل مصادره اولان ، ثانیاً : قوای محاصمه به سوق ایدیه جکی ثابت اولدغه ضبط مصادره سی جائز اولیان اشیایه منحصر اولق اوزره ایکی به تقسیم ایتمش و بوندن ماعداسنی سربست اشیادن عد ایشدر . بروکسل قونفرانسنک آرزو ایندیکی شی، بعض قیود و شروط ایله قوای محاصمه به سوق ایدیه جکی ثابت اولق شرطیه حرب قیافتدن معدود اولان ایکنجی قسم اشیانک دها زیاده تحدیدی و بالتیجه سربست عد ایدلسی لازمکلان اشیانکده تربیدی در .

موسیو لونی فرانک لوندره قونفرانسنک مقررات سائره سی حقهده کی نقطه نظرخی ده ایضاح ایتدکدن صکره هیئت عمومی سنی تصویب ایشدر . بالآخره فرانسه مجلس مبعوثانی هیئت مرخصه سی نامه موسیو قولهن Colin مسئله یی دها زیاده تعمیق ایدره ک تکلیفاتی متضمن اولان تقررر آتی بی اعطا ایشدر .

« بین الملل مجالس شوری اتحادینک اون آتینجی قونفرانسی، محاربات بحریه به ،
« دائر اولان تکلیفات آتیه تک قریباً تشکیل ایدیه جک اولان اوچنچی لاهی صلح ،
« قونفرانسی طرفدن تدقیق و تصویب تینی ایدر ،
تکلیفات مذکوره شونلردر .

۱ - ضبط و مصادره تک لغوی ؛

۲ - محاصره تک یا لکزر حرب لیمانلرینه و یا مواقع مستحکمه به حصری ؛

bu defa Brüksel Konferansı'nda mevzû' bahs olan şey, Londra Bahrî Konferansı'nın vaz' ettiği bazı takyîdâtın refî ve ihtilâfat saderede kavâid-i hukukîyye-i düveliyenin daha vâsi' bir mukayesede tatbîk cihetlerini temil etmek idi. Konferansında bu ciheti tafsil ve îzâh etmek vezâifesi Anvers meb'ûsu Mösyö Luiz Franke (Louis Franck) tevdî' edilmişti. Mösyö Frank'ın bu bâbdaki mütâlaatına nazaran sulh ü müsâlemet-ı umûmiyyeyi daha ziyâde te'mîn etmek için Londra konferansının ittihâz ettiği mukarreratın bazı cihetleri muhtacı ta'dîl ve tahfîfidir.

Fi-l-hakika Londra Konferansı'nın muhâsara-i bahrîye hakkında ittihâz ettiği mukarreratta açık ve serbest limanların muhâsarasını takyîd etmiş ise de bütün bütün tahtı ma'nevîyeye almamıştır.

Londra Konferansı harb kaçakçılığını evvelâ: Ale-l-ıtlak barut ve eslaha gibi her anda kabil-i müsâdere olan; sâniyen: Kuvva-yı muhasamayı sevk edileceği sabit oldukça zabıt muhasederesi hâiz olunan eşyaya münhasır olmak üzere ikiye taksîm etmiş ve bundan mâ-adâsını serbest eşyadan addeylemiştir. Brüksel Konferansı'nın arzu ettiği şey, bazı kavâid ve şerâit ile kuvvayı mehasameye sevk edileceği sabit olmak şartıyla harb kaçığından ma'dûd olan ikinci kısım eşyanın daha ziyâde tahdidi ve bilnetîce serbest addedilmesi lâzım gelen eşyanın da tezyîdidir.

Mösyö Louize Frank Londra Konferansı'nın mukerrerât sâiresi hakkındaki nokta-i nazarını da îzâh ettikten sonra hey'eti umûmiyyesini tasvîb etmiştir. Bil'âhire Fransa Meclis Mebusan Hey'eti murahası nâmına Mösyö Kolin (Colin) mes'eleyi daha ziyâde ta'mîk ederek teklîfatını mütezemmin olan takrîri âtiyi i'tâ' eylemiştir.

“Beyn-el-milel Meclis Şûrâ İttihâdî'nin on altıncı konferansı, muharebat bahrîyeye dâir olan teklîfat-ı âtiyenin karîben teşkîl edilecek olan Üçüncü Lahey Sulh Konferansı tarafından tedkik ve tasvibini temenni eder.”

Teklîfatı mezkûre şunlardır:

- 1- Zabıt ve müsâderenin lağvı;
- 2- Muhâsaranın yalnız harb limanlarına veya mevki-i müstahkemeye hasrı;

- ٣ - حرب تجاغتک آنجق محارب دولتردن برینه سوق ایدلمش بولسان
اسلحه ، مهیات کچی اشیایه تحدیدی ،
٤ - حرب تجاغتدن ماعدا اشیایه حامل اولان واپورلرک و اشیانک نمرضدن
مصونتی ،

موسیو قولن تکلیفات آنغه نیک تدقیقی و آنجاذا ایدیله جک قراره کوره لوندرده ده
قبول ایدیلان مقررانک تعدیل خصوصلریخی تأمل ایتمک اوزره بوبابده بر قومبسیونک
تشکیلنی و ایشو قومبسیون طرفندن و بریله جک اولان راپورک کله جک قونفرانسه
تدقیقی طلب ایتمش و طلب واقعه ده هولاندا هیئت مرخصه سی اعضاسندن موسیو
وان دورن (Mr. Van Doren) اشتراک ایتمشدر .

اوستریا هیئت مرخصه سی اعضاسندن بارون ده بله نر (M. le baron de Plener)
دخی بومشه یی مدافعه ایتدکن صکره ایکنجی لاهی صلح قونفرانسی طرفندن
تأسیس ایدیلان غنائم بحریه محکمه استیافیسه نه ، لاهی صلح محکمه دائمه سی کچی
تحکیم صلاحیتکده بحش ایدلمسی جهتلرینک تدقیقی طلب ایتدی .

انکلتره هیئت مرخصه سی اعضاسندن لورد وردله (Lord Veardale)
کرک کندیسی نامنه و کرک معذرته بناء اثبات وجود ایدمه میان رفیق مساعیسی
مستر شیمت نامنه غنائم بحریه نک لغویخی شدتله طلب و رفیق لردن محافظه کار
و حربتبرورانک جمله سی بولغوک طرفدارانی اولدیغنی علاوه ایتدی .

مسئله یی صرف انکلتره حقوق و منافی نقطه نظرندن تدقیق و محاکمه ایدن
سیرطوماس بارقله ی (Tomas Barclai) عکسنی مدافعه ایتدی . سیرطوماس
بارقله یک فکر نجه انکلتره نک مکمله براردوسی اولدیغندن یکانه سلاحی اولان ضبط
ومصادره دن صرف نظر ایتمسی موافق دکلدرد . عکس تقدیرده انکلتره نک سطوت
بحریه سی رخنده دار اولور . بو ملاحظاته بناء بوبابده برقرار آنجاذا ایدلمزدن اول
مسئله یی دهها زیاده تعمیق ایتمک ایجاب ایدر .

روسیه ، آلمانیا ، ایتالیا و پورتگیز هیتلری لورد وردله یک نقطه نظرینه
اشتراک ایتدیله . مناقشاتی متعاقب آتیده کی تکلیف اتفاق آرا ایله قبول اولدی .
« بین الملل مبعوثان هیئت اتحادیه سنک اون آلتجی قونفرانسی ، محتلط ،

3- Harb kaçakçılığının ancak muhârib devletlerden birine sevk edilmiş bulunan eslahâ-i mühimmat gibi eşyaya tahdidi;

4 - Harb kaçakçılığında mâ-adâ eşya-yı hamal olan vapurların ve eşyanın tarizden me'zûniyeti;

Mösyö Kolin teklîfat-ı ânifenin tedkiki ve ittihâz edilecek karara göre Londra'da kabûl edilen mukerrerâtın ta'dîli husûslarını temil etmek üzere bu bâbda bir komisyonun teşkîlini ve işbu komisyon tarafından verilecek olan raporun gelecek konferansda tedkikini talep etmiş ve talep vakiada Hollanda Hey'et Murahhası a'zâsından Mösyö Van Doren (Mr. Van Doren) iştirâk etmiştir.

Avusturya Hey'eti Murahhası a'zâsından Baron de Plener (M. le Baron de Plener) dahi bu mes'eleyi müdâfaa etikten sonra İkinci Lahey Sulh Konferansı tarafından te'sîs edilen Ganaîm-ı Bahrîye Mahkeme-i istînâfisine, Lahey Sulh Mahkeme-i Dâimîsi gibi tahkîm salahiyetinde bahşedilmiş cihetlerinin tetkiki talep etti.

İngiltere Hey'eti Murahhası a'zâsından Lord Vardele (Lord Veardele) gerek kendisi nâmına ve gerek mazerete binâen isbât-ı vücut edemeyen refîk-i mesâîsi Mister Smit nâmına ganaîm-ı bahrîyenin lağvını şiddetle talep ve refîklerinden muhâfazakar ve hürriyyet-perverânın cümlesi bu lağvın taraf-dâranı olduğunu ilâve etti.

Mes'eleyi sırf İngiliz hukuk ve menâfi'i nokta-i nazarından tedkik ve muhakeme eden Sir Tomas Barklay (Tomas Barclai) aksini müdâfaa etti. Sir Tomas Barklay'in fikrinde İngiltere'nin mükemmel bir ordusu olduğundan yegâne silâh olan zabt ve müsâdereden sarf-ı nazar etmesi muvafik değildir. Aksi takdirde İngiltere'nin satvet bahrîyesi rahnedar olur. Bu mülâhazâta binâen bu bâbda bir karar ittihâz edilmezden evvel mes'eleyi daha ziyâde ta'mîk etmek îcâb eder.

Rusya, Almanya, İtalya ve Portekiz hey'etleri Lord Vardele'nin nokta-i nazarına iştirâk ettiler. Münâkaşâtı müteâkıb âtîdeki teklîfi ittîfâk ârâ' ile kabûl olundu.

“Beyn-el-milel Meb'ûsân Hey'et İttihâdiyesinin on altıncı konferansı, muhatelat

« وین الملل بر غنائم بحریه محکمه سنک تأسیس و احداثدن متولد منافع عمومی »
« و تجاریه بی نظر اعتباره آلهرق ، ایلک دفعه اولق اوزره بویابده بر لایحه تنظیم »
« ایدن امریقا حکومتنه تقدیم تشکرات ابتدکدن صکره ، لاهی ایکنجی صلح »
« قونفرانسده قلمه آلتان ۱۸ تشرین اول سنه ۱۹۰۷ تاریخلی مقاوله نامه نیک »
« دولتر طرفدن تصدیق وامضا اولمسی توصیه و تمی ایدر » .

بونک اوزرینه رئیس موسیو برنار اول امرده موسیو قولن و وان دورن طرفندن ویریلان تقریری رایه قویدی . تقریر مذکور اکثریت عظیمه ایله قبول ایدلدی .

نوروج هیئت مرخصه بی نامه موسیو هورست (M. Horst) لوندره بحری قونفرانسده آنجق اون قدر دولت اشتراک ایتدیکنی نظر اعتباره آلهرق بوندن بویله حقوق دوله متعلق اولان بوکچی مهم مسائله بالجلله دولترک اشتراک ایتلری لزومی تکلیف و بویابده کی نمیانک قبولی طلب ایتشد . اشبو طلب رایه وضع اولهرق اکثریت عظیمه ایله قبول اولندی .

بین الملل پارلمنتونک تشکیلی

بین الملل مسائل عمومی بی تدقیق ایتک اوزره ۱۹۰۴ نه سنده سن لوقی قونفرانسده موسیو بارتولده (Barthola) طرفندن تشکیلی تصور ایدیلان عمومی پارلمنتویه متعلق بعض جهتلر بونه بروکسل قونفرانسده ده تدقیق و مذاکره ایدلمشدر .

بلجیقا صلح هیئی اعضاسندن موسیو لافونتن (Mr . La Fontaine) بو مسئلهیه الکیزاده تماس ایدن (رأی) اصولی موضوع بحث ایتشد . ۱۹۰۵ نه سنده بروکسلده اجتماع ایدن صلح قونفرانسی بومشله بی تدقیق ایتک ایچون بر قومیسون تشکیل ایتشدی . بوقومیسون ، بین الملل مجالس شوری اتحادینک بوعومی پارلمنتویه اساس تشکیل ایده جکنی بیان ایدرک بویابده تنظیم ایتدیکی رابورنی ۱۹۰۶ نه سنده لوندرده انعقاد ایدن صلح قونفرانسده تودیع ایتشدی . عمومی بر پارلمنتونک لزوم احداث و تشکیلی بیان ایدن قومیسون عین زمانده اعضای

ve beyn-el-milel bir ganaîm-ı bahrîye mahkemesinin te'sîs ve ihdasından mütevellid menâfi' umûmiyye ve ticâriyyeyi nazar-ı i'tibâra alarak, ilk defa olmak üzere bu bâbda bir lâyiha tanzîm eden Amerika Hükûmeti'ne takdîm-i teşekkürat ettikten sonra, Lahey İkinci Sulh Konferansı'nda kaleme alınan 18 Teşrîn-i evvel sene 1907 târihli mukavele-nâmenin devletler tarafından tasdik ve imza olunmasını tavsiye ve temenni eder.”

Bunun üzerine reîs Mösyö Bernar evvel-emirde Mösyö Kolin ve Van de Ron tarafından verilen takrîri reye koydu. Takrîr-i mezkûr ekseriyyet azîme ile kabûl edildi.

Norveç hey'eti murahhası nâmına Mösyö Horst (M. Horst) Londra Bahrî Konferansı'na ancak on kadar devletin iştirâk edeceğini nazar-ı i'tibâra alarak bundan böyle hukuk-i düvele mütealik olan bu gibi mühimm mesâilde bil-cümle devletlerin iştirak etmeleri lüzûmunu teklîf ve bu bâbdaki temenniyyâtının kabûlünü talep etmiştir. İşbu talep reye vaz' olunarak ekseriyyet-i azîme ile kabûl olundu.

Beyn-el-milel Parlamentosu'nun Teşkîli

Beyn-el-milel mesâil umûmiyyeyi tedkik etmek üzere 1904 senesinde Sen Lui Konferansı'nda Mösyö Barthold (Bartholda) tarafından teşkîli tasavvur edilen umûmî parlamentoya mütealik bazı cihetler bu sene Brüksel Konferansı'nda da tedkik ve müzâkere edilmiştir.

Belçika sulh hey'eti a'zâsından Mösyö La Fonten (Mr. La Fontaine) bu mes'eleye en ziyâde temas eden (rey') usûlini mevzû-i bahs etmiştir. 1905 senesinde Brüksel'de ictimâ' eden sulh konferansı bu mes'eleyi tektik etmek için bir komisyon teşkîl etmişti. Bu komisyon, beyn-el-milel meclis şûrâ ittihâdînın bu umûmî parlamentoya esâs teşkîl edeceğini beyân ederek bu bâbda tanzîm ettiği raporunu 1906 senesinde Londra'da in'ikad eden sulh konferansına tevdî' etmişti. Umûmî bir parlamentonun lüzûm-u ihdas ve teşkîli beyân eden komisyon aynı zamanda a'zâyı

موجوده نك نه صورته رايه اشتراك ايده چككري مسئلهنى اورته به قويمشدر .
احداث ايده چك اولان عمومى پارلمتوده نه صورته راي اعطا اولنه چق ؟ ايسته
شايدان حل وتدقيق اولان برنجي مسئله بودر . قوميسيونك تدقيق ايتديكي ايكنجى
جهتده قونفرانسك انعقاد ايتديكي مملكتك هيئت مرخصهسى اعضاسك حائر
اولدقلى عدد آرا مسئله سيدر .

ايسته بوسنه بروكسل قونفرانسده حلى طلب ايديلان شوايكنجى مسئله اولمشدر .
اليوم كره ارضده ۱۲.۵۰۰ مى متجاوز مبعوثان واعيان موجودر . بركون كلويده
جهلنسك بين الملل مجالس شورى اتحاديته التحاق ايده چككري شبهه سزدر . شو حالده
بو اجتماعلرده راي وىرمك حق وصلاحيتى بر قاعده مطرده و ساله به ربط ايدلسى
ايجاب ايدر .

بو اميينى استحصال ايتك ايچون موسيو لافونتن زبرده كى تقريرك قبولى
تكليف ايتدى ؛

« بين الملل مجالس شورى اتحاديته اون التحق قونفرانسى ، هر سنه »
« قونفرانسه اشتراك ايدن اعضاسك تزايد ايتكده اولديغى و شو حالده هر مملكته »
« منسوب هيئت مرخصه لرك قونفرانسده حائر اوله چنى عدد آرانك تعين و تحديدي »
« ايجاب ايده چككى نظر اعتباره آلهرق روماده انعقاد ايده چك اولان كله چك »
« قونفرانسه توديع ايدنك اوزره بوبايده مفضل و مدلل بر لايحه نك تنظيمى ضمنتده »
« بر قوميسيونك تشكيلنى تكليف ايدر . » بو تكليفه بعضيلرى معارض بولديلر .
فرانسه مجلس اعيان اعضاسدن موسيو دهنورنلده قونفرانسه ايسه تكليفك لهنده
اداره كلام ايتشدر . نتيجه موسيو لافونتك تكليفى قبول اولدى .

قونفرانسه نهايت وىرلدىن اول امر يقا هيئت مرخصهسى رئيسى مستر ريشار
پارتولده ۱۹۱۰ سنه سنده لاهى ده اوچنجى رصلح قونفرانسك انعقادى ايچون بروكسل
قونفرانسه اشتراك ايتش بولنان بالمله هيئت مرخصه لرك منسوب اولدقلى حكومت
و مجلس شورى زدنده بىل مساعى ايدمرك بوبايده خصوصى قوميسيونلرك تشكيلنه
غيرت ايتلرني تكليف ايتشدر . بو قوميسيونلر منسوب اولدقلى پارلمتوده ايكي
سنه طرفنده بر لايحه وىرمك كردد . موسيو پارتولده تكليفى اهميت و مستعجليله
قبول اولدى .

mevcûdenin ne sûretle reye iştirâk edecekleri mes'elesini ortaya koymuştur. İhdâs edilecek olan umûmî parlamentoda ne sûretle rey i'tâ' olunacak? İşte şâyân-ı hal ve tedkik olan birinci mes'ele budur. Komisyonun tedkik ettiği ikinci cihet de konferansların in'ikad ettiği memleketin hey'eti murahhası a'zâsından hâiz oldukları aded-i ârâ' mes'elesidir.

İşte bu sene Brüksel Konferansı'nda halli talep edilen şu ikinci mes'ele olmuştur. El-yevm kira-i arzda 16, 500ü mütecâviz meb'ûsân ve â'yân mevcûddur. Birgün gelip de cümlesinin beyn-el-milel meclis şûrâ ittihâdına iltihâk edecekleri şübhesizdir. Şu halde bu ictimâ'larda rey' vermek hak-ı salahiyeti bir kaide-i mu'terize-i sâlimeye rabt edilmesi icâb eder.

Bu emniyayı istihzal etmek için Mösyö la Fonten zirdeki takrîrin lağvını teklîf etti;

“Beyn-el-milel Meclis Şûrâ İttihâdî'nin on altıncı konferansı, her sene konferansa iştirâk eden a'zânın tezâyüd edilmekte olduğunu ve şu halde her memlekete mensûb heyet-i murahhasaların konferansında hâiz olacağı aded-i ârâ'nın ta'yîn ve tahdid-i icâb edeceğini nazarı i'tibâra alarak Roma'da in'ikad edecek olan gelecek konferansa tevdi' edilmek üzere bu bâbda mufazzal ve medlul bir lâyihanın tanzîmi zımnında bir komisyonun teşkilini teklif eder”. Bu teklife bazıları maruz bulundular. Fransa Meclisi Â'yan azasından Mösyö Destorand de Konstan ise teklifâtın lehinde idâre kelâm etmiştir. Netayicen Mösyö La Fonten'in teklîfi kabûl olundu.

Konferansa nihâyet verilmeden evvel Amerika hey'et-i murahhası reîs Mister Rişar Partold 1910 senesinde Lahey'de üçüncü bir sulh konferansının in'ikadı için Brüksel Konferansı'na iştirâk etmiş bulunan bil-cümle hey'eti murahhasların mensûb oldukları hükûmet ve meclis şûrâ nezdinde bezel mesâî ederek bu bâbda husûsi komisyonların teşkiline gayret etmelerini teklif etmiştir. Bu komisyonlar mensûb oldukları parlamentoda iki sene zarfında bir lâyiha vereceklerdir. Mösyö Partold'ün teklîfi ehemmiyet ve müstaceliyetle kabûl olundu.

انكلتره مرخصلری و بالخاصه سترهينكر هيپتون (Mr Henniker Heaton) مکتوبلرک بوسته اجرئی حقیقه بر تکلیفه بولندی . تکلیف مذکورہ کورہ موسیو هينكر بالجله بوسته لرده مکتوب تقدائی اجرئک صورت عمومیه ده برئی (Penny) دن عبارت اولسنی طلب ایشدر . فقط بومشله روزنامه دن خارج اولدینی ایچون رئیس طرفدن مذاکره وضع ایدلدی .

بالآخره فرانسه هیئت مرخصسی اعضاسندن موسیو ده قونستان بین الدول عقد ایدیلان صلح و تحکیم مقاوله نامه لرینک لاهی محکمه سی طرفدن نشر و اعلان اولسنی تکلیف ایددی . طلب واقع قبول ایدلدی .

هیئت طاغیلمه دن اول اجتماع آتینک محلی تعین ایتمک ایچون مذاکره بوللمشدر . هیئت، ایتالیا مرخصلرندن موسیو قابیلی Cappilli نك تکلیفی اوزرینه قونفرانسک ۱۹۱۱ سنه سنک نشرین اولده روماده انعقادینه قرار ویرمشدر . قادا مرخصلرندن بریسیده رومادن سوکرا قونفرانسک قناداده انعقادینی تکلیف ایتدیکی کبی عثمانی هیئت مرخصسی نامه قابریل نورادیکنان اقدی حضرتلری ، قونفره نك ممکن اولدینی تقدیره سین آتیه نك برنده استانبوله اجتهائی تمی و اعضای کرامک پاتخت عثمانیک لطائف طبعیه سنه انضمام ایدن خاطرات تاریخیه سنک جاذبه سنه مماشاة و کنج نورکیانک درآغوش ایتدیکی نوزاد مشروطیتی تشویق آرزوی خیر خواهانه سنه تبعاً استانبولی مسافر تلریبه مشرف ایده جکلرئی قویاً امید ایتدیکنی و بو یوزدن مملکت مزجه حصوله کله جک حساب من وشکرانی تعریفدن آزاده بولدیغنی بیان ایده رک کله جک سنه روماده انعقاد ایده جک اولان قونفرانسه بوامیه نك حصولی ایچون بزم دخی صره به داخل بولسدیغمرک نظر اعتباره آلمسنی تکلیف ایش و تکلیف مذکور بمنویته قبول ایدیلرک قونفرانسه نهایت ویرمشدر .

İngiltere murahhasları ve bi-l-hâssa Mister Hinker Hiton (Mr. Henniker Heaton) mektupların posta icrâatı hakkında bir teklîfde bulundu. Teklîf-i mezkûra göre Mösyö Heneker bil-cümle postalarda mektub nakliyatı icrâatının sûreti umûmiyyede bir peni (penny)den ibâret olmasını talep etmiştir. Fakat bu mes'ele rûz-nâmeden çıkarıldığı için reîs tarafından müzâkere vaz' edilmedi.

* *

Bil'âhire Fransa hey'eti murahhası a'zâsından Mösyö de Konstan beyn-el-düvel akdedilen sulh ve tahkîm mukavele-namelerinin Lahey Mahkemesi tarafından neşr ve i'lân olunmasını teklîf etti. Talep vaz'ı kabûl edildi.

* *

Hey'et, dağılmadan evvel ictimâ'i âfînin mahallini ta'yîn etmek için müzâkeretta bulunulmuştur. Hey'et İtalya murahhaslarından Mösyö Kapili Cappilli'nin teklîf-i arzusuna konferansın 1911 senesinin Teşrîn-i evvelinde Roma'da in'ikadına karar vermiştir. Kanada murahhaslarından birisi de Roma'dan sonra konferansın Kanada'da in'ikadını teklîf ettiği gibi Osmânlı hey'et murahhasası nâmına Gabriel Noradunkyan Efendi hazretleri “kongrenin mümkün olduğu takdirde sene-i âtîyenin birinde istanbulda ictimâ' temenni ve a'zâyı kirâmın payi'tâ'ht Osmânlı'nın letaif tâbi'isine inzîmâ'm eden hatırat târihiyesinin cazibesine memaşe ve genç Türkiye'nin dûr aguş ettiği nevzad meşrutiyeti teşvik arzusu hayri havanesine taben İstanbul'u misafiretleriyle müşerref edeceklerini kuvvaen emid ettiğini ve bu yüzden memleketimizce husûle gelecek hissiyyât min-ü şükranı tarifden a'zâde bulunduğunu beyân ederek gelecek sene Roma'da in'ikad edecek olan konferansında bu emtianın husûlü için bizim dahi sıraya dâhil bulunduğumuz nazar i'tibâra alınmasını“ teklîf etmiş ve teklîfi mezkûr memnû'niyetle kabûl edilerek konferansa nihâyet verilmiştir.

« لاحقہ »

بین الملل مجالس شوری اتحادینک اون آلتنجی قونفرانسى حقندہ شمدی به قدر ویردیکمز ایضاحات وتفصیلاتدن مستبان اولدینى وجهه بو قونفرانسده انخاذا ایدیلان مقررآدن بعضلری حکومتلرک انظار دقتلرینه وضع ایدیله جک ماهینده در . لوندره بحری قونفرانسى نتیجه سنده تنظیم ایدیلان بیاننامه نك تصدیقى ، بین الملل برحکمہ غنائمک تشکیلی ، لوندره بحری قونفرانسنه بمائل اوله رق ایلروده انعقاد ایدم جک قونفراسره بالمله حکومات متمدنه نك دعوت واشترآکنک تأمینى ، لاهى صلح قونفرانسلرینه اشترآک ایتمش اولان حکومتلر بیننده منعقد تحکیم معاهده لرینک لاهى هیئت ادارمى طرفدن نشرى خصوصلری حکومتلره تعلق ایدن مقرارت جهه سندر .

بین الملل مجالس شوری اتحادى هیئت اداره سندن خارجیه نظارتیه مجلس مبعوثان عثمانى صلح بین الملل انجمنه وارد اولان مکتوبلرده مقررات مبعوثه حقندہ حکومت عثمانیه نك نظر دقتی جلب ایدلمکده در . مجلس مبعوثان عثمانى صلح بین الملل انجمنى ریاسته کلان مکتوبده مقررات مذکورده دن بشقه برده بوغازلر و قنالر ایچون تشکیلی قرار کیر اولان قومیسونه اشترآک ایدم جک اولان عثمانى اعضاسنک تعینى و کله جک سنه نك تشرین اولنده روماده انعقاد ایدم جک بین الملل مجلس شوری اتحادى قونفرانسنک روز نامه سى حقندہ بیان مطالعه ایدلسى طلب اولمقده در .

بو مکتوبلرک صورت مترجه لرینى عیناً بورایه درج ایدیورز :

بروکسل فی ۱۸ تشرین اول سنه ۱۹۱۰

خارجیه نظارت جلییه سنه

ناظر پاشا حضرتلری ،

« بین الملل مجالس شوری اتحادینک ۳۰ آغستوسدن فی ۱ ایلول سنه ۱۹۱۰ »
« قدر بروکسلده انعقاد ایدن اون آلتنجی قونفرانسنده اظهار ایدیلان تمیناتى »

Lâhika

Beyn-el-milel Meclis Şûrâ İttihâdî'nin on altıncı konferansı hakkında şimdiye kadar verdiğimiz îzâhat ve tafsilattan müsteban olduğu vechile bu konferansı da ittihâz edilen mukerrerâtın bazıları hükûmetlerin enzâr-ı dikkatlerine vaz' edilecek mahiyettedir.

Londra Bahrî Konferansı netîcesinde tanzîm edilen beyân-nâmenin tasdiki, beyn-el-milel bir mahkeme-i ganaimin teşkîli, Londra Bahrî Konferansı'na mümessil olarak ileride in'ikad edecek konferanslara bil-cümle hükûmet-i mütemâdiyyenin da'vet ve iştirâkinin te'mîni, Lahey Sulh Konferanslarına iştirâk etmiş olan hükûmetler beyninde mün'akid tahkîm muâhedelerinin Lahey hey'eti idâresi tarafından neşri husûsları hükûmetlere talik eden mukerrerât cümlesindedir.

Beyn-el-milel Meclis Şûrâ İttihâdî Hey'et İdâresinden Hâriciyye Nezaretiyle Meclis-i Meb'ûsân Osmâni Sulh Beyn-el-milel Encümeni'ne varid olan mektuplarda mukerrerât mebhûsa hakkında hükûmet-i Osmâniyye'nin nazar-ı dikkât'î celb edilmektedir. Meclis-i Meb'ûsân Osmâni Sulh Beyn-el-milel Encümeni riyâsetine gelen mektubda mukerrerât-ı mezkûreden başka bir de boğazlar ve kanallar için teşkîli karargir olan komisyona iştirâk edecek olan Osmânlı a'zâsının ta'yîni ve gelecek senenin teşrîn-i evvelinde Roma'da in'ikad edecek beyn-el-milel meclis sûra ittihâdî konferansının rûz-nâmesi hakkında beyân-ı mütâlaa edilmesi taleb olunmaktadır.

Bu mektupların sûreti mütercimelerini aynen buraya derç ediyoruz:

Brüksel fi 18 teşrîn-i evvel sene 1910

Hâriciyye Nezareti Celilesine

Nâzır Paşa hazretleri,

Beyn-el-milel Meclis Şûrâ İttihâdî'nin 30 Ağustostan fi 1 Eylül sene 1910 kadar Brüksel'de in'ikad eden on altıncı konferansda izhâr edilen temenniyyâtı

- « اتحاد هيتى نامنه انظار اطلاعكزه عرض ايتمكه كسب فخر ايلرز. بو تخنيان دن »
- « بمضلى (لوندرو بحرى قونفرانسك تصديقى ، بين الملل بر غنائم بحريه »
- « محكمه سنك تشكيلى ، آتيدو لوندرو قونفرانسه مماثل اوله رق انعقاد ايدو جك »
- « اولان قونفرانسردو بالمله حكومات متمدنه نك دعوت واشتراكى ، لاهى »
- « صلح قونفرانسرينه اشتراك ايتمش اولان حكومتلريننده عقد ايديلان تحكيم »
- « معاهده لريسنك لاهى هيت اداريسى طرفندن نشرى)بالخاصه حكومتلره راجمدر . »
- « بو بويده نظر دقت عاليه نى جابه مجاسرت ايلرز . قونفرانسك در دست نشر »
- « خلاصه مذاكراتى آبريجه ارسال ايديله جكدر . احترامات فائقه مزك قبولى »
- « رجا ايلرز . »
- « رئيس : برنارت   كاتب عمومى : ش . ل . لانغه »

مجلس مبعوثان عثمانى صلح بين الملل جمعيتى رياسته

رئيس و رفيق محترم ،

- ۱ -

- « بروكسل قونفرانسنده اظهار ايديلوب بالخاصه حكومتلره راجع اولان »
- « تخنياتى محنوى حكومتكزه خطاباً ارسال اولنان بر قعظه مكنوب صورتى لفاً »
- « تقديم ايلبورز . قونفرانسك تعقيب ايتديكى مقصده واصل اولوق ايجون »
- « حكومتكز نزدنده اجرا ايتديكمز نشيئاتك مناسب كورديككز وساطله ترويج »
- « و تاييدينه صرف همت و غيرت ايتكزرت رجا ايلرز . »

- ۲ -

- « بوغاز و قناللرك بيطرفلغه دائر بروكسل قونفرانسنده اتخاذ ايديلان قراره »
- « توفيقاً بو مسئلهده علاقه دار اولانلرك بو بويده تشكيل ايديله جك اولان تدقيق »
- « قوميسيوننه اشتراك ايتلى ايجاب ايدر . بناً عليه بو قوميسيوننه قاج اعضا »
- « كوندركم آرزوسنده بولنديفكزى اشعار ايتكزى رجا ايلرز . »

ittihâd hey'eti nâmına inzâr ıtlağınıza arz etmekle kesb-i fecr eyleriz. Bu temenniyyâttan bazıları [Londra Bahrî Konferansı'nın tasdiki, beyn-el-milel bir ganaîm-ı bahrîye mahkemesinin teşkîli, âtîde Londra Konferansı'na mümessil olarak in'ikad edecek olan konferanslarda bil-cümle hükûmet mütemâdiyyenin da'vet ve iştiraki, Lahey Sulh Konferanslarına iştirâk etmiş olan hükûmetler beyninde akdedilen tahkîm muâhedelerinin Lahey hey'eti idâresi tarafından neşri] bi-l-hâssa hükûmetlere ricadır. Bu bâbda nazar-ı dikkat alilerini celbe cesâret eyleriz. Konferansın derdest neşri hulâsa-i müzakerâta ayrıca irsâl edilecektir. İhtiramat faikamızın kabûlunu rica eyleriz.”

Reîs: Barnart

Kâtib-i umûmî : S. L. Langa

*

Meclisi meb'ûsân Osmâni sulh beyn-el-milel cem'iyyeti riyâsetine

Reîs ve refik-i muhterem,

-1-

“Brüksel Konferansı'nda izhâr edilip bi-l-hâssa hükûmetlere raci' olan temenniyyât-ı muhtevi hükûmetinize hitâben irsâl olunan bir ki'tâ' mektup sûretini ifâen takdîm ediyoruz. Konferansın ta'kîb ettiği maksada vâsıl olmak için hükûmetiniz nezdinde icrâ ettiğimiz teşebbüsâtın münasip gördüğünüz vesâitle tervîc teyidine sarfi hamiyet ve gayret etmenizi rica ederiz.”

-2-

“Boğaz ve kanalların bî-araflığına dâir Brüksel Konferansı'nda ittihâz edilen karara tevfikten bu mes'elede alâka-dâr olanların bu bâbda teşkîl edilecek olan tedkik komisyonuna iştirâk etmeleri icâb eder. Binâenaleyh bu komisyona kaç a'zâ göndermek arzusunda bulunduğunuzu işar etmenizi rica eyleriz.”

« ۱۹۱۱ سنهسى تشرىن اولئك غايه سنده روماده تشكيل ايديله جك اولان »
« قونفرانسه مذاكره اوله جق موادك روزنامهسى حقنده انجمنكزك مطالعاتى »
« اشعار و بوروزنامه يه نه كې شيلرك ادخالى ارزو اينديككزى بيان اينتكزى رجا »
« ايدرز، بصورتله قونفرانسك قطعى روزنامهسى تنظيم ايله نيسانده هيئت اداره يه »
« عرض ايديله جك و شباطك ايلك كونلرنده تشكيل ايده جك اولان هيئت اجرائيه »
« مطالعاتكزى نظر دفته آله ييه جكدر. شمدي به قدر بوروزنامه يه ادخال ايده لى »
« ملحوظ اولان مواد زيرده كيلردن عبارتدر » .

« ماده ۱ — يرالمال مجالس شورى اتحادينك توسيع وظائفى »

« ماده ۲ — سائر مجالس شورانك اتحاده اشتراكلى تامين ايده جك »

« شرايطك تعيينى »

« ماده ۳ — نچكيم مجورى و آنى تامين ايده جك وسائط »

« ماده ۴ — بين الملل بر محكمه نك تشكيلى »

« ماده ۵ — تحديد تسليمات »

« ماده ۶ — هوأى محارباتك منى »

« احترامات قائمه مركز قبوانى رجا ايدرز . »

رئيس : برنارت   كاتب عمومى : ش . ل . لافه

بين الملل مجالس شورى اتحادى هيئت اداره سى عين زمانده مهم بر مسئله حقنده
كرك مجلس شورامرك و كرك حكومتك نظر دفتنى جلب ايتشدر . بوسه نك
صوك بهارنده آلمانيا ، آستريا و مجارستان ، بلجيقا ، بره زيليا ، شيلى ، كوبا ،
داجمارقه ، اسپانيا ، آمريكا ، فرانسه ، انگلتره ، يونانستان ، ايتاليا ، زاپونيا ،
مكسيقا ، تيقاراغوآ ، نوروچ ، هولاندا ، پورتوكيز ، رومانيا ، روسيه ، اسوج
و اوروغواى حكومانى مرخصلردن مركب اوله رق پنه بروكسليه انعقاد ايتمش
اولان بر قونفرانسه مصادمه و معاونت بحريه متعلق هرملكته موجود احكام
قانونيه نك توحيدى حقنده بعض مقررات مهمه اتحاد ايده لىدى .

“1911 senesi teşrîn-i evvelinin gayesinde Romada teşkîl edilecek olan konferansında müzâkere olunacak mevâddı rûz-nâmesi hakkında encümeninizin mütâlaatını işar ve bu rûz-nâmeğe ne gibi şeyler idhal-i arzu ettiğınızı beyân etmenizi rica ederiz. Bu sûretle konferansın kât’î rûz-nâmesi tanzîmiyle nisanda hey’eti idâreye arz edilecek ve şubatın ilk günlerinde teşkîl edecek olan hey’eti icrâiye mütâlaatınızı nazarı dikkate alabilecektir. Şimdiye kadar bu rûz-nâmeğe idhal edilmesi melhaviz olan mevâdd zirdekilerden ibârettir:

Madde 1 – Beyn-el-milel meclis şûrâ ittihâdînın tevsî-i vezâifesi;

Madde 2 – Sâir meclis şûrânın ittihâde iştirâklarını te’min edecek şerâitin ta’yîni;

Madde 3 – Tahkîm-i mecbûrî ve âtî te’min edecek vesâit;

Madde 4 – Beyn-el-milel bir mahkemenin teşkîli;

Madde 5 – Tahdid-i teslîhât;

Madde 6 – Hevâî muharebatın menni;

“İhtirâmat-ı faikamızın kabûlunu rica ederiz.”

Reîs: Bernart

Kâtib-i umûmî : s. L. Langa

* * *

Beyn-el-milel Meclis Şûrâ İttihâdî Hey’eti İdâresi aynı zamanda mühimm bir mes’ele hakkında gerek meclis şûrâmızın ve gerek hükûmetimizin nazar-ı dikkât’ini celb etmiştir. Bu senenin son baharında Almanya, Avusturya ve Macaristan, Belçika, Brezilya, Şili, Küba, Danimarka, İspanya, Amerika, Fransa, İngiltere, Yunanistan, İtalya, Japonya, Meksika, Nikaragua, Norveç, Hollanda, Portekiz, Romanya, Rusya, İsveç ve Uruguay hükûmeti murahhaslarından mürekkeb olarak yine Brüksel’de in’ikad etmiş olan bir konferansda müsademe ve muâmelât-ı bahrîyeye müteallik her memlekette mevcûd ahkâm-ı kânuniyenin tevhidî hakkında bazı mukerrerât mühimmme ittihâz edilmişti.

متررات مذکورہ میں ناطق اولہرق تنظیم ایدیلان ایکی مقالہ نامہ برسہ
ظرفندہ کرک قونفرانسہ اشتراک ایشیا کرک حکومت عثمانیہ کی قونفرانسہ
اشتراک ایشیا اولان حکومتلر طرفندن تصدیق ایدیلان ایکی تقدیرده مقصد توحید
حصولیذیر اولہجقدر . بواکی مقالہ نامہنک احکام موضوعہ حاضرہ مزہ مخالف
اولان تقاطنی آمین وتوضیح ایشیدن اول وارد اولان مکتوبلرله مقالہ نامہلرک
بر صورت مترجملرینی آئیدہ درجینی مناسب کوردک :

بروکسل سا ۱۸ تشرین اول سنہ ۱۹۱۰

خارجیہ نظارت جلیہسنہ

ناظر پاشا حضرتلری ،

- « مصادمہ و معاونت بحریہ قواعدینک بین الملل توحیدی ایچون بوسسنہنک »
- « صوک بہارندہ بروکسلده انعقاد ایدن قونفرانسہ ایکی مقالہ نامہ عقد و »
- « تنظیم ایدیلان ایکی معلوم عالیکزددر . »
- « ایشبو مقالہ نامہلرک ملتلر آراسندہ کی مناسبات اقتصادیہ ایله منافع مشترکہلری »
- « نقطہ نظرندن اولان اہمیت فوق العادہ سنی ذکر و بیانہ حاجت کورمیز . »
- « بین الملل مجالس شوری اتحادی . غایہ کمال اولان صلح و مساوتہ طوغریدن »
- « طوغری بہ تعلق وارتباطی اولان بومشہدہ لاقید بولنہ بہ جفتندن مقالہ نامہلرده »
- « کوستریلان برسہ مدت ظرفندہ انلرک طرف کزدن قبول و تصدیقی ایچون ایجاب »
- « ایدن غیرت و ہمتک ایدانی رجا ایله تقدیم احترامات ایلرز اقدم . »

« کاتب عمومی رئیس »

ش . ل . لانفہ برنارت »

بروکسل ۱۸ تشرین اول سنہ ۱۹۱۰

« مجلس معاونان عثمانی صلح بین الملل ریاستہ »

رئیس ورفیق محترم ،

« مجالس شوری اتحادی ہیئت اجرائیہ سنک ۷ تشرین اول سنہ ۱۹۱۰ تاریخلی »

Mukerrerât-ı mezkûreyi natık olarak tanzîm edilen iki mukavele-nâme bir sene zarfında gerek konferansa iştirâk etmiş, gerek hükûmet-i Osmâni gibi konferansa iştirâk etmemiş olan hükûmetler tarafından tasdik edildiği takdirde maksad tevhid husûl-pezîr olacaktır. Bu iki mukavele-nâmenin ahkâmı mevzu-u hazıramıza muhalif olan nikatını ta'yîn ve tevzi etmeden evvel varid olan mektuplarla mukavele-nâmelerin birer sûret mutercimelerini âtîde derci münâsib gördük:

Brüksel 18 teşrîn-i evvel sene 1910

Hâriciyye Nezareti Celilesine

Nâzır Paşa hazretleri,

Müsademe ve Muavenat Bahrîye Kavâidinin beyn-el-milel tevhidini için bu senenin sonbaharında Brüksel'de in'ikad eden konferansda iki mukavele-nâme akd ve tanzîm edildiği ma'lûmu alinizdir.

İşbu mukavele-nâmelerin milletler arasındaki münasabâtı iktisâdiyye ile menâfi' müşterekeleri nokta-i nazarından olan ehemmiyet fevk-al-âdesini zikr-i beyâna hacet görmeyiz.

Beyn-el-milel Meclis Şûrâ İttihâdî, gaye-i kemal olan sulh ve müsâlemeta doğrudan doğruya telâkki ve irtibatı olan bu mes'elede lâ-kayd bulunamayacağından mukavele-nâmelerde gösterilen bir sene müddet zarfında onların tarafınızdan kabûl tasdiki için icâb eden gayret ve ehemmiyetin ibzalinizi rica ile takdîm ihtirâmat eyleriz Efendim.”

Reîs: Bernart

Kâtib-i umûmî : Ş. L. Langa

Brüksel 18 teşrîn-i evvel sene 1910

Meclis meb'ûsân Osmâni Sulh Beyn-el-milel Riyâsetine

Reîs ve refîk-i muhterem,

Meclis şûrâ ittihâdî hey'eti icrâiyesinin 7 Teşrîn-i evvel sene 1910 târihli

« قرارینه توفیقاً خارجہ نظارتکمزہ ارسال ایڈیلان مکتوبک بر صورتی ارسال »
« ایڈیورز . »

« حقوق عادیه به تعلق ایڈن مسائل حقنہ مذاکرات بین الملل سایہ سندہ هر »
« ملنک قوانیندہ یکنسق قواعدک قبولی برنجی دفعه اوله رق وقوعه ککش اولسندن »
« طولایی بروکسل بحری قوانسی هیئتمزک نظر دقت واهمیتی جلب ایڈی . »
« بوکی تشبثات وموقیبات آتیا قوانین بین المللک وضع واحداثه زمین تشکیل »
« ایڈه جکدر . مجالس شوری اتحادینک تعقیب ایڈیکی غایه ومقصدی نظراعتباره »
« آلان هیئت اجرائیه ، مارالیسان بروکسل بحری قوانسنده تنظیم ایڈیلان »
« ایکی مقاوله نامہنک حکومتلر طرفندن قبول وتصدیق اولغملری ضمنده »
« تشبثات لازمده بولنغه قرار ویرمشدر . ایشته بو مقصده وصول ایچون »
« دشو اشو تشبثاتمزی حکومتمکز نزدنده مناسب کوردیککز وسائطه تأیید »
« وترویج ایتمکزی رجا ایڈرز . »

« حکومتلرک قبول وتصدیققرنی استحصال ایڈن اول مارالیسان مقاوله نامہلرک »
« مختلف مملکتلرده منشکل بین الملل حقوق بحریه جمعیتلرینک مظهر تصویبی »
« اولدققرنی بیان ایله تقدیم احترامات ایلرز اقدام . »

کاتب عمومی
ش . ل . لانغه
رئیس
برنارت

« مصادمه بحریه به دائر مقاوله نامہ »

برنجی ماده — مراکب بحریه پینده ویاخود مراکب بحریه ایله داخلی سولرده
ایشلیان کیلر آره سندہ مصادمه وقوعنده کیلر دروننده بولنان اشیا واشخاصک دوچار
اولدققرنی ضرردن طولایی ایجاب ایڈن تضمینات، مصادمه هانکی سولرده اولورسه
اولسون احکام آتیه به توفیقاً تعیین ایڈیلیر .

ایکنجی ماده — مصادمه قضاء وقوعولور ویا بر سبب مجبره مسند بولونور

kararına tevkiyen hâriciyye nezaretinize irsâl edilen mektubun bir sûretini irsâl ediyoruz.

Hukuk-i adiyeye taaluk eden mesâil hakkında müzakerât beyn-el-milel sâyesinde her milletin kavânînde yek-nesak kavâidin kabûlü birinci defa olarak vuku'a gelmiş olmasından dolayı Brüksel Bahrî Konferansı hey'etimizin nazarı dikkat ve ehemmiyyetini celb etti.

Bu gibi teşebbüsât aynen kavân beyn-el-milel vaz' ve ihdasına zemin teşkîl edecektir. Meclis Şûrâ-yı İttihâdî'nin ta'kîb ettiği gaye ve maksadı nazar-ı i'tibâra alan hey'et-i icrâiye, marel-beyân Brüksel Bahrî Konferansı'nda tanzîm edilen iki mukavele-nâmenin hükûmetler tarafından kabûl ve tasdik olunmaları zımnında teşebbüsât-ı lâzîmede bulunmağa karar vermiştir. İşte bu maksada vusûl için dahi işbu teşebbüsâtımızı hükûmetiniz nezdinde münâsib gördüğünüz vesâitle teyid ve tervîc etmenizi rica ederiz.

Hükûmetlerin kabûl ve tasdiklerini istihzal etmeden evvel marel-beyân mukavele-nâmelerin muhtelif memleketlerde müteşekkil beyn-el-milel hukuk Bahrîye cem'iyetlerinin mazhar-ı tasvibini aldıklarını beyân ile takdîm ihtirâmat eyleriz Efendim.”

Reîs Bernart

Kâtib-i umûmî Ş. L. Lange

* * *

Müsademe-i Bahrîyeye Dâir Mukavele-nâme

Birinci madde – Merakib bahrîye beyninde ve-yâhûd merakib-i bahrîye ile dâhili sularda işleyen gemiler arasında müsademe vuku'unda gemiler derûnunda bulunan eşya ve eşhamatın dûçâr oldukları zarardan dolayı icâb eden tazminat, müsademe hangi sularda olursa olsun ahkâm-ı âtiyeye tevkiyen ta'yîn edilir.

İkinci madde – Müsademe ka'zâen vuku' bulur veya bir sebep-i mucribe müstenid bulunur

ۋياخود اسباب مصادمه نك تميمتندە تردد ايدىلورسە ضرر وزيانلر، او كادو چاراولان كىلرە ئاندر .

مصادمه نك حين وقوعندە، كىلر ۋيا بولردن برى بالامارسند بولدىقلىرى تقدىردە يە مارالذ كر احكام تطبق ايدىلەجكدر .

اوجنچى مادە — مصادمه كىلردن برى نك خطاسى تيجهسى اوله رق وقو - عولمش ايسە ضرر وزيان مخطى به ئاندر .

دردنجى مادە — خطا هر ايكى طرف يىنندە مشترك بولتورسە هر كىنك مسؤلىتى ايقاع ايدىلان خطا نىستندەدر . شو قدر كه بهض احوال تيجهسى اوله رق نىبت مذكوره تعين ايدىلەمدىكى ۋياخود ارتكاب ايدىلان خطا لر عين درجەدە كورلدىكى تقدىردە مسؤلىت مذكوره على التسيبه تقسيم ايدىلر .

كىلر ك ۋياخولە سنك ۋياخود درونندە بولان طائفه ۋيا بولچلرە ۋيا ساثر اشخاصه عانذ اشبانك دوچار اولدىقلىرى ضرر وزيان مارالذ كر نسبت دائرە سنده خطاىى ارتكاب ايدن كىلرە ئاندر . بولر اشخاص ناكه به قارشى متسلسلاً مسؤلدكلدرلر . خطاىى ارتكاب ايدن كىلر جرح ۋيا وفاته سببىت كى وقوع بولان ضرر لر ايجون اشخاص ناكه به قارشو متسلسلاً مسؤلددر . شو قدر كه بومادە نك ققره اوليسى مفادىجه تاديه به مجبور اولدىنى مبلعدن فضله بر مقدار نسوبه ايدن كىنك دىكرىنه حق رجوعى وارد .

بور جوع مسئله سنده ، اصحاب سفائىنك كى درونندە بولان اشخاصه قارشو مسؤلىتلىرى نىحدىد ايدن احكام عهديه ۋ قانونيه نك درجه شمول و نتايجىى تعين ايتك حكامه ئاندر .

بشچى مادە — مواد آفدهده مصرح مسؤلىت ، قلاغوز كىسنىك اثر خطاسى اوله رق وقوع بولان مصادمه ده دخى مرعى التطبيق . ۋ لو كه قلاغوز آلق مجبورى اولسون .

آلتچى مادە — مصادمه دن متولد ضرر وزيانك تضمينه دائر اولان دعوى نه بر پروتسيويه، نه ده ساثر بر معامله خصوصيه به تابعدر . مصادمه نك مسؤلىتى نقطه نظرندن خطادن طولايى قرائن قانونيه موجود دكلدر .

ve-yâhûd esbâb-ı müsademenin ta'yîninde terdîd edilirse zarar ve ziyânlar, ona duçar olan gemilere aittir.

Müsademenin hin-i kuvva'ında gemiler veya bunlardan biri palamarbend buldukları takdirde yine marel-ezker ahkâm tatbîk edilecektir.

Üçüncü madde – Müsademe gemilerden birinin hatası netîcesi olarak vuku' bulmuş ise zarar ve ziyân muhtiyeye aittir.

Dördüncü madde – Hata her iki taraf beyninde müşterek bulunursa her geminin mes'uliyyeti ika edilen hata nispetindedir. Şu kadar ki bazı ahvâl netîcesi olarak nispet mezkûre ta'yîn edilemediği ve-yâhûd irtikab edilen hatalar aynı derecede görüldüğü takdirde mes'uliyyet mezkûre el-tesviye taksîm edilir.

Gemilerin veya cümlesinin ve-yâhûd derûnunda bulunan tayfe ve yolculara veya sâir işha'zâ ait eşyanın dûçar oldukları zarar ve ziyân mârr-üz-zikr nispet dâiresinde hata-yı irtikab eden gemilere aittir. Bunlar işhaz-ı saliseye karşı mütesâlisen mesul değildirler.

Hata-yı irtikab eden gemiler cerh veya vefâta sebebiyet gibi vuku' bulan zararlar için işhaz saliseye karşı müteselsilen mesuldür. Şu kadar ki bu maddenin fıkra-i evvelsi maadince tediye mecbûr olduğunu mebalighden fazla bir mikdâr tesviye eden geminin diğerine hak-ı rücuu vardır.

Bu rücu mes'elesinde, eshab-ı sefainin gemi derununda bulunan eşha'zâ karşı mes'uliyyetlerini tahdid eden ahkâm adiyeye ve kânuniyenin derece-i şümül ve netayicini ta'yîn etmek hikama aittir.

Beşinci madde – Mevâdd-ı ânifede musarrah mes'uliyyet, kılavuz gemisinin eseri hatası olarak vuku' bulan müsademede dahi marel-tatbîkattır. Velev ki kılavuz almak mecbûrî olsun.

Altıncı madde – Müsademededen mütevellid zarar ve ziyânın tazminine dâir olan dava ne bir protestoya ne de sâir bir muamele-i husûsiyyeye tâbi'dir. Müsademenin mes'uliyyeti nokta-i nazarından hatadan dolayı Kârâ'in-i kânuniye mevcûd değildir.

بدیجی ماده — مصادمه‌نك تاریخ وقوعدن اعتباراً ایکی سنه صکره ضرر و زیان تضمینه دائر اولان دعاوی مسموع دکدر . دردیجی ماده‌نك اوچنجی فقره‌سنده قبول ایدیلان رجوع دعوازینك اقامه‌سی ایچون تعیین ایدیلان مدت بر سنه‌دن عبارتدر . مذکور مرور زمان مدتی تأدیاتك وقوعی کونندن اعتباراً بداء ایدر . بو مرور زمان مدتله‌ری تمویق ویا قطع ایدن اسباب ، دعاوی رؤیت ایدن محکمه‌نك تابع اولدینی قانونله تعیین ایدیلر .

مدعی‌علیه بولان کیمی ، مدعی‌نك اقامت‌ایندیکی ویاخود باشلیجه مرکز معاملاتی بولندینی دولت‌نك قره صولرنده ضبطی ممکن اوله‌ماق کیمی بر حال وقوعنده حکومات عاقده‌مازالد کر مدتلك تمدیدی ایچون کندی قانونلرنده احکام خصوصیه وضع ایتمک صلاحیتی حائزدرلر .

سکزنجی ماده — مصادمه ایدن کیلردن هر برینك قبودانی کندی کیمی ، طائفه‌سی ویا بولجیلری حقنده بر تهلكه مشاهده اتمدیکی تقدیرده دیگر کیمی و طائفه‌سنه و بولجیلرینه معاونت ایتمک مجبوردر . کذلک ممکن اولدینی مرتبه کیسك اسمنی ویاخود کیسك مربوط بولندینی لسانی و نزه‌دن کلوب زوبه کیتدیکنی دیگر سفینه‌یه بیلدیرمهک مجبوردر .

منحصراً احکام آنفه خلافنده حرکت ایدلدیکندن طولایی سفینه صاحبی مسئول طوتیه‌ماز .

طقوزنجی ماده — ماده آنفده مذکور موادك تجزیه‌سنه قانونلری مساعد اولیان دول عاقده احکام لازمه قانونیه‌نی وضع ایتمک اوزره واضع قانونلری نژدنده تشبثات مفتضیه‌ده بولغنی تعهد ایدرلر . بو امنیه‌نك حصولی ایچون حکومات عاقده بو بایده مملکتلرنده پایش و یا بیله‌حق اولان قوانین و نظاماتی ممکن اولدینی قدر یکدیگرینه تبلیغ ایدمک کلددر .

اونجی ماده — احکام موضوعه مذکوره کیمی اصحاب‌نك تعیین و تحدید مسئولیتی حقنده ایوم هر مملکتده موجود و مرعی اولان قواعد ایله نقلیه ویا سائر خصوصانه دائر عقد ایدیلان مساوله‌نامه‌لردن متولد تمهداته خلل ابراث ایتمه‌چکدر . فقط بو بایده آتیباً عقد ایدیله‌چک اولان معاهدات مستنادر .

Yedinci madde – Müsademenin târihi vuku'undan i'tibâren iki sene sonra zarar ve ziyân tazminine dâir olan dava-yı mesmû' değildir. Dördüncü maddenin üçüncü fıkrasında kabûl edilen rücu' davalarının ikamesi için ta'yîn edilen müddet bir seneden ibârettir. Mezkûr mürûr-u zaman müddeti ta'dîlâtın vuku' gününden i'tibâren beda eder. Bu mürûr zaman müddetlerini ta'vik veya kât'î eden esbâb, dava-yı rüyet eden mahkemenin tab olduğu kânunla ta'yîn edilir.

Ma'dele-i ulyâ bulunan gemi, ma'dele-i ulyânın ikamet ettiği ve-yâhûd başlıca merkez muâmelâtı bulunduğu devletin karasularında zabtı mümkün olamamak gibi bir hal vuku'unda hükûmet akde mar-el-ezker müddetlerin temdidi için kendi kânunlarında ahkâm husûsiyye vaz' etmek salahiyetini hâizdirler.

Sekizinci madde – Müsademe eden gemilerden her birinin kapudanı kendi gemisi, taifesini veya yolcuları hakkında bir tehlike müşahede ettiği takdirde diğer gemiye ve taifesine ve yolcularına muavenet etmeğe mecbûrdur. Kezâlik mümkün olduğu mertebe gemisinin ismini ve-yâhûd gemisinin merbut bulunduğu limanı ve nereden gelip nereye gittiğini diğer sefaineye bildirmeğe mecbûrdur.

Münhasıran ahkâm-ı ânife hilâfında hareket edildiğinden dolayı sefain sahibi mesul tutulamaz.

Dokuzuncu madde – Madde-i ânifeden mezkûr mevâddın taciziyesine kânunları müsaid olmayan düvel-i akde ahkâm lâzıme kânuniyyeyi vaz'' etmek üzere vaz'' kânun – nezdinde teşebbüsât mukteziyede bulunmayı taahhüt ederler. Bu emniyanın husûlü için hükûmet akde bu bâbda memleketlerinde yapılmış veya yapılacak olan kavâin ve nizâm-nâmeyi mümkün olduğu kadar yek-dîgerine tebliğ edeceklerdir.

Onuncu madde – Ahkâmı mevzu-i mezkûre gemi eshabından ta'yîn ve tehdid mes'uliyeti hakkında el-yevm her memlekte mevcûd ve mer'î olan kavâid ile nakliyyeye veya sâir husûsata dâir akdedilen mukavele-nâmelerden mütevellid tahdide hâlel iraz etmeyecektir. Fakat bu bâbda âfîyen akdedilecek olan muâhedât müstesnadır.

اون برنجی ماده — اشبو مقاوله نامه ، سفن حربیه ایله حکومتلرک خدمات عمومیته مخصوص سفائنه شامل دکلدرد .

اون ایکنجه ماده — کی صاحبزینک جمله سی حکومت عاقدیه منسوب اولدینی و یا قوانین خصوصیه بوکا دائر بر قید بولندینی تقدیرده اشبو مقاوله نامه احکامی جمله سنه قابل تطبیق اوله جقدر .
مع مافیه شوراسی مقرر درکه : عاقد اولیان حکومتلره منسوب علاقه داران حقنده عاقد دولتلردن برسی اشبو احکام مقاوله نی تطبیق ایده بیلمک ایچون مقابله بالمثل قاعده سنه مظهر اولسی لازمدر . کذلک علاقه دارندن هر برسی محکمه تک منسوب اولدینی دولت تبمه سندن اولدق لری تقدیرده اشبو مقاوله نامه احکامی تطبیق ایده میوب قوانین مخصوصه لری تطبیق اوله جقدر .

اون اوچنجه ماده — مقاوله نامه مذکور احکامی کرک بر مانوره تک اجرا و یا عدم اجراسی و کرک نظامات مخصوصیه رعایت ایسلامسی حسیله بر کی دیگر کییه و یا خود کیده بولان اشخاص و اشیا به بلا مصادمه ایقاع ای دیلان ضرر لره شاملدر .

اون درنجی ماده — اشبو مقاوله نامه به ادخالی مقتضی کوریلان تعدیلات نافعیه اجرا و بالخاصه ممکن ایسه احکام مقاوله نامه تک اوج سنه صکره حکومت عاقدده دن هر برسی یکی بر قونفرانسک انعقادینی طلبه صلاحیتدار اوله جقدردر . بوصلاحیتی استمال ایده جک اولان حکومت بلجیقا حکومتی واسطه سیله حکومت سائره نی بوندن خبردار ایده جک و بلجیقا حکومتی دخی آلتی آی طرفنده قونفرانسی اجتماعه دعوت ایده جقدر .

اون بشنجه ماده — مقاوله مذکوریه وضع امضا ایمان حکومتلر ، طلبلریله اونک احکامنه اشتراک ایده بیلر لر . اشتراک کیفیتی طرفی دیپلوماتیکیه ایله بلجیقا حکومتنه و حکومت مذکور طرفندن دخی سائر نول منعقدیه تبلیغ ایده جقدر . بلجیقا حکومتی طرفندن تمایضات اجراسندن بر آی صکره اشبو اشتراک خصوصی ممتبر طوئییه جقدر .

On birinci madde – İşbu mukavele-nâme, sefain-i harbiye ile hükûmetlerin hizmet umûmiyyesine mahsus sefaine Damascusil değildir.

On ikinci madde – Gemi sahiplerinin cümlesi hükûmet ikdâya mensûb olduğu veya kavâin-i husûsiyyede buna dâir kayd bulunduğu takdirde işbu mukavele-nâme ahkâmı cümlesine kabil-i tatbîk olacaktır.

Maa-mâ-fih şurası mükerrerdir ki: akd olunan hükûmetlere mensûb alâka-dârân hakkında akit devletlerden birisi işbu ahkâm mukaveleyi tatbîk edebilmek için mukabele-bi-l-misl kaidesine mazhar olması lâzımdır. Kezâlik alâka-dârândan her birisi mahkemenin mensûb olduğu devlet tâbi'yesinden oldukları takdirde işbu mukavele-nâme ahkâmı tatbîk edilemeyip kavâin mahsûsaları tatbîk olunacaktır.

On üçüncü madde – Mukavele-nâme mezkûr ahkâmı gerek bir manevranın icra veya adem-i icrâsı ve gerek nizamat-ı mahsûsaya riayet edilmemesi hasebiyle bir gemi diğer gemiye ve-yâhûd gemide bulunan eşhâs ve eşyaya bilâ-musademe ika edilen zararlara Damascusildir.

On dördüncü madde – İşbu mukavele-nâmeye idhali muktezi görülen ta'dîlât nâfiayı icrâ ve bi-l-hâssa mümkünse ahkâm-ı mukavele-nâmenin üç sene sonra hükûmet akideden her biri yeni bir konferansın in'ikadını talebe salahiyâtta olacaklardır. Bu salâhiyyet istîmâ'l edecek olan hükûmet Belçika Hükûmeti vâsıtasıyla hükûmet-i sâireyi bundan haberdar edecek ve Belçika Hükûmeti dahi altı ay zarfında konferansı ictimâ' da'vet edecektir.

On beşinci madde – Mukavele-i mezkûreye vaz' imza etmeyen hükûmetler, talebleriyle onun ahkâmına iştirâk edebilirler. İştirak keyfiyeti tarîk-i diplomâtîkiye ile Belçika Hükûmeti'ne ve hükûmet-i mezkûre tarafından dahi sâir düvel-i münakedeye tebliğ edilecektir. Belçika Hükûmeti tarafından tebliğat icrâsından bir ay sonra işbu iştirâk husûsu muteber tutulacaktır.

اون آلتنجی ماده — مقاله حاضره نك کیفیت تصدیقی بر وجه آتی اجرا ایدیه جکدر .

مقاله نك تاریخ امضاسندن اعظمی بر سه اقتضاسنده بلجیقا حکومتی تصدیقه مهیا اولدق لرخی بیان ایدن حکومت عاقده ایله مقاله نك موقع تطبیقه وضعی ایجاب ایدوب ایتمه جکئی تحت قراره آلمق ایچون مذاکرانه کیریشه جکدر .

تصدیقنامه لر حین حاجتده همان بروکسه تودیع ایدیه جک و تودیع تاریخندن بر آی صکره مقاله نامه سرعی التطیق عدا ایدیه جکدر .

پروتوقول ایکنجی برسه نظر قنده بروکسل قونفرانسده اشتراك ایدن حکومتده کشاده بولم جکدر . بومدتك اقتضاسنه اشتراك کیفیتی آنجق اون بشنجی مادهده محرر شرائط واحکام دائر مسنده اجرا ایدیه جکدر .

اون یدنجی ماده — حکومت عاقده دن بری مقاله یی فسخ ایتمه کده اشبو فسخ کیفیتی آنجق بلجیقا حکومتده تبلیغ ایدلدیکی کوندن اعتباراً برسه صکره معتبر عد ایدیه جکدر .

ماده مضمونه — مارالذکر اون آلتنجی ماده خلافنده اوله رق تدارکی مجبوری اولان قلاغوزک اثر خطاسی اولق اوزره وقوع بولان مصادمه نك مسؤلیتی تعیین ایدن بشنجی ماده نك آنجق اصحاب سفاتك درجه مسؤلیت لرخی تحدید ضمننده طرفین عاقدین بیننده بر صورت تسویه بولدینی آندن اعتباراً سرعی التطیق اوله جنی مقرردر .

نسخه واحده اوله رق بروکسلده ۳۶ ایلول سنه ۱۹۱۰ تاریخنده تنظیم ایدلشدر .

بجراً اجرا ایدیه جک مساوت و تخلیص حقنده کی بعض قواعدک و جدیدنه دائر مقاله نامه

برنجی ماده -- تحت مخاطرمده بولنان سفائن بحریه نك ، و دروننده بولنان اشیا و نول ایله سیاحت اجرتنك تخلیصی و آنلره معاونت و كذلك سفائن بحریه ایله داخله صولرده ایشلیان کیلر بیننده بوجنسدن اوله رق ابراز ایدیه جک

On altıncı madde – Mukavele-nâme-i husûsiyyenin keyfiyyet-i tasdikini bir veche-i âtî icrâ edilecektir.

Mukavelenin târih-i imzasından a'zami bir sene inkızasında Belçika Hükûmeti tasdike mehayyel olduklarını beyân eden hükûmet-i akide ile mukavele-nâmenin mevkiî tatbîke vaz'ı icâb edip etmeyeceğini taht-ı karara almak için müzakerâta girişecektir.

Tasdiknameler hin-i hacette hemen Brüksel'e tevdi' edilecek ve tevdi' târihinden bir ay sonra mukavele-nâme mer'î el tatbîk add edilecektir.

Protokol ikinci bir sene zarfında Brüksel konferansına iştirâk eden hükûmete küşade bulunacaktır. Bu müddetin inkızasına iştirâk keyfiyeti ancak on beşinci maddede muharrer şerâit ve ahkâm dâiresinde icrâ edilecektir.

On yedinci madde – Hükûmet akideden biri mukaveleyi fesih ettiğinde işbu fesih keyfiyeti ancak Belçika Hükûmeti'ne tebliğ edildiği günden i'tibâren bir sene sonra muteber addedilecektir.

Madde zımında – Mar-el-ezker on altıncı madde hilâfında olarak tedarik-i mecbûrî olan kılavuzun eser-i hatası olmak üzere vuku' bulan müsademenin mes'uliyetini ta'yîn eden beşinci maddenin ancak eshabı sefainin derece-i mesluyetlerini tahdid zımında tarafeyn akidin beyninde bir sûret tesviye bulunduğu andan i'tibâren mer'î el tatbîk olacağı mukerrerdir.

Nüsha-i vahde olarak Brüksel'de 26 Eylül sene 1910 târihinde tanzîm edilmiştir.

Bahren İcrâ Edilecek Muavenat ve Tahlis Hakkındaki Bazı Kavâidin Tevcidine Dâir Mukavele-nâme

Birinci madde – Taht-ı muhâtîrâda bulunan sefain bahrîyenin ve derûnunda bulunan eşya ve nûl ile seyahat icrâatının tahlisi ve onlara muavenat ve kezâlik sefain bahrîye ile dâhili sularda işleyen gemiler beyninde bu cinsden olarak ibrâz edilecek

خدمات زیرده کی احکامه نابدر لر . بو ایکی نوع خدمت بیئنده هیچ بر فرق اولدینی کی خدماتک ایفا ایدلرکی سورک نوعی ده نظر اعتباره آلمیه جقدر .

ایکنجی ماده — بر نتیجه نافعیه تولید ایدن هر بر معاونت و تخلیص معامله سی بحق بر مکافاتی انتاج ایدر .

بر نتیجه مفیده تولید ایمنان معاونت ایچون بر اجرت لازم کلر . هر حالده تادیه ایدله جک مبلغ تخلیص ایدیلان اشیانک قیمتنی تجاوز ایدمز .

اوجنچی ماده — کندوسنه معاونت ایدیلان کینک ممانت قطعه و محقه سی خلافنده اوله رق معاونته اشتراک ایدن اشخاصک هیچ بر اجرت استحقاقلری یوقدر .

دردنچی ماده — جر ایدلرکی کینک و یا حوله سنک تخلیصندن و یا خود آنلره معاونتدن طولایی بر رومورکورک اجرت استحقاقی آنجق ابراز ایدلرکی خدمات استثنائیه تک رومورکور مقاوله نامه سنک تمامندن اولدینی تقدیرده در .

بشنجی ماده — مظاهره و تخلیص کیفیت عین صاحبه عاقد ایکی کی بیئنده وقوع اولدینی تقدیرده بیله اجرت لازم کلیر .

آلتنجی ماده — اجرتک مقداری طرفینک مقاوله نامه سی و اولدینی تقدیرده حاکم طرفندن تقدیر ایدیلیر .

اجرت مذکوره تک تخلیصه اشتراک ایدلر بیئنده وجه تقسیمیه بیله عین صورته تعیین ایدیلیر .

اجرتک تخلیصه اشتراک ایدن هر بر کینک صاحب، قیودان و سایر مستخدمینی بیئنده وجه تقسیمیه دخی او کینک منسوب اولدینی دولتک قانونی وجهه تعیین ایدیلیر .

یدنجی ماده — شرائط محتویه سی عادلانه اولدینی اکلشدرینی تقدیرده، تهلکاتک حین وقوعنده و آنک تحت تأثیرنده اوله رق تمامی ایدیلان هر نوع تخلیص و معاونت مقاوله نامه سی ، طرفیندن برینک طلبی اوزرینه حاکم طرفندن فسخ و یا تعدیل ایدله بیلییر .

هر حالده طرفیندن برینک موافقتنده حیلله و ذهول کی بر عینک وجودی و یا خود هر ایکی صورته غالی کورینان اجرتک ایضا ایدیلان خدمته متناسب

hidmeti zirdeki ahkâma tâbi'dirler. Bu iki nevi hizmet beyinde hiçbir fark olmadığı gibi hizmetin ifâ edildiği suların nevai de nazarı i'tibâra alınmayacaktır.

İkinci madde – Bir netîce-i nafıayı tevellid eden her bir muavenat ve tahlis muamelesi muhik bir mükafatı intaç eder.

Bir netîce-i mukayyede tevlid etmeyen muavenat için bir icrâat lâzım gelmez. Her halde tadiye edilecek meblağ tahlis edilen eşyanın kıymetini tecâvüz edemez.

Üçüncü madde – Kendisine muavenet edilen geminin menâat kât'îye ve mahakkesi hilâfında olarak muavenete iştirâk eden eşha'zânın hiçbir icrâata istihkakları yoktur.

Dördüncü madde – Cerr eylediği geminin veya humûlesinin tahlisinden ve-yâhûd onlara muavenetten dolayı bir romorkörün icrâata istihkakı ancak ibrâz eylediği hizmet-i istisnaiyenin romörkür mukavele-nâmesinden hitâmından olduğu takdirdedir.

Beşinci madde - Mezaheret ve tahlis keyfiyeti aynı saha aynı iki gemi beyinde vuku' bulduğu takdirde bile icrâat lâzım gelir.

Altıncı madde – İcrâatın mikdarı tarafeynin mukavele-nâmesi ve olduğu takdirde hakem tarafından takdîr edilir.

İcraat mezkûrenin tahlise iştirâk beyinde veche-i taksîmi yine aynı sûretle ta'yîn edilir.

İcraatın tahlisine iştirak eden her bir geminin sahib kaptan ve sâire müstahdemesi beyinde veche-i taksîmi dahi geminin mensûb olduğu devletin kânunu vechile ta'yîn edilir.

Yedinci madde – Şerâit muhteviyesi adilâne olduğu anlaşıldığı takdirde tehlikenin hin-i vuku'unda ve onun taht-ı te'sîrinde olarak teâtî edilen her nevi tahlis ve muavenat mukavele-nâmesi tarafından, birinin talebi üzerine hakem tarafından fesih veya ta'dîl edilebilir.

Her halde tarafeynden birinin muvâfakatında hile ve zühul gibi bir gıyabın vücûdu ve-yâhûd her iki sûretle gali görünen icrâatın ifâ edilen hizmetle mütenasib

اولدینی ثابت اولدینی تقدیرده مقاله ، علاقه دار اولان طرفک طلبی اوزرینه حاکم طرفدن فسخ و یا تعدیل ایدیله بیلیر .
سکزینجی ماده — حاکم ، احوالک صورت جریاننه نظراً و زورده کی نقاطی اساس اتخاذ ایدمک اجرئی تعیین ایدر :

(ا) اولاً : استحصالی ایدیلان موفقیت ، ابراز معاونت ایدنلرک غیرت و لیاقتلری ، کندوسته معاونت ایدیلان کی ایله بولجی ، طائفه و حمله سنک و معاونت ایدنلرک و معاونت ایدن کینک معروض قالدقلری تهلکه ، صرف ایدیلان زمان ، معاونت ایدنلرک دوچار اولدقلری مضار وزیران ایله معروض قالدقلری مسئولیت تهلکه لری و سائره ، و بونلرک تهلکه یه وضع استدلاری آلات و ادواتک قیمتی و حین حاجتده معاونت ایدن کینک نه کی عملیاته مخصوص اولدینی :

(ب) ایکنجی درجهده تخلص ایدیلان اشیا تک قیمتی ؛
احکام مذکورده یدنجی ماده تک ایکنجی فقره سنده مصرح توزیعات ایچسون دخی تطبیق ایدیلیر . تخلص ایدنلرک اثر خطایی اوله رق تخلص و معاونت کیفیترینه مجبوریت حاصل اولدینی و یا خسود بونلرک سرقت و کتم اموال کی جرائم ایله مجرم اولدقلری آکلاشلدینی تقدیرده حاکم ، اجرئی تنزیل و یا بستون لغو ایدیه بیلیر .

طقوزنجی ماده — تخلص ایدیلان اشخاصک اجرت اعطاسنه مجبوریتلری یوقدر . شو قدرکه قوانین ملیه تک بو خصوصه متدائر اولان احکامنه ده نجس اوز ایدیله مز .

تخلص و معاونتی ایجاب ایش اولان قضا مناسبتیه مداخله ایتمش اولان و بر چوق اشخاص تخلص ایتمش بولان کیمسه لرک ، کی حوله و تفرعاتی تخلص ایدنلره و بریله حق اولان اجریدن بحق حصه لری واردر .

اونجی ماده — اجر تک نسویه سنه دائر اولان دعاوی ، تخلص و معاونته متدائر معاملاتک ختامندن بر سنه سو کره مسموع دکلدر .

مدت مذکورده بی تعویق و یا قطع ایدن اسباب دءوابی رؤیت ایدن محکمه تک تابع اولدینی قانونه تعیین ایدیلیر .

olduğu sabit olduğu takdirde mukavele, alâka-dâr olan tarafın talebi üzerine hakim tarafından fesih veya ta'dîl edilebilir.

Sekizinci madde – Hakem, ahvâlin sûret-i cereyânına nazaran ve zirdeki noktai esâs ittihâz ederek icrââtı ta'yîn eder:

Elif) Evvelâ: İstihzal edilen muvaffakiyet ibrâz-ı muavenet edenlerin gayret ve liyakatları kendisine muavenet edilen gemi ile yolcu, taife ve humûlesinin ve muavenet edenlerin ve muavenet eden geminin ma'rûz kaldıkları tehlike, sarf edilen zaman, muavenet edenlerin duçar oldukları mazârr ve ziyân ile ma'rûz kaldıkları mes'uliyet tehlikeleri ve sâire, ve bunların tehlikeye vaz' ettikleri alet ve edevatın kıymeti ve hin-i hacette muavenet eden geminin ne gibi amelîyete mahsus olduğu;

Be) İkinci derecede tahlis edilen eşyanın kıymeti:

Ahkâm-ı mezkûre yedinci maddenin ikinci fıkrasında musarrah tevziat için dahi tatbîk edilir. Tahlis edenlerin eser-i hatası olarak tahlis ve muavenat keyfiyetlerine mecbûriyyet hasıl olduğu ve-yâhûd buların sirkat ve kâtım emval gibi ceraim ile mücrim oldukları anlaşıldığı takdirde hakem icrââtı tenzil veya büsbütün lağv edebilir.

Dokuzuncu madde - Tahlis edilen eşhâsın icrâât i'tâ'sına mecbûriyyetleri yoktur. Şu kadar ki kavâin-i milliyyenin bu husûsa mütedâir olan ahkâmında tecâvüz edilemez.

Tahlis ve muavenatı îcâb etmiş olan ka'zâ münâsebetiyle müdâhale etmiş olan ve bir çok eşhaz tahlis etmiş bulunan kimselerin gemi humûle ve teferruatını tahlis edenlere verilecek olan icrââttan muhik hisseleri vardır.

Onuncu madde – İcraatın tesviyesine dâir olan davayı tahlis ve muavenete mütedâir muâmelâtın hitâmından bir sene sonra müsemmi değildir.

Müddeti mezkûreyi ta'vik veya kât'î eden esbâb davayı rüyet eden mahkemenin tâbi' olduğu kânunla ta'yîn edilir.

کد سته معاونت اولسان ویا تخلص ایدیلان کمی ، مدعینک اقامت ایندیکی ویاخود باشلیجه سرکز معاملاتنی بولدینی دولتک فره صورلرنده ضبسطی ممکن اوله مایق کبی بر حال وقوعنده حکومت عاقده مارالذ کر مدتک تمدی ایچون کندی قانونلرنده احکام خصوصیه وضع ایتمک صلاحیتنی محافظه ایدر لر .

اون برنجی ماده — کبسی ، طائفه سی و یولجیلری ایچون جدی بر نهلمکه موجود اولدینی تقدیرده هر قبودان ولودشمن اولسون دکزده بوغلمق نهلمکسندمه کوردیکی هر شخصه معاونت ایتمک مجبوره در .
احکام مذکوریه مخالفتدن طولایی کمی صاحبی مسئول دکلدر .

اون ایکیجی ماده — قانونلری ، مخالفت مذکوریه تجزیه ایتمیان حکومت عاقده قوه تشریحیه لرینه مخالفت مذکوریه مجازات تعیینی تکلیف ایتمکی درعهده ایدر لر .

حکومت عاقده کندی مملکتلری داخلنده بو خصوصه دائر شر ایدلش ویا ایدیله جک اولان قوانین و نظاماتی ممکن اولدینی مرتبه یکدیگرینه تبلیع ایده جکلدر .
اون اوچنجی ماده — مأمورین حکومت طرفندن ویاخود اونلرک تحت تفتیشنده اوله رق تأسیس ایدیله جک اولان معاونت و تخلصیه هیئتلرینه و بالخاصه آلات و ادوات صیدیه نک تخلصه دائر قوانین ملیده موجود احکام اشبو مقاوله نامه ایله منفسخ دکلدر لر .

اون دردیجی ماده — سفائن حربیه و منحصر آ خدمات عمومیه ده استعمال ایدیلان حکومت سفائی اشبو مقاوله نامه نک دائره تطبیقاتنه داخل دکلدر .

اون بشنجی ماده — کرک تخلص و معاونت ایدن و کرک تخلص ایدیلان ویا معاونت کورن کمی حکومت عاقده دن برینه عائد اولدینی تقدیرده بالجمه علاقه دارانه و کذالك قوانین ملیده موضوع بحث اولان سائر احوالده اشبو مقاوله نامه نک احکامی تطبیق ایدیله جکلدر . شوقدرکه ؛

۱ — حکومت عاقده دن هر بری عاقد اولیان بر حکومتک تبعه سندن اولان علاقه دار ایچون احکام مذکور نک تطبیق معامله متقابلیه وابسته در .

sene muavenet olunan veya tahlis edilen gemi, medayinin ikamet ettiği ve-yâhûd başlıca merkez ma'lûmâtı bulunduğu devletin karasularında zabtı mümkün olamamak gibi bir hal vuku'unda hükûmet akde mar-el-ezker müddetten temdi için kendi kânunlarında ahkâm husûsiyye vaz'' etmek salahiyetini muhâfaza ederler.

On birinci madde – Gemisi, taifesi ve yolcuları için ciddi bir tehlike mevcûd olduğu takdirde her kaptan velev düşman olsun denizde boğulmak tehlikesinde gördüğü her şahsa muavenet etmeğe mecbûrdur.

Ahkâm-ı mezkûreye muhalefetten dolayı gemi sahibi mesul değildir.,

On ikinci madde – Kânunları, muhalefet-i mezkûreyi tecâvüz etmeyen hükûmet akde kuvve-i teşriyelerine muhalefet mezkûreye meca'zât ta'yîni teklîf etmeği deruhde edilir.

Hükûmet akitte kendi memleketleri dâhilinde bu husûsa dâir şer edilmiş veya edilecek olan kavâin ve nizamatı mümkün olduğu merteye yek-dîgerine tebliğ edecekelerdir.

On üçüncü madde – Me'mûrîn hükûmet tarafından ve-yâhûd onların taht-ı takdisinde olarak te'sîs edilecek olan muavenet ve tahlise hey'etlerine ve bi-l-hâssa alet ve edevat zaidiyyenin tahlisine dâir kavâin-i milliyyede mevcûd ahkâm işbu mukavelaname ile münfesihtir değildirler.

On dördüncü madde – Sefain-i harbiye ve munhasıran hizmet-i umûmiyyede istîmâ'l edilen hükûmet sefaini işbu mukavelanamenin dâirei tatbîkatında dâhil değildir.

On beşinci madde – Gerek tahlis ve muavenet eden ve gerek tahlis edilen veya muavenet gören gemi hükûmet akdinden birine ait olduğu takdirde bil-cümle alâka-dârâne ve kezâlik kavâinin milliyyede mevzubahs olan sâir ahvâlde işbu mukavelanamenin ahkâmı tatbîk edilecektir şu kadar ki;

- 1- Hükûmet-i akideden mer'î akid olunmayan bir hükûmetin tebasından olan alâka-dâr için ahkâm mezkûrenin tatbîki muamele-i mütekabileye vabestedir.

۲ - علاقه دارانك جهلهسى ، دعوائى رؤيت ايدن محكمه نك منسوب اولدينى دولك نيه سندن اولدينى تقدیره قواين مليه مرعى اولوب اشبو مقاوله تطبيق ايدلر .

۳ - قواين مليه نك احكام و اساسه خلل كلكسزین مارالذ كر اون برنجى ماده آنجق حكومات عاقده نك تحت تابعیتنده بولنان كيمسهر ایچون قابل تطبيقدر .

اون آلتجی ماده - اشبو مقاوله نامه به ادخالى مقتضى كوريلان تمديلات نافعه نى اجرا و بالحاصله ممكن ايسه احكام مقاوله نامه نك دائره شمول و تطبيقى توسيع ايتك مقصديه تاريخ مقاوله نامه دن اوج سنه صكره حكومات عاقده دن هر برى يكي برقو- نفرانسك انقادي نى طلبه صلاحیتداردر . بو صلاحیتی استعمال ايدمك اولان حكومت بلجیقا حكومتى واسطه سيله حكومات سائر به اشبو نيتدن خبردار ايدمك و بلجیقا حكومتى دخى آلتى آى طرفنده قونفرانسى اجتماعه دعوت ايدمك .

اون يدنجی ماده - مقاوله مذكوره به وضع امضا ايتيان حكومتلر ، طلبلرله احكامنه اشتراك ايدمك بيلرلر . اشتراك كیفیتی طرق ديپلوماتيقي ايله بلجیقا حكومت و حكومت مذكوره طرفندن دخى سائر دول منعه ده به تبليغ ايديله جكدر . بلجیقا حكومتى طرفندن تبليغات اجرا سندن بر آى صكره اشبو اشتراك خصوصى معتبر طوتيله جكدر .

اون سكرنجی ماده - مقاوله حاضر نك كیفیت تصدیقى بروجه آنى اجرا ايديله جكدر: مقاوله نامه نك تاريخ امضا سندن اعظمى ر سنه اتقضا سنده بلجیقا حكومتى ، تصدیقه مهيا اولدقلى نى بيان ايدن حكومات عاقده ايله مقاوله نك موقع تطبيقه وضعى ايجاب ايدوب ايتمه جكنى تحت قراره آلمق ایچون مذاكرانه كيريشه جكدر . تصدیق نامه حين حاجتده همان بروكسله توديع ايديله جك و توديع تاريخندن بر آى صكره مقاوله نامه مجبورى التطبيق عد ايديله جكدر .

بروتوقول ايكنجی برسنه طرفنده بروكسل قونفرانسه اشتراك ايدن حكوماته كشاده بولنه جكدر . بو مدتك اتقضا سنده ، اشتراك كیفیتی اون يدنجی ماده ده محرر شرائط و احكام دائره سنده اجرا ايديله جكدر .

اون طقوزنجی ماده - حكومات عاقده دن برى مقاوله نى فسخ ايتدكدن و اشبو فسخ كیفیتی آنجق بلجیقا حكومتنه تبليغ ايدلديكى كوندن اعتباراً بر سنه صكره

- 2- Alâka-dârânın cümlesi, davayı rüyet eden mahkemenin mensûb olduğu devletin tebaasından olduğu takdirde kavâin-i milliyye mer'î olub işbu mukavele tatbîk edilmez.
- 3- Kavâin-i milliyyenin ahkâm ve esâsına hâlel gelmeksizin mârr-üz-zikr on birinci madde ancak hükûmet akdinde taht tâbi'iyetinde bulunan kimseler için kabil-i tatbîkdir.

On altıncı madde - İşbu mukavele-nâmeyle idhali muktezi görülen ta' dîlât nâfiayı icra ve bi-l-hâssa mümkün ise ahkâm mukavele-namenin dâire sumül ve tatbîkini tevsî etmek maksadıyla târihi mukavelanameden üç sene sonra hükûmet akdinde her biri yeni bir konferansın in'ikadını talep salâhiyyet-dârdır. Bu salâhiyeti istîmâ'l edecek olan hükûmet Belçika hükûmeti vâsıtasıyla hükûmeti sâirenin işbu niyetinden haberdar edecek ve Belçika hükûmeti dahi altı ay zarfında konferans içtîmâ' da'vet edecektir.

On yedinci madde – Mukavele-i mezkûreye vaz' imza etmeyen hükûmetler, talepleriyle ahkâmına iştirâk edebilirler. İştirak keyfiyeti tarîk-i diplomâtîkiye ile Belçika hükûmetine ve hükûmeti mezkûre tarafından dahi sâir düvel mün'akideyi tebliğ edilecektir. Belçika hükûmeti tarafından tabligat icrâsından bir ay sonra işbu iştirak husûsu muteber tutalacaktır.

On sekizinci madde – Mukavele-i hazıranın keyfiyet tasdiki bir vechei âtî icrâ edilecektir: mukavele-namenin târihi imzasından a'zam bir sene inkizasında Belçika Hükûmeti, tasdike muhayyel olduklarını beyân eden hükûmet-i akide ile mukavelanamenin mevki tatbîke vaz'ı icâb edip etmeyeceğini taht-ı karara almak için müzakerâta girişecektir.

Tasdik-nâme hin-i hacette hemen Brüksel'e tevdî' edilecek ve tevdî' târihinden bir ay sonra mukavele-name mecbûrî el tatbîk add edilecektir.

Protokol ikinci bir sene zarfında Brüksel Konferansı'na iştirâk eden hükûmete küşada bulunacaktır. Bu müddetin iktizâ'sında iştirâk keyfiyeti on yedinci maddede muharrer şerâit ve ahkâm dâiresinde icrâ edilecektir.

On dokuzuncu madde – Hükûmet-i akideden biri mukaveleyi feshettikten ve işbu fesih keyfiyeti ancak Belçika hükûmetine tebliğ edildiği günden i'tibâren bir sene sonra

معتبر عد ايديله جك و مقاوله نامه كافي السابق عاقدين سائر بيننده مرعي اوله جقدر .

تأيداً للعقال حكومات عاقد مرخصلى اشبو مقاوله نامه ي امضا وزيريه مهر لرنى وضع اتمشدر .

نسخه واحده اوله رق بروكسده فى ۲۶ ايلول سنه ۱۹۱۰ تاريخده تنظيم ايدلشدر .

∴

مصادمه و ممانت بحريه حقنده بروكسده انعقاد ايدن قونفرانسه تنظيم اولوب بر چوق حكومتلر طرفدن امضا ايديلان بالاده كى مقاوله نامه ل ايله احكام قانونيه من آرسته مشهود اولان فرقلرى تعين و ايضاح اتمك فائده دن خالى دكلدر . بوسورتله بين الملل مجالس شورى اتحاديتك توحيد احكام امرنده كى مقصدى تأمين و حكومتك بوباده كى مساعيسى تسهيل ايدلش اولور .

- ۱ -

مصادمه بحريه دائر اولان مقاوله نامه نك ايكنجى ماده سنده « اسباب مصادمه يي تعينده تردد ايديليرسه ضرر و زيانلر اوكا دوچار اولان كيلره عاندر » دنيليور . حالبو كه تجارت بحريه قانونك ۲۴۹ نجى ماده سنك اوچنجى فقره سنده « بوكا قغيسى سبب اولدني مجهول بولنش ايسه » ضرر و زيانك نسبت معينه دائره سنده كيلر بيننده تقسيم ايديله جكي دنيا مكددر كه بو ايكي ماده بيننده بو صورتله بر اختلاف مشاهده ايدلكددر .

- ۲ -

كذلك مارالذ كر ايكنجى ماده نك صوك فقره سنده « مصادمه نك حين وقوعده كيلر ويا بونلردن برى پالامار بند بولتقلرى تقيدبرده » ضرر و زيانك اوكا دوچار اولان كيلره عاندر اولدني بيان اولتقددر . يعنى بو فقره به نظراً اسباب مصادمه يي تعينه و خطانك كيمك طرفدن صدور استديكتى تقديره حاجت يوقدر . حالبو كه ذيل قانون تجارنك اوتوزنجى ماده سنده سفانك « ساحلده بولنان بنار »

mu'teber addedilecek ve mukavelanamenin kafi el-sâbık akiden sâire beyânında mer'î olacaktır.

Teyiden el-makal hükûmet akide murahhasları işbu mukavele-nâmeyi imza ve arzusuna mühürlerini vaz' etmişlerdir.

Nüsha-i vahde olarak Brüksel'de fi 26 Eylül sene 1910 târihinde tanzîm edilmiştir.

* * *

Müsademe ve muavenet-i bahrîye hakkında Brükselde in'ikad eden konferansında tanzîm olunup birçok hükûmetler tarafından imza edilen bilâhadeki mukavele-nâmeler ile ahkâm-ı kânuniyemiz arasında meşhud olan farklar ta'yîn ve îzâh etmek fâideden hali değildir. Bu sûretle beyn-el-milel meclis şûrâ ittihâdının tevhid-i ahkâm emrindeki maksadı te'mîn ve hükûmetimizin bu bâbdaki mesâîsi teshil edilmiş olur.

- 1 -

Mezkûre-yi bahrîyeye dâir olan mukavele-nâmenin ikinci maddesinde “esbâb-ı müsademeyi ta'yîninde tereddüd edilirse zarar ve ziyânlar ona duçar olan gemilere aiddir” deniliyor. Hâl-bu-ki Ticâret-i Bahrîye Kânunu'nun 249. maddesinin üçüncü fıkrasında “Buna tenkıs sebep olduğu mechûl bulunmuş ise” zarar ve ziyân nispet meyana dâiresinde gemiler beyninde taksîm edileceği denilmektedir ki bu iki madde beyninde bu sûretle bir ihtilâf müşahede edilmektedir.

- 2 -

Kezâlik mârr-üz-zikr ikinci maddenin son fıkrasında “Müsademenin hin-i vuku'unda gemiler veya bunlardan biri palamarbend buldukları takdirde” zarar ve ziyânın ona duçar olan gemilere ait olduğu beyân olunmaktadır. Yani bu fıkra nazaran esbâbı müsademeyi ta'yîne ve hatanın geminin tarafından sadr ettiği takdirde hacet yoktur. Hâl-bu-ki zil kânun ticâretin otuzuncu maddesinde sefâinin “sahilde bulunan binâlar”

کبی اشیای ثابتہ بہ چارپمنسک قومیسون مخصوص طرفین تحقیق ایدیلہ جکی دنیلسمسنہ و ایکوز قرق طقوزنجی مادہدہ علی الاطلاق « ایکی کمی » دیو مصرح بولمتہ نظراً احکام قانونیہ مزجہ مصادمہ نک بو صورتلہ ایکی بہ تفریق ایدیلہ جکی آ کلاشلہ مقدمہ در . بنا علیہ بورادہدہ بر مخالفت تظاہر ایدیور .

- ۳ -

مقاولہ نامہ نک دردنجی مادہ سنک برنجی فقرہ سنده مصادمہ ہر ایکی کینک اثر خطاسی اولہرق وقوعبولش ایسہ مسئولیتک ایقاع ایدیلان خطا نسبتندہ اولدینی کوشرلمکدہ در . حالبوکہ تجارت بحریہ قانونک مارالذکر مادہسی خطانک تعیین نسبتہ حاجت کورمیور و مسئولیتک ، کیلرک قیمتی نسبتندہ تعیین ایدیلہ جکی بیان ایدیورکہ بو صورتلہ ایکی حکم بینندہ بیوک برفرق اولدینی آ کلاشلہ مقدمہ در .

- ۴ -

مقاولہ نامہ نک مارالذکر دردنجی مادہ سنک ایکنجی فقرہ سنده « نسبت مذکورہ تعیین ایدیلہ مدیکی » دیلیورسده اساساً ایضاحات آنفہدن آ کلاشلہ ایدینی وجہاہ بزدہ بولہ بر نسبتک تعیینہ حاجت کورلمدیکندن بو بابدہ بیان مطالعہ بہ حاجت یوق در . آنجق خطالر عین درجہدہ کورلدیکی تقدیردہ مسئولیتک علی السویہ تقسیم ایدیلہ جکی حقندہ کی فیدشابان تدقیقدر . فی الحقیقہ تجارت بحریہ قانونندہ خطالرک عینی درجہدہ بولمتی احتمالہ قارشو صراحت قانونیہ کورلمدیکندن و بالعکس « جائمہ کیفیتی ایکی کینک بودانتری تفصیراتندن نشأت ایتمش ایسہ ، دیو مطلق بر عبارہ استعمال ایدلیکندن خطالر عین درجہدہ کورلدیکی تقدیردہ بیہ مسئولیتک بنہ کیلرک قیمتی نسبتندہ تعیین ایدیلہ جکی آ کلاشلہ مقدمہ درکہ بو صورتلہ دخی مادتین مذکورتین بینندہ بر تناقص کورلمکدہ در .

- ۵ -

کذلک مقاولہ نامہ نک مارالذکر دردنجی مادہ سنده حمولہ و اشیانک دوچار اولدقلری ضرردن بحث ایدلمکدہ در . وافعاً قانوندہ حمولہ و اشیادن بحث

gibi eşya-yı tâbi'yeye çarpmasının komisyon-ı mahsus tarafından tahakkuk edileceği denilmesine ve ikiyüz kırk dokuzuncu maddede ale-l-ıtlak “iki gemi” diye musarra bulunmasına nazaran ahkâm-ı kânuniyemizce müsademenin bu sûretle ikiye tefrik edildiği anlaşılmaktadır. Binâenaleyh burada da bir muhalefet tezahür ediyor.

- 3 -

Mukavele-nâmenin 4. maddesinin 1. fıkrasında müsademe her iki geminin eser-i hatası olarak vuku' bulmuş ise mes'uliyetin ikâ edilen hata nispetinde olduğu gösterilmektedir. Hâl-bu-ki Ticâret-i Bahrîye Kânunu'nun mârr-üz-zıkr maddesi hatanın ta'yîn nisbetine hacet görmüyor ve mes'uliyetin, gemilerin kıymeti nispetinde ta'yîn edileceğini beyân ediyor ki bu sûretle iki hüküm beyninde büyük bir fark olduğu anlaşılmaktadır.

- 4 -

Mukavele-nâmenin mârr-üz-zıkr 4. maddesinin 2. fıkrasında “nispeti mezkûre ta'yîn edilemediği” deniliyorsa da esâsen îzâhat-ı ânifeden anlaşıldığı veçhile bizde böyle bir nispetin ta'yînine hacet görülmedüğünden bu bâbda beyânı mütâlaaya hacet yoktur. Ancak hatalar aynı derecede görüldüğü takdirde mes'uliyetin alel-sû-ıye taksîm edileceği hakkındaki teyid şâyân tedkiktir. Fi-l-hakika ticâret-i bahrîye kânununda hataların aynı derecede bulunması ihtimâline karşı serahat-ı kânuniye görüldüğünden ve bilakis “çatma keyfiyetini iki geminin kaptanları taksiratından neşet etmiş ise” diye mutlak bir ibare istîmâ'l edildiğinden hatalar aynı derecede görüldüğü takdirde bile mes'uliyet yine gemilerin kıymeti nispetinde ta'yîn edileceği anlaşılmaktadır ki bu sûretle dahi -----mezkûrenin beyninde bir tenakıs görülmektedir.

- 5 -

Kezâlik mukavelanamenin mârr-üz-zıkr 4. maddesinde humûle ve eşyanın duçar oldukları sûretten bahs ediliyor. Vakia kânunda humûle ve eşyadan bahs

ایدلامکده ایسه ده علی الاطلاق ضرر دینلمسنه نظرأ بونلرکده داخل اولدقلری آ کلاشیلیر. شوقدرکه ضرر وزیانک درجهسی بینه مقاوله احکامی خلافتده اولهرق قانونک ماده مذکورسنده تعیین ایدیلان نسبتده اولهجنی بدیدیر. مصادمهتک نتیجهسی اولهرق وقوعبولان جرح ویا وفاته سببیت کبی ضررلر حقندهکی فقرهیه کلهجه بو مسئله شایان تأملدر. فی الحقیقه تجارت بحیره قانوننده بوندن بحث ایدلیورسنده اساساً محاکم نظامیه جرح وقتل کبی خصوصانده ضرر وزیان تعیینه صلاحیتلری اولدینی و دیت وارش مسئلهلری محاکم شرعییه عائد اولدینی دوشو. نیلورسه مقاولهتک بو جهته متدائر اولان احکامتک قواعد عمومیه مزله قابل توفیق اولمادینی تظاهر ایدر.

کبیر دروننده بولان حمله و اشیانک دوچار اولدقلری ضرر وزیانک تضمینی خصوصانده کبیرک منسلاً مسئول اولوب اولیه جنسه دائر قانوننده صراحت اولماقله برابر محاکمز اجتهاداً مسئولیت منسلاً بی قبول ایتدکلرندن بو خصوصده دخی مقاوله نامه ایله اجتهاد محاکم بیتده بر مخالفت مشاهده ایدلامکدهدر.

- ۶ -

مقاوله نامهتک بشنچی ماده سننده قلاغوز آلق مجبوری اولدینی حالده بیله قلاغوزک اثر خطاسی اولهرق وقوعبولان ضررک بینه کییه عائد اولدینی بیسان اولمقدهدر. حالبوکه تجارت بحیره قانونک ۴۲ و ۴۳ نجی مادهلری موجبجه قیودان قلاغوز آلدینی تقدیره وقوعه کلهجک ضررو زیاندن مسئول اولهجنی اشعار اولدیننه نظرأ قلاغوز آلدینی حالده مسئول اولیه جنی وارد خاطر اولیور ایسه ده بویاده صراحت قانونیه اولدینی کبی محاکمک وجه اجتهادی ده مجبولدر. بوندن بشقه احکام عمومیه مزمو جنبجه مباشر ایله متعمد مجتمع اولدقده حکم مباشره مضاف قلدیفندن و مسئله مذکورده مباشر رومورکور اولدیفندن مقاولهتک قید مذکورینک احکام عمومیه مزله قابل توفیق اولدینی آ کلاشیلیر.

- ۷ -

مقاوله نامهتک آلتنجی ماده سننده مصادمه حالنده پروتو کشیده سنه حاجت

edilmemekde ise de ale-l-ıtlak zarar ve ziyânına nazaran bunlar da dâhil oldukları anlaşılıyor. Şu kadar ki zarar ve ziyânın derecesi yine mukavele ahkâmı hilâfında olarak kânunun madde-i mezkûresinde ta'yîn edilen nispette olacağı bedihidir.. Müsademenin netîcesi olarak vuku' bulan cerh veya vefâta sebebiyet gibi zararlar hakkındaki fıkraya gelince bu mes'ele şâyânî temildir. Fi-l-hakika ticâret-i bahrîye kânununda bundan bahs ediliyorsa da esâsen muhakim nizamiye cerh ve katl gibi husûsatta zarar ve ziyân ta'yînine salahiyetleri olduğu ve diyet ve arş mes'eleleri muhakim-i şeraiyeye ait olduğu düşünülürse mukavelenin bu cihete mütedâir olan ahkâmının kavâid-i umûmiyyemizle kabl tevfiik olmadığı tezahür eder.

Gemiler derûnunda bulunan humûle ve eşyanın duçar oldukları zarar ve ziyânın tazmini husûsunda gemilerin mütesellihen mesul olup olmayacağına dâir kânunda serahat olmamakla beraber mahkememiz içtihaden mes'uliyet müteselsile kabûl ettiklerinden bu husûs da dahi mukavelaname ile içtihad-ı muhakim beyninde bir muhalefet müşahede edilmektedir.

- 6 -

Mukavele-nâmenin 5. maddesinde kılavuz almak mecbûrî olduğu halde bile kılavuzun eseri hatası olarak vuku' bulan zararın yine gemiye ait olduğu beyân olunmaktadır. Hâl-bu-ki ticâret-i bahrîye kânununun 42 ve 43. maddeleri mu'cibince kaptan kılavuz almadığı takdirde vuku'a gelecek zarar ve ziyândan mesul olacağı asikar olundugüna nazaran kılavuz aldığı halde mesul olmayacağı varid hatır oluyor ise de bu bâbda sârâ'hat kânuniye olmadığı gibi mahkemenin veche içtihadı da mechûldur. Bundan başka ahkâmı umûmiyyemiz mu'cibince mübaşir ile mutemed müctemi' oldukta hakim mübaşire muzaf kalındıktan ve mes'ele mezkûrede mübaşir romörkôr olduğundan mukavelenin kayd mezkûresinin ahkâmı umûmiyyemizle kabili tatbîk olmadığı anlaşılır.

- 7 -

Mukavele-nâmenin 6. maddesinde müsademe halinde protesto keşidesine hacet

اولدینی بیان اولمقدهدر. حالبوکه تجارت بحریه قانوننک ۲۸۱ و ۲۸۲نجی مادهلری موجنبجه بر ونستو کشیده ایدلدیکی تقدیرده ضرر و زیان دعواسنک مسموع اولمیهجنی دینلمسنه نظراً بوخصوصده دخی مقاولهنامه ایله مواد قانونیه بیننده بر تناقض مشاهده ایدلکدهدر .

- ۸ -

مقاولهنامهنک یدنجی مادهسنده مصادمهدن متولد دعوی ایچون ایکی سته مرور زمان تعیین ایدلشددر . تجارت بحریه قانوننک مارالدکر مادهلرنده بو خصوص ایچون اونوز بر کون مدت تعیین ایدلکدهدرکه بوایده کی فرقه ظاهردر .

- ۹ -

مخاطرهده بولان کمی به معاونتک مجبوری اولدیغه دائر مقاولهنامهنک سکزنجی وطفوزنجی مادهلرنده مصرح احکام، واقعا تجارت بحریه قانوننده موجود دکلسده قانون جزانک ۵۲۶ نجی مادهسنده قایق وکی قضاسی وقوعنده معاوندن استنکاف ایدنلر ایچون بر جزا تعیین ایدلشددر . بو خصوصده مقاولهنامه ایله احکام قوانینمز آرهسنده مطابقت وارددر .

- ۱۰ -

مقاولهنامهنک اون برنجی مادهسنده سفن حریبهایله حکو متلرک خدمات عمومیسنه محصص سفائن استنا ایدلکده ایسهده تجارت بحریه قانوننک ۲۴۹ نجی مادهسنده علی الاطلاق کمی دینلمسنه نظراً قانوننک بو کبیری استنا ایدلکدهدر .

- ۱۱ -

مقاولهنامهنک اون اوچنجی مادهسنده مصادمه وقوعبولفسزین بر کمی به ابقاع ایدیلن ضررلردن بحث ایدلکدهدر . بو خصوصه دائر تجارت بحریه قانوننده بر قید یوق ایسهده مجلهنک ۹۱۲ و ۹۱۷ نجی مادهلرنده کرک قصداً و کرک من غیر قصد وقوعبولان ضررلرک مضمون اولدینی دینلمسنه نظراً مقاولهنامه ایله احکام قانونیهمزک بو صورتله قابل تالیف اولدینی آکلاشمقدهدر .

صوگ

olmadığını beyân olunmaktadır. Hâl-bu-ki ticâret-i bahrîye kavâîninin 281 ve 282. maddeleri mu'cibince protesto keşide edildiği takdirde zarar ve ziyân davasının mesmu' olamayacağı denilmesine nazaran bu husûsda dahi mukavele-nâme ile mevâdd-ı kânuniye beyninde bir tenkis müshade edilmektedir.

- 8 -

Mukavele-nâmenin yedinci maddesinde müsademededen mütevellid dava için iki sene mürûr zaman ta'yîn edilmiştir. Ticâret-i Bahrîye Kânunu'nun mârr-üz-zikr maddelerinde bu husûs için otuz bir gün müddet ta'yîn edilmektedir ki bu bâbdaki fark da tezahürdür.

- 9 -

Muhâtîrâda bulunan gemiye muavenet mecbûrî olduğuna dâir mukavele-nâmenin sekizinci ve dokuzuncu maddelerinde musarrah ahkâm, vâkıa' Ticâret Bahrîye Kânunu'nda mevcûd değilse de kânun cezanın 526. maddesinde kayık ve gemi ka'zâsı vuku'unda muavenetten istinkaf edenler için bir ceza ta'yîn edilmemiştir. Bu husûsta mukavele-nâme ile ahkâm kavâînimiz arasında mutabakat vardır.

- 10 -

Mukavele-nâmenin on birinci maddesinde sefain harbiye ile hükûmetlerin hıdematı umûmiyyesine mahsus sefain istisna edilmekte ise de Ticâret Bahrîye Kânunu'nun 249. maddesinde ale-l-ıtlak gemi denilmesine nazaran kânunumuzun bu gemileri istisna etmediği anlaşılmalıdır.

- 11 -

Mukavele-nâmenin on üçüncü maddesinde müsademe vuku' bulmaksızın bir gemiye ika edilen zararlardan bahsedilmektedir. Bu husûsa dâir Ticâret Bahrîye Kânunu'nda bir kayd yok ise de mecellenin 916 ve 917. maddelerinde gerek kasden veya gerek min gayri kasden vuku' bulan zararların mezmun olduğu denilmesine nazaran mukavele-nâme ile ahkâm kânuniyemizin bu sûretle kabil telif olduğu anlaşılmalıdır.

Son

BIBLIOGRAPHY

PRIMARY SOURCES

Dâhiliye Nezâreti Tasnifi: (Başbakanlık Osmanlı Arşivi (BOA))

BOA. DH. EUM. 3. Şube, Dosya No: 25, Gömlek No: 39, 12 April 1918.
BOA. DH. EUM. 2. Şube, Dosya No: 35, Gömlek No: 22, 2 April 1917.
BOA. DH. EUM. SSM. Dosya No: 62, Gömlek No: 32, 11 August 1918.
BOA. DH. EUM. 5. Şube, Dosya No: 82, Gömlek No: 35, 11 September 1918.
BOA. DH. EUM. ECB. Dosya No: 5, Gömlek No: 27.
BOA. DH. EUM. ECB. Dosya No: 6, Gömlek No: 4, 20 June 1916.

BOA. DH. KMS. Dosya No: 40, Gömlek No: 55, 18 September 1916.
BOA. DH. KMS. Dosya No: 1, Gömlek No: 15, 9 April 1919.

BOA. DH. MKT. Dosya No: 2399, Gömlek No: 134, 6 September 1900.
BOA. DH. MKT. Dosya No: 2863, Gömlek No: 99, 3 July 1909.
BOA. DH. MKT. Dosya No: 2823, Gömlek No: 92, 24 May 1909.
BOA. DH. MKT. Dosya No: 799, Gömlek No: 48, 6 December 1909.
BOA. DH. MKT. Dosya No: 2914, Gömlek No: 89, 3 August 1909.

BOA. DH. SAID. Dosya No: 77, Gömlek No: 439, 30 July 1859.

BOA. DH. ŞFR. Dosya No: 97, Gömlek No: 125, 12 March 1919.
BOA. DH. ŞFR. Dosya No: 97, Gömlek No: 127, 13 March 1919.

Hâriciye Nezâreti Tasnifi:

BOA. HR. İM. Dosya No: 61, Gömlek No: 73, 9 November 1922.

İrâdeler Tasnifi:

BOA. İ. DH. Dosya No: 974, Gömlek No: 76948, 29 January 1886.

Meclis-i Vükelâ Tasnifi:

BOA. MV. Dosya No: 231, Gömlek No: 312, 20 September 1913.
BOA. MV. Dosya No: 182, Gömlek No: 46, 23 November 1913.
BOA. MV. Dosya No: 221, Gömlek No: 227, 20 July 1921.
BOA. MV. Dosya No: 221, Gömlek No: 45, 19 July 1921.

SECONDARY SOURCES

Meclis-i Mebûsân Zabıt Cerîdesi. (Ankara: Türkiye Büyük Millet Meclisi Basımevi, 1981-1991):

Devre: 1, İçtimâ' Senesi: 1, Cilt: 1 (1908)

Devre: 1, İçtimâ' Senesi: 1, Cilt: 2 (1908-1909)
Devre: 1, İçtimâ' Senesi: 1, Cilt: 3 (1909)
Devre: 1, İçtimâ' Senesi: 1, Cilt: 4 (1909)
Devre: 1, İçtimâ' Senesi: 1, Cilt: 5 (1909)
Devre: 1, İçtimâ' Senesi: 1, Cilt: 6 (1909)
Devre: 1, İçtimâ' Senesi: 2, Cilt: 1 (1909)
Devre: 1, İçtimâ' Senesi: 2, Cilt: 2 (1909)
Devre: 1, İçtimâ' Senesi: 2, Cilt: 3 (1909-1910)
Devre: 1, İçtimâ' Senesi: 2, Cilt: 4 (1910)
Devre: 1, İçtimâ' Senesi: 2, Cilt: 5 (1910)
Devre: 1, İçtimâ' Senesi: 2, Cilt: 6 (1910)
Devre: 1, İçtimâ' Senesi: 3, Cilt: 1 (1910)
Devre: 1, İçtimâ' Senesi: 3, Cilt: 2 (1910)
Devre: 1, İçtimâ' Senesi: 3, Cilt: 3 (1910)
Devre: 1, İçtimâ' Senesi: 3, Cilt: 4 (1910-1911)
Devre: 1, İçtimâ' Senesi: 3, Cilt: 5 (1911)
Devre: 1, İçtimâ' Senesi: 3, Cilt: 6 (1911)
Devre: 1, İçtimâ' Senesi: 3, Cilt: 7 (1911)
Devre: 1, İçtimâ' Senesi: 4, Cilt: 1 (1911)
Devre: 1, İçtimâ' Senesi: 4, Cilt: 2 (1911)
Devre: 2, İçtimâ' Senesi: 1, Cilt: 1 (1912)
Devre: 2, İçtimâ' Senesi: 1, Cilt: 2 (1912)
Devre: 3, İçtimâ' Senesi: 1, Cilt: 1 (1914)
Devre: 3, İçtimâ'-i Fevkâlâde: Cilt: 2, (1914)
Devre: 3, İçtimâ' Senesi: 1, Cilt: 1 (1914-1915)
Devre: 3, İçtimâ' Senesi: 2, Cilt: 1 (1915)
Devre: 3, İçtimâ' Senesi: 2, Cilt: 2 (1915)
Devre: 3, İçtimâ' Senesi: 3, Cilt: 1 (1916)
Devre: 3, İçtimâ' Senesi: 3, Cilt: 2 (1916-1917)
Devre: 3, İçtimâ' Senesi: 3, Cilt: 3 (1917)
Devre: 3, İçtimâ' Senesi: 4, Cilt: 1 (1917-1918)
Devre: 3, İçtimâ' Senesi: 4, Cilt: 3 (1918)
Devre: 3, İçtimâ' Senesi: 5, Cilt: 1 (1918)

News and Articles Published in the Ottoman Press:

“Avrupa’da Hey’et-i Mebûsa,” *Tanîn*, No. 322, 9 Recep 1327, 13 Temmuz 1325, 26 July 1909, Monday, p. 2.

“Bağdâd Mebûsları,” *Tanîn*, No. 157, 15 Zilhicce 1326, 26 Kanûnievvel 1324, 8 January 1909, Friday, p. 2.

“Bağdâd Mebûsları,” *Tanîn*, No. 173, 1 Muharrem 1327, 11 Kanûnısânî 1324, 24 January 1909, Sunday, p. 4.

“Baghdad’da,” *Tanîn*, No. 1406, 16 Şabân 1330, 17 Temmuz 1328, 30 July 1912, Tuesday, p. 4.

- “Bedel-i Askerî mi, Gâyri-Müslimler Bedeli mi?” *Tanîn*, No. 156, 14 Zilhicce 1326, 25 Kanûnıevvel 1324, 7 July 1909, Thursday, p. 2.
- Behor Israel, “Gâyri-Müslim Anâsırlar İçin,” *Tanîn*, No. 91, 6 Şevvâl 1326, 19 Teşrînievvel 1324, 1 November 1908, Pazar, p. 3.
- Celâleddin Arif, “Düşündüm ki,” *İkdâm*, No. 5160, 9 Ramâzan 1326, 22 Eylül 1324, 5 October 1908, p. 3.
- “Garb Fırkası,” *Tanîn*, No. 191, 19 Muharrem 1327, 29 Kanûnisânî 1324, 11 February 1909, Thursday, p. 1.
- “Garb Fırkası,” *Tanîn*, No. 192, 21 Muhârrem 1327, 30 Kanûnisânî 1324, 12 February 1909, Friday, p. 3.
- Hüseyin Cahid, “İntihâbâtda Gâyri-Müslim Anâsırlar,” *Tanîn*, No. 87, 30 Ramâzan 1326, 13 Teşrînievvel 1324, 26 October 1908, Monday, p. 1.
- Hüseyin Cahid, “Davul,” *Tanîn*, No. 109, 25 Şevvâl 1326, 6 Teşrînisânî 1324, 19 November 1908, Thursday, p. 1.
- Hüseyin Cahid, “Avrupa’da Osmânî Hey’et-i Mebûsâsı,” *Tanîn*, No. 324, 10 Recep 1327, 15 Temmuz 1325, 28 July 1909, Wednesday, p. 1.
- Hüseyin Cahid, “İğrenç Manzâralar,” *Tanîn*, No. 896, 1 Rebiyyülevvel 1329, 17 Şubat 1326, 2 March 1911, Thursday, p. 1.
- Hüseyin Cahid, “Siyonizm,” *Tanîn*, No. 898, 3 Rebiyyülevvel 1329, 19 Şubat 1326, 4 March 1911, Saturday, p. 1.
- “İkdâm’ın Adayları,” *İkdâm*, No. 5225, 17 Zilkâde 1326, 28 Teşrînisânî 1324, 11 December 1908, Friday, p. 2.
- “İngiltere’de Hey’et-i Mebûsân,” *Tanîn*, No. 333, 20 Recep 1327, 24 Temmuz 1325, 7 August 1909, Friday, p. 2.
- “İntihâbât,” *Tanîn*, No. 103, 19 Şevvâl 1326, 31 Teşrînievvel 1324, 18 November 1908, Friday, p. 3.
- “İntihâbât,” *İkdâm*, No. 5218, 9 Zilkâde 1326, 20 Teşrînisânî 1324, 3 December 1908, Thursday, p. 3.
- “İntihâbât,” *Tanîn*, No. 163, 21 Zilhicce 1326, 1 Kanûnisânî 1324, 14 January 1909, Thursday, p. 3.
- “İsminden Utanan Adamlar,” *Tanîn*, No. 130, 16 Zilkâde 1326, 27 Teşrînisânî 1324, 10 December 1908, Thursday, p. 1.
- “İstanbul Mebûs Nâmzedleri,” *Tanîn*, No. 1861, 2 Rebiyyülâhir 1332, 15 Şubat 1329, 28 February 1914, Saturday, p. 5.

- “İstanbul Mebûsları İntihâbı,” *İkdâm*, No. 5226, 18 Zilkâde 1326, 29 Teşrînisânî 1324, 12 December 1908, Saturday, p. 2.
- “İzmir Hâdisesi,” *Tanîn*, No. 106, 22 Şevvâl 1326, 3 Teşrînisânî 1324, 16 November 1908, Monday, p. 3.
- “Karasu Efendi: İstanbul Milletvekili,” *Tanîn*, No. 1895, 12 Cemâziyyevvel 1332, 26 Mart 1330, 8 April 1914, Friday, p. 3.
- “Kim Mebûs Olabilir?” *İkdâm*, No. 5190, 11 Şevvâl 1326, 24 Teşrînievvel 1324, 6 November 1908, Friday, p. 3.
- “Manchester’de Osmanlı Hey’et-i Mebûsâsı,” *Tanîn*, No. 330, 17 Recep 1327, 21 Temmuz 1325, 3 August 1909, Tuesday, p. 3.
- “Mebûs İntihâbâtı,” *İkdâm*, No. 5183, 4 Şevvâl 1326, 17 Teşrînievvel 1324, 30 October 1908, Friday, p. 3.
- “Mebûsân Şenlikleri,” *İkdâm*, No. 5201, 22 Şevvâl 1326, 4 Teşrînisânî 1324, 17 November 1908, Tuesday, p. 3.
- “Mebûslarımız,” *Tanîn*, No. 1904, 16 Cemâziyyevvel 1332, 30 Mart 1330, 12 April 1914, Sunday, p. 1.
- “Meclis-i Mebûsân’da,” *Tanîn*, No. 156, 14 Zilhicce 1326, 25 Kanûnievvel 1324, 7 July 1909, Thursday, p. 1.
- “Meclis-i Mebûsân’da,” *Tanîn*, No. 164, 22 Zilhicce 1326, 2 Kanûnisânî 1324, 15 January 1909, Friday, p. 1.
- “Meclis-i Mebûsân’da,” *İkdâm*, 28 Zilhicce 1326, 8 Kanûnisânî 1324, 21 January 1909, Thursday, p. 1.
- “Meclis-i Mebûsân’da,” *Tanîn*, No. 170, 28 Zilhicce 1326, 8 Kanûnisânî 1324, 21 January 1909, Thursday, p. 1.
- “Meclis-i Mebûsân’da,” *Tanîn*, No. 174, 3 Muharrem 1327, 12 Kanûnisânî 1324, 25 February 1909, Monday, p. 1.
- “Meclis-i Mebûsân’da,” *Tanîn*, No. 195, 24 Muhârrem 1327, 2 Şubat 1324, 15 February 1909, Monday, p. 1.
- “Meclis-i Mebûsân’da,” *Tanîn*, No. 198, 27 Muhârrem 1327, 5 Şubat 1324, 18 February 1909, Thursday, p. 2.
- “Meclis-i Mebûsân’da,” *İkdâm*, No. 5293, 27 Muhârrem 1327, 5 Şubat 1324, 18 February 1909, Friday, p. 3.

- “Meclis-i Mebûsân’da Garb-ı Siyâsiye,” *İkdâm*, No. 5284, 19 Muhârrem 1327, 28 Kanûnisânî 1324, 10 February 1909, Wednesday, p. 2.
- “Memâlik-i Osmâniye’nin Nüfûsu,” *Tanîn*, No. 102, 17 Şevvâl 1326, 30 Teşrînievvel 1324, 12 November 1908, Thursday, p. 4.
- “Museviler’in Mitingi,” *İkdâm*, No. 5175, 24 Ramâzan 1326, 7 Teşrînievvel 1324, 20 October 1908, Tuesday, p. 4.
- “Osmanlı Musevileri Ne Yapmalı?” *İkdâm*, 3 Rebiyyülevvel 1329, 19 Şubat 1326, 4 March 1911, p. 3.
- Dr. Rıza Nur, “Mebûsân-ı Garbî Fırkası,” *İkdâm*, No. 5287, 22 Muhârrem 1327, 31 Kanûnisânî 1324, 13 February 1909, Saturday, p. 1.
- “Selânik Mebûsları,” *İkdâm*, No. 5209, 1 Zilkâde 1326, 12 Teşrînisânî 1324, 25 November 1908, Wednesday, p. 3.
- “Selânik Mebûsları,” *Sabâh*, 2 Zilhicce 1326, 13 Kanûnievvel 1324, 26 November 1908.
- “Seyâhât-i Mebûsân,” *Tanîn*, No. 312, 27 Cemâziyyelâhir 1327, 2 Temmuz 1325, 15 July 1909, Thursday, p. 2.
- “Sir Edward Gray’in Nutku,” *Tanîn*, No. 323, 10 Receb 1327, 14 Temmuz 1325, 27 July 1909, Tuesday, pp. 1-2.
- “Siyonizm Hakkında,” *Tanîn*, No. 850, 14 Muhârrem 1329, 2 Kanûnisânî 1326, 15 January 1911, Sunday, p. 2.
- “Yanlış Haberler,” *Tanîn*, No. 105, 20 Şevvâl 1326, 1 Teşrînisânî 1324, 15 November 1908, Sunday, p. 1.
- “Ziyâfet,” *İkdâm*, No. 333, 15 Sâfer 1329, 2 Şubat 1326, 15 February 1911, p. 2.
- “Ziyâfet,” *Tanîn*, No. 1862, 3 Rebiyyülâhir 1332, 16 Şubat 1329, 1 March 1911, Sunday, p. 5.
- “Ziyâfet,” *Tanîn*, No. 964, 10 Cemâziyyelevvel 1329, 26 Nisan 1327, 9 May 1911, Tuesday, p. 3.
- “Ziyâfet-i Mebûsân,” *Tanîn*, No. 318, 4 Recep 1327, 8 Temmuz 1325, 21 July 1909, Wednesday, p. 3.

Ahmad, Feroz & Dankwart, Rustow A. “İkinci Meşrutiyet Döneminde Meclisler: 1908-1918,” *Doğu Avrupa Araştırmaları Dergisi*, No: 4-5, 1976, pp.245-284.

Akşin, Sina. *31 Mart Olayı*, Ankara: Sevinç Basımevi, 1970.

- Bali, Rifat N. *Musa'nın Evlatları, Cumhuriyet'in Yurttaşları*, İstanbul: İletişim Yayınları, 2003.
- Benbassa, Esther. "20. Yüzyıl Başında Osmanlı İmparatorluğu'nda Siyonizm," *Tarih ve Toplum*, sayı: 82,1990, pp. 34-39.
- Benbassa, Esther. (ed.) *Haim Nahum: A Sephardic Chief Rabbi in Politics, 1892-1923*, Kochan, Miriam. (Trans.) Tuscalosa, Alabama: The University of Alabama Press, 1995.
- Benbassa, Esther. *Son Osmanlı Hahambaşısının Mektupları*, Yalçın, İrfan. (trans.), İstanbul: Milliyet Yayınları, 1998.
- Benbassa, Esther & Rodrigue, Aron. *Türkiye ve Balkan Yahudileri Tarihi 14.-20. Yüzyıllar*, İstanbul: İletişim Yayınları, 2001.
- Çetinkaya, Y. Doğan. "İttihat ve Terakkiye Muhalif Serbestî Gazetesinin Penceresinden İstanbul'da 1908 Seçimleri," *Toplumsal Tarih*, 2001.
- Danacıoğlu, Esra. "Selanik Yahudileri ve Dönmeleri Hakkında," *Toplumsal Tarih*.
- Doğruel, Fatma & Doğruel, Suut A. *Osmanlı'dan Günümüze Tekel*, İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 2000.
- Dumont, Paul. *Osmanlıcılık, Ulusçu Akımlar ve Masonluk*, (trans.) Ali Berkday. İstanbul: YKY, 1999.
- Eldem, Edhem. "Emanuel Karasu Biyografisine Bir Devam?" *Toplumsal Tarih*, sayı: 23, 1995, pp. 43-45.
- Eldem, Edhem. "Geç Osmanlı Döneminde Masonluk ve Siyaset Üzerine İzlenimler," *Toplumsal Tarih*, 1996.
- Friedman, Isaiah. *Germany, Turkey and Zionism 1897-1918*, Oxford: Clarendon Press, 1977.
- Gülsoy, Ufuk. *Osmanlı Gâyri-Müslimlerinin Askerlik Serüveni* (İstanbul: Simurg, 2000.
- Güneş, İhsan. *Türk Parlamento Tarihi: Meşrutiyete Geçiş Süreci: I. ve II. Meşrutiyet: I. Cilt*, Ankara: Türkiye Büyük Millet Meclisi Vakfı Yayınları, 1997.
- Güneş, İhsan. *Türk Parlamento Tarihi: Meşrutiyete Geçiş Süreci: I. ve II. Meşrutiyet: II. Cilt*, Ankara: Türkiye Büyük Millet Meclisi Vakfı Yayınları, 1999.
- Hanioglu, Şükrü. *Preperation for a Revolution: The Young Turks 1902-1908*, Oxford: Oxford University Press, 2001.
- Iacovella, Angelo. *Gönye ve Hilal: İttihat-Terakki ve Masonluk*, (trans.) Tülin Altınova, İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 1999.

- Kayalı, Hasan. *Arabs and Young Turks: Ottomanism, Arabism, and Islamism in the Ottoman Empire*, Berkeley: University of California Press, 1997.
- Khalidi, Rashid; Lisa Anderson, Muhammed Muslih & Reeva S. Simon (eds.) *The Origins of Arab Nationalism*, New York: Columbia University Press, 1991.
- Koloğlu, Orhan. "Celal Nuri'nin *Jeune Turque* Gazetesi ve Siyonist Bağı," *Tarih ve Toplum*, sayı: 108 1992, pp. 46-48.
- Koloğlu, Orhan. *Osmanlı-İtalya Libya Savaşında İttihatçılar, Masonlar ve Sosyalist Enternasyonal*, Ankara: Umut Yayınları, 1999.
- Kuneralp, Sinan. "İkinci Meşrutiyet Döneminde Gâyri-Müslimlerin Askerlik Meselesi (1908-1912)," *Toplumsal Tarih*, 1999.
- Layiktez, Celil. *Türkiye'de Masonluk Tarihi: Cilt 1, Başlangıç 1721-1956*, İstanbul: Yenilik Yayınevi, 2002.
- Levy, Avigdor. (ed.) *The Jews of the Ottoman Empire*, Princeton, New Jersey: Darwin Press, 1994.
- Levy, Avigdor. (ed.) *Jews, Turks, Ottomans: A Shared History Fifteenth Through Twentieth Century*, New York: Syracuse University Press, 2002.
- Margulies, Roni. "Emanuel Karasu Biyografisine bir Başlangıç," *Toplumsal Tarih*, sayı: 21, 1995, pp. 24-29.
- Margulies, Roni. "Hüseyin Cahid'in Ağzından Emanuel Karasu," *Toplumsal Tarih*, No: 26, 1996, pp. 54-55.
- Masliyah, Nesim. *Osmânlı Parlamentosu Beyne'l-mîlel Sûlh Hey'eti*, İstanbul: Matbaa-i Ebüziyyâ, 1913.
- Rodrigue, Aron. *French Jews, Turkish Jews: the Alliance Israelite Universelle and the Politics of Jewish Schooling in Turkey, 1860-1925*, Bloomington: Indiana University Press, 1990.
- Toprak, Zafer. *İttihad-Terakki ve Cihan Harbi: Savaş Ekonomisi ve Türkiye'de Devletçilik 1914-1918*, İstanbul: Homer Yayınevi, 2003.
- Veistein, Giles. *Selanik, 1850-1918: Yahudilerin Kenti ve Balkanların Uyanışı*, İstanbul: İletişim Yayınları, 1999.
- Weiker, Walter F. *Ottomans, Turks and the Jewish Polity: A History of the Jews of Turkey*, Lanham: University Press of America, 1992.